خوڵاصەی
تەفسیری نامی

مەلا عبدالکریمی مدرس

خزمەتگوزاری عیلمو دین
لە بارەگای حەزرەتی گەیلانی لە بەغدا
مەعنای ئایەتەکانی قورئانی پیرۆزی
پێ لێکداوەتەوە

بەرگی دووهەم

چاپی یەکەم

بەغدا

١٤٢٢ی هیجری - ٢٠٠١ی میلادی

سوورەتی (یونس)

مەککەیی‌یەو (١٠٩) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ (١)

مەعنای (الر) هەر خودا ئەیزانێ چی‌یە.

ئەم ئایەتانە کە لەم سوورەتەدا هەن ئایەتی کتێبێکی پڕحیکمەتن ، کە قورئانی پیرۆزە .

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُواْ أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ (٢)

ئایا لای خەڵکی شتێکی سەیرو عەجایەبە ئێمە وەحی بکەین بۆ پیاوێ لە خۆیان و پێی بڵێین ئادەمزاد بترسێنە لە سزای خوداو موژدە بە خاوەن ئیمانەکان بدە کە لای خودای خۆیان پایەیان بەرزە ؟ کافرەکان وتیان ئەمە جادووگەرێکی ئاشکرایە .

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ (٣)

بێگومان پەروەردگاری ئێوە خوداییێکی وەهایە ئاسمانەکان و ئەرزی لە شەش ڕۆژدا دروست کرد ، پاش ئەوە فەرماندار بوو بەسەر عەرشدا . هەرچی کاروباری کائینات هەیە هەمووی لەژێر توانایی خۆیدا ڕێك ئەخات . هەروەها کەسێ نی‌یە بتوانێ تکای عەفوی تاوانی کەسێ بکا، مەگەر

پاش ئیزن و ئیجازەی ئەو . ئەو زاتە پەروەردگاری ئێوەیە بیپەرستن . ئایا هێشتا بیر ناکەنەوە لەوەی کە تەنها خودا شایانی پەرستنە ؟

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَؤُاْ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُواْ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُواْ يَكْفُرُونَ (٤)

کە ئەمرن و حەشر ئەکرێن هەمووتان بۆ لای ئەو ئەبرێن و ئەنجامتان لای ئەوە . بەڵێنێکی ڕاستەو خودا داویەتیو درۆی تێدا نییە . هەر ئەوە لە نەبوونەوە کائیناتی دروست کردووە . هەر ئەویشە پاش لەناوبردنیان دروستیان ئەکاتەوە تا بە دادپەروەریی خۆی پاداشی ئەوانە بداتەوە کە ئیمانیان هێناوەو کردەوەی باشیان کردووە . ئەوانەیش کە کافرو بێئیمانن ئاوێکی زۆر گەرمی ئازاردەریان دەرخوارد ئەدرێو سزاییێکی سەخت ئەدرێن بەرامبەر بەکافرییەکەیان .

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُواْ عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلاَّ بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (٥)

خودا خاوەن دەستەڵاتێکی وەهایە خۆری کردووە بە خاوەن ڕووناکیو مانگی کردووە بە خاوەن نوورو بۆ هەریەك لەم دوانە چەند پایەو پلەییێکی داناوە تا ئێوە ژمارەی ڕۆژو حەفتەو مانگو ساڵو تێکڕای وەختی خۆتان بزانن . خودا ئەمانەی بەڕاستیو ڕەسایی دروست کردووە . خودا ئایەتەکانی خۆی تەفصیل ئەدا بۆ کۆمەڵێك کە ورد ببنەوەو تێفکرن لە ئەوزاعی جیهانو ڕاستی بزانن .

إِنَّ فِي اخْتِلاَفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ (٦)

بێگومان لە یەك بەدوای یەکا هاتنی شەوو ڕۆژو ، لەو کائیناتەی کە خودا لە ئاسمانەکان و زەویدا دروستی کردوون نیشانەو بەڵگەی دەستەلاتی خودا هەیە بۆ کەسانێ کە لە خودا بترسن و خۆیان لە خراپە بپارێزن .

إِنَّ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءنَا وَرَضُواْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّواْ بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ (٧)

بەڕاستی ئەوانەی بەتەما نین بە ئێمە بگەن و باوەڕیان بە زیندووبوونەوە نی یەو، بە ژیانی بڕاوەی دنیا ڕازین و دڵنیان پێی، ئەوانەی لە ئایەتەکانی ئێمە بێئاگان و تێنافکرن ،(مەعنای ئایەتەکە لە ئایەتی پاشەوەدا ئەبڕێتەوە).

أُوْلَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ (٨)

ئەوانە شوێنیان ئاگری دۆزەخە بەهۆی ئەو کارە ناڕەوایانەوە کە ئەیانکردن .

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ (٩)

بێگومان ئەوانەی ئیمانیان هێناوەو کردەوەی باشیان کردووە خودا ڕێگای ڕاست و ئەسبابی پیرۆزیو بەختەوەریی هەردو دنیایان پیشان دەدات بەهۆی نووری ئەو ئیمانەی لە دڵیاندایەو ، لە قیامەتیشدا لە بەهەشتە پڕ لە نازو نیعمەتەکاندا ڕائەبوێرن و جۆباری جوان لە بەرپێیانا دەڕوات و بە خۆشی ئەژین .

دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلاَمٌ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ

أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٠)

دوعاو نزایان لە بەهەشتدا ئەوەیە ئەڵێن : پاكیو بێخەوشی بۆ تۆیە ئەی خودای پەروەردگار ، هەروەها لەناو یەكا سەلام لە یەكتر ئەكەن ، یا مەلائیكەكان سەلامیان لێ ئەكەنو ، دوا دوعایان ئەوەیە كە ئەڵێن : ستایشو سوپاس بۆ ئەو خودایە كە پەروەردگاری هەموو عالەمە .

وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ (١١)

ئەگەر خودا گورج خەڵكی تووشی مەینەتیو نەگبەتی بكردایە، وەك چۆن گورج تووشی خێرو خۆشییان ئەكات ، زوو كار ئەبڕایەوەو ئاكامیان ئەهاتو لەناو ئەبران . ئەوانەی بەتەمای زیندووبوونەوەو بەئێمەگەیشتن نین، لێیان ئەگەڕێین لە گومڕاهیی خۆیاندا سەرگەردان بن ، واتە: دوایی حیسابیان لەگەڵ ئەكەین.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٢)

بنیادەمی ستەمكار كە تووشی زیانێك ئەبێ ، وەك نەخۆشیو فەقیریو بێحاڵی ، بە پاڵكەوتنو دانیشتنو بە پێوەو لە هەموو كاتو ساتێكدا لێمان ئەپاڕێتەوە ئەو ناخۆشییەی لەكۆڵ بكەینەوە، جا كە چووین بەدەنگیەوەو ، مەینەتەكەمان لە كۆڵ كردەوە، دیسان ڕێگای گومڕاهی ئەگرێتەوەبەرو لە خۆی بایی ئەبێ ، ئەڵێی هەرگیز لێمان نەپاڕاوەتەوە بۆلابردنی ناخۆشی ! ستەمكارە لەسنووردەرچووەكان، ئابەم جۆرە، كردەوەی بەدی خۆیانو

لەخۆبایی‌بوونیان لە بەرچاو جوان کراوە !.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُواْ وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُواْ لِيُؤْمِنُواْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ (١٣)

بەڕاستی ئێمە خەڵکی سەردەمەکانی پێش ئێوەمان لەناوبردن ، کە ستەمیان کردو بەگوێرەی فەرمانی خودا نەجووڵانەوەو ، پێغەمبەرانیان بە ئایەت‌و موعجیزەوە بۆ ئەهات ، کەچی ئیمانیان پێ نەئەهێنان . ئێمە ئا بەوجۆرە پاداشی تاوانباران ئەدەینەوە .

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلاَئِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ(١٤)

پاش ئەوان ئێوەمان کرد بە جێنشینی ئەوان لە سەرزەوی تا تەماشا بکەین چۆن ڕەفتار ئەکەن ؟ .

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلاَّ مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ(١٥)

کاتێ کە ئایەتە مەعنا ئاشکراکانی ئێمەیان بەسەردا ئەخوێنرێنەوە ئەوانەی باوەڕیان بە زیندوو بوونەوەو بە گەیشتن بە ئێمە نی‌یە ئەڵێن قورئانێکی‌تری غەیری ئەم قورئانەمان بۆ بێنە ، کە بە دڵی ئێمە بێ ، یا ئایەتەکانی بگۆڕە بە ئایەتی‌تر . تۆ ئەی پێغەمبەری خودا بڵێ : بۆ من ڕەوا نی‌یە لەخۆمەوە بیگۆڕم ؛ من دوای ئەوە ئەکەوم کە بە وەحی بۆم دێت . بەڕاستی ئەگەر من بێ‌گوێیی خودای خۆم بکەم‌و بیگۆڕم لە سزای ڕۆژێکی

سامناکی گەورە ئەترسم .

قُل لَّوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلاَ أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (١٦)

بلّێ : ئەگەر خودا غەیری ئەمەی بویستایە من بۆم نەئەخوێندنەوەو، لەسەر زوبانی من ئاگاداری نەئەکردن پێی . من تەمەنێکی زۆرم لەناو ئێوەدا بردوەتە سەر ، چل ساڵ لەناوتاندا ژیاوم پێش هاتنی قورئان و خوێندنەوەی بەسەرتاندا ؛ کەواتە ئەم قورئانە خودا ناردوویەو قسەی من نی‌یە تا بیگۆڕم ، ئەوە بۆچی بیرناکەنەوەو عەقڵتان ناخەنەکار کە ئەم قورئانە لە خوداوەیەو هی بەندە نی‌یە ؟

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ (١٧)

کێ ستەمکارترە لەوەی درۆ بە دەم خوداوە هەڵبەستێ یا ئایەتەکانی بەدرۆبخاتەوەو باوەڕیان پێ نەکات ؟ بێگومان تاوانباران هەرگیز ڕزگار نابن.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاَءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلاَ فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ (١٨)

ئەو کافرانە، غەیری خودا ،شتی‌وا ئەپەرستن کە ناتوانێ زیانیان لێ بدات یا قازانجیان پێ بگەیەنێت . هەروەها ئەڵێن : ئەو بتانە لای خودا تکامان بۆ ئەکەن . تۆ پێیان بڵێ : ئایا ئێوە خەبەری شتێ بە خودا ئەدەن کە نەیزانێ لە ئاسمانەکان و لە زەویدا؟ واتە : ئەگەر ئەم شەریکایەتی و تکاکاری‌یە شتێکی ڕاست بوونایە خودا پێی ئەزانین . خودا پاکەو بەرزەو بەرییە لەو شتانەی

ئەوان کردوونیان بە هاوبەشی.

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلاَّ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُواْ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (١٩)

بنیادەم هەموو یەك ئوممەت بوون ، جا کە پێغەمبەران نێرران جیاجیا بوونەوەو ، هەندێکیان ئیمانیان نەهێناو دوای ئارەزووی نەفسیان کەوتن . ئەگەر لەبەرئەوە نەبوایە کە خودا هەر لە ئەزەل بڕیاری داوە موحاکەمەی خەڵك بخاتە ڕۆژی قیامەت ، زوو حوکمی ئەدا لە بەینی کۆمەڵانی جیاجیاداو ، ئەوی لەسەر حەقە ئەیهێشتەوەو ئەوی لەسەر ناحەقە ئەیفەوتاند .

وَيَقُولُونَ لَوْلاَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُواْ إِنِّي مَعَكُم مِّنَ الْمُنْتَظِرِينَ (٢٠)

ئەو کافرانە ئەڵێن : ئەوە بۆچی موعجیزەیێ لە ئاسمانەوە ڕەوانە نەکرایە خوارەوە بۆ سەر موحەممەد ؟ بڵێ : هەر خودا خۆی غەیبزانە. من چوزانم بۆ ناینێرێ ؟ دەی چاوەڕوان بن منیش لەگەڵ ئێوەدا چاوەڕوانم .

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِّنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ (٢١)

لەپاش مەینەتو ناخۆشی وەك دەردو گرانی کە تووشیان ئەبێ ئەگەر لایان لێ بکەینەوەو خۆشیو لەش ساغییان بدەینێو ڕەحمیان پێ بکەین لەباتیی سوپاسو شوکرانەبژێری دەست ئەدەنە فێڵ کردنو سەرپێچی لە پێغەمبەر . پێیان بڵێ : خودا لە ئێوە زووتر کاری خۆی بڕیوەتەوەو بڕیاری داوە کە لە ڕۆژی خۆیدا تۆڵەتان لێ بکاتەوە . فریشتەکانمان هەموو کردەوەکانتان ئەنووسنو هیچیان لێ ون نابێ .

هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُواْ بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّواْ أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُاْ اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَنْجَيْتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (٢٢)

خودا ئەو دەستەڵاتدارەیە کە ئەتانگێڕێ بە وشکانیو بە دەریادا . کە لە کەشتیدا بنو بایێکی خۆشو ئارام کەشتییەکەیان بخاتەگەڕو بیانباو دڵیان پێی خۆش ببێو، لەوکاتەدا بایێکی توند لێیان هەڵکاتو شەپۆل لە هەموو لایێکەوە بۆیان بێتو وا بزانن گەمارۆ دراونو ئیتر ڕزگار بوونیان بۆ نییە ، لەوکاتەدا بە ئیخلاصو باوەڕێکی بێگەردەوە لە خودا ئەپاڕێنەوە کە ڕزگاریان بکاتو ئەڵێن ئەگەر لەم تەنگانەیە ڕزگارت کردین سوپاسگوزارو شوکرانەبژێر ئەبین .

فَلَمَّا أَنْجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٢٣)

کە لەومەینەتە ڕزگاری کردن کوتوپڕ بە ناحەق دەست ئەکەنە خراپە کردن لە زەویدا . ئەی خەڵکینە ! هەر خراپەیێ کە ئەیکەن زیان لە خۆتان ئەدەن ، ئەمە ڕابواردنێکی کورتو بڕاوەی دنیاییەو، دوایی بۆ لای ئێمە ئەگەڕێنەوەو ، چیتان لە دنیادا کردووە پێتان ئەڵێینو، بەپێی ئەو کردەوانە تۆڵەتان لێ ئەسێنینەوە .

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا

وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلاً أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِالأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (٢٤)

وێنەی ژیانی دنیا ، کە سەرەتای جوانەو دوایی لەناوئەچێت ، وەك ئەوەیە کە باران ببارێنین و، بەو بارانە گژو گیای زەوی سەوز بێت و شاخ بکات و تێکەڵ بە یەك ببێت ، لەوەی کە بنیادەم و گیانلەبەر ئەیخۆن . جا کە زەوی بە سەوزی و بەرو بوومەوە خۆی بگرێت و ببووژێتەوەو ، وەك بووك برازێتەوەو هەموو جۆرە دانەوێڵەو بەرهەمێکی پێ بگات و خەڵك وابزانن ئیتر دەستیان لێی گیر ئەبێت و سوودی لێ وەرئەگرن ، لەپڕ فەرمانی ئێمە ڕووی تێ بکات ، بە سەرما ، یا بە تەرزە ، یا بە گڕی تیژ ، یا هەر دەردێکی‌ترو ، بە جۆرێ بنبڕی بکەین کە بڵێی دوێنێ هەر کشتوکاڵیش نەبوە. ئا بەم جۆرە ئایەت تەفصیل ئەدەین و ڕوونی ئەکەینەوە ، بۆ قەومێ کە تێفکرن و عەقڵ و هۆش بخەنە کار .

وَاللَّهُ يَدْعُواْ إِلَى دَارِ السَّلاَمِ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (٢٥)

خودا بانگی خەڵك ئەکا بۆ بەهەشت کە جێی ئەمن و ئاسایشەو دوورە لە ناخۆشی . خودا بۆ هەرکەس کە خواستی لێ بێ شارەزای ئەکات بۆ ڕێگای ڕاست و ئەیخاتە سەر ئایینی ئیسلام و لە خودا ترسان کە دەیگەیەنێتە بەهەشت .

لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ وَلاَ يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلاَ ذِلَّةٌ أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٦)

بۆ ئەو کەسانەی چاکە ئەکەن و لە خودا ئەترسن پاداشی زۆر چاك هەیە

لەگەڵ زیادەدا ، کە گەیشتنە بە لیقای خودای گەورەو ، لە ڕۆژی قیامەتدا تۆزو گەردی غەم‌و پەژارە ڕوخساریان داگیر ناکات‌و سووکی‌و بێحورمەتییان بەسەردا نایێ . ئا ئەوانە خاوەنی بەهەشتن‌و هەتا هەتایە تیادا ئەمێننەوە .

وَالَّذِينَ كَسَبُواْ السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٧)

ئەو کەسانەیش کردەوەی خراپ ئەکەن پاداشێکی خراپی بەقەد خراپەکەیان هەیەو ، سووکی‌و بێحورمەتی داگیریان ئەکات‌و کەس نایانپارێزێ لە سزای خودا . دەموچاویان ئەوەندە ڕەشە ئەڵێی بە شەوی تاریك داپۆشراوە .ئا ئەوانە ئەهلی ئاگری دۆزەخن‌و هەتا هەتایە تێیدا ئەمێننەوە .

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُواْ مَكَانَكُمْ أَنتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُم مَّا كُنتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ (٢٨)

یادی ئەو ڕۆژە بکە کە هەموو خەڵك کۆ ئەکەینەوە، دوای ئەوە بەوانە ئەڵێین کە هاوبەشیان بۆ خودا داناوە : ئێوەو هاوبەشەکانتان لە شوێنی خۆتاندا ڕاوەستن ، ئەنجا جیایی ئەخەینە نێوانیان‌و پێوەندی لەنێوانیاندا ناهێڵین ، هاوبەشەکان لە کافرەکان تەبەڕرا ئەبن‌و پێیان ئەڵێن :.ئێوە لە دنیادا ئێمەتان نەپەرستووەو ئێمە هەقمان نی‌یە بەسەرتانەوە !

فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ (٢٩)

خودا بەسە بۆ شاهیدی لە بەینی ئێمەو ئێوەدا ، بەڕاستی ئێمە ئاگامان لە عیبادەتی ئێوە نەبوە .

هُنَالِكَ تَبْلُواْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّواْ إِلَى اللَّهِ مَوْلاَهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَفْتَرُونَ (٣٠)

ئا لەو کاتو ساتەدا هەموو نەفسێ کردارەکانی دنیای تاقی ئەکاتەوەو ئەبینێ کامی قازانجی هەیە بۆیو کامی زیانی لێ ئەداو هەموو ئەگەڕێنەوە بۆ لای خودا کە سەرداری ڕاستەقینەیانەو پاداشی هەموو کردەوەکانیان ئەداتەوە . ئیتر ئەو هاوبەشە ساختانەیان لێ ون ئەبن کە لە دنیادا بە درۆ هەڵیانبەستبوون و بە هیچ جۆرێ فریایان ناکەون .

قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ (٣١)

تۆ پێیان بڵێ : کێ لە ئاسمان و لە زەوییەوە ڕۆزیو ژیوارتان ئەداتێ ؟ یا خۆ کێیە بتوانێ هێزی بیستن و بینین دروست بکات ؟ کێیە ئەژیێنێو ئەمرێنێ ، یا کێیە گیانلەبەر لە نوتفە دروستئەکاتو نوتفە لە گیانلەبەر ؟ کێیە کاروباری ئەم کائیناتە هەڵئەسووڕێنێ ؟ بێگومان ناتوانن ئینکار بکەن و ئەڵێن خودایە . جا تۆ پێیان بڵێ : کەواتە بۆ لە خودا ناترسن و بۆ هاوبەشی بۆ دائەنێن ؟ .

فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلاَّ الضَّلاَلُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ (٣٢)

ئا ئەو خودایە کە تەدبیری هەموو کاروبارێ ئەکات ئەوەیە خوداو پەروەردگاری ڕاستەقینەی ئێوە . ئیتر پاش حەق و ڕاستی چی هەیە بێجگە ناڕاستیو گومڕاهی ؟ دە بۆچی لە ڕێی ڕاست لائەدەن و ڕێی گومڕاهی ئەگرن ،

لەگەڵ ئەوەیشدا کە ئیددیعای خاوەن‌فامی ئەکەن‌و خۆتان بە ژیر ئەزانن ؟

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُواْ أَنَّهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ(٣٣)

وەك چۆن خودایەتی خودا ڕاستە وەها فەرموودەی هاتەدی‌و جێگیر بوو لەسەر ئەوانەی سوورن لەسەر کافری کە هەرگیز ئیمان ناهێنن‌و شایانی سزای ئەبەدیی دواڕۆژن .

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُم مَّنْ يَبْدَؤُاْ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَؤُاْ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ(٣٤)

پێیان بڵێ : ئەوانەی کە ئێوە بە هاوبەشی خودایان دائەنێن یەکێکیان هەیە بتوانێ یەکەم جار کائینات دروست بکات‌و پاش لەناوبردن جارێکی‌تر دروستیان بکاتەوە ؟ ئەوان ناتوانن ئینکاری ڕاستی بکەن . تۆ پێیان بڵێ خودای بێ‌شەریك لە سەرەتاوەو لە نەبوونەوە خەڵك دروست ئەکات‌و پاش لەناوچوونیان سەرلەنوێ دروستیان ئەکاتەوە ، کەواتە ئێوە چۆن لە ڕێی ڕاست لائەدەن‌و ڕێگای چەوت ئەگرنەبەر ؟

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُم مَّنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لاَّ يَهِدِّي إِلاَّ أَنْ يُهْدَى فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ(٣٥)

پێیان بڵێ ئایا لەناو هاوبەشەکانی ئێوەدا یەکێکی وایان هەیە خەڵك شارەزا بکات بۆ لای حەق و حەقیقەت ؟ بێگومان ئەوان وەڵامیان نی‌یە بیدەنەوە . جا تۆ بڵێ : هەر خودا هیدایەتی ئادەمزاد ئەدات بۆ لای حەق، هەروەها پێیان بڵێ : ئایا کەسێ هیدایەتی خەڵك بدات بۆ ڕێگای ڕاست شایانی ئەوەیە کە پەیڕەوی بکرێ و بەگوێی فەرمانی بکرێ یا کەسێکی وێڵی وەها کە

شارەزا نەبێ مەگەر یەکێ شارەزای بکات ؟ ئەوە چیتان لێ قەوماوەو چۆن بێ بیرکردنەوە حوکمی ناڕەوا ئەدەن ؟

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلاَّ ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ(٣٦)

بەشی زۆری ئەو کافرانە دوای گومان کەوتوون و هیچ بەڵگەیێکیان نی‌یە .گومان هیچ سوودێکی نی‌یە لەباتی حەقو خودا ئاگادارە لە کردەوەیان.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لاَ رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ الْعَالَمِينَ(٣٧)

ئەم قورئانە خاوەن فەصاحەت و بەلاغەت و ئەخباری غەیبە لەوانە نی‌یە لە خۆوە لەلایەن بنیادەمەوە هەڵبەسترێ ، بەڵکو فەرموودەی خودایەو موعجیزەیەو هۆی باوەڕکردنە بەو کتێبانەی لەپێش ئەودا نازڵ بوون ، وەك تەورات و ئینجیل ، هەروەها هۆی بەیان و تەفصیلی ئەو حوکمانەیە کە لەسەرتان نووسراون و گومان و شوبهەی تێدا نی‌یەو لای خودای پەروەردگاری هەموو جیهانەوە هاتووە .

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُواْ بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُواْ مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ(٣٨)

یا خۆ هەر سوورن لەسەر کوفرو ئەڵێن ئەم قورئانە موحەممەد خۆی هەڵیبەستووەو هیی خودا نی‌یە ؟ بڵێ ئەگەر ڕاست ئەکەن قورئان وتاری ئادەمزادە دە ئێوە سوورەتێ وەك سوورەتەکانی بێنن و ، بۆ ئەم مەبەستە لە هەرکەس ئەتوانن داوای یارمەتی بکەن، بێجگە لە خودا ، ئەگەر ڕاست ئەکەن. دیارە هەرچی بکەن ناتوانن ئەوە جێبەجێ بکەن و وێنەی سوورەتێکی

قورئان بێنن .

بَلْ كَذَّبُواْ بِمَا لَمْ يُحِيطُواْ بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ(٣٩)

نەخێر ئەم کافرانە زۆر نەزانن و ئینکاری قورئانیّ ئەکەن کە ناتوانن لێی حاڵی ببن و ، هێشتا مەعناو نهێنییەکانی ڕوون نەبووەتەوە بۆیان. کافرەکانی پێش ئەمانیش هەر بەو جۆرە پێغەمبەرانیان بە درۆ ئەخستەوە . دە سەیر کە ئەنجام و دوارۆژی ستەمکاران چۆن بوو ؟

وَمِنْهُم مَّن يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُم مَّن لاَّ يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ(٤٠)

ئەوانەی ئینکاری قورئان ئەکەن هی وایان هەیە لە دڵی خۆیاندا ئیمانیان پێی هەیەو ئەزانن ڕاستە ، بەلاّم لە ڕق و قیندا سەرپێچیّ ئەکەن و ئینکاری ئەکەن . هی وایشیان هەیە بەتەواوی بە دڵ و بە زمان ئیمانیان پیّ نییە ، خوا لە هەمووکەس چاکتر ئاگای لە خراپەکاران هەیە .

وَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل لِّي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَاْ بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ(٤١)

ئەگەر ئەو کافرانە هەروەها سوور بوون لەسەر باوەڕ پیّنەکردنت ئەوا پێیان بڵیّ من کردەوەی خۆم بۆ خۆم و ئێوەش کردەوەی خۆتان بۆ خۆتان. من دوورم لە پاداشی کردەوەی ئێوەو، ئێوەیش دوورن لە پاداشی کردەوەی من .

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُواْ لاَ يَعْقِلُونَ(٤٢)

لەو کافرانە هی وا هەن لە کاتێکدا کە تۆ قورئان ئەخوێنی گوێ ڕائەگرن، بەڵام وەری ناگرن و باوەڕی پێ ناکەن ، وەك کەڕ بن و هیچ نەبیسن ، ئایا تۆ ئەتوانی بنیادەمی کەڕی بێ هۆش و فام شنەوا بکەی ؟

وَمِنهُم مَّنْ يَنظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُواْ لاَ يُبْصِرُونَ(٤٣)

لەو کافرانە هی وایش هەن سەیرت ئەکەن و نیشانەو بەڵگەی پێغەمبەریت تێدا ئەبینن ، بەڵام لەبەر سەرکەشی باوەڕت پێ ناکەن و ئیمانت پێ ناهێنن . ئەوانە لە عاستی ڕاستیدا کوێرن ، ئایا تۆ ئەتوانی کوێر هیدایەت بدەی کە سەرەڕای کوێرییەکەی دڵیشی ڕووناك نەبێ ؟

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ(٤٤)

بێ گومان خودا بە هیچ ئەندازەیێ ستەم لە خەڵك ناکات ، خەڵکی خۆیان ستەم لە خۆیان ئەکەن کە تێنافکرن و خۆیان لە عاستی ڕاستی کوێر ئەکەن و ڕێگای چەوت ئەگرن .

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُواْ إِلاَّ سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُواْ بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُواْ مُهْتَدِينَ(٤٥)

لەو ڕۆژەدا کە لەپاش مردن خودا زیندوویان ئەکاتەوەو کۆیان ئەکاتەوە بۆ حیساب و کیتاب ، لە ترس و سامی ئەوڕۆژەدا وائەزانن تەنها سەعاتێك نەبێ لەدنیادا نەماونەتەوە ، یەکتر ئەناسن ، وەك پێش ماوەیێکی زۆر کەم یەکتریان دیبێ . ئا لەو کاتەدا تێئەگەن کە بەڕاستی ئەوانەی لە دنیادا باوەڕیان بە زیندووبوونەوەو بەخوداگەیشتن نەبووە زەرەرمەندو ڕەنج بەخەسارن و شارەزای ڕێی ڕاست نەبوون .

وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ(٤٦)

ئەگەر هەندێ لەو سزایانەت پیشاندەین کە بەڵێنمان داوە کافرەکانی پێ سزا بدەین ، وەك شکستیان لە غەزای بەدردا ، یا بتمرێنین‌و ، لەدنیادا نەیبینی ، ئەوا لە ڕۆژی قیامەتدا بە چاوی خۆت ئەیبینی ، چونکە هەموویان سەرەنجامیان لای ئێمەیەو ، خودا لە هەموو کردەوەیان ئاگادارەو تۆڵەیان لێ ئەسێنێتەوە .

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ(٤٧)

هەر ئوممەتێ لە ئوممەتانی پێش ئێوە پێغەمبەرێکیان بووە تا بانگیان بکات بۆ خوداپەرستی . جا کە پێغەمبەرەکەیان هات‌و ئاگاداری کردن‌و نامەکەی پێ گەیاندن ئیتر گلەیی خۆیان لەسەر خۆیان‌و ، لە ڕۆژی قیامەتدا بە داد حوکم ئەکرێ لەنێوانیاندا ، ئەوانەیان باوەڕیان بە پێغەمبەرەکەیان کردووە پاداشی کرداری چاکی خۆیان وەرئەگرن ، ئەوانەیشان باوەڕیان پێ نەکردوون تۆڵەی تاوانیان لێ ئەکرێتەوە . لە ڕۆژی قیامەتدا هەر داد هەیەو کەس ستەمی لێ ناکرێ .

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ(٤٨)

بە سەرکەشی‌و گاڵتەکردنەوە ئەڵێن : ئەگەر ڕاست ئەکەن ئەم بەڵێنی ڕۆژی حیساب‌و کیتاب‌و پاداشە کەی دێتەدی ؟

قُلْ لاَّ أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلاَ نَفْعًا إِلاَّ مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ(٤٩)

تۆ پێیان بڵێ : من نە ئەتوانم زیانێ لە خۆم لادەمو نە ئەتوانم قازانجێ بە خۆم بگەیێنم ، خودا مەیلی لەسەر شتێ نەبێ هیچم پێ ناکرێ. هەر ئوممەتێ ئاکامێکی تایبەتیی هەیە،کە ئاکامیان هات نە سەعاتێ دوا ئەخرێنو نە سەعاتێ پیش ئەخرێن .

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَّاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ(٥٠)

بڵێ: پێم بڵێن ئەگەر سزای خودا بە شەوا بێت بۆتان یا بە ڕۆژا ، تاوانباران پەلەی چییانە ؟سزا هەر سزایە زوو بێ یا درەنگ،شەو بێ یا ڕۆژ؟ ! .

أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ أَآلآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ(٥١)

ئایا پاش ئەوە کە سزاکە هات ئیمانی پێ ئەهێنن ؟ ئا ئێستە ئیمانی پێ ئەهێنن کە وەختی خۆی بەگاڵتەوە پەلەتان ئەکردو ئەتانوت کوا کەی دێ ؟

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُواْ ذُوقُواْ عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلاَّ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ(٥٢)

لە پاشاندا وترا بەوانە کە تاوانیان کردبوو : دە بچێژن سزای نەبڕاوەی ئەبەدی . ئایا بێجگە کردەوەی بەدی خۆتان هیچ پاداشێکتان ئەدرێتەوە ؟

وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ(٥٣)

لێت ئەپرسن ئەڵێن ئایا ئەم ئیددیعای پێغەمبەرییەت ڕاستە ، یا ئەم قورئانە ڕاستە ، یا ئەم هەڕەشەیە ڕاستە ؟ بڵێ : بەڵێ قەسەم بە خودا ڕاستەو، ئێوە هەرگیز ناتوانن لە دەست سزای خودا ڕزگار بن .

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّواْ

النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُاْ الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ(٥٤)

هەموو ئەوانەی لە دنیادا ستەمیان کردووە ، کە لە ڕۆژی قیامەتا لەلایەن خواوە بە شێوەیەکی دادپەروەرانە حوکم ئەکرێ لەنێوانیاناو کەس ستەمی لێ ناکرێو ، سزای خوا بە چاوی خۆیان ئەبینن و ئەیچێژن و پەشیمانیو ئاخوداخ ئەپەسێننە دڵیان ، ئەگەر هەرچی دارایی و سامانی دنیا هەیە موڵکی ئەوان بێ ، لەپێناوی ڕزگاربوونی خۆیانا لەو سزایە هەمووی ئەبەخشن .

أَلاَ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلاَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ(٥٥)

بێگومان هەرچی لە ئاسمانەکانو لە زەویدا هەیە هەمووی موڵکی خودایە . ئاگادار بن بەڵێنو قسەی خودا ڕاستە ، بەڵام زۆرتری خەڵك نازانن و فکرو هۆشیان کەموکورتە .

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ(٥٦)

هەر خودای دەستەلاتدارە مردوو زیندوو ئەکاتەوەو زیندوو ئەمرێنێو ، هەمووتان بۆ لای ئەو ئەگەڕێنەوە .

يَاأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ(٥٧)

ئەی خەڵکینە ! بەڕاستی قورئانێکتان بۆ هاتووە پڕیەتی لە ئامۆژگاریو ، ڕێگای ڕاستتان پیشان ئەدات بۆ قازانجی دینو دنیاتان ، ئەمرتان پێ ئەکا بە چاکەو نەهیتان ئەکا لە خراپە ، کە ئەمانە هەموو شیفای دڵو دەرونن و ، لە گومانو بیروباوەڕی خراپ پاکتان ئەکەنەوە . ئەو قورئانە

هۆی شارەزاییو ڕەحمەتە بۆ خاوەن باوەڕە دیندارەکان .

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُواْ هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ(٥٨)

با بە نەوازشو میهرەبانیی خودا دڵخۆش بن ، با بەوە دڵخۆش بن . ڕەحمەتی خودا زۆر چاکترە لەو سامانو داراییە کە کۆیئەکەنەوە . ڕەحمەتی خودا بەردەوامو نەبڕاوەیەو سامانی دنیا بێبەقایە .

قُلْ أَرَأَيْتُم مَّا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُم مِّن رِّزْقٍ فَجَعَلْتُم مِّنْهُ حَرَامًا وَحَلاَلاً قُلْ ءَآللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ(٥٩)

پێم بڵێن ئەو ڕزقو ڕۆزییەی خودا بۆی ناردوونو هەندێکیتان حەڵاڵ کردووەو هەندێکیتان حەرام کردووە ، ئایا خودا ڕێگای داون هەندێکی حەڵاڵو هەندێکی حەرام بکەن ، یا خۆتان لەخۆتانەوە بە دەم خوداوە هەڵتانبەستووە کە خودا شتی وەهای نەفەرمووە .

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَشْكُرُونَ(٦٠)

ئەوانەی تاوانی گەورەی وەها ئەکەنو درۆ بەدەم خوداوە هەڵئەبەستن، دەربارەی دۆزەخ گومانیان چییە ؟ ئایا وا ئەزانن نایگەنێو نایبینن ؟ خودا چاکەی زۆرە بەسەر خەڵکەوە ، هۆشو فامی پێ داونو پێغەمبەری بۆ ناردوونو ڕێگای چاکەو خراپەی بۆ ڕوون کردوونەتەوە ، بەڵام زۆرتری خەڵك شوکرانەبژێری نیعمەتەکانی خودا نین.

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُواْ مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِن

مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاءِ وَلاَ أَصْغَرَ مِن ذَلِكَ وَلاَ أَكْبَرَ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ(٦١)

خەریکی هەر شتێ ببیو لە هەر حاڵێکدا بیو هەر ئایەتێ لە قورئان بخوێنیتەوەو ، هەر کردەوێ بکەن ، ئێمە ئاگادارین کە خەریکی ئەبنو سەرگەرمی ئەبن ، هەرگیز بەقەدەر تۆزقاڵێ لە زەویو لە ئاسماندا لە خودای تۆ ون نابێ . هەرچی هەبێ لە تۆزقاڵ گەورەتر یا بچووکتر هەمووی لە (لوح المحفوظ) دایە .

أَلاَ إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ(٦٢)

بەڕاستی ئەوانەی دۆستی خودان و بێ گوێیی خودا ناکەنو ئەویش پایەی بەرز کردوونەتەوە ، هەرگیز لەوە ناترسن زیانێکیان تۆوش ببێو غەمو پەژارەی ئەوە ناخۆن کە داخوازییەکیان لەکیس چووە .

الَّذِينَ آمَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ(٦٣)

دۆستەکانی خودا ئەوانەن کە بەڕاستیو لە ناخی دڵەوەباوەڕیان بە خوداو پێغەمبەر هەیەو خۆیان لە هەموو کارێکی ناڕەواو ناشەرعی ئەپارێزنو لە سزای خودا ئەترسن .

لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ(٦٤)

ئەمانە لە دنیادا قورئانو پێغەمبەر موژدەی سەرفرازییان ئەدەنێو ، لە قیامەتیشدا فریشتەکان بە موژدەوە بەپیریانەوە دێن. ئەمە فەرموودەو بڕیاری خودایەو ، فەرموودەی خودایش هەرگیز ناگۆڕێ . ئا ئەوەیە سەرکەوتنو سەرفرازیی مەزن .

وَلاَ يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ(٦٥)

با تانەو تەشەری کافرەکان دلّت عاجز نەکات ، بەڕاستی گەورەیی و دەستەلأت هەمووی هیی خودایە . خودا شنەواو زانایەو ئاگای لە کردەوەیانەو تۆڵەیان لێ ئەسێنێتەوە .

أَلاَ إِنَّ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ(٦٦)

بێگومان ئەوانەی لە ئاسمانەکان و لە زەویدان چ بنیادەم و چ فریشتە هەموو موڵك و بەندەی خودان و شایانی ئەوە نین ببنە هاوبەشی خودا . ئەوانە کە غەیری خودا ئەپەرستن دوای هاوبەشی ڕاستەقینە نەکەوتوون ، چونکە هاوبەشی ڕاستەقینە بۆ خودا نییە . ئەو کافرانە تەنها دوای گومان کەوتوون و درۆزنن کە ئەڵێن خودا هاوبەشی هەیە .

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ(٦٧)

خودا ئەو خودایە کە شەوی بۆ دروست کردوون تیایا ئارام بگرن و بحەسێنەوەو ، ڕۆژیشی بۆ دروست کردوون کە هۆی بینین و بەرچاو ڕوونیتانە . بێگومان لە دروست کردنی ئەم شەوو ڕۆژەدا چەندین بەڵگەو نیشانەیێ هەیە دەلالەت لە گەورەیی و دەستەلأتی خودا ئەکەن لای ئەو کەسانە کە حەق ئەبیسن و خۆیان کەڕ ناکەن .

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لاَ

تَعْلَمُونَ(٦٨)

موشریکەکان ئەڵێن خودا کوڕی بۆ خۆی بڕیار داوەو ، فریشتەی کردوە بە ئەولادی خۆی ! خودا پاكو بێخەوشەو دوورە لەم جۆرە کارانە ، خودا بێنیازە بە خەڵكو موحتاجی کەس نی یە ، خودا دەوڵەمەندەو هەرچی لە ئاسمانەکانو لە زەویدا هەیە موڵکی خودایە .ئێوە دەلیلێکتان لەسەر ئەم قسە بێجێیە نی یە . ئایا ڕەوایە شتێ دەربارەی خودا بڵێن کە خۆتان هیچی لێ نازانن ؟

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لاَ يُفْلِحُونَ(٦٩)

تۆ بڵێ : ئەو کەسانەی درۆ بۆ خودا هەڵئەبەستنو ئەڵێن خودا ئەولادی بۆ خۆی بڕیار داوە، هەرگیز سەرفرازو سەرکەوتوو نابن .

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُواْ يَكْفُرُونَ(٧٠)

ژیانیان لە دنیادا ڕابواردنێکی کەمو ناپایەدارە ، پاشان بۆ لای ئێمە دێنەوەو ، سەرەنجامیان لای ئێمەیەو ، بەرامبەر بەو کوفرو درۆهەڵبەستنو کردارە بەدانە کە کردوویانن سزاییێکی سەختیان ئەدەینو تۆڵەی بەرودوایان لێ ئەسێنینەوە .

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُم مَّقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُواْ أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لاَ يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُواْ إِلَيَّ وَلاَ تُنْظِرُونِ(٧١)

دەنگو باسی نووحیان بەسەرا بخوێنەوە کە وتی بە قەومەکەی: ئەی

قەومینە ! ئەگەر زەحمەت و گرانە لەسەرتان من لە ناوتاندا بم و بە ئایەتەکانی خودا ئامۆژگاریتان بکەم ، ئەوا من پشت بە خودای خۆم ئەبەستم ، ئێوەیش هەموو مەکرو هیممەتی خۆتان ئامادە بکەن خۆتان و ئەوانەی بە شەریکی خوداتان داناون ، هەروەها هەرچیتان ئەوێ کە دژی من بیکەن با ئاشکرا بێ و شاراوە نەبێ ، ئەنجا دەست بدەنە کارەکە و هیچ مۆڵەتی من مەدەن .

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ(٧٢)

جا ئەگەر پشتتان لە ئایین هەڵکرد و سەرپێچیتان کرد ، ئەوە کەیفی خۆتانە ، خۆ من داوای هیچ پاداشێکم لە ئێوە نەکردووە . پاداشی من لەسەر خودایە. من ئەمرم پێ کراوە ئیتاعەی خودا بکەم و لە کۆمەڵی موسولمانان بم.

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلاَئِفَ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ(٧٣)

جا ئەوانیش نووحیان بە درۆزن داناو باوەڕیان پێ نەکرد ، ئەوەبوو ئێمەیش نووحمان ڕزگار کرد لە کەشتیدا لەگەڵ ئەوانەی لەگەڵیا بوون و باوەڕیان پێ کردبوو ، ئەوانەمان کردن بە خاوەن جێگا و جێنشین لە زەویدا و ، ئەوانەیش کە نووحیان بە درۆزن دائەناو باوەڕیان بە ئایەتەکانمان نەئەکرد هەموویانمان خنکاندن. دە سەیر بکە ئەنجامی ئەوانە کە لە سزای خودا ترسێنران و سەرپێچییان کرد چی بوو و چۆن لە ناوبران ؟

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلاً إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُواْ لِيُؤْمِنُواْ بِمَا كَذَّبُواْ بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ(٧٤)

لەپاش نووح چەند پێغەمبەرێکمان نارد بۆ سەر قەومەکانیان ، هوود بۆ

سەر عاد ، صالح بۆ سەر ثەموود ، ئیبراهیم بۆ سەر نەمروودو ، هەموو ئەو پێغەمبەرانە موعجیزەیان هێنابوو بۆیان ، بەڵام قەومەکانیان ئیمانیان پێ نەهێنان چونکە لەوە پێشتر خوویان بە کوفرو بێباوەڕییەوە گرتبوو . ئاوەها دڵی دەستدرێژیکەران مۆر ئەکەین ، چونکە خۆیان بێباوەڕو سەرکەشن .

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُواْ وَكَانُواْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ(٧٥)

پاش ئەوانیش مووساو هاروونمان نارد بۆ لای فیرعەون و کۆمەڵەکەی لەگەڵ ئایەت و موعجیزەکانماندا . ئەوانیش ، واتە فیرعەون و کۆمەڵەکەی ، خۆیان بە گەورە داناو باوەڕیان بە مووساو هاروون نەکردو ، کۆمەڵێکی تاوانبار بوون .

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُواْ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ(٧٦)

کە لەلایەن ئێمەوە حەقیان بۆ هات و ، بە موعجیزە بۆیان دەرکەوت کە ڕاستە ، سەرپێچییان کردو ئیمانیان پێ نەهێناو ئەیانوت ئەمە هیچ نییە جادوویێکی ئاشکرا نەبێ !

قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرٌ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ(٧٧)

جا مووسا وتی : ئایا ئێوە کە موعجیزەی خودایی هاتە لاتان پێی ئەڵێن : ئایا ئەمە سیحرو جادووە کە جادووگەرانیش هەرگیز سەرناکەون ؟ !

قَالُواْ أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ(٧٨)

فیرعەون و دەستەو دائیرەکەی بە مووسایان وت : ئایا تۆ بۆ ئەوە هاتووی

بۆ لامان لەو ڕێو شوێنو یاسای عیبادەتە هەڵمانگەڕێنیتەوە کە باوكو باپیری خۆمانمان لەسەر دیوە ، تا ئێمە بێ دەستەڵاتو بێ هێز ببینو گەورەیی و دەستەڵات لە سەرزەویدا بۆ ئێوە بێت ؟ هەرگیز شتی وەها نابێتو ئێمە ئیمانتان پێ ناهێنین .

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ(٧٩)

جا فیرعەون بە مەئموورەکانی وت : هەرچی جادووگەری زاناو وریا هەیە بۆم حازرکەن .

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَى أَلْقُواْ مَا أَنتُم مُّلْقُونَ(٨٠)

کە جادووگەرەکانی فیرعەون هاتن مووسا پێی‌وتن : کاری خۆتان لەپێشدا بنوێنن‌و چێتان پێیە پیشانی خەڵکی بدەن .

فَلَمَّا أَلْقَوْاْ قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لاَيُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ(٨١)

کاتێ کە جادووگەرەکان شتی خۆیان فڕێدا مووسا پێی وتن : ئەوەی ئێوە هێناوتانە جادوویەو بێگومان خودا بەتاڵی ئەکاتەوە ، خودا کاری بەدکاران ڕێكناخات .

وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ(٨٢)

خودا بە ئەمرو فەرمانی خۆی حەقو ڕاستی جێگیر ئەکات ، ئەگەرچی تاوانباران پێیان ناخۆش بێو بە دڵیان نەبێ .

فَمَا آمَنَ لِمُوسَى إِلاَّ ذُرِّيَّةٌ مِّنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ(٨٣)

پاش دەرکەوتنی موعجیزە کەس ئیمانی بە مووسا نەهێنا ، چەند نەوەییێکی قەومەکەی خۆی نەبێ ، کە ئیمانیان پێ هێناو ، ئەیشترسان لە فیرعەون و دەستەو بەستەکەی کە سزایان بدەن . فیرعەون دەستەلاتدار بوو لە سەرزەویو ، زیاد لە ئەندازە خۆی بە گەورە ئەزانی ، تەنانەت ئیددیعای خودایەتیی ئەکرد .

وَقَالَ مُوسَى يَاقَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُم مُّسْلِمِينَ(٨٤)

مووسا وتی بە قەومەکەی : ئەی قەومینە ! ئێوە ئەگەر باوەڕتان بە خودا هەیەو ، ڕازین بە فەرمانیو ملکەچن بۆ حوکمی ، پشت بەخودا ببەستن و بڕواتان تەنها بەو بێ .

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ(٨٥)

ئەوانیش وتیان پشتمان بە خودا بەستو تەنها ئەو بە پشتوپەنا دائەنێین . خودایا مەمانخەرە ژێر دەستی خودانەناسان و تاوانباران کە تووشی سزاو ئاژاوەمان بکەن .

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ(٨٦)

بە لوتفو میهرەبانیی خۆت لە زۆرو ستەمی کافران ڕزگارمان بکە .

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ(٨٧)

وەحیمان بۆ مووساو هاروونی برای کرد کە خۆتان و کۆمەڵەکەتان لە شاری میصر نیشتەجێ بن و ، خانووەکانتان بکەنە جێگای نوێژو خوداپەرستی ، نوێژیان تێدا بکەن و ڕووبکەنە قیبلە ، واتە کەعبە . موژدەیش بە خاوەن

باوەڕەکان بدە کە لە دنیادا سەرئەکەون و لە قیامەتیشدا جێگایان بەهەشتی بەرینە .

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُواْ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ(٨٨)

مووسا لە خودا پاڕایەوە وتی : خودایا تۆ جوانی و نومایش و ئەسبابی سەربەرزیی دنیات داوە بە فیرعەون و دەستەو بەستەکەی ، ئەوانیش خەڵك گومڕاە ئەکەن و لە ڕێگای تۆیان لائەدەن .خودایا سامان و دارایییان لەناوبەرەو دڵیان مۆر بکە ، بۆئەوەی ئیمان نەهێنن تا سزای سەخت ئەبینن .

قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَّعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلاَ تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ(٨٩)

خودا فەرمووی بەڕاستی دوعاکەتان قبووڵ کرا . ئێوە لەسەر بەگوێکردنی فەرمانی خودا بەردەوام بن و مەکەونە شوێن ڕێگای ئەوانەی نەزانن .

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنتُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُواْ إِسْرَائِيلَ وَأَنَاْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ(٩٠)

ئەنجا بەنی ئیسرائیلمان لە دەریا پەڕاندەوەو بە سەلامەت گەیشتنە قەراخ دەریاو، فیرعەون و لەشکرەکەی ستەمکارانە بە ڕاکردن دوایان کەوتن تا گەیشتنە ڕادەیێك خەریك بوو فیرعەون لە نیلدا ئەخنکا ، ئەنجا وتی باوەڕم هێنا کە هیچ خودایێ نییە بەڕاستی عیبادەتی بۆ بکرێ ئەو خودایە نەبێ کە بەنی ئیسرائیل باوەڕیان پێ هێناوەو ، منیش لە موسوڵمانانم .

أَآلآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ(٩١)

جا خودا فەرمووی : ئا ئێستە باوەڕ ئەکەیتو ئیمان ئەهێنی کە تۆ لەمەوپێش سەرپێچیت ئەکردو لە زومرەی بەدکرداران بووی ؟

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ(٩٢)

ئەمرۆ لاشەکەت بە بێگیان لە نقومبوون ڕزگار ئەکەینو ئەیخەینە سەر ئاوو وەك کۆمەڵەکەت لە بنی دەریادا ناتهێڵینەوە، تا خەڵك بە خنکاوی بتبیننو، ببیتە پەندو عیبرەت بۆ ئەوانەی لەپاش تۆ دێنو، بزانن ئەنجامی ستەمکار نەمانو لەناوچوونە . بێگومان زۆر کەس لە ئایەتەکانی ئێمە بێ ئاگانو تێیاننافکرن .

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُواْ حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ(٩٣)

لەپاش خنکانی فیرعەون بەنیئیسرائیلمان لە نیشتمانێکی باش و پەسەندا دامەزراندو، ڕزقو ڕۆزیی پاكو پوختمان پێ دان . لە کاروباری ئاینیاندا جیاوازی نەکەوتە ناویان ئیللا پاش خوێندنەوەی تەوراتو زانینی حوکمەکانی . بێ گومان خودا لە ڕۆژی قیامەتدا دەربارەی ئەو شتانەی کە ئیختیلافیان تێدا هەبوو حوکم لە بەینیاندا ئەکاتو ڕاست و چەوتیان لێك جوێئەکاتەوەو هەرکەس حەقی خۆی ئەداتێ .

فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِّمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَءُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ(٩٤)

تۆ ئەگەر لە ڕاستیی ئەو قورئانــەی بۆمــان ناردوویت گومانێکت هەیە بڕۆ لەوانە بپرسە کــە پێش تۆ تەوراتیان خوێندووەتەوە، لە تەوراتەکەی ئەواندا باسی ڕاستیی ئەم قورئانە هەیە. بێگومان تۆ حەقت لــەلایەن خودای خۆتەوە بۆ هاتووەو جێی گومان نیيە ، کەواتە ڕاڕاو دوودڵ مەبە .

وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُواْ بِآيَاتِ اللّهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ(٩٥)

هەرگیز لەوانە مــەبــە کــە ئایەتەکانی خودا بە درۆ ئەخەنەوە تا بچیتە زومرەی زەرەرمەندانەوە .

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ(٩٦)

ئەوانەی بەهۆی کوفرو کردەوەی بەدیانەوە لە عیلمی خودادا بڕاوەتەوە بە کافری ئەمرن ، هەرگیز ئیمان ناهێنن .

وَلَوْ جَاءتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ(٩٧)

ئــەوانــە ئیمان ناهێنن ئەگەرچی هەرچی ئایەت و موعجیزەی خودایە بە چاو ببینن . ئیمان ناهێنن تا بەچاوی خۆیان سزای سەخت ئەبینن ، دیارە لەو وەختەیشدا ئیمان بەکەڵك نایەت .

فَلَوْلاَ كَانَتْ قَرْيَــةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلاَّ قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُواْ كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الخِزْيِ فِي الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ(٩٨)

بۆ خــەڵکی گــونــدێ لــەو گوندانەی بەهۆی بێئیمانییانەوە نوغرۆمان کــردن، بەرلەوەی سزاو غەزەبی خوا بە چاوی خۆیان ببینن ، ئیمانیان نەهێنا تــا ئیمــان هێنانــەکــەیــان بــەکەڵکیان بێ ؟ بەڵام قەومی یوونس (د.خ) کە نیشانــەی سزایــان دی پێش هــاتنەکەی ئیمانیان هێنا . جا کە ئیمانیان هێنا سزامان لێ لادان ، ئەو سزایەی بۆیان ئەبوو بە مــایــەی سەرشۆڕی لە دنیادا .

دواییش تا ڕۆژی ئاکامیان ڕزق و ڕۆزی و نازو نیعمەتمان پیّدان .

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لآمَنَ مَنْ فِي الأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُواْ مُؤْمِنِينَ(٩٩)

ئەگەر خودا بیویستایە هەموو ئەهلی سەر زەوی ئیمانیان ئەهێناو تاقیان لیّ دەرنەئەچوو کە بیّئیمان بیّ ، بەلاّم خودا خواستی ئەوەی نەبوو کەواتە نابیّ . ئایا تۆ بەزۆر ئەتەویّ هەموو خەلّك موسولّمان بکەی ؟

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ(١٠٠)

بۆ هیچ نەفسیّ نییە ئیمان بێنیّ بە خواستی خوداو تەوفیقی ئەو نەبیّ ، ئێمە سزاو سەرشۆڕی بەسەر ئەوانەدا ئەدەین کە نافامن و هۆشیان ناخەنە کارو، بیر لە گەورەیی و دەستەلاّتی خودا ناکەنەوە .

قُلِ انْظُرُواْ مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لاَّ يُؤْمِنُونَ(١٠١)

تۆ بلیّ بەو کافرانە : سەیرکەن چی لە ئاسمانەکان و لە زەویدا هەیە لەو شتانەی کە دەلیل و بەلگەن لەسەر بوونی خوداو دەستەلاّتی ؟ بەلاّم موعجیزەو ترساندن سوودی نی یە بۆ قەومی بیّئیمان .

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلاَّ مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْاْ مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُواْ إِنِّي مَعَكُم مِّنَ الْمُنْتَظِرِينَ(١٠٢)

ئەوانە چاوەڕوانی چی ئەکەن بێجگە لە بەسەرهات و ئەنجامی کافرانی پێش خۆیان کە خودا غەزەبی لیّ گرتن ؟ دە ئێوە چاوەڕوان بن و منیش لەگەلّتان چاوەڕوانم .

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُواْ كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ (١٠٣)

جا پاش ئەوەی کافرەکانمان فەوتاند پێغەمبەرەکانمانو ئەوانەی ئیمانیان هێناوە ڕزگاریان ئەکەین . ئاوەها ئێمە بڕیارمان داوە خاوەن ئیمانەکان ڕزگار بکەین .

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنْ دِينِي فَلاَ أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(١٠٤)

بڵێ : ئەی خەڵکینە ! ئەگەر ئێوە گومانتان لە دینەکەی مندا هەیەو بەڕاستی نازانن ، ئەوا دڵنیا بن من هەرگیز عیبادەت ناکەم بۆ ئەوانەی ئێوە عیبادەتیان بۆ ئەکەن غەیری خودا ، بەڵام عیبادەتی ئەو خودایە ئەکەم کە ئێوە ئەمرێنێو ، ئەمرم پێ کراوە لە خاوەن باوەڕان بم .

وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ(١٠٥)

ئەمرم پێ کراوە ڕوو بکەمە ئایینی خوابەیەك ناسین بە پاکیو خاوێنیو لەوانە نەبم کە هاوبەش بۆ خودای تاكو تەنیا دائەنێن .

وَلاَ تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَنْفَعُكَ وَلاَ يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ الظَّالِمِينَ(١٠٦)

بێجگە خودا بانگ لەو شتانە مەکە کە نە ئەتوانن قازانجت پێ بگەیێننو نە ئەتوانن زیانت لێ بدەن .ئەگەر تۆ شتی وەها بکەی لە زومرەی ستەمکاران ئەبیت .

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلاَ

رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ(١٠٧)

ئەگەر خودا تووشی زیانێکت بکات کەس نی‌یە بتوانێ ئەو زیانەت لێ لا بدات خۆی نەبێ ، هەروەها ئەگەر بیەوێ خێرو خۆشییەکت بداتێ کەس نی‌یە بتوانێ ئەو نەوازشەت لێ بگێڕێتەوە .خودا خێرو خۆشی ئەگەیێنێ بە هەرکەس خواستی لەسەر بێ لە بەندەکانی.هەر خودایە گوناەپۆش‌و میهرەبان .

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ(١٠٨)

تۆ بڵێ : ئەی خەڵکینە ! حەقتان لە لایەن خوداوە بۆ هاتووە، کە قورئانە یا پێغەمبەرە ، جا هەرکەس ڕێی ڕاست ئەگرێ ئەوە بۆ خێرو قازانجی خۆی ئەو ڕێگا ڕاستە ئەگرێتەبەر .ئەوەیش گومڕاە ئەبێ‌و سەرپێچی ئەکات ئەوا زیانی گومڕاهییەکە خۆی ئەگرێتەوە . ئیتر من وەکیلی ئێوە نیم‌و ، چاك و خراپی ئێوە بەدەست من نی‌یە .

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ(١٠٩)

پەیڕەویی ئەو قورئانە بکە کە بە وەحی بۆت نێرراوەو ، خۆگر بە لە گەیاندن‌و ڕەفتار پێ کردنیدا ، تا خودا فەرمانی خۆی جێبەجێ ئەکات . خودا باشترین فەرمانڕەوایە .

سوورەتی (هود)

مەککەیی‌یەو (١٢٣) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ (١)

خوا خۆی ئەزانێ مەبەستی لە وشەی (الر) چی‌یە . ئەم قورئانە کتێبێکە ئایەتەکانی بە پتەوی‌و ساغی لە (لوح المحفوظ)دا نووسراون‌و هەرگیز تێکناچن‌و بەتەواوی نێرراون بۆ پێغەمبەر و لە پاشاندا تەفصیل دراون بۆ بیرو باوەڕو کردەوەو دەنگوباس لەلایەن خودایەکی گەورەی خاوەن حیکمەت‌و شارەزاوە .

أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ اللَّهَ إِنَّنِي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ (٢)

ئەو ئایەتانە ئەڵێن کەس مەپەرستن خودا نەبێ ، من لەلایەن خوداوە نێرراوم‌و مژدەدەرو ترسێنەرم بۆتان .

وَأَنِ اسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُواْ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَاعًا حَسَنًا إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ (٣)

داوای تاوان‌پۆشین لە پەروەردگارتان بکەن‌و ، لە گوناهەکانتان پەشیمان ببنەوەو بگەڕێنەوە بۆ لای خودا . ئەگەر وەها بکەن خودا تا ئاکامێکی دیاری خۆشیتان ئەداتێ‌و ، هەرکەس زیادە چاکەیێکی هەبێ پاداشی خۆی وەرئەگرێ . خۆ ئەگەر سەرپێچیتان کرد ئەوا من ئەترسم کەوا لە ڕۆژێکی پڕسامدا سزایەکی سەخت بدرێن .

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٤) .

گەڕانەوەتانو سەرنجامتان بۆ لای خودایەو ، خودا بەسەر هەموو شتێکدا دەستەڵاتدارو توانایە .

أَلاَ إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُواْ مِنْهُ أَلاَ حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ(٥)

بەڕاستی کافرەکان سینەیان لەئاستی حەق وەرئەچەرخێنن تا خۆیان لە خودا بشارنەوەو ، پێغەمبەروموسوڵمانان پێیان نەزانن. بێگومان تەنانەت لەوکاتەدا ئەوان ئەچنە ناونوێن و خۆیان دائەپۆشن خودا ئاگای لەوەیە لە دڵیاندایەو لەوەی بە زمانیاندا دێ . خودا ئاگای لە هەموو نهێنییەکە ، ئیتر چۆن خۆیان ئەشارنەوە ؟!

جوزئی دوازدەهەم

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ(٦)

هەر گیان لەبەرێ بە سەر زەویدا بڕوات ڕۆزیو ژیواری لەسەر خودایە . خودا بە شوێنی ژیان و مردنیان ئەزانێ . ئەمانە هەموو لە (لوح المحفوظ)دا نووسراون .

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُم مَّبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ مُّبِينٌ(٧)

خودا ئەوخودایە لە ماوەی شەش ڕۆژدا ئاسمانەکان و زەویی دروست کرد، عەرشی خودایش پێش دروست کردنی ئاسمان و زەوی لەسەر ئاو بوو . دروستی کردن تا تاقیتان بکاتەوە کامتان کردەوەتان جوانترە . ئەگەر پێیان

بڵێیت ئێوە لە پاش مردن زیندوو ئەکرێنەوە کافرەکان ئەڵێن : ئەم قسە جادوویەکی ئاشکراو دیارە .

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلاَ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفاً عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُواْ بِهِ يَسْتَهْزِءونَ(٨)

ئەگەر سزاکەیان بۆ ماوەییێکی دیاری کراو دوا بخەین ئەڵێن ئەگەر ڕاستە بۆ دواکەوت ؟ بۆ نەهات ؟ بێگومان ئەو سزایە دێت و لەو ڕۆژەیشدا کە بۆیان دێت لێیان لا نادرێت و ئەبێ تووشیان بێت . ئەو سزایەی گاڵتەیان پێ ئەکرد بێگومان گەمارۆیان ئەدات و سەرو دڵیان ئەگرێت .

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الإِنسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ(٩)

بەڕاستی ئەگەر ئێمە نیعمەت و خۆشییەك لەلایەنی خۆمانەوە بدەین بە ئینسان و لەپاشاندا لێی وەرگرینەوە ، زۆر ناهومێد ئەبێ و کوفرانی ئەو نیعمەتە ئەکا کە پێمان داوە .

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ(١٠)

ئەگەریش پاش مەینەت خۆشی و نیعمەتمان دایە ئەڵێت :ناخۆشییەکەم ڕۆیی و ، لەم ڕووەوە دڵ شاد ئەبێ و لە خۆی ئەگۆڕێ و لەناو خەڵکدا شانازی ئەکات .

إِلاَّ الَّذِينَ صَبَرُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ أُوْلَئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ(١١)

ئەوانە نەبێ کە خۆگرن و کردەوەی باش ئەکەن . ئەوانە خودا ئەیانبەخشێ و پاداشی گەورەیان هەیە .

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُواْ لَوْلاَ أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنزٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ(١٢)

بۆ تۆ ناشێ تەرکی گەیاندنی هەندێ لەو ئایەتانە بکەیت کە وەحی کراون بۆت و بە دڵی کافرەکان نین . بۆ تۆ ناشێ دڵت تەنگ بێ لەوە کە کافرەکان ئەڵێن : بۆچی خەزنەیێك نانێررێ بۆ موحەممەد تا وەك پادشاهان ڕابوێرێ ، یا لەوە کە ئەڵێن : بۆچی فریشتەیێکی لەگەڵ نەنێرراوە تەصدیقی بکات و یارمەتیی بدات ؟ نەکەی ، کاری وا بۆ تۆ ناشێ ، تۆ کارت ترساندنی کافرانە لە سزا ؛ ئیتر هەموو شت بە دەستی خودایە ، پشت بەو ببەستە .

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُواْ بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُواْ مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ(١٣)

یا خۆ ئەڵێن ئەم قورئانەی بە دەم خوداوە هەڵبەستووە و هی خودا نییە ! بڵێ دە ئەگەر ئازان و ئەتوانن دە سوورەتی هەڵبەستراوی وەك سوورەتەکانی ئەو بێنن و ، بۆ ئەم مەبەستەیش بێجگە خودا کێتان ئەوێ بانگی بکەن و داوای یارمەتی لێ بکەن ئەگەر ڕاست ئەکەن هەڵبەستراوە .

فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُواْ لَكُمْ فَاعْلَمُواْ أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لاَّ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَهَلْ أَنْتُم مُّسْلِمُونَ(١٤)

جا ئەگەر پێیان نەکرا ئەوا زۆر چاك بزانن ئەو قورئانە پیرۆزە ، بەجۆرێ

نازڵ کراوە هەر خودا خۆی ئەیزانێو ، زۆر چاك بزانن هیچ پەرستراوێکی ڕاستەقینە نییە خودای تاك و تەنیا نەبێ . ئایا ئێوە کە بۆتان دەرکەوت قورئان موعجیزەیە ، لەسەر ئایینی ئیسلام بەردەوام ئەبن ؟

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ(١٥)

ئەوانەی بەرامبەر بە کردەوەی بەدیمەن چاکی دنیایان تەنها ژیان و خۆشیی دنیایان بوێ و پاداشی قیامەتیان مەبەست نەبێ ، ئەوانە پاداشی کردەوەی دنیایان ئەدەینەوەو هیچی لێکەم ناکرێتەوە .

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُواْ فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ(١٦)

ئا ئەوانە لە دواڕۆژدا هیچ بەش و بارەیێکیان نییە ، ئاگری دۆزەخ نەبێ. هەروەها هەرچییان کردووە لە دنیادا بۆ دواڕۆژ پووچ و بێسوودەو ئەوەی کردوویانە بەتاڵە .

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً أُوْلَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلاَ تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ(١٧)

ئایا کەسێ دەلیلی لای خوداوە هەبێ ، وەك عەقڵو تێفکرین ، بیخاتە سەر ڕێگای ڕاست و ، شاهیدێکی وەك قورئانی هەبێ یارمەتیی بدات و ، لەپێش ئەو شاهیدەیشەوە تەوراتی مووسا کە پێشەوای خەڵکی سەردەمی خۆی بووە ، یارمەتی قسەو کردەوەی دابێ ، ئایا ئەم جۆرە کەسە وەك ئەو

کەسەیە کە تەنها ژیان و خۆشیی دنیای مەبەست بێو ڕۆژی دوا یی بەخەیاڵدا نەیێ ؟ ئەوانە ، واتە پێغەمبەرو پەیڕەوەکانی ، باوەڕیان بە قورئان هەیە . ئەوەیش باوەڕی پێ نەکات ، وەك موشریکەکانی مەککەو دەستەو بەستەکانیان ، ئاخری دۆزەخ جێگایانەو لەوێ سزا ئەدرێن . هەرگیز گومان و دوودڵیت نەبێ لە قورئاندا ؛ قورئان حەقەو لای خودای خۆتەوە هاتووە ، بەڵام زۆرتری خەڵك باوەڕیان نی‌یە ؛ چونکە بیرناکەنەوەو عەقڵیان ناخەنەکار .

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُوْلَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الأَشْهَادُ هَؤُلاءِ الَّذِينَ كَذَبُواْ عَلَى رَبِّهِمْ أَلاَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ(١٨)

کێیە لەوکەسە ستەمکارترە کە درۆ بەدەم خوداوە هەڵبەستێ؟ ئەوانە ئەبرێنە بەردەم خوداو ، شاهیدەکان ئەڵێن ئا ئەمانە بوون درۆیان بەدەم خودای خۆیانەوە کرد . لەعنەت و نەفرین لە خوداوە لەسەر ستەمکاران بێ .

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ(١٩)

ئەو ستەمکارانەی ڕێگا لە دینی ئیسلام ئەگرن و ئەیانەوێ موسوڵمانەکان لێی هەڵگەڕێنەوەو ، باوەڕیان بە ڕۆژی دوایی نی‌یە ،

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُواْ مُعْجِزِينَ فِي الأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاء يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُواْ يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُواْ يُبْصِرُونَ(٢٠)

ئەوانە لە دنیادا ناتوانن دەست بێننە ڕێگای خوداو مەنعی سزا لە خۆیان بکەن ، لە ڕۆژی دواییشدا هیچ دۆستێکیان نی‌یە بە دەنگیانەوە بێو لە تۆڵە

ڕزگاریان بکات . سزایان لە ڕۆژی قیامەتدا دووقات ئەبێ ؛ چونکە لە دنیادا تاقەتیان نەبوو گوێ لە حەق بگرن و خۆیان لە عاستی ئایەتەکانی خودادا کوێر ئەکرد .

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُواْ أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَفْتَرُونَ(٢١)

ئەوانە کەسانێکن خۆیان دۆڕاندو ، ئەو درۆو دەلەسەیەی کردیان هەمووی بە هیچ دەرچووو سوودێکی پێ نەگەیاندن .

لاَ جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الأَخْسَرُونَ(٢٢)

بێگومان ئەوانە لەڕۆژی قیامەتدا لە هەمووکەس زیاتر زەرەرمەندودۆڕاون.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُواْ إِلَى رَبِّهِمْ أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ(٢٣)

بەڕاستی ئەوانەی باوەڕیان بە خوداو پێغەمبەر هەیەو کردەوەی چاکەیان کردووەو بە دڵ موتیعی خودای خۆیانن ئەهلی بەهەشتن و هەتا هەتایە لە بەهەشتدا ئەمێننەوە .

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالأَعْمَى وَالأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاً أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ(٢٤)

ئەم دوو تاقمی موسوڵمان و کافرە وەکو دوو کەسن یەکێکیان کوێرو کەڕ بێو ئەویتریان بیناو شنەوا بێ .ئایا ئەم دوانە وەك یەکن؟حاشا وەکەللا، دەی بۆ بیر ناکەنەوە ؟ .

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ(٢٥)

بەڕاستی نووحمان بە پێغەمبەری نارد بۆ قەومەکەی و پێی وتن من ترسێنەرێکی ئاشکرای ئێوەم و لە سزای دواڕۆژ ئەتانترسێنم.

أَن لاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ(٢٦)

من پێتان ئەڵێم : عیبادەت بۆ کەس مەکەن خودا نەبێ. من ئەترسم تووشی سزای ڕۆژێکی پڕ ئازار ببن .

فَقَالَ الْمَلأُ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلاَّ بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلاَّ الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ(٢٧)

جا کافرەکانی قەومەکەی وتیان : تۆ هیچ نیت بنیادەمێکی عادەتیی وەك ئێمە نەبێ ، زیادە گەورەیییەکت نی‌یە تا شایانی پێغەمبەرایەتی بیت. هەروەها نابینین کەست دواکەوتبێ ئەوانە نەبێ لای ئێمە بێنرخترینمانن و ، یەکسەر بێوردبوونەوە بیروبۆچوونی خۆیان دەرئەبڕن. ئێوە زیادەییێکتان نی‌یە بەسەر ئێمەدا تا دواتان بکەوین و پەیڕەویتان بکەین ، بەڵکو بە درۆزنتان ئەزانین .

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَارِهُونَ(٢٨)

نووح بە قەومەکەیی وت ئەگەر خودا دەلیلی پێدابم لەسەر ڕاستیی قسەکەم و ، ڕەحمەتی خۆی پێ بەخشیبم ، کە پێغەمبەرییە، کەچی ئەو بەهرەیە لە ئێوە شارراوە بێو خودا هیدایەتتان نەدات ، ئایا من ئەتوانم بەزۆر هیدایەتتان بدەم کە خۆتان پێتان ناخۆش بێو بیرنەکەنەوە .

وَيَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالاً إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَاْ بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّهُم مُّلاَقُواْ رَبِّهِمْ وَلَكِنِّيَ أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ(٢٩)

ئەی قەومەکەم ! من بەرابەر بە ئامۆژگاری کردنتان هیچتان لێ داوا

ناکەم ، پاداشی من لەسەر خودایە . من هەرگیز ئەوانە لە خۆم دوور ناخەمەوە کە ئیمانیان هەیە ؛ ئەوانە لە ڕۆژی قیامەتدا بە خودای خۆیان ئەگەن و هەرکەس لەم دنیا دەریان بکات لەو دنیا یەخەی ئەگرن وشکاتی لێ ئەکەن ، بەڵام من وا ئەزانم ئێوە قەومێکی نەفامن .

وَيَاقَوْمِ مَنْ يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدتُّهُمْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ(٣٠)

ئەی قەومینە ! ئەگەر من ئەوانە دەربکەم کێ لە غەزەبی خودا ڕزگارم ئەکات و یارمەتیم ئەدات ؟ ئێوە بۆ هیچ تێنافکرن ؟ .

وَلاَ أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلاَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلاَ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلاَ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ(٣١)

من ناڵێم خەزێنەکانی خودا لای منن ، ناڵێم غەیب ئەزانم ، ناڵێم فریشتەم . بەو کەسانەیش ناڵێم کە ئێوە بە چاوی سووک تەماشایان ئەکەن: خودا خێریان پێ نادات . هەر خودا ئەزانێ چی لە دڵیاندایە . من ئەگەر یەکێ لەمانە بڵێم لە زومرەی ستەمکاران ئەبم .

قَالُوا يَانُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ(٣٢)

جا قەومەکەی نووح بە نووحیان وت : بەڕاستی تۆ موجادەلەت لەگەڵ ئێمە کردو زۆریشت موجادەلە لەگەڵ کردین . دە فەرموو ئەو سزایەی وەعدەت پێداین بیهێنە بۆ سەرمان ئەگەر تۆ لە ڕاستگۆیانی .

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ(٣٣)

ئەویش وتی : خودا ئەو سزایەتان دەنێرێتە سەر ئەگەر خواستی لەسەر

بێ . ئێوە ناتوانن ڕێگا لە خودا بگرن و مەنعی ئەو سزایە لە خۆتان بکەن .

وَلا يَنفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ(٣٤)

ئەگەر بمەوێ ئامۆژگاریتان بکەم ، مادام خودا مەیلی لەسەر ئەوە بێ گومڕاتان بکات ، ئامۆژگاریی من سوودتان پێ ناگەیێنێ . هەر خودا پەروەردگارتانەو بۆ لای ئەو ئەگەڕێنەوە .

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ(٣٥)

یا خۆ ئەڵێن نووح درۆ ئەکا بە دەم خوداوەو پێغەمبەرنییە ؟ پێیان بڵێ ئەگەر درۆم هەڵبەستبێ ئەوا خۆم سزای تاوانی خۆم هەڵئەگرم . من بەریم لەو تاوانەی ئێوە کە من بە درۆزن ئەزانن .

وَأُوحِيَ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلاَّ مَنْ قَدْ آمَنَ فَلا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ(٣٦)

جا لەپاش ئەم کێشەو جیدالە وەحی بۆ نووح کرا : ئیتر بێجگە ئەوانەی پێشتر ئیمانیان هێناوە لە قەومەکەت کەس ئیمان ناهێنێ، لە کردەوەی نالەباری قەومەکەت زویر مەبە .

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُواْ إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ(٣٧)

دەست بکە بە دروست کردنی کەشتییەکە لەژێر چاودێریی ئێمەداو بەجۆرێ کە وەحیت بۆ ئەکەین ، ئیتر لەبارەی عەفوو بەخشینی ئەو تاوانبارانەوە هیچ قسەم لەگەڵ مەکە ؛ ئەوانە غەرق کراون ، واتە لە عیلمی

خودادا ڕابووردووە کە غەرق ئەبن .

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلأٌ مِّنْ قَوْمِهِ سَخِرُواْ مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ(٣٨)

نووح دەستی کرد بە دروست کردنی کەشتییەکەو ، هەر جارێ کە کۆمەڵێ لە قەومەکەی بەلایدا تێپەڕیان ئەکرد گاڵتەیان پێ ئەکرد. نووحیشی پێیئەوتن : ئەگەر ئێوە گاڵتە بە ئێمە ئەکەن، ئێمەیش گاڵتە بە ئێوە ئەکەین وەك گاڵتەکردنەکەی ئێوە .

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ(٣٩)

دوایی ئەزانن کێ سزاییێکی بۆ دێ کە سەرشۆڕو ڕیسوای بکاو کێ سزای بەردەوامی تووش ئەبێ ؟ .

حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلاَّ مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلاَّ قَلِيلٌ(٤٠)

نووح هەر خەریکی کەشتییەکە بوو تا فەرمانمان هات بۆ هەستانی تۆفان و ، تەنانەت تەنووری نان کردن کە شوێنی ئاگرە هاتەکوڵو ، وەك مەنجەڵی سەر ئاگر سەرڕێژی کرد ، وەحیمان بۆ نووح کرد کە لە هەموو نێرو مێیەك دوو جووت هەڵبگرە ، لەگەڵ خێزانەکەتدا ، ئەوکەسە نەبێ کە پێشتر لە عیلمی خودادا بڕیار دراوە بفەوتێ . هەروەها پێمان وت خاوەن ئیمانەکان لەگەڵ خۆی هەڵبگرێ ، کە ژمارەییێکی کەمیش نەبێ کەس ئیمانی نەهێنابوو .

وَقَالَ ارْكَبُواْ فِيهَا بِاسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ(٤١)

نووح وتی دە سواری کەشتییەکە بن و ، چ لە ڕۆیشتنیداو چ لە ڕاوەستانیدا ناوی خودای لێ بێنن . بێگومان خودای من گوناهبەخش و میهرەبانە .

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَابُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلاَ تَكُن مَّعَ الْكَافِرِينَ(٤٢)

کەشتییەکە بە ناو چەند شەپۆلێکدا ئەیبردن کە وەك کێو گەورە بوون . نووح بانگی لە کوڕەکەی کرد ، کە لێی دوور بوو ، وتی : ڕۆڵە کوڕم وەرە سوار بە لەگەڵمان و ، لە گەڵ کافران مەبە .

قَالَ سَآوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لاَ عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلاَّ مَن رَّحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ(٤٣)

کوڕەکەی وتی : من سەرئەکەومە سەر کێوێك بمپارێزێ لە ئاوو تۆفان . نووح وتی : ئەمڕۆ کەس لە قەهری خودا ڕزگار نابێ کەسێ نەبێ خودا ڕەحمی پێ بکا ، ئیتر شەپۆل کەوتە بەینیانەوەو لە زومرەی خنکاواندا خنکا .

وَقِيلَ يَاأَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَاسَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ(٤٤)

جا پاش خنکانی کافرەکان و تەواو بوونی قەزای خودا ، فەرمان لەلایەن خوداوە دەرچوو بۆ زەوی و پێی وترا : ئەی زەوی! ئاوی خۆت قووت بدەرەوە . بە ئاسمانیش وترا : ئەی ئاسمان واز بێنەو دەس بەردار ببە لە ڕژاندنی ئاو بەسەر زەویدا ، هەروەها کەشتییەکەیش لەسەر کێوی (جوودی)

گیرسایەوەو ، ئەنجا جاڕ درا کە دووری لە ڕەحمەتی خودا بۆ قەومی ستەمکارە .

وَنَادَى نُوحٌ رَّبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ(٤٥)

نووح بانگی لە خودای خۆی کردو وتی : خودایا کوڕەکەم یەکێکە لە خێزانەکەم و وەعدەی تۆیش بە ڕزگار کردنی ئەهلی من وەعدەیێکی ڕاستەو ، تۆ لە هەموو فەرمانڕوایێ دادپەروەرتری .

قَالَ يَانُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ(٤٦)

خودا وتی : ئەی نووح ! ئەو کوڕە لە ئەهلی تۆ نی‌یە ؛ ئەو کردەوەی خراپ و ناڕەوایە . داوای شتێکم لێ مەکە کە نازانی چی‌یە . من ئامۆژگاریت ئەکەم ، نەکەی لە نەزانەکان نەبی .

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِّنَ الْخَاسِرِينَ(٤٧)

نووح وتی : خودایا پەنا ئەگرم بە تۆ لەوەی داوای شتی وەهات لێ بکەم کە نایزانم و لە سیڕڕەکەی تێ نەگەیشتووم . ئەگەر تۆ گوناهم نەپۆشی‌و ڕەحمم پێ نەکەی لە زومرەی دۆڕاوان ئەبم .

قِيلَ يَانُوحُ اهْبِطْ بِسَلاَمٍ مِّنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ(٤٨)

وەحی بۆ نووح کرا : لە کەشتییەکە دابەزە ، لەلایەن ئێمەوە ئارام و بێ بەلا ئەبن و ، زیادە خۆشی‌و بەرەکەت ئەڕێژین بەسەر خۆت و بەسەر ئەو

خاوەن ئیمانانەدا کە لەگەڵتن. پاش ئێوەیش چەند ئوممەتێکیتر دێن کە تا ماوەییێك لەزەت و خۆشییان ئەدەینیٚو پاشان سزاییێکی پڕ ئازاریان لەلایەن ئێمەوە تووش ئەبیٚ .

تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلاَ قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ(٤٩)

بەسەرهاتی نووح و قەومەکەی لە دەنگ و باسی غەیبیی کەس نەزانیوەو ئێمە وەحیی ئەکەین بۆت . پێش ئەم وەحیە نە تۆ بەم بەسەرهاتەت ئەزانیو نە قەومەکەت . کەواتە لە ژێر ئەرکی پێغەمبەرایەتیو ئامۆژگاریکردندا وەك نووح خۆگر بە؛ ئەنجامی سەرکەوتنی دنیاو سەرفرازیی قیامەت بۆ ئەوانەیە شەریك بۆ خودا بڕیار نادەن و ، خۆیان لە گوناه ئەپارێزن.

وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنتُمْ إِلاَّ مُفْتَرُونَ(٥٠)

بۆ قەومی عادیش هوودمان ڕەوانە کرد بە پێغەمبەری کە برایان بوو ، لە خۆیان بوو . پێی وتن ئەی قەومینە ! تەنها خودای تاك بپەرستن، خودایێکیترتان نییە بەڕاستی عیبادەتی بۆ بکریٚ ئەو نەبیٚ . ئێوە کە بتەکان ئەپەرستن درۆ ئەکەن بەدەم خواوەو ئەو بتانە بۆ خودایی ناشێن .

يَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلاَ تَعْقِلُونَ(٥١)

ئەی قەومینە ! من بەرامبەر بەم ئامۆژگارییانە پاداشیٚ لە ئێوە داوا ناکەم؛ پاداشم لەسەر پەروەردگارێکە دروستی کردووم .ئایا ئێوە تێنافکرن و

بیرتان ناخەنە کار ؟ .

وَيَاقَوْمِ اسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُواْ إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلاَ تَتَوَلَّوْاْ مُجْرِمِينَ(٥٢)

ئەی قەومینە ! داوای تاوان پۆشی لە خودای خۆتان بکەن و بە دڵ بگەڕێنەوە بۆ لای و واز لە گوناە بێنن . ئەگەر وا بن خودا ئاسمان ئەخاتە کار بۆتان کە خێری زۆر بڕژێنێ بەسەرتانداو زیاد لەم هێزەی هەتانە هێزی ترتان ئەداتێ . پشت لە خودا هەڵمەکەن بە تاوانباری .

قَالُواْ يَاهُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ(٥٣)

ئەوانیش وتیان : ئەی هوود ! تۆ هیچ دەلیل و بەڵگەیێکت بۆ ئێمە نەهێنایەوە لەسەر ڕاستیی ئەم داوایەت . ئێمە لەبەر قسەی تۆ واز لە خوداکانی خۆمان ناهێنین . ئێمە باوەڕ بە تۆ ناکەین و ئیمانت پێ ناهێنین .

إِن نَّقُولُ إِلاَّ اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُواْ أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ(٥٤)

ئێمە هەر ئەوەندە ئەڵێین کە هەندێ لە خوداکانمان لێت عاجز بوون و دەستیان لێ وەشاندوویت و شێت بوویی . ئەویش وتی : بەڕاستی من خودا ئەگرم بە شاهیدو ئێوەیش شاهید بن کە من بەریو بێبەشم لەو شەریکانەی ئێوە بۆ خوداتان داناون .

مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لاَ تُنْظِرُونِ(٥٥)

لەو شەریکانە کە غەیری خودان ، دەسا چەند ئەتوانن هەوڵ بدەن و فێڵ بکەن بۆ فەوتاندنم و هیچ مۆڵەتم مەدەن .

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُم مَّا مِنْ دَابَّةٍ إِلاَّ هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ(٥٦)

بەڕاستی من پشتم بە میهرەبانیی خودا بەستووە کە خودای من و خودای ئێوەیە ، ئیتر ئێوە بێ خواستی خودا ناتوانن زیانم لێ بدەن . هەرچی گیانلەبەرەو بەسەر زەویدا ئەڕوا خودا زاڵە بەسەریانداو بە ئارەزووی خۆی تەصەڕڕوفیان تیا ئەکات . خودای من لەسەر ڕێگاییێکی ڕاستەو دادپەروەرە .

فَإِنْ تَوَلَّوْاْ فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّونَهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ(٥٧)

جا ئەگەر ئێوە پشت هەڵکەن و بە گوێم نەکەن ئەوا من ئەو ڕاسپێرییەی پێم وتراوە پێتانی بگەیێنم پێم گەیاندن ، ئیتر گوناه لە منەوە نییە . خودا توانایەو ئێوە لەناوئەبات و قەومێکیتر لە شوێنتان دائەنێ . ئێوە بەم پشت هەڵکردنە ناتوانن هیچ زیانێ لە خودا بدەن . خودای من هیچی لێ ون نابێو ئاگاداریی ئەکات .

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَنَجَّيْنَاهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ(٥٨)

کە فەرمانمان هات بۆ سزادانیان هوودو ئەوانەی ئیمانیان هێنابوو لەگەڵیا بە میهرەبانیی خۆمان نەجاتمان دان و لە سزای سەخت ڕزگارمان کردن .

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُواْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْاْ رُسُلَهُ وَاتَّبَعُواْ أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ(٥٩)

ئەوە قەومی عاد بوون ئینکاری ئایەتەکانی خودای خۆیان کردو،

بەگوێی پێغەمبەرانی خودایان نەکردو ، دوای هەموو ستەمکارێکی خاوەن عەناد کەوتن .

وَأُتْبِعُواْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلاَ إِنَّ عَادًا كَفَرُواْ رَبَّهُمْ أَلاَ بُعْدًا لِّعَادٍ قَوْمِ هُودٍ(٦٠)

لەم دنیایەداو لە ڕۆژی قیامەتدا لەعنەت بە دوایانەوەیەو بەدەما ئەیانخاتە ناو سزاوە . بە ڕاستی قەومی عاد ئینکاری نیعمەتەکانی خودای خۆیان کردو ئیمانیان پیٚ نەهێنا . دووری لە ڕەحمەتی خوداو لەناوچوون بۆ عادی قەومی هوود بیٚ .

وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُواْ إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ(٦١)

هەروەها صالحمان بە پێغەمبەری نارد بۆ لای قەومی ثەمووود ، کە برایان بووو لە خۆیان بوو . پێی وتن : ئەی قەومینە ! خودا بپەرستن ؛ خودای ڕاستەقینەتان نییە ئەو نەبیٚ ؛ ئەو لە خاك دروستی کردوون و عومرو زیندەگانیی پیٚ داون تیایا . تکای گوناەبەخشین هەر لەو بکەن و بۆ لای ئەو بگەڕێنەوەو ، لە گوناهەکانتان پەشیمان بنەوە ؛ بەڕاستی خودای پەروەردگاری من لە بەندەکانی خۆیەوە نزیکەو نزایان قبوولٚ ئەکات .

قَالُواْ يَاصَالِحُ قَدْ كُنتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَن نَّعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ(٦٢)

وتیان : ئەی صالح ! تۆ پێش ئەم قسانە جێگای هیوامان بوویو ، بەتەمای ئەوە بووین ئەندامێکی چاك و بەکەڵك بی بۆمان ! ئایا تۆ مەنعی

ئەوەمان لیٚ ئەکەیت کە خودای باوك و باپیرانمان بپەرستین ؟ ئێمە بە گومان و دوودڵییەوە سەیری قسەکانت ئەکەین کە بانگمان ئەکەیت بۆ پەرستنی تەنها خودایەك و وازهێنان لە پەرستنی بتەکان .

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ(٦٣)

صالح وتی : قەومینە ! من کە خودا بەرچاوی ڕوون کردوومەتەوەو ڕەحمەتێکی وەکو پێغەمبەرایەتیی پیٚ داوم ، ئەگەر بێتو بیٚ گوێیی بکەم کیٚ یارمەتیم ئەداو لە سزای خودا دوورم ئەخاتەوە ؟ ئێوە بێجگە لە زیان و ماڵ وێرانی هیچیترم بۆ ناکەن و قازانجێکم پیٚ ناگەیێنن .

وَيَاقَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلاَ تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ(٦٤)

ئەی قەومینە ! ئەمە کە خودا دروستی کردووە وشترێکە خودا کردوویە بە موعجیزەو نیشانەی ڕاستیی قسەم کە ئەڵێم من پێغەمبەری خودام . دە وازی لیٚ بێنن با لە ئەرزی خودادا بلەوەڕیٚ و بژی . بە ئازارو کوشتن نزیکی مەکەونەوە ؛ نەبادا سزایێکی بیٚمۆڵەتو نزیك بتانگریٚ .

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُواْ فِي دَارِكُمْ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ(٦٥)

کەچی قەومەکەی بەگوێیان نەکردو وشترەکەیان پەی کرد ، واتە بە زیندوی هەر چوار پەلیان بڕییەوە . ئەنجا صالح پێی وتن لە ناو خانووو بەرەی خۆتاندا سیٚ ڕۆژ ڕابوێرن ، دوای ئەو ماوەیە سزاتان بۆ دێت ، ئەمە قسەو بەڵێنێکە درۆی تێدا نی یە .

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ(٦٦)

کە سزاکەمان هات بە میهرەبانیی خۆمان صالح و ئەوانەی ئیمانیان هێنابوو لەگەڵیا ڕزگارمان کردن ، هەروەها ڕزگارمان کردن لە سەرشۆڕیی ڕۆژی سزاکە، یا لە سەرشۆڕیی ڕۆژی قیامەت . بێگومان هەر خودای پەروەردگارت بە هێزو خاوەن دەسەڵاتە .

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُواْ الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُواْ فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ(٦٧)

ئەوانەیش کە ستەمکار بوون و باوەڕیان بە صالح نەکرد ، بوومەلەرزەو بورکان گرتنیو هەر لە شوێنی خۆیاندا کپ بوونەوەو مردن .

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْاْ فِيهَا أَلاَ إِنَّ ثَمُودَ كَفَرُواْ رَبَّهُمْ أَلاَ بُعْداً لِّثَمُودَ(٦٨)

ئەو کافرانە بەجۆرێ لەناوبران و شوێنەواریان نەما ، ئەڵێی ڕۆژێ لە ڕۆژان هەر لەوێیشدا نەژیاون ! بەڕاستی قەومی ثەموود ئیمانیان بە خودای خۆیان نەهێنا . دووری لە ڕەحمەتی خوداو لەناوچوون بۆ قەمی ثەموود بێ .

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُواْ سَلاَمًا قَالَ سَلاَمٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ(٦٩)

بەڕاستی فریشتە فروستادەکانی ئێمە بە مژدەوە سەریان لە ئیبراهیم داو سڵاویان لێکردو ئەویش بە گەرمی وەڵامی دانەوەو ، ئەوەندەی پێ نەچوو گوێرەکەیەکی برژاوی لە بەردەمیاندا دانا بیخۆن .

فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لاَ تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُواْ لاَ تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ(٧٠)

کە تەماشای کرد دەس بۆ خواردنەکە نابەن لێیان تەوسایەوەو ترسی لێ

نیشت کە تووشی زیانێکی بکەن ، ئەوانیش کە هەستیان بە ترسەکەی ئیبراهیم کرد پێیان وت : مەترسە ئێمە فریشتەین و بۆ سزادانی قەومی لووط نێرراوین . کە دەست بۆ خواردنەکە نابەین لەبەر هیچ نییە ئەوە نەبێ کە فریشتەین و فریشتە خواردەمەنی ناخوات .

وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ(٧١)

ژنەکەی ئیبراهیم لەوێ ڕاوەستابوو ، کە ترسی نەماو زانیی فریشتەکان بۆ لەناوبردنی قەومی بەدکردار هاتوون لە خۆشییاندا پێکەنی . ئێمەیش مژدەمان پێ دا کە کوڕێکی ئەبێ ناوی ئیسحاق ئەبێو ، ئیسحاقیش کوڕێکی ئەبێ ناوی یەعقووب ئەبێ .

قَالَتْ يَاوَيْلَتَا أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ(٧٢)

وتی : هاوار بە ماڵم ! من چۆن مناڵم ئەبێ کە پیرەژنێکم و ئەمەیش مێردەکەمە پیرە پیاوێکە ؟ ئەمە شتێکی سەیرە ! .

قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ(٧٣)

وتیان ئایا سەرت لە کاری خودای دەسەڵاتدار سووڕ ئەمێنێ؟ میهرەبانیی خوداو بەرەکەتی لەسەر ئێوە بێ ئەی خێزانی پێغەمبەرایەتیو شوێنی وەحیی خودایی ! خودا هەموو کردەوەکانی جوان و تەعریف کراون و ، خاوەنی چاکەو کەرەمە .

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ

لُوطٍ(٧٤)

جا كە ترس و بیم لە دڵی ئیبراهیم دەرچوو و ئەو مژدە خۆشەی بیست و لە حاڵی فریشتەكان حاڵی بوو دەستی كرد بە قسە كردن لەگەڵمان بۆ ڕزگار كردنی قەومی لووط .

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُّنِيبٌ(٧٥)

ئیبراهیم ئینسانێكی دڵنەرم و ساغ و بۆ لای خودا گەڕاوەیە .

يَاإِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ(٧٦)

جا وەحیمان كرد بۆ ئیبراهیم و پێمان وت : ئەی ئیبراهیم وازبێنە لە تكاكردن بۆ قەومی لووط ، چونكە فەرمانی خودا هاتووە بۆ سزادانیان و ئەوانە سزاییێكی وەهایان دێتە سەر كە هەرگیز ناگەڕێتەوە .

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ(٧٧)

كە فروستادەكانمان هاتن بۆ لای لووط بە هاتنەكەیان دڵگران بوو و سینگی تەنگ و دنیای لێ هاتە یەك چونكە فروستادەكان لە شێوەی چەند غوڵامێكدا هاتن ، ئەویش لەوە ئەترسا قەومەكەی بێن و نیازی خراپیان ببێ دەربارەی میوانەكانی و ئابڕووی بەرن و، وتی : بەڕاستی ئەم ڕۆژە ڕۆژێكی سەختە بۆ من .

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُواْ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَاقَوْمِ هَؤُلاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُواْ اللَّهَ وَلا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ(٧٨)

کە قەومەکەی لووط بە هاتنی میوانەکانیان زانی بە ڕاکردن چوون بۆ ماڵی لووط بە نیازی خراپەکردن کە ئەوان پێش ئەوکاتەیش فێری ئەو خووە خراپە بووبوون و لەگەڵی ڕاهاتبوون . لووط پێی وتن : ئەوە کچەکانم لەخۆتانیان مارە بکەن ، ئەوان چاکترو پاکترن بۆتان . لە خودا بترسن و شەرمەزاری میوانەکانم مەکەن . ئەوە ئێوە پیاوێکی بەغیرەتتان تێدا نی‌یە ؟

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ(٧٩)

ئەوانیش لە وەڵامدا وتیان تۆ ئەزانێ ئێمە پێویستمان بە کچەکانی تۆ نی‌یە، بەڕاستی تۆ زۆر باش ئەزانی ئێمە چیمان ئەوێ؟!

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ(٨٠)

جا حەزرەتی لووط بە ئەسەفەوە فەرمووی ئاخ هێزم ئەبوو بەسەرتاندا یاخۆ پەنایێکی بە قووەتم ئەبوو پەنام ببردایەتەبەرو یارمەتیی بدامایە .

قَالُوا يَالُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلاَّ امْرَأَتَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ(٨١)

جا فریشتەکان هاتنە جواب و وتیان : ئەی لووط ! ئێمە فروستادەی خودای تۆین ، هەرگیز ئەم کافرانە ناگەنە تۆو دەستیان بەسەر میوانی تۆدا ناڕوات . دە تۆ بە شەو ئەهل و خێزانەکەت هەڵگرەو بیانبەرە دەرەوەو ، با کەس لانەکاتەوە بۆ دواوە نەبادا تووش ببێ ، ئیللا ژنەکەت نەبێ ؛ ئەو لەگەڵ خۆتان مەبە ؛ بەڕاستی ئەو سزایەی تووشی قەومەکە ئەبێ تووشی ئەویش ئەبێ . بەڕاستی وادەی هاتنی سزاکە سبەینێیە ، ئایا سبەینێ نزیک نی‌یە ؟

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ

سِجِّيلٍ مَّنْضُودٍ(٨٢)

که فەرمانمان هات بۆ سزادانیان شوێنەکەمان سەرەوژێر کردو کاولمان کرد بەیەکاو بەردەبارانمان کردن بە بەردێ لە جۆری قوڕی بەبەردبوو کە بەتایبەتی یەك لە دوای یەك ڕیز کرابوون بۆ سزادانیان.

مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ(٨٣)

بەردەکە لەلایەن خوداوە نیشانەکراوو دیاری بوو . بێگومان سزاو کاول کردن و بەردەبارانی وەها لە ستەمکارانەوە دوور نی‌یە . ئەوان خۆیان ستەمیان لە خۆیان کردو کافرو بەدکرداربوون و شایانی ئەو سزایە بوون .

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلاَ تَنقُصُواْ الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ(٨٤)

بۆ سەر ئەهلی مەدیەن شوعەیبمان نارد بە پێغەمبەری ، کە برایان بوو و لە خۆیان بوو ، پێی وتن : ئەی قەومینە ! تەنها خودای پەروەردگار بپەرستن؛ ئێوە بێجگە ئەو خودایێکی ڕاستەقینەتان نی‌یە . لە کاتی مامەڵەدا لە پێوانەو کێشانەدا حەقی خەڵکی کەم مەکەنەوەو بە عادڵانە پێوانەو کێشانە بکەن. من ئێوە ئەبینم خاوەن دارایین و لە خۆشیدا ئەژین و لە نازو نیعمەتی خودادان و پێویستیتان بەوە نی‌یە غەش لە خەڵك بکەن . ئەترسم تووشی سزایێکی گەورە بن کەستانی لێ دەرنەچێ .

وَيَاقَوْمِ أَوْفُواْ الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلاَ تَبْخَسُواْ النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلاَ تَعْثَوْاْ فِي الأَرْضِ مُفْسِدِينَ(٨٥)

ئەی قەومینە پێوانەو کێشانە بەتەواوی بکەن ، بە عەدالەت جێبەجێی

بکــەن ، مــاڵی خـەڵکی کـەم مـەکـەن و ، لـە ڕووی زەویــدا دەست مەکەن بە بەدکاری .

بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُم مُّؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ(٨٦)

ئـەوەی خــودا بـۆتــانی بهێڵێتەوە لــە دارایی دنیــا ، یــا ئـــەوەی بـــۆ دواڕۆژتان بمێنێتەوە لە کردەوەی باش ، بۆ ئێوە زۆر باشترە لە ماڵو سامانی حەرام ئەگـەر خاوەن ئیمان بـن و منیش نیگابان و پارێزگاری ئێوە نیم .

قَالُواْ يَاشُعَيْبُ أَصَلاَتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَن نَّفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ(٨٧)

ئەوانیش وتیان : ئـەی شوعەیب ! ئـــەوە نوێژەکەت ئەمرت پێ ئەکات بە ئێمە بڵێیت واز لەو بتانــە بهێنین کــە بــاوك و بــاپیرمـان پەرستوویانن و ، بە ئارەزووی خۆمـان تــەصەڕڕوف لـە مــاڵ و موڵکی خۆماندا نەکەین ؟ خۆ تۆ وا مەشهوورە پیاوێکی وشیارو کردەوە باشی ! .

قَالَ يَاقَــوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْـــهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَى مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلاَّ الْإِصْلاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلاَّ بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ(٨٨)

شوعــەیب وتی : ئـەی قــەومــەکەم ! ئـەگــەر من لای خوداوە زانیاریو پێغەمبەرایەتیم پێ درابێو ڕزق و ڕۆزیی جوان و حەلاڵی پێ بەخشیبم ، هێشتا هـەر بێگوێیی بکەم ؟. ئـەوەی پێتان ئەڵێم مەیکەن خۆیشم نایکەم ، من بەم ئەمر بە چاکەو نەهی لە خراپەیە هیچم مەبەست نی‌یە ئـــەوە نـەبێ بـە قەدەر توانم چاکە لەگـەڵ ئێوە بکــەم و بتانخەمە سەر ڕێی ڕاست و لــەسزا دوورتان بخەمەوە. من کەس تەوفیقم نـــادا خودا نەبێ ؛ تەنها پشت بەو ئەبەستم و بۆ

لای ئەو ئەگەڕێمەوە .

وَيَاقَوْمِ لاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُم مِّثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنْكُمْ بِبَعِيدٍ(٨٩)

ئەی قەومەکەم ! با دوژمنایەتیتان لەگەڵ من واتان لێ نەکات تووشی بەڵای وەك بەڵاکانی قەومی نووح و هوودو صالح ببن ، واتە : غەرق بوون و زریان و بوومەلەرزە . خۆ ئەگەر لە دوورەکان پەند وەرناگرن ئەوا بەسەرهاتی قەومی لووط نە شوێن و نە کاتی لە ئێوە دوور نی‌یە ؛ دە پەندی لێ وەربگرن .

وَاسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُواْ إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ(٩٠)

داوای عەفوی گوناە لە خودا بکەن و ، بە دڵ بگەڕێنەوە بۆ لای خودا ؛ خودای من میهرەبان و بەبەزەیییە .

قَالُواْ يَاشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلاَ رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ(٩١)

جا قەومەکەی شوعەیب وتیان : ئەی شوعەیب ! ئێمە لە گەلێ لە قسەکانی تۆ حاڵی نابین و ، ئێمە تۆ بە لاوازو بێ‌هێز ئەزانین لەناو خۆماندا . ئەگەر لەبەر کۆمەڵەکەت نەبوایە ئێمە بەردەبارانمان ئەکردی ، تۆ لە لای ئێمە ئەوەندە بە دەستەڵات نیت نەتوانین زەفەرت پێ بەرین .

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ(٩٢)

شوعەیب وتی : ئەی قەومەکەم ! ئایا کۆمەڵەکەی من لای ئێوە لە خودا عەزیزترن ، وا ئێوە گوێ بە فەرمانی خودا نادەن ، بەڵام لەبەرخاتری کۆمەڵەکەم دەستدرێژی ناکەنە سەرم ؟! خوداتان فەرامۆش کردووەو

موبالاتی پیٚ ناکەن ! خودا ئاگای لە هەموو کردەوەتانەو بەپێی کردەوە پاداشتان ئەداتەوە .

وَيَاقَوْمِ اعْمَلُواْ عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُواْ إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ(٩٣)

ئەی قەومەکەم ! ئێوە چی ئەکەن بیکەن بە پێی تاقەت و توانی خۆتان و منیش کاری خۆم ئەکەم ؛ لەمەوپاش چاك تیٚ ئەگەن و بۆتان دەرئەکەویٚ کیٚ سزایێکی وەهای بۆ دیٚت سەرشۆڕی بکات و کیٚ درۆزنە ؟ چاوەڕوان بن منیش لەگەلٚ ئێوە چاوەڕوانم .

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُواْ الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُواْ فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ(٩٤)

کە فەرمانی عەزابمان هات شوعەیب وئەوانەمان ڕزگارکردن کە ئیمانیان هێنابوو لەگەڵیا . ئەوانەیش کە ستەمکارو کافر بوون جیبرەئیلی ئەمین قیژاندی بەسەریانداو بە ئێجگاری لە ناویبردن و، لە شوێنی خۆیاندا مردن .

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْاْ فِيهَا أَلاَ بُعْدًا لِّمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ(٩٥)

بەجۆریٚ لەناوچوون و شوێنەواریان نەما ئەڵێی ڕۆژیٚ لە ڕۆژان هەر لەوێیشدا نەژیاون و ڕایاننەبواردووە . دووریی لە ڕەحمەتی خودا بۆ ئەهلی مەدیەن ، هەروەك قەومی ثەموود لە ڕەحمەتی خودا دوورکەوتنەوە. جێگای هەردووکیان ناخی دۆزەخ بیٚ.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ(٩٦)

بەڕاستی ئێمە مووسای کوڕی عیمرانمان بە ئایەت و موعجیزەی ئاشکراوە بە پێغەمبەری نارد .

إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ(٩٧)

بۆ سەر فیرعەون و دەستەو بەستەکەی ، ئەوانە دوای قسەی مووسا نەکەوتن و ئیمانیان پیّ نەهێنا ، بەڵکو دوای فەرمانی فیرعەونی گومڕا کەوتن. بیّگومان ڕێگای فیرعەون ڕاست و ڕەوان نەبوو بەڵکو رێگایەکی چەوت و چەوێل بوو .

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ(٩٨)

لە ڕۆژی قیامەتدا ئەکەوێتە پێش قەومەکەی و ئەیانبات بۆ ئاگری دۆزەخ کە پیسترین شوێنە خەڵکی ببرێتە سەر .

وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ(٩٩)

لەم دنیایەدا لەعنەتیان بە دوادا نێرراو لە ڕۆژی قیامەتیشدا . خراپ بەش و بەهرەییێکە پێیان دراوە .

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ(١٠٠)

ئەمە لە بەسەرهات و دەنگوباسی دێهاتەکان بوو بۆمان گێڕایەوە . لەو دێهاتانە هی وایان هەیە ماوەو بە پێوەیەو هی وایشیان هەیە وەك دەغڵودانی دروێنەکراو هەر شوێنەواری ماوە !

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ(١٠١)

ئێمە ستەممان لەوان نەکرد ، ئەوان خۆیان ستەمیان لە خۆیان کرد . لەکاتێکدا کە فەرمانی سزادانیان هات ئەو خودایانەی بانگیان ئەکردن ،

بێجگە خودا ، سوودی هیچیان نەبوو بۆیان و فریایان نەکەوتن و هیچیان بۆ زیاد نەکردن لەناوچوون و ماڵوێرانی نەبێ.

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ(١٠٢)

خودا کە غەزەب لە دێهاتە ستەمکارەکان ئەگرێ ئاوەها غەزەبیان لێ ئەگرێو لەناویان ئەبات . بەڕاستی غەزەبی خودا ئازاردارو سەختەو ڕزگار بوون لێی مەحاڵە .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ(١٠٣)

بێگومان لە فەوتان و سزادانی نەتەوە پێشووەکاندا پەندو عیبرەت هەیە بۆ کەسێ لە سزای ڕۆژی دوایی بترسێ . ڕۆژی قیامەت ڕۆژێکی سامناکە هەموو بنیادەمێکی تێدا کۆئەکرێتەوەو ، ڕۆژێکە هەموو ئەهلی ئاسمان و زەویی تێدا ئەبینرێن .

وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلاَّ لأَجَلٍ مَّعْدُودٍ(١٠٤)

ئێمە ئەو ڕۆژە دوا ناخەین بۆ ماوەیێکی دیاری نەبێ ،جا کە وادەکە تەواو بوو ئەو ڕۆژە دێتەدی .

يَوْمَ يَأْتِ لا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ(١٠٥)

کە ئاکامەکە تەواو بوو و ڕۆژی قیامەت هات کەس ناتوانێ قسە بکات بە ئیزنی خودا نەبێ ، جا لەو ساتە سامناکەدا هەندێ کەس ئەهلی شەقاوەتن و ، هەندێکیش ئەهلی سەعادەت .

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُواْ فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ(١٠٦)

جا ئەوانەی بەدبەختن وان لە ناو ئاگری دۆزەخداو لەوێدا هەناسە وەردەگرن و هەناسە دەرئەکەن .

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ(١٠٧)

لەو ئاگرەدا بەردەوام ئەمێننەوە تا ئاسمان و ئەرز مابێ ، ئیللا کاتێ کە خودا مەیلی لە دەرکردنیان هەبێ . خودای بەدەستەڵات چی بوێ ئەیکات .

وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ(١٠٨)

ئەوانەیش کە بەختەوەرن بەدەوام لە بەهەشتدان و هەتا هەتایە تیایا ئەمێننەوەو تا ئاسمان و ئەرز مابێ ، مەگەر کاتێ کە خودا بییەوێ دەربچن و شوێنی تر ببینن . ئەمە بەهرەو بەخششێکە لە خوداوە هەرگیز نابڕێ .

فَلاَ تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلاَءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلاَّ كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ(١٠٩)

کە مادام ئەم هەمووە دەنگوباس و بەسەرهاتی خەڵکی لەوەپێشەت زانی ئیتر گومانت نەبێ لە بەدیو هیچ وپووچیی ئەو شتانەی کافرەکان ئەیانپەرستن . عیبادەتی ئەم کافرانە تەنها وەکو عیبادەتی باو باپیرانیانە لەمەوپێش . عیبادەتی ئەوان نارەوا بوو بە پاداشی خۆیان گەیشتن ، هیی ئەمانیش هەروەهایە . ئێمە بە بێ کەموکووڕی پاداشی کردەوەی ئەم کافرانە ئەدەینەوە .

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ(١١٠)

لەمەوپێش کیتابمان دا بە مووسا ، واتە : تەورات . جا قەومەکەی دەربارەی ئەو کیتابە ئیختیلاف کەوتە بەینیان ؛ هەندێکیان ئەیانوت لای خوداوە هاتووەو ئیمانیان پێ‌هێنا ، هەندێکیشیان ئەیانوت قسەی مووسا خۆیەتی‌و هی خودا نی‌یەو باوەڕیان پێ نەکرد ؛ کەواتە تۆ گوێ مەدەرە ئیختیلافی قەومەکەت دەربارەی قورئان . ئەگەر لەبەر ئەوە نەبوایە کە خودا زوو بڕیاری داوە تۆڵەو پاداش دوابخرێ بۆ ڕۆژی خۆی گورج حوکم ئەکرا لە بەینیانداو پاك و پیس جیا ئەکرایەوەو ، هەرکەس بە ئەنجامی کاری خۆی ئەگەیشت . بەڕاستی قەومەکەت دەربارەی قورئان دوودڵ‌و بێ‌باوەڕن .

وَإِنَّ كُلاًّ لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ(١١١)

بەڕاستی هەموو لایێك چ موسوڵمان و چ کافر جەزایان ئەدرێتەوەو پاداشی کردەوەیان پێ ئەدرێ . خودا لە هەموو کردەوەی ئەوان ئاگادارەو هیچی لێ‌ون نابێ.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلاَ تَطْغَوْاْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ(١١٢)

تۆ بەردەوام بە لەسەر ئەو یاساو ڕێوشوێنەی فەرمانت پێ دراوە لەگەڵ ئەوانەی گەڕاونەتەوە بۆ لای خودا لەگەڵت . توغیان مەکەن و لە سنووری دەستووری خودا لامەدەن . بەڕاستی ئێوە هەرچی ئەکەن خودا ئەیبینی‌و لێی ناشاررێتەوە.

وَلاَ تَرْكَنُواْ إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لاَ تُنصَرُونَ(١١٣)

هیچ جۆرە مەیلێ مەکەن لەگەڵ ئەو کافرانە کە ستەم لە خۆیشیان و لە

خەڵكیش ئەكەن و لە فەرمانی خودا لا ئەدەن ، ئەگینا ئاگری دۆزەخ لێتان ئەكەوێ و ئێوەیش ئەگرێتەوەو ، لەو كاتەیشدا بێجگە خودا دۆستتان نابێ لە سزا ڕزگارتان بكات و پاشانیش یارمەتی نادرێن .

وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ(١١٤)

نوێژەكانت ڕاگرەو جێبەجێیان بكە لە دوو لای ڕۆژدا ، واتە كاتی بەیان كە نوێژی سبەینانەو پاش زەوال كە نوێژی نیوەڕۆو عەصرە ، هەروەها لە چەند كاتێكدا كە نزیكی ڕۆژن وەك نوێژی مەغریب و عیشا . بەڕاستی كردەوە چاكەكان چ نوێژو چ غەیری نوێژ گوناهە بچووكەكان لائەبەن . ئەم وتارە یادئاوەریی عیبادەتە بۆ ئەوانەی یادی خودا ئەكەن .

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ(١١٥)

خۆت بگرە لەسەر زەحمەتی عیبادەت ، خۆت بگرە لەسەر تەركی گوناە . بەڕاستی خودا پاداشی چاكەكەران بە فیڕۆ نادات .

فَلَوْلاَ كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُوْلُواْ بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الأَرْضِ إِلاَّ قَلِيلاً مِّمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُواْ مَا أُتْرِفُواْ فِيهِ وَكَانُواْ مُجْرِمِينَ(١١٦)

ئەوە بۆ لە ئەهلی چەرخە پێشووەكان كۆمەڵێ نەبوو خاوەن كردەوەو بیروباوەڕی باش بن تا مەنعی خەڵك بكەن لە خراپە كردن لە زەویدا ، مەگەر كەمێ نەبێ لەوانەی ڕزگارمان كردن لە خۆشەویستیی دنیا . ستەمكارەكان كەوتنە شوێنی ئەو ڕابواردنانە كە لەزەتیان لێ وەرگرتن و تاوانبار بوون .

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ(١١٧)

خـــودای تـــۆ هـــەرگیز لـــەوانـــە نـــەبوە بە ستەم و ناڕەوایی ئاوەدانییەکان کاول بکات کە ئەهلەکانیان خاوەنی کرداری باش بووبن .

وَلَـــوْ شَاءَ رَبُّـــكَ لَجَعَـــلَ النَّـــاسَ أُمَّـــةً وَاحِـــدَةً وَلاَ يَـــزَالُـــونَ مُخْتَلِفِينَ(١١٨)

ئـەگـەر خودای تۆ مـــەیلی ببوایـــە بـــەرەی بنیادەمی هـــەمـــوو ئەکردە یەك ئوممەت و هەموو موسوڵمان ئەبوون ، ئەم بەرەی بنیادەمە بەردەوام ناجۆرو لەیەك جیان ، هەندێکیان ئیماندارو هەندێکیان بێ‌ئیمانن .

إِلاَّ مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لأَمْلأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ(١١٩)

ئـەوانـە نـەبێ کـــە خـــودا هیدایەتی داون و ئیمانیان هێناوە لە ناو خۆیاندا یـەکـن و جیاوازییان نیـیـــە . ئەنجامی دروست کردنەکەیان ئەوە بوو هەندێ خاوەن ئیمان و هەندێ بێ ئیمان بـن . قسەی خـودات بـڕاوەتەوەو لە عیلمیدا تێپەڕیوە : ئەبێ دۆزەخ لە بنیادەمیش و لە جیننییش پڕبکەم .

وَكُلاًّ نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبَاءِ الـــرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ(١٢٠)

هەموو جۆرە دەنگوباسێکی پێغەمبەرانت بۆ ئەگێڕینەوە کـــە ببێتە هۆی دامەزرانی دڵت و بەردەوامیت لـــەسەر گەیاندنی پەیامـــەکـــەت و بەرگەگرتنی ئازاری کافران . لەم سوورەتەداو لەم دەنگوباسانەدا شتی ڕاست و بێ‌گەردت بۆ هاتووەو ئامۆژگاریو یادئاوەرییە بۆ ئەوانەی خاوەن ئیمانن .

وَقُل لِّلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ اعْمَلُواْ عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ(١٢١)

تـۆ بڵێ بـەوانـەی ئیمان نـاهێنن ئێوە لـەسەر حـاڵی خـۆتان کـار بکــەن ،

ئێمەیش لەسەر حاڵی خۆمان کار ئەکەین .

وَانتَظِرُواْ إِنَّا مُنتَظِرُونَ(١٢٢)

ئێوە چاوەڕوانی بکەن، ئێمەیش چاوەڕوانین تا بزانین ئەنجامی کاری هەردوولامان چۆنەو چۆن ئەبێ .

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ(١٢٣)

هەر خودایە پەنامەکییەکانی ئاسمانەکان و زەوی ئەزانێ و هەموو شتێ بۆ لای ئەو ئەگەڕێتەوەو ، سەرەنجامی لای ئەوە . هەر ئەو بپەرستە ، پشت هەر بەو ببەستە . خودا بێئاگاو بێ خەبەر نییە لە هەر کارێ کە ئەیکەن و ، پاداشی هەمووتان لەکاتی خۆیدا پێ ئەگات .

سوورەتی (یوسف)

مەککەییە ئایەتی ١و ٢و ٣و ٧ی نەبێو ، (١١١) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحيمِ

الَر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (١)

(الر) : خودا خۆی ئەزانێ مەبەستی پێی چییە . ئایەتەکانی ئەم سوورەتە چەند ئایەتێکن مەعناکەیان دیارییەو، ئاشکرایە کە موعجیزەن .

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (٢)

بەڕاستی ئێمە ئەو کتێبەمان نازڵ کردووە کە قورئانێکە بە زوبانی عەرەبی تا ئێوە لێی تێ بگەنو بیزانن .

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ (٣)

ئێمە بە وەحی کردنی ئەم سوورەتە لە قورئان جوانترینو شیرینترین چیرۆکت بۆ ئەگێڕینەوە، ئەگەرچی تۆ لەپێش ئەم وەحیەدا ئاگات لەم چیرۆکە نەبوەو بەخەیاڵتدا نەهاتووە .

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ (٤)

باسی ئەوە بکە کە یووسف بە یەعقووبی باوکی وت : بابە من یازدە ئەستێرەم لە خەودا چاوپێکەوت لەگەڵ خۆرو مانگدا ، چاوم پێکەوتن سوجدەیان بۆ ئەبردم .

قَالَ يَا بُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُواْ لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ (٥)

یەعقووبیش لە وەلاما وتی: کوڕە بچکۆلانەکەم! ئەم خەوەت بۆ براکانت مەگێڕەوە ؛ نەبادا مەعنای خەوەکەت بزانن و بەخیلیت پێ ببەن و، فێڵێکت لەگەڵ بکەن کە زیانت پێ بگەیێنن. بێگومان شەیتان دوژمنێکی ئاشکرایە بۆ ئینسان و لەوانەیە وەسوەسە بخاتە دڵی براکانتەوەو دەستت لێ بوەشێنن.

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٦)

ئا وەها خودا هەڵتئەبژێرێت و مەعنای قسە گرانەکانی کتێبەکانی خۆیو قسەی حەکیمان و خەوبینین و شتیترت فێرئەکات و نیعمەتی خۆیت بۆ تەواو ئەکات ، هەم پێغەمبەریو هەم موڵکو دارایی و دەستەڵات بۆ تۆو بۆ ئالی یەعقووب ، هەروەك نیعمەتی گەورەی پێغەمبەرایەتی و جێگەو ڕێگەی پێش تۆ بۆ ئیبراهیم و ئیسحاقی باپیرت ، تەواوکرد . بەڕاستی خودای پەروەردگاری تۆ زانایەو کارەکانی پڕ حیکمەتن .

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ (٧)

بەڕاستی لە بەسەرهاتی یووسف و براکانیدا چەند ئایەت و بەڵگەیێك هەیە دەلالەت لە دەستەڵات و حیکمەتی کارەکانی خودا ئەکەن بۆ ئەوانەی لەم بەسەرهاتە ئەپرسن .

إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَى أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٨)

کە براکانی یووسف لەناو خۆیاندا وتیان : یووسف و بەنیامینی برای لە

ئێمە خۆشەویستترن لای باوکمان ، کەچی ئێمە کۆمەڵێکین هەموو کارێکمان پێ ئەکرێ ، بەڵام ئەوان منداڵ و بێهێزن . بەڕاستی باوکمان لەم بابەتەوە لە گومڕاهییەکی ئاشکرادایە .

اقْتُلُواْ يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُواْ مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ (٩)

دە یووسف بکوژن یا فڕێی دەنە شوێنێکی دوور لە ئاوەدانییەوە ، ئەووەختە بەرچاوی باوکتان بۆ ئێوە خاڵی ئەبێت و هەر ئێوەی خۆش ئەوێ. ئیتر پاش ئەوەی لە کاری یووسف بوونەوە، ببنە کۆمەڵێکی کردار چاك و لەگەڵ باوکتان باش و بەخزمەت بن .

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لاَ تَقْتُلُواْ يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ(١٠)

یەکێکیان وتی : ئەگەر بەگوێم ئەکەن و ، ئەتانەوێ لە بەرچاوی باوکی دوور بخەنەوە و ، لە دەستتان دێ ، مەیکوژن ؛ کوشتن گوناهێکی گەورەیە ، فڕێی دەنە قووڵاییی بیرێکەوە بەڵکو ڕێبوارگەلێ بیدۆزنەوەو هەڵیگرن و بیبەن بۆ خۆیان .

قَالُواْ يَاأَبَانَا مَا لَكَ لاَ تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ(١١)

جا لەسەر ئەم مەبەستە بڕیاریان داو ڕۆیشتن بۆ لای یەعقووبی باوکیان و پێیان وت : بابە ! ئەوە بۆچی سەبارەت بە یووسف لە ئێمە ئەمین نیت و نایدەیتە دەستمان لەگەڵ خۆماندا بیبەینە دەشتودەر ، کە ئێمە برای دڵسۆزی ئەوین ؟ ! .

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ(١٢)

سبەینێ بینێرە لەگەڵمان ڕابوێرێ و میوە بخوات و یاری بکات، ئێمە بە هەموومان پارێزگاریی ئەکەین .

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُواْ بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ(١٣)

یەعقووب وتی : پێم ناخۆشە بیبەن و خەفەتی پێ ئەخۆم ؛ ئەترسم گورگ بیخوات و ئێوە ئاگاتان لێی نەبێت .

قَالُواْ لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَاسِرُونَ(١٤)

وتیان : قەسەم بە خودا ئەگەر بێت و گورگ بیخوات ، کە ئێمە کۆمەڵێکین ، ئەوە مەعنای وایە ئێمە ماڵوێران و ڕەنجبەخەسارین .

فَلَمَّا ذَهَبُواْ بِهِ وَأَجْمَعُواْ أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ(١٥)

جا کە ئیزنیان لە باوکیان وەرگرت یووسفیان لەگەڵ خۆیان بردو ، هەموو بڕیاریان دا بیخەنە قووڵاییی بیرەکەوەو ، خستیشیانە ناوی . لەو کاتەدا ئیلهاممان کرد بۆ یووسف و خستمانە دڵیەوە کە خەم مەخۆ تۆ ڕزگار ئەبیت و ڕۆژێ دێت تۆ بەم برایانەت ئەڵێیت کە چییان بە تۆ کردو ، لەو کاتەدا لەبەر پایەبەرزیی تۆ و لەبەر دووریی ماوەی تاوانەکەیان نازانن تۆ یووسفی .

وَجَاءُو أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ(١٦)

ئێوارە بە گریانەوە هاتنەوە بۆ لای باوکیان .

قَالُواْ يَاأَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ(١٧)

کە باوکیان لێی پرسین : بۆ ئەگرین ؟ کوا یووسف ؟ وتیان : بابە : ئێمە

ڕۆیشتین پێشبڕکێمان ئەکردو ، یووسفمان بە لای جل و شتومەکەکانمانەوە دانا ، تا هاتینەوە گورگ خواردبووی ، بەڵام تۆ باوەڕ بە ئێمە ناکەی با ئێمە ڕاستگۆیش بین .

وَجَاءُو عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ(١٨)

کراسەکەیشییان هێنا بۆ باوکیان کە بە خوێنێکی درۆینە خوێناوییان کردبوو . کە یەعقووب تەماشای کرد وتی : ئەم خوێنە خوێنی ئینسانێکی گورگ خواردوو نی‌یە ؛ نیشانەی ددانی گورگی پێوە نی‌یەو ، نەفسی ئێوە کارێکی خراپی لا جوان کردوون ، من چارەم نی‌یە خۆگرییەکی چاك نەبێ کە شکات لای خودا نەبێ لای کەس نەکەم . هەر خودا داوای یارمەتیی لێ ئەکرێ بۆ خۆڕاگرتن بەرامبەر بەم کارەساتە کە ئێوە باسی ئەکەن .

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُواْ وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَابُشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ(١٩)

ئەوەندەی پێ نەچوو کاروانێ کە لە مەدیەنەوە بەرەو میسر ئەچوو لەو نزیکانە لای‌داو ئاوکێشیان نارد ئاویان لە بیرەکە بۆ هەڵگۆزێ، ئەویش کە دۆڵچەکەی داهێشت و دۆڵچە گەیشتە بنی بیرەکە یووسف خۆی بە پەتی دۆڵچەکەوە شۆڕکردەوەو سەرکەوت ، کە ئاوکێشەکە دیی وتی : مژدە بێ ئەمە غوڵامێکی جوان و شیرینە ، ئیتر لەناو خۆیاندا کارەکەیان شاردەوەو نەیانوت لە بیر دەرمان هێناوەو ، کردیانە ماڵی بازرگانی بۆ فرۆشتن . خودایش ئەزانێ چییان کرد .

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُواْ فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ(٢٠)

هەروەها بە نرخێکی کەم فرۆشتیان ، بە چەند درهەمێ ، جا چونکە دۆزیبوویانەوە مەبەستیان نەبوو بە هەرچەند بیفرۆشن .

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِن مِّصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ(٢١)

ئەو پیاوە میسرییە کە یووسفی کڕی کە عەزیزی میسر بوو ، بە ژنەکەیی وت : خزمەتی ئەم کوڕە بکەو قەدری بگرە ؛ هیوام وایە لە بارەگادا بەکەڵکمان بێتو سوودمان پێ بگەیەنێ ، یا هەر بیکەین بە کوڕی خۆمان . ئا بەم جۆرە جێگەو ڕێگەمان لە ئەرزدا بۆ یووسف خۆش کردو، ماوەییێکی باشمان بۆ ڕەخساند تا فێری مەعنای قسەی وردو خەولێکدانەوەی بکەین . بەڕاستی خودا بەسەر کاری خۆیدا زاڵەو مەبەستی خۆی جێبەجێ ئەکات ، بەڵام بەشی زۆری خەڵك ئەم ڕاستییە نازانن .

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ(٢٢)

جا کە یووسف گەورە بوو و پێگەیشت ، هێزی بە جێهێنانی حوکمو دادپەروەریمان پێ دا لەگەڵ زانستو زیرەکیدا . ئێمە ئاوەها پاداشی چاکەکەران ئەدەینەوە .

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ(٢٣)

ئەو ژنە کە یووسف لە ماڵیا بوو، دڵداریی بە یووسف ئەفرۆشتو ئەیویست ڕامیبکات بۆ مەبەستی خۆی و کاری ناشەرعیی لەگەڵ بکاتو بۆ ئەم مەبەستە دەرگاکانی لێ داخستو پێیوت : وەرە دەستوبرد کە ! یووسفیش

وتی : پەنا بە خودا لەم کارە ناهەموارە ! بەڕاستی من ئاغەم دالدەی داوم و حورمەتی گرتووم ، نابێ خیانەتی لێ بکەم . بێگومان ستەمکاران هەرگیز سەرناکەون و ڕزگار نابن .

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلاَ أَن رَّأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ(٢٤)

بەڕاستی ژنەکە ویستی ئارەزووی خۆی لەگەڵ یووسف جێبەجێ بکات و ، یووسفیش ویستی ، ئەگەر دەلیلی لای خودای خۆیەوە نەدیبایە کە زینا کارێکی ناڕەواو گوناهێکی گەورەیە .

(هەندێك لە ئەهلی تەفسیر ئەڵێن : لەو کاتەدا جیبریلی لێ پەیدا بووە . هەندێکیش ئەڵێن جیبریل چووەتە شێوەی یەعقووبەوەو ڕووبەڕووی وەستاوەو پەنجەی لێ گەزتووە ، واتە : نەکەی ! . هەندێکیش ئەڵێن لەو کاتەدا بانگی لێ کراوە کە تۆ ئەی یووسف لە زومرەی پێغەمبەراندا نووسراوی، کەچی ئەتەوێ کاری ناشایستە بکەیت ؟! . هەرچۆن بێ خودا لەو تەنگوچەڵەمەیە ڕزگاری کردو تووشی گوناه نەبوو). ئاوەها لەسەر چاکە دامانمەزراند تا خراپەو زینای لێ لادەین . بەڕاستی یووسف یەکێکە لە بەندە خالیصەکانی ئێمە کە بۆ عیبادەت و خوداپەرستی هەڵبژێرراون .

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءاً إِلاَّ أَن يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(٢٥)

پێشبڕکێیان کرد بەرەو دەرگاو ژنەکە کراسەکەی یووسفی لە پشتەوە دادڕیو ، لەو کاتەدا لای دەرگاکەدا تەصادوفی عەزیزیان کرد ، ژنە بە عەزیزی وت کەسێ نیازی خراپی لەگەڵ خێزانی تۆ ببێ پاداشی چییە لە حەپس کردن

یا سزاییێکی پڕئازار، بەولاوە ؟

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَن نَّفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ(٢٦)

یووسف بۆ دیفاع لە خۆی وتی : ئەو ویستی دڵداریم لەگەڵ بکاو ڕامکێشێ بۆ ئارەزووی خۆی. لەوێدا شاهیدێ لە خزمانی ژنەکە کە مناڵێکی بەربێشکە بوو شایەتیی‌داو وتی: ئەگەر کراسەکەی یووسف لەپێشەوە دڕابوو ئەوا ژنەکە ڕاست ئەکات و ئەو درۆزنە .

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ(٢٧)

خۆ ئەگەر کراسەکەی یووسف لەدواوە دڕابوو ئەوا ژنەکە درۆ ئەکات و یووسف ڕاستگۆیە .

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ(٢٨)

جا کە عەزیز کراسەکەی یووسفی دی لەدواوە دڕابوو تێگەیشت و بە ژنەکەی وت ئەمە لە فڕوفێڵی ئێوەیە ، بە ڕاستی فڕوفێڵی ئێوە گەورەیە .

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ(٢٩)

عەزیز بە یووسفی وت : ئەی یووسف تۆ لەم قسەیە گەڕێ و لای کەس باسی مەکە ، هەروەها بە ژنەکەیشی وت : داوای بەخشینی تاوانەکەت لە خودا بکە ، بەڕاستی دەرکەوت تۆ خەتاباری.

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ(٣٠)

کۆمەڵێ ژن لە میسر کە باسی ئەم ڕووداوەیان بیست سەرزەنشتی ژنەکەی عەزیزیان ئەکردو ئەیانوت : سەیرە ژنی عەزیز دڵی لە خزمەتکارەکەی خۆی چووە ! ئەیەوێ لەگەڵی جووت ببێ ! لە ناخی دڵەوە خۆشی ئەوێ ! ئێمە وا ئەزانین ئەم ژنە گومڕا بووەو لە ڕێگای ڕاست لای‌داوە .

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلاَّ مَلَكٌ كَرِيمٌ(٣١)

کە ژنی عەزیز بە مەکری ژنەکانی زانی ناردی بە دوایانداو جێگای دانیشتن‌و پاڵپشتی بۆ ئامادە کردن‌و هەر یەکی چەقۆیەکی دایە دەستیان . ئەنجا بە یووسفی وت : دەرچۆ بۆ لایان. کە ژنەکان دییان زۆر لە بەرچاویان گەورەو نایاب بوو ، لە جوانی‌و شۆخیی ئەو سەرسام بوون‌و ، ئاگایان لە خۆیان نەماو هەموو دەستی خۆیان بریندار کردو ، وتیان حاشا وەکەللا ئەمە بنیادەم نی‌یە ئەمە فریشتەیێکی پایەبڵند نەبێ هیچی‌تر نی‌یە .

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَن نَّفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُوناً مِّنَ الصَّاغِرِينَ(٣٢)

جا ژنەکەی عەزیز پێی وتن : ئەمە ئەو غولامە کەنعانییەیە ئێوە سەرزەنشتی منتان کرد لەسەر خۆشویستن و دڵداری پێ‌فرۆشتنی . بەڕاستی من تێکۆشیم بۆ ڕامکردنی ، بەڵام ئەو خۆی پاراست‌و خۆی نەدا بەدەستەوە . ئەگەر ئەوەی ئەمری پێ ئەکەم نەیکات‌و داخوازیم جێ‌بەجێ نەکات بێ‌گومان بەند ئەکرێ‌و لە زەلیلانی دەربار ئەبێ .

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلاَّ تَصْرِفْ عَنِّي

كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ(٣٣)

جا یووسف لە خودا پاڕایەوە وتی : خودایا حەپس کردن و بەندیخانەم پێ خۆشترە لەوەی گوناهبار ببم و پیس ببم بەو کارە سووکەی منی بۆ بانگ ئەکەن . ئەگەر تۆ دەفعی مەکری ئەمانەم لێ نەکەیت مەیل ئەکەم بەلایاندا و تووشی گوناە ئەبم و لە زومرەی ئەوانە ئەبم کە نازانن چاك چییەوخراپ چییە .

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ(٣٤)

جا خودا بە میهرەبانیی خۆی دوعاو نزاکەی لێ قوبووڵ کردو ئاواتی بەجێهێناو پاراستی لە گوناەو مەکری ژنەکەی لێ لادا . بێگومان خودا شنەواو زانایەو ئاگای لە هەموو شت هەیە .

ثُمَّ بَدَا لَهُم مِّنْ بَعْدِ مَا رَأَوُاْ الآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّى حِينٍ(٣٥)

پاش ئەوەی عەزیزو پیاوانی دەربار نیشانەکانی پاکیی یووسفیان بۆ دەرکەوت ، وەك شایەتیی ساواکەو دڕانی کراسەکەی لە دواوەو برینداربوونی دەستی ژنەکان و خۆپاراستنی یووسف لە مەکریان ، لەئەنجامی تەئسیری قسەی ژنەکەی عەزیزدا بڕیاریان دا تا ماوەیەك توندی بەندیخانەی بکەن ، تا خەڵك وا بزانن تاوانبارە .

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانَ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ(٣٦)

کە یووسف حەپس کرا دوو گەنجیش لەگەڵی خرانە بەندیخانە کە بە تاوانی تر حوکم درابوون . یەکێکیان وتی : لە خەودا دیم ترێم بۆ پادشا ئەگوشی ، ئەویتریشیان وتی : لە خەودا دیم نانم بەسەر سەرمەوە هەڵگرتبوو

باڵندە لێیان ئەخوارد . واتای ئەم دوو خەوەمان بۆ لێك بدەرەوە ؛ بەڕاستی ئێمە تۆ بە پیاوێکی چاك ئەزانین .

قَالَ لاَ يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلاَّ نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَّ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ(٣٧)

یووسف پێی وتن : هیچ خواردەمەنییەك نایێتە لای ئێوە بۆ خواردنی ئیللا من پێش ئەوەی بگات بە ئێوە پێتان ئەڵێم ئەو خواردەمەنییە چییەو لە چی دروست کراوە . ئەمە شتێکە خودا بە وەحیو ئیلهام فێری کردووم . من ئایینی قەومێکم وازلێهێناوە کە ئیمانیان بە خوداو بە ڕۆژی قیامەت نی‌یە .

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَن نُّشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ(٣٨)

من دوای ئایینی ئیبراهیم و ئیسحاق و یەعقووبی باوباپیرم کەوتووم . بۆ ئێمە ڕەوا نەبووەو نی‌یە هاوبەش بۆ خودا دابنێین ، ئەمە ڕەحمو میهرەبانیی خودایە بەسەر ئێمەو بەسەر باقیی موسوڵمانانەوە، بەڵام بەشی زۆری خەڵك سوپاسی نیعمەتی خودا ناکەن .

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ(٣٩)

ئەی هاوڕێیانی بەندیخانەم ! ئایا چەند خودایێکی جیاوازی پەرێشان چاکن یا خودای تاقو تەنیا کە بەسەر جیهاندا زاڵو فەرمانڕەوایە ؟

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُم مَّا أَنزَلَ

اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ(٤٠)

ئەوانەی غەیری خودا کە ئێوە ئەیانپەرستن هیچ نین تەنها چەند ناوێکن ئێوەو باوك وباپیرانتان داتاننناون ، خودا دەلیلێکی لەسەر ڕاستیی ئەوانە نەناردووە تا بنیادەمی ژێر باوەڕیان پێ بکات. پەرستن بۆ خودا نەبێ بۆ هیچ شتێ ڕەوا نییە . خودا خۆی فەرمانی داوە کەس نەپەرستن ئەو نەبێ. ئەوەیە ئایینی ڕاستی بەڵام بەشی زۆری خەڵك نافامن .

يَاصَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِن رَّأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ(٤١)

ئەی هاوڕێیانی بەندیخانە ! ئەوەتان کە خەوی دیوە ترێ بۆ گەورەکەی ئەگوشێ ئەوە لە بەندیخانە ڕزگار ئەبێت و ئەڕواتەوە بۆ شوێنی خۆیو شەراب ئەکات بە دەمی گەورەکەیەوە . ئەویتریشتان ئەکرێ بە داراو باڵندە لێی ئەخۆن . ئەو کارەی ئێوە لەبارەیەوە پرسیار ئەکەن لای خوداوە بڕیار دراوەو بڕاوەتەوە .

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ(٤٢)

جا یووسف وتی بەویانە کە لای وا بوو ڕزگار ئەبێ کە دەرچوویت لای گەورەکەت باسی حاڵم بکە بەڵکو ڕزگارم بکات ، بەڵام پیاوەکە شەیتان لە بیری بردەوە کە لای گەورەکەی باسی بکاتو ، یووسف چەند ساڵێ لە بەندیخانەدا مایەوە .

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ

وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَاأَيُّهَا الْمَلأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ(٤٣)

پادشای میسر وتی : حەوت مانگای قەڵەوم لە خەودا دی حەوت مانگای لەڕئەیانخواردن ، هەروەها حەوت گوڵە گەنمی سەوزم دی لەگەڵ حەوت گوڵی وشك . ئەی کۆمەڵی مەجلیسی خۆم ! واتای ئەم خەوەم بۆ لێك بدەنەوە ئەگەر ئەزانن مەعنای خەو لێك بدەنەوە .

قَالُواْ أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ(٤٤)

ئەوانیش وتیان ئەم خەوەی تۆ خەوی پڕوپووچ و بێئەساسەو ئێمە مەعنای خەوی پڕوپووچ و بێئەساس نازانین .

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ(٤٥)

ئەو بەندییەی ڕزگار بووبوو لە زیندان و گەڕابوەوە بەر دەستی پادشاو، پاش ماوەییێکی زۆر یووسفی بیرکەوتەوە ، وتی : من لە واتای ئەم خەوە ئاگادارتان ئەکەم . دە بمنێرن بۆ بەندیخانە بۆ لای یووسف .

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ(٤٦)

ئەوانیش ڕێگای پیاوەکەیان دا چوو بۆ بەندیخانە بۆ لای یووسف و ، پێی‌وت: ئەی یووسف ! ئەی پیاوی فرە ڕاستگۆ ! واتای ئەم خەوەمان بۆ لێکدەرەوە؛ حەوت مانگای قەڵەو حەوت مانگای لەڕئەیانخۆن ، هەروەها حەوت گوڵە گەنمی سەوز و حەوتی وشك ؟ بەڵکو بڕۆمەوە بۆ لای خەڵکەکە ،

بەڵکو لە مەعنای خەوەکە تیٚبگەن ، یا لە زانایی و ڕاستگۆییی تۆ خەبەردار ببن.

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِي سُنبُلِهِ إِلاَّ قَلِيلاً مِّمَّا تَأْكُلُونَ(٤٧)

وتی : مەعنای خەوەکە ئەوەیە : حەوت ساڵ لەم تەئریخە بەدواوە کشتوکاڵێکی تەواو ئەکەن بە پێی عادەت و نەریتی خۆتان . هەرچیتان دروووە ، کەمێکی نەبیٚ کە ئەیخۆن ، لەناو گوڵەکەیا لیٚیگەڕێن.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلاَّ قَلِيلاً مِّمَّا تُحْصِنُونَ(٤٨)

جا پاش ئەو حەوت ساڵە حەوت ساڵی سەختی وشکەساڵی نەبار دێتە پێشەوە ، هەرچیتان لە حەوت ساڵی پێشوودا هەڵگرتبوو هەمووی ئەخۆن کەمێکی نەبیٚ کە بۆ تۆو هەڵیئەگرن .

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ(٤٩)

پاش ئەو حەوت ساڵە سەختە بەختە ساڵێکی باش دێتە پێشەوە خودا بە هاواری خەڵکەوە دێت و فریایان ئەکەویٚ و خێرو بەرەکەت زۆر ئەبیٚ و خەڵکی دەست ئەکەن بە گوشین و ئاوگرتنی میوە .

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ(٥٠)

پادشا وتی : ئەو کوڕە حەبس کراوەم بۆ بێنن تا چاوم پێی بکەویٚ . کە غوڵامی پادشا ڕۆیشت بۆ بەندیخانە بۆ لای یووسف (د.خ) ، یووسف پەلەی

دەرچوونی نەکردو ، بــە غوڵامەکـەی وت بڕۆرەوە بۆ لای پادشاو لێی بپرسە : ئـەو ژنـانـە کـە دەستی خۆیانیان بڕی حاڵی یووسفیان چۆن بۆ دەرکەوت و ، ئەوان لـە چ حـاڵـەتێکدا بوون دەربارەی یووسف کە ئەیانویست ڕامی بکەن ؟ بەڕاستی خودا بە حاڵی ئەو ژنانە ئەزانێ‌و ئاگای لە مەکریانە .

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدتُّهُ عَن نَّفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنْ الصَّادِقِينَ(٥١)

که ژنەکان هاتن پادشا پێی وتن : ئەوە چیتان بوو کە دڵداریتان بە یووسف ئەفرۆشت و ئەتانویست ڕامی بکەن ؟ تاوانی ئــەو بوو یا هیی ئێوە ؟ ئەوانیش وتیان حاشا لیللا ئێمە هیچ کـارێکی خراپمان لەوەوە نەدیوە . ئەنجا ژنەکەی عـەزیـز وتی : ئیستە حـەق دەرکـەوت و ڕاستی ئـەبێ بـوترێ ، من گیرۆدەی خــۆشەویستیی ئـەو بووبووم‌و ئەمویست ڕامی بکەم بۆ خــۆم . یــووسف هیچ تاوانێکی نەبوو ، بەڕاستی یووسف لە ڕاستگۆیانە .

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ(٥٢)

ئەم تەحقیق‌و لێپرسینەوە بۆ ئەوە بوو گەورەکەم دڵنیابێ لەوەی کە من لە پاشملەو بەپەنهانی خیانەتم لەگەڵ نەکردووە ،هەروەها تا بزانێ خودا هەرگیز مەکرو فێڵی خیانەتکاران سـەرناخـات .

جوزئی سیازدەهەم

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ(٥٣)

لـە هـەمـان کـاتدا من نەفسی خۆم بە بێ‌عەیب‌و بێ‌تاوان نازانم‌و دیفاعی لێ

ناکەم ؛ چونکە بێگومان نەفسی ئادەمزاد زۆر فەرمان ئەدا بە خراپە کردنو مەیلی لە کاری ناشیرینە ، مەگەر میهرەبانیی خودا ئینسان ڕزگار بکات ؛ خودای من تاوانبەخشو میهرەبانە .

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ(٥٤)

پادشا وتی : ئەو جوانە زیرەم بۆ بێنن بەتایبەتی ڕایئەگرم بۆ ڕاوێژو کاروباری خۆم لە دەربار‌دا . کە هێنایان و لەگەڵ پادشا کەوتە وتووێژ پادشا پێی وت تۆ لەمڕۆ بەدواوە لای ئێمە خاوەن پایەیت و لە هەموو شتێکدا باوەڕپێکراوو دەمڕاست ئەبی .

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ(٥٥)

یووسف داوای لە پادشا کرد ، وتی بمکە بە ئەمینداری گەنجینەکانی ئەرز . من ئەیانپارێزم لە فەوتانو بە خۆڕایی لەناوچوونو ، ئەزانم چۆن ئەیانبەم بەڕێوەو تەسەڕوفیان تێدا ئەکەم .

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ(٥٦)

پادشا داخوازییەکەی یووسفی جێبەجێ کردو ، کردیە ئەمینداری دارایی و واریداتی وڵات . ئا بەو جۆرە لە وڵاتی میسردا شوێنمان بۆ یووسف خۆش کردو، لە هەرکوێ مەیلی بوایە لێی دائەنیشت . ئێمە میهرەبانیی خۆمان لە دنیاو لە قیامەتدا ئەڕژێنین بەسەر هەرکەسێکدا خواستمان لە سەری بێ . ئێمە هەرگیز پاداشی چاکەکەران نافەوتێنین .

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ(٥٧)

بێگومان بۆ ئەوانەی باوەڕیان بە خودا هەیەو خۆیان لە هاوبەش بۆ خوا دانان و لە داوێن پیسی ئەپارێزن ، پاداشی ڕۆژی دوایی لە هەموو پاداشێ چاکترە .

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُواْ عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ(٥٨)

لەو سالانەدا گرانی داکەوت ؛ براکانی یووسف لە کەنعانەوە بە کاروانی چوونە میسرو ، ڕۆیشتنە بارەگای پادشا بۆ ئیجازەی کڕینی زەخیرە . چوونە ژوورەوە بۆ لای یووسف ، لەوکاتەدا یووسف ئەوانی ناسی بەلام ئەوان ئەمیان نەئەناسی !.

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَّكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ أَلاَ تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ(٥٩)

کە خستنیە ڕێو ئەوەی پێویستیان بوو پێیدان پێیوتن برایەکی باوکیتان هەیە ئەمجارە کە هاتنەوە لەگەڵ خۆتان بیهێنن بۆم ، نابینن من باش و بەتەواوی ئازووخەتان بۆ ئەپێوم و باشترین خانەخوێ و میواندارم ؟

فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلاَ كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلاَ تَقْرَبُونِ(٦٠)

ئەگەر بۆمی نەهێنن ئیتر ئێوە بەشتان لای من نابێ و نزیکم مەکەونەوە .

قَالُواْ سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ(٦١)

وتیان : کە ڕۆیشتینەوە هەوڵ ئەدەین موافەقەی باوکی وەرگرین لەسەر ناردنی و ، ئێمە ئەمە ئەکەین .

وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُواْ بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُواْ إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ(٦٢)

جا یووسف بە مەئموورەکانی وت ئەو شتانە بخەنەوە بارگەکانیان کە

هێناویانن بۆ کڕینی خواردەمەنی ، بەڵکو کە گەڕانەوە بۆماڵیخۆیانو زانییان خواردەمەنییەکەیان کەوتووەتە خۆڕایی و شتومەکەکانیان بۆ گێڕراوەتەوە، ببێتە هۆی ئەوەی جارێکیتر بێنەوەو برا باوکییەکەیانم بۆ بهێنن .

فَلَمَّا رَجَعُواْ إِلَى أَبِيهِمْ قَالُواْ يَاأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ(٦٣)

کە گەڕانەوە بۆ لای باوکیان وتیان : بابە ! مەنعی کڕینی زەخیرەمان لێکراوە ئەگەر براکەمان لەگەڵ خۆمان نەبەین . بینێرە لەگەڵمان تا ئازووخە وەربگرین ، بەڕاستی ئێمە ئەیپارێزینو ناهێڵین تووشی هیچ جۆرە زیانێ ببێت.

قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلاَّ كَمَا أَمِنتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِن قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ(٦٤)

باوکیان وتی : ئایا ئەمین ئەبم لێتان بۆ پاراستنی براکەتان ئیللا وەکوو ئەوەی لەمەوپێش ئەمین بووم لێتان بۆ پاراستنی یووسفی برای ؟ بێگومان خودا باشترین پارێزگارەو لە هەموو میهرەبانێ میهرەبانترە .

وَلَمَّا فَتَحُواْ مَتَاعَهُمْ وَجَدُواْ بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُواْ يَاأَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ(٦٥)

کە شتومەکیان کردەوە تەماشایان کرد هەر شتێکیان بردبوو لەگەڵ خۆیان بۆ کڕینی ئازووخە هەمووی گێڕراوەتەوە بۆیان ؛ جا وتیان : بابە ! ئیتر چیمان ئەوێ ؟! ئەوەتا چیمان بردبوو بۆمان گێڕراوەتەوەو ، خواردەمەنیو پێویستیی ژیان دێنین بۆ خێزانەکەمانو ، براکەیشمان

ئەپارێزین و باری وشترێ زیاتریش لە جاری پێشوو ئازووخە ئەهێنین . ئەمەی ئەمجارە هێناومانە کەمەو بەشمان ناکات .

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلاَّ أَن يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ(٦٦)

وتی : هەرگیز ناینێرم لەگەڵتان تا سوێندم بە خودا بۆ نەخۆن کە ئەیهێننەوە بۆم ، مەگەر لە هەموو لایێکەوە گەمارۆ بدرێن و چارتان نەمێنێ . جا کە سوێندیان بۆ خوارد وتی : خودا لەسەر ئەم پەیمانی ئێمە وەکیل و ئاگادارە .

وَقَالَ يَابَنِيَّ لاَ تَدْخُلُواْ مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُواْ مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنكُم مِّنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ(٦٧)

هەروەها لە بەرئەوەی کوڕەکانی کۆمەڵێکی جوان و ڕێکوپێك بوون لە ترسی چاوی حەسوود پێی وتن : کە ئەچنە میسر لە یەك دەرگاوە مەچنە ناوشار ، بەڵکو لە چەند دەرگاییێکی جیا جیاوە بچنە ژوورەوە . خۆ من ناتوانم ئەوەی کە خودا بڕیاری داوە لە ئێوەی دوور بخەمەوەو نەهێڵم تووش بن . حوکم و بڕیار هەر بۆ خودایەو ، پشتم بە لوتف و میهرەبانیی ئەو بەستووەو ، ئەوانەیش ئەیانەوێ پشت بەکەسێ ببەستن با هەر پشت بەو ببەستن .

وَلَمَّا دَخَلُواْ مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُم مَّا كَانَ يُغْنِي عَنْهُم مِّنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ(٦٨)

جا کاتیٚ کە داخلّی شار بوون ، وەك باوکیان ئەمری پیٚ کردبوون ، وەنەبیٚ ئەو بەگویٚ کردنە شتیٚکی لیٚ دوورخستبنەوە کە لای خوداوە بڕیار درابیٚ ، بەلاّم ئەو نەسیحەتە پیٚویستییەك بوو لە دلّی یەعقووبداو دەریبڕی . بەڕاستی یەعقووب لەوانە گەیشتووە کەبە وەحی پیٚمان ڕاگەیاندووە ، بەلاّم بەشی زۆری خەلّك نهیٚنییەکانی قەزاو قەدەر نازانن .

وَلَمَّا دَخَلُواْ عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ(٦٩)

کە چوونە بارەگای یووسف بەنیامینی برای بردە لای خۆیەوە پیٚی‌وت من یووسفی براتم . ئیٚتر دلّت عاجز نەبیٚ دەربارەی ئەوەی ئەوان دەرحەق بە ئیٚمە کردیان .

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ(٧٠)

جا کە باریان بۆ بارکردن و ئەوەی ویستیان پیٚیان دان ، ئەو کاسە زیوینەی کە ئەوسا پادشا ئاوی پیٚ ئەخواردەوەو دوایی لەبەر پیرۆزی کرابوو بە مەن و ئازووخەی پیٚ ئەپیٚورا خستیانە بارەکەی بەنیامینی برای یووسفەوەو دەرگای خەرارەکەیان دووری . پاش ئەوە جارچی جاڕی دا وتی : ئەی کاروانەکە بەڕاستی ئیٚوە دزن .

قَالُواْ وَأَقْبَلُواْ عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ(٧١)

براکانی یووسفیش کە ڕوویان کردەجاڕچییەکە وتیان چیتان دیار نییە ؟

قَالُواْ نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ(٧٢)

وتیان ئەو مەنەی لە عەماردا بە ئەمری پادشا پێوانەی پێ ئەکرێ ، ئەوەمان دیار نییەو ، هەرکەس بیهێنێتەوە باری وشترێ مژدانەیەتی‌و من کەفیلیمی و ئەیدەمێ .

قَالُواْ تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُم مَّا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي ٱلأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ(٧٣)

وتیان قەسەم بە خودا ئێوە ئەزانن ئێمە بۆ ئەوە نەهاتووین بەدکاری بکەین لە زەویداو لەمەوبەریش دز نەبووین .

قَالُواْ فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنتُمْ كَاذِبِينَ(٧٤)

ئەوانیش وتیان کەواتە ئەی جەزای چی بێ ئەگەر درۆزن دەرچوون ؟

قَالُواْ جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ(٧٥)

وتیان جەزاکەی ئەوەیە هەرکەس مەنەکە لە بارەکەیدا دۆزرایەوە ئەوە جەزای بیَو بکرێتە بەندە ، ئێمە وەها جەزای دز ئەدەینەوەو تۆڵەی لێ ئەستێنین .

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ(٧٦)

کابرای جاڕدەر دەستی کرد بە پشکنینی بارەکانی برا باوکییەکانی یووسف پێش باری بەنیامینی برای باوکی‌و دایکیی یووسف‌و ، مەنەکەی لە باری براکەی یووسفا دەرهێنا . بەم جۆرە وەحیمان کرد بۆ یووسف‌و تێمانگەیاند . یووسف نەیئەویست براکەی بە پێی یاسای پادشا بگرێ‌و

موحاکەمەی بکات مەگەر خودا بیویستایە . هەرکەس کە بمانەویٚ ، چەند پلەو پایە بەرزی ئەکەینەوەو ، لە ژوور هەموو زانایێکیشەوە زانایێکیتر هەیە .

قَالُواْ إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ(٧٧)

جا براکانی وتیان : ئەگەر ئەمە دزیی کردبیٚ براییٚکی هەبوو پیٚش ئەم ئەویش هەر دزیی کرد ! یووسف قسەکەیانی پیٚ ناخۆش بوو بەلاٚم جوابی نەدانەوەو لە دلٚی خۆیدا وتی : ئیٚوە لەو خراپترن ، واتە : ئیٚوە براکەی ئەوتان دزی . خودایش زاناترە بەوەی کە باسی ئەکەن ، واتە : خودا ئەزانیٚ براکەی دزیی نەکردووە .

قَالُواْ يَاأَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ(٧٨)

جا کە بەنیامین گیرا براکانی پاڕانەوە لە عەزیزو وتیان : ئەی عەزیز ! ئەم کوڕە باوکیٚکی پیری بەسالٚداچووی گەورەی هەیە ، تکا ئەکەین لەباتیی ئەو یەکیٚك لە ئیٚمە گلبدەرەوەو ئەو بەرەلٚلاٚ بکە . بەڕاستی ئیٚمە تۆ بە خاوەن چاکە ئەزانین .

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلاَّ مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَّظَالِمُونَ(٧٩)

وتی : پەنا ئەگرین بە خودا لەوەی لەو کەسە بەولاوە کە مەنەکەی خۆمان لا دۆزیوەتەوە ، یەکیٚکیتر بگرین . ئیٚمە ئەگەر شتی وەها بکەین لە ستەمکاران ئەبین .

فَلَمَّا اسْتَيْئَسُواْ مِنْهُ خَلَصُواْ نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُواْ أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِّنْ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَـــا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ(٨٠)

کە لــە یووسف نائومێد بوونو ، بۆیان دەرکەوت پاڕانەوە سوودی نییە ، کەناریان گرت و لەناو خۆیاندا دەستیان کرد بە ڕاوێژکردن . برا گەورەکەیان وتی: ئایا نازانن ئێوە پەیمانتان بە باوکتان داوەو سوێندتان بە خودا خواردووە دەربارەی بەنیامین هیچ درێغی ناکەین ؟ ئەی نازانن لەمەوپێش چ خراپەیەکتان دەربارەی یووسف کرد ؟! قەسەم بە خودا لەم شوێنە ناجوولێم تا باوکم ئیزنم ئەدا یا خودا کارێك ئەکات بەنیامین ڕزگار ببێت .

ارْجِعُواْ إِلَى أَبِيــكُمْ فَقُولُواْ يَاأَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلاَّ بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ(٨١)

بگەڕێنەوە بۆ لای باوکتانو بڵێن بەنیامینی کوڕت دزیی کردو ، ئێمەیش هیچ شاهیدییەکمان نەدا بەوە نەبێ کە زانیمان : کە دیمان مەنەکەیان لە بارەکەیدا دۆزییەوە . ئێمە ئاگامان لە غەیب نییەو نازانین خۆی دزیویەتی یا سەپاندوویانە بە سەریدا .

وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ(٨٢)

سەبارەت بەم ڕووداوە لە ئەهلی ئەو دێیە بپرسە کە لەوێ بووینو ، لە خەڵکی ئەو کاروانە بپرسە کە لەگەڵیان بووین . بێگومان ئێمە ڕاستگۆین .

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ(٨٣)

باوکیان وتی: نەخەیر ئەمەیش فێلّ و پیلانێکە ئێوە لەناو خۆتاندا دروستتان کردووە ، ئەگەر وەها نی‌یە پادشای میسر لە کویّ زانیی بە یاسای ئێمە دز لە پاداشی دزیدا ئەگیریّ و ئەکرێتە بەندە ؟! من هیچم بۆ نەماوەتەوە سەبرو خۆڕاگرتنێکی زۆر باش نەبیّ ، بەلّکو خودا هەموویانم بۆ بهێنێتەوە ؛ خودا زانایەو کارەکانی پڕحیکمەتن .

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَاأَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ(٨٤)

جا پشتی لیّ هەلّکردن و لەبەر برینداریی دلّی خۆی وتی ئای داخی گرانم بۆ یووسفی کوڕم . ئەوەندە خەفەتی خواردو گریا چاوەکانی سپی بوونەوەو پڕی دلّی بوو لە ڕق لە کوڕەکانی ، بەلاّم پیشی ئەخواردەوەو دەری نەئەبڕی .

قَالُواْ تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ(٨٥)

کوڕەکانی پێیان وت قەسەم بە خودا ، بابە ، تۆ وازناهێنی و هەر بیر لە یووسف ئەکەیتەوەو هەر باسی ئەکەیت تا نەخۆشییەکی سەخت ئەگری یا هەر بەتەواوی لەناو ئەچیت .

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُواْ بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ(٨٦)

ئەویش وتی : وازم لیّ بێنن . من سکالاّی غەم و دلّگرانیی خۆم لای خودای خۆم ئەکەم و ، شتی‌وا لە ڕەحمەت و میهرەبانیی خودا ئەزانم ئێوە نایزانن.

يَابَنِيَّ اذْهَبُواْ فَتَحَسَّسُواْ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلاَ تَيْئَسُواْ مِن رَّوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لاَ يَيْئَسُ مِن رَّوْحِ اللَّهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ(٨٧)

کوڕەکانم ! بڕۆن هەواڵی یووسف و براکەی بپرسن و هەرگیز لە میهرەبانیی خودا نائومێد مەبن . بەڕاستی کافران نەبێ کەس لە میهرەبانی و لوتفی خودا نائومێد نابێ .

فَلَمَّا دَخَلُواْ عَلَيْهِ قَالُواْ يَاأَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ(٨٨)

جا کە جارێکیتر ڕۆیشتنەوە بۆ میسر و چوونە لای یووسف ، وتیان ئەی پیاوی بەشکۆ ! ئێمە و خێزانمان برسین و کەلوپەلێکی کەم نرخمان هێناوە ، ئەمر بفەرموو بارمان بۆ تەواو بکەن و ، بە بەردانی بەنیامینیش پیاوەتیمان لەگەڵ بکە . بەڕاستی خودا پاداشی چاکەکەران ئەداتەوە .

قَالَ هَلْ عَلِمْتُم مَّا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ(٨٩)

جا یووسف وتی : ئەزانن ئێوە چیتان بە یووسف و براکەی کرد لە کاتێکدا کە ئێوە نەزان بوون ؟ یووسفتان خستە بیر و براکەیتان زەلیل کرد .

قَالُواْ أَئِنَّكَ لَأَنتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ(٩٠)

براکانی وتیان بەڕاستی تۆ یووسفی ؟ وتی بەڵێ من یووسفم و ئەمەیش بەنیامینی برامە ، خودا لوتفی لەگەڵ کردین و منەتی نایە سەرمان . بێگومان ئەوەی لە خودا بترسێ و سەبر بکا خودا هەرگیز کاری چاکەکەران نافەوتێنێ و پاداشیان بەتەواوەتی ئەداتەوە .

قَالُواْ تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ(٩١)

ئەوانیش وتیان : بە خودا قەسەم خودا تۆی بە سەر ئێمەدا هەڵاوێردو

پایەی دایتیٚ . بیٚگومان ئێمە لەو کردارەدا کە لەگەڵ تۆمان کرد ، کەوتینە هەڵەوەو تاوانبار بووین .

قَالَ لاَ تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ(٩٢)

یووسف وتی : ئەمڕۆ سەرزەنش و لۆمەتان لەسەر نییە . خودا لێتان خۆش ئەبیٚ ، خودا لە هەموو میهرەبانیٚ میهرەبانترە .

اذْهَبُواْ بِقَمِيصِي هَـذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ(٩٣)

ئەم کراسەم بەرن و بیدەن بەسەر ڕوخساری باوکمدا چاوی چاك ئەبێتەوە . ئێوەو باوکم هەموو خێزانەکانتان بێنن بۆ ئێرە بۆ لای من .

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلاَ أَنْ تُفَنِّدُونِ(٩٤)

کە کاروانی کەنعان لە میسر بەرەومالٚ دەرچوو یەعقووب وتی: بەڕاستی ئەگەر بە کەم عەقڵم نازانن من بۆنی یووسف ئەکەم .

قَالُواْ تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلاَلِكَ الْقَدِيمِ(٩٥)

وتیان بە خودا قەسەم تۆ ئەوەندە یووسفت خۆش ئەویٚ و بیری لیٚ ئەکەیتەوە ، هەر لە سەر بارە کۆنەکەی خۆت ماوی و لە ڕێگای ڕاست لاتداوە .

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ(٩٦)

جا کە موژدەدەر گەیشتە لای یەعقووب کراسەکەی یووسفی خستەسەر چاوی یەعقووب و ، یەعقووب دەسبەجیٚ بینایی هاتەوە بۆ چاوی و ، وتی : پێم نەوتن : من لای خوداوە شتی وەها ئەزانم کە ئێوە نایزانن ؟

قَالُواْ يَاأَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ(٩٧)

ئیتر کە مەسەلە ڕوون بوویەوە ، کوڕەکانی یەعقووب هاتنە لای بۆ عوزرخواهی و وتیان : بابە ! لە خودا داوا بکە لە گوناهمان خۆش ببێ . بەڕاستی ئێمە گوناهبارین و خەتامان کرد .

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ(٩٨)

وتی : لەمەوپاش لە خودای خۆم ئەپاڕێمەوە لە گوناهتان ببووریٚ . بەڕاستی خودا گوناهپۆش و میهرەبانە .

فَلَمَّا دَخَلُواْ عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُواْ مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ(٩٩)

کە یەعقووب و خێزانی خۆی و کوڕەکانی چوونە میسرو ، ڕۆیشتنە لای یووسف لە بارەگا ، یووسف باوك و دایکی بردە لای خۆی و ، پێی وتن وەرنە میسر ان شاء اللّٰه بە ئەمینی لە قاتوقڕی و نەبوونی .

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّواْ لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَاأَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُم مِّنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ(١٠٠)

یووسف باوك و دایکی لەسەر عەرشەکەی خۆی داناو ئەو انیش بەپێی داب و نەریتی ئەوێ هەموو کوڕنووشی حورمەتیان بۆ یووسف برد . لەوکاتەدا یووسف وتی : بابە ! ئەمە تەئویلی خەوەکەمە کە زوو دیم ، وا خودا بەڕاستی گێڕاو هێنایەدی . هەروەها خودا چاکەی لەگەڵ کردم کە لە بەندیخانە دەریهێنام و ئێوەی لە دەشتەوە هێنا بۆ لام ، پاش ئەوەی کە شەیتان

نێوانی من و براکانمی تێکدا . بێگومان خودای من جوان هەر شتێ ڕێك ئەخات کە مەیلی لێ بێ . بەڕاستی خودا زانایەو کارەکانی پڕحیکمەتن .

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِن تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ(١٠١)

ئەی خودای پەروەردگار ! بەڕاستی تۆ موڵك و دەستەڵاتت پێ بەخشیوم و فێری مەعنای کتێب و لێکدانەوەی خەوبینینت کردووم . ئەی دروستکەری ئاسمانەکان و زەوی تۆ گەورەو سەرپەرشتیکەری منی لە دنیاو لە قیامەتدا . بە موسوڵمانی گیانم بکێشەو لە زومرەی چاکانم حسێب بکە .

ذَلِكَ مِنْ أَنبَاء الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُواْ أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ(١٠٢)

ئەمانە هەموو دەنگوباسی غەیبین کە وەحیمان کردوون بۆت ، تۆ لای براکانی یووسف حازر نەبووی کە قسەیان کرد بە یەك و تەدبیری ئەوەیان کرد یووسف بخەنە بیرەوەو ئازاری بدەن .

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ(١٠٣)

بەشی زۆری ئەم خەڵکە ئیمان ناهێنن هەرچەند تۆ مەیلت لەسەر ئیمان هێنانیان بێ .

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ(١٠٤)

تۆ بەرانبەر بەم ئامۆژگارییانە داوای کرێ و حەقدەستیان لێ ناکەی ، ئەم قورئانە کە تۆ پێیان ڕائەگەیێنی بیرخستنەوەو ئامۆژگارییە بۆ هەموو جیهان.

وَكَأَيِّن مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ

عَنْهَا مُعْرِضُونَ(١٠٥)

گەلێ نیشانەی گەورە لەسەر دەستەڵاتی خودا ، لە ئاسمانەکان و لە زەویدا هەن ئەو کافرانە بەلایاندا تێئەپەڕن و چاویان پێیان ئەکەوێ ، کەچی ڕوویان لێ وەرئەچەرخێنن و تێیاننافکرن و عیبرەتیان لێ وەرناگرن .

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلاَّ وَهُم مُّشْرِكُونَ(١٠٦)

بەشی زۆری ئەوانە ئیمانیان بە خالیقیەتی خودا نی‌یە ئیللا لەگەڵ حاڵەتی هاوبەش بۆدانانیدا ، وەك ئەوەی ئەحبارەکان بە خودا دائەنێن ، یا ئەولاد بۆ خودا بڕیار ئەدەن .

أَفَأَمِنُواْ أَن تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ(١٠٧)

ئایا ئەو کافرانە ئەمینن لەوەی سزاییێکیان لەلایەن خوداوە بۆ بێت داگیریان بکات ، یا ئەمینن لەوەی کە لەپڕ دنیا تەواو ببێ و قیامەت لەپڕ ڕوویان تێ بکات و ئەوان ئاگایان لە هاتنەکەی نەبێ ؟

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُواْ إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَاْ وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَاْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ(١٠٨)

تۆ ئەی پێغەمبەر ! بەو کافرانە بڵێ : ئەمە ڕێگەو یاسای منە، خەڵك بانگ ئەکەم بۆ لای خودا بە بەرچاو ڕووناکیی خۆم و پەیڕەوانم . خودا پاك و بێ عەیبە و دوورە لە هاوبەش . من لەو کەسانە نیم هاوڕێ بۆ خودا بڕیار ئەدەن.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلاَّ رِجَالاً نُّوحِي إِلَيْهِم مِّنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ

الآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْاْ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ(١٠٩)

له پێشی تۆیشدا كەسمان ڕەوانە نەكردووە بۆ ئامۆژگاری ئیللا چەند پیاوێكی ئەهلی دێهاتەكان كە وەحیمان بۆ كردوون واتە ؛ پێغەمبەران لە بەرەی ئادەمیزادن و فریشتە نین . ئەوە بۆ ناچن بگەڕێن بە زەویدا تا بزانن ئەنجامی خەڵكەكانی پێش ئەوان چۆن بوو كە ئەوانەی باوەڕیان بە خوداو بە پێغەمبەران نەبوو، و بە دڵ و گیان باوەشیان كردبوو بە دنیادا ، تا عیبرەت بگرن و تەمێ‌خوار بن؟ بێگومان ماڵی ڕۆژی دوایی زۆر چاكترە بۆ ئەوانەی خۆیان لە هاوبەش بۆخوادانان و گوناهی تر ئەپارێزن . ئایا ئەمانە تێنافكرن ؟.

حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّواْ أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُواْ جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَن نَّشَاءُ وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ(١١٠)

ئیتر پێغەمبەران بەردەوام بوون لەسەر كاری خۆیان و ، كافرەكانیش بەردەوام بوون لەسەر ملپێچی و گومڕاهی ، تا ڕادەیێك كە پێغەمبەرەكانمان گومانیان ئەبرد كەوا ئەو بەڵێنەی پێیان دراوە نایێتەدی و هەرگیز بەسەر دوژمندا سەر ناكەون . ئا لەم كاتی نائومێدییەدا سەركەوتن لای ئێمەوە هات و ئەوەی ویستمان ڕزگارمان كرد ، واتە پێغەمبەرەكان و پەیڕەوەكانیان ، بێگومان سزاو عەزابی ئێمە دوور ناخرێتەوە لە تاوانباران و ئەبێ تووش بن .

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُوْلِي الأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ(١١١)

بەڕاستی لە سەرگوزەشتەی یووسف و براكانیدا دەرزو پەند هەیە بۆ ئەوانەی خاوەن هۆش و فامن ، لەو ڕووەوە كە تێئەگەن لە جیهاندا حەسوودی

هەیەو ، مەکرو فێڵ ماوەی کورتەو ، خۆگرتن لەبەر قەزا ئەنجامی خێرەو ، حقووق ڕاگرتن‌و شەرم لە خودا کردن بناخەی پیرۆزییەو ، حەق‌و ڕاستی هەر جێگەی خۆی ئەگرێ‌و ، خودا هەموو کارێکی پێ ئەکرێ . ئەم قورئانە قسەی دەسهەڵبەست نی‌یە ، بەڵکو شتێکی حەق‌و کتێبێکی ڕاستەو باوەڕی بەو کتێبانە هەیە کە پێش ئەو لای خوداوە نێرراون بۆ پێغەمبەران‌و ، تەفصیلی هەموو شتێکی پێویستی تێدایەو ، ڕێ نیشاندەرو ڕەحمەتە بۆ کۆمەڵی خاوەن ئیمان .

سوورەتی (الرعد)

مەدینەیی‌یەو (٤٣) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَمَر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ(١).

(المر) هەر خودا ئەزانێ مەعنای چی‌یە. ئەوانە ئایەتی قورئانن‌و هەموو ئەو قورئانەی لای خوداوە بۆت نازڵ‌کراوە ڕاست‌و بێ‌گەردە، بەڵام بەشی زۆری خەڵك بێ‌ئیمانن چونکە بیرناکەنەوەو عەقڵیان ناخەنەکار.

أَللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الأَمْرَ يُفَصِّلُ الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ(٢).

خودا ئەو خودایە ئاسمانەکانی بەرزکردوونەتەوە بە بێ کۆڵەکەگەلێ ئێوە بیانبینن، غاڵب و خاوەن فەرمانە بەسەر عەرشداو، خۆرو مانگی ڕام‌کردووە بۆ هاتوچۆو، هەرکام لەوانە تا ماوەیێکی دیاری‌کراو ئەگەڕێن. هەموو کارێ تەدبیر ئەکات. ئایەتەکان تەفصیل ئەدات، بەڵکو بیربکەنەوە لە توانی خوداو ئیمان بێنن کە زیندوو ئەکرێنەوەو بە خودای خۆتان ئەگەن.

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ(٣).

خودا خودایێکی وەهایە زەویی ڕاکێشاوەو چەند کێوی دامەزراوو چەند ڕووباری تێدا دروست کردووەو، لە هەموو بەرو میوەیێ جووتێکی دروست کردووە وەك ترش‌و شیرین، زەردو سوور، گەورەو بچووك.. تاد، بە شەو ڕۆژ دائەپۆشیۆ دنیا تاریك ئەکات. لەم کارانەدا چەند ئایەت‌و بەڵگە هەن دەلالەت لە گەورەیی‌و دەسەڵاتی خودا ئەکەن بۆ ئەو کۆمەڵەی بیرو هۆشیان ئەخەنە کار.

وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ(٤).

لە زەویدا چەند پارچەییێك هەن دراوسێی یەکن، کەچی یەکێکیان بەپیتەو یەکێکیان بێ پیت. هی وا هەیە خوێی هەیەو هی وا هەیە بێخوێیە.. تاد. هەروەها باغی تری‌ۆ کشتوکاڵ‌و دار خورما هەیە، هەندێ لەو دارخورمایانە یەك بنجیان هەیەو هەندێکیان دوو بنجیان هەیە، هەموویشیان بە یەك ئاو ئاوئەدرێن کەچی وەها جیاجیان. هەندێ لەم میوانە پەسەند ئەکەین بەسەر هەندێکی تریانداو بە تام‌و لەزەتترن لە خواردندا. لە هەموو ئەمانەدا نیشانەو دەلیل هەیە لەسەر گەورەییی خودا بۆ کۆمەڵێ کە خاوەن هۆش بن.

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ(٥).

ئەگەر تۆ سەرت سووڕئەمێنێ لە قسەی ئەوان، حەقتە سەرت

سووڕ بمێنیّ، چونکه قسەی ئەوان زۆر جێگەی سەرسووڕمانه که ئەڵێن : ئایا ئەگەر ئێمه بمرینو بڕزێینو ببین به خۆڵ سەرلەنویّ دروست ئەکرێینەوه ؟! ئەوانه ئیمانیان به خودای خۆیان نی یه، بۆیه باوەڕ به زیندووبوونەوه ناکەن. ئەوانه بەهۆی ئەوەوه که هەمیشه گومڕاهن ، ڕۆژی قیامەت زنجیر ئەخرێته ملیان. ئەوانه هاوڕێی ئاگرن و، هەتاهەتایه لەو ئاگرەدا ئەمێننەوه.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِّلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ(٦)

ئەوانه پەلەت لیّ ئەکەن بۆ هێنانی سزای خودا بەسەریاندا پێش خۆشیو سەلامەتی، لەگەڵ ئەوەدا که پێش ئەوان تۆڵه له تاوانباران سەنراوە، بەڵام ئەوان پەندیان لیّ وەرناگرن. به ڕاستی خودا له گوناهی خەڵك ئەبووریّ ئەگەرچی ئەوان ستەم له خۆیان ئەکەن. بەڕاستی خودای تۆ سەختگیرە.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ(٧)

کافرەکان ئەڵێن ئەوه بۆچی ئایەتێکی وەك ئایەتەکانی مووساو عیسای له لای خوداوه بۆ نانێرریّ. تۆ وەك پێغەمبەرانیتر تەنها بۆ ئەوه نێرراوی خەڵك له سزا بترسێنیو، ئایەت ناردن به دەستی خودایه. بیّ گومان بۆ هەموو قەومیّ پێغەمبەرێك ئەنێرریّ که ڕێگای ڕاستیان پیشان بدا.

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَى وَمَا تَغِيضُ الأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ

شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ(٨).

هەر خودا ئەزانێ چی لە سکی ئافرەتدایە. هەر ئەو ئەزانێ منداڵدانی ئافرەت چەندێك کەم ئەکاتو چەندێك زیاد ئەکات. هەموو شتێ لای خودا ئەندازەییێکی دیاریی هەیە نە لێی زیاد ئەکاتونە لێی کەم ئەکات.

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ(٩).

هەر خودایە ئاگای لە پەنهانو لە ئاشکرا هەیەو هیچی لێ ون نابێ، هەر ئەوە گەورەو دوور لە خەوشو کەموکووڕی.

سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ(١٠).

یەکسانە لای خودا ئەوەتان بە پەنامەکی قسە لەگەڵ نەفسی خۆی بکات و ئەوەتان بە ئاشکرا قسە لەگەڵ خەڵك بکات و ، ئەوەتان شەو خۆی بشارێتەوەو، ئەوەتان بە ڕۆژدا دەرکەوێ. خودا ئاگای لە هەموو هەیە.

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءاً فَلاَ مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ(١١).

هەیە بۆ ئەو ئینسانەی لە ئایەتی پێشوودا باسیکرا چەندین فریشتە لە بەرو لەدواوە، واتە لە هەموولایەکەوە قسەو کرداری لای خۆیان تۆمار ئەکەنو، هەرکاتێ کە گوناهێکی کرد لە سزای خودای ئەپارێزن بەوە کە لە خودا ئەپاڕێنەوە لێی خۆش ببێ یا سزادانی دوابخا بۆ

ڕۆژی قیامەت. بێگومان خودا حاڵی خۆشیو نیعمەتی هیچ قەومێ ناگۆڕێ تا ئەوان حاڵی خۆیان نەگۆڕن. ئەگەر خودا ویستیشی قەومێ تووشی سزایێ بکات کەس ناتوانێ ئەو سزایەیان لێ بگێڕێتەوەو لە خودا بەولاوە کەس نییە سەرپەرشتییان بکات.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ(١٢).

خودا ئەو خودایە برووسکەتان پیشان ئەدات، لەسەرێکەوە لە ئازاری ئەترسنو لە سەرێکیترەوە بەتەمای بارانن لێیەوە. هەروەها خودایە هەوری گەورەو گران دروست ئەکات و ئەینێ بەیەکەوە.

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلائكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ(١٣).

ڕەعد، واتە هەورەگرمە، سوبحانەڵڵا ئەکات لەگەڵ حەمدو سەنای خوادا. فریشتەیش هەروا لە ترسی خودا سوبحانەڵڵا ئەکات. خودا تریشقەیش ئەنێرێو، بەو تریشقەیە ئەدا لە هەرکەس کە خواستی لەسەر بێ، کەچییش کافرەکان دەمەدەم ئەکەن لەبارەی تواناییو یەکێتیو بێهاوڕێیی خوداوەو پێغەمبەر بەدرۆ ئەخەنەوە. خودایش بەتوندی کافران گرفتار ئەکات.

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لاَ يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلاَّ كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلاَّ فِي ضَلَالٍ(١٤).

هەر بۆ لای خودایە هاوارکردنو دوعاکردنی ڕاست. ئەو کەسانەی

بانگ لە غەیری خودا ئەکەن بانگ لێکراوەکان نایەن بە دەنگیانەوەو مەبەستەکانیان بو جیّبەجێ ناکەن، مەگەر وەکو ئینسانێکی تینوو کە هەردوو لەپی دەستی پان بکاتەوە بۆ لای ئاوو داوای لێ بکات بگاتە دەمی‌و، ئەویش بەگوێی ناکاتو ناگاتە دەمی چونکە شتێکی جەمادەو نابیسێ. بێگومان دوعای کافران لە گومڕاهی‌و زەرەرمەندی بەولاوە نی‌یە.

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ(١٥).

هەر بۆ خودا سوجدە ئەبا ئەوەی لە ئاسمانەکانو لە ئەرزایە حەز بکاو حەز نەکا. هەروەها سێبەریشیان لە سبەینانو لە ئێواراندا هەر بۆ ئەو سوجدە ئەبەن، حەز بکەنو حەز نەکەن.

قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ(١٦).

تۆ بلّێ: کێیە خودای ئاسمانەکانو ئەرزە؟ هەر خۆت لە وەلآمدا بلّێ (الله)یە. دە بلّێ ئایا ئێوە غەیری ئەو خودا چەند گەورەیێکتان بۆخۆتان داناوە ئەوەندە بێبایەخن ناتوانن قازانجێ بە خۆیان بگەیێنن یا زیانێ لە خۆیان بدەن؟! تۆ بلّێ ئایا کوێرو چاوساغ وەك یەکن؟ یا خۆ تاریکی‌و ڕووناکی وەك یەکن؟ یا خەیر چەند هاوبەشێکتان بۆ

خودا بڕیارداوە کە گوایە وەك خودا شت دروست ئەکەن و پاشان مەخلووقەکانی خوداو ئەوانتان لیٚ گۆڕاوە؟ کە ئەوانە هەرگیز ناتوانن هیچ دروست بکەن؟ تۆ بلیٚ هەر خودایە دروستکەری هەمووشتێکەو هەر ئەو تاکو تەنیاو بەدەستەڵاتو توانایە.

أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ(١٧).

خودا ئاو لە ئاسمانەوە نازڵ ئەکاتو باران ئەبارێنیٚ، جا شیوەکان لافاویان لیٚ هەڵئەستیٚ، هەر شیویٚ بە ئەندازەی خۆیو، ئەو لافاوە کەفێکی بەرز هەڵئەگریٚ، هەروەها کەفێکیش هەڵئەگریٚ لە ماددەی مەعدەنیٚ کە ئاگری بۆ هەڵئەگیرسێننو خشڵو قاپو قاچاخی لیٚ دروست ئەکەن. خودا ئاوەها وێنەی حەقو بەتاڵ ڕوون ئەکاتەوە بۆتان. جا ئەوەی کە کەفی ڕووتە بە بیٚ سوود ئەڕواتو، ئەوەیش قازانجی ببیٚ بۆ ئادەمزاد وەکو ئاوی پاکو ساف بۆ زەویوزار یا ماددەی مەعدەنی، ئەوە لە ئەرزدا ئەمێنێتەوە. خودا ئاوەها نموونەکانتان بۆ ڕوون ئەکاتەوە.

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ(١٨).

بۆ ئەوانەی بەگوێی خودای خۆیانیان کردووە پایەی باش هەیە.

ئەوانەیش کە بەگوێیان نەکردووە، حاڵیان ئەوەندە خراپ ئەبێ ئەگەر هەرچی لە زەویدا هەیە موڵکی ئەوان بێو ئەوندەی‌تریشی لەگەڵ بێ ئەیدەن لە فیدیەی خۆیاندا بۆ ڕزگار بوونیان لە سزا. ئەوانە لە ڕۆژی قیامەتدا حیسابێکی خراپیان هەیەو جێگایان دۆزەخە کە خراپترین جێگای ئارام گرتنە.

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُواْ الأَلْبَابِ(١٩).

جا ئایا کەسێ بزانێ ئەوەی بۆ تۆ نێرراوەتە خوارەوە لەلایەن پەروەردگارتەوە حەقەو ڕاستەو، پەیڕەویی بکات، وەکو کەسێکە کوێر بێو حەق لە بەتاڵ جیانەکاتەوە؟ حاشا وەکو یەك نین. بەڕاستی تەنها خاوەن عەقڵەکان بیرئەکەنەوە.

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلاَ يَنقُضُونَ الْمِيثَاقَ(٢٠).

ئەوانەی عەهدی خودا جێبەجێ ئەکەنو پەیمان تێكنادەن.

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ(٢١).

ئەوانەیش کە هەرچی خودا ئەمری بە ڕاگرتنی کردووە، ڕای‌ئەگرن، وەك صیلەی ڕەحمو دۆستایەتیی موسوڵمانانو ئیمان بە پێغەمبەرانو ڕاگرتنی مافی خەڵكو، لە خودای خۆیان ئەترسنو ترسیان لە حیسابی سەختی ڕۆژی قیامەت هەیە.

وَالَّذِينَ صَبَرُواْ ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ وَأَنفَقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلاَنِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُوْلَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى

الدَّارِ(٢٢).

ئەوانەیش کە سەبرئەکەن لەسەر زەحمەتی دەست لیٚ هەڵگرتنی حەرامو بەجێهێنانی واجبات لەپێناوی ڕەزامەندیی خودای خۆیانداو، نوێژ ئەکەنو، لەو ڕۆزییەی پێمانداون بەپەنهانیو بەئاشکرا لە ڕێی خودادا سەرف ئەکەنو، بە کردەوەی چاك خراپە لە خۆیان دوورئەخەنەوە، ئەوانەن ئەنجامی پیرۆزو ئارامگای باشیان هەیە.

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلاَئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِم مِّنْ كُلِّ بَابٍ(٢٣).

ئارامگایان بەهەشتی هەمشەیییە کە ئەچنە ناوی، خۆیانو هەرکەسیٚ چاك بیٚ لە باوكو باپیران و هاوسەرو نەوەیانو، فریشتەکان ئەڕۆنەلایان ، هەموو دەرگاكانیان لەڕوودا کراونەتەوە.

سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ(٢٤).

پێیان ئەڵێن سەلامتان لیٚ بیٚ بەهۆی ئەوەوە کە لەدنیادا خۆتان ڕاگرتبوو. ئارامگای دواییتان ئارامگایەکی زۆر باشە.

وَالَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ(٢٥).

ئەوانەیش کە پەیمانی خودا هەڵئەوەشێننەوە پاش بەستنیو، ئەوەی کە خودا ئەمری بە ڕاگرتنی کردووە ڕایناگرنو ئەیبڕنو خراپە ئەکەن لە زەویدا، بۆ ئەوانە نەفرین هەیە لەلایەن خوداوەو، لە دواڕۆژیشدا ماڵێکی خراپ مەنزڵگایانە.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُواْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاَّ مَتَاعٌ(٢٦).

خودا ڕۆزی گوشاد ئەکات بۆ هەرکەس کە خواستی لەسەر بێو، هەر ئەویش تەنگی ئەکات. کافرەکان ژیانی دنیایان خۆش ئەوێ، کەچی ئەم ژیانی دنیایە لەچاو ژیانی قیامەتدا ڕابواردنێکی کەمو ناچیزو بێبایەخە.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَوْلاَ أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ(٢٧).

کافرەکان ئەڵێن ئەوە بۆچی موحەممەد لە لایەن خوداکەیەوە ئایەتو نیشانەییێکی گەورەی بۆ نایێ؟ بڵێ خودا هەرکەس گومڕا بکات ئەیکاتو، هەرکەس هیدایەت بدات ئەیدات. خودا ئەوانە هیدایەت ئەدات کە دڵیان لەسەر گەڕانەوەیە بۆ لای خودا.

الَّذِينَ آمَنُواْ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلاَ بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ(٢٨).

خودا ئەوانە هیدایەت ئەدات کە ئیمانیان هێناوەو دڵیان بە یادی خودا دامەزراوە و پشت بەو ئەبەستنو هیوایان بەو هەیە. بێگومان دڵ هەر بە یادی خودا دائەمەزرێو لە دڵەڕاوکێ ئەکەوێ.

الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ(٢٩).

ئەوانەی ئیمانیان هێناوەو کردەوەی چاکیان کردووە، خۆشا بە حاڵی ئەوانە. جوانترین جێگاو باشترین دواڕۆژیان هەیە.

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِتَتْلُوَاْ عَلَيْهِمُ الَّذِي

أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ(٣٠).

هەروەك ئەو پێغەمبەرانەی پێش تۆ ڕەوانەمان کردوون، تۆیشمان لەناو ئوممەتێکدا ڕەوانە کرد کە پێش ئەوانیش چەند ئوممەتیتر ڕابووردوون. بۆ ئەوەیشمان ناردوویت ئەو قورئانەیان بەسەردا بخوێنیتەوە کە وەحیمان کردووە بۆت، ئەو ئوممەتە ئینکاری خودای میهرەبانو تەنیاییی ئەوخودایە ئەکەن. جا تۆ پێیان بڵێ هەر ئەو خودایە خودای منە، هیچ خودایەك نیيە بەڕاستی عیبادەتی بۆ بکرێ ئەو نەبێ. پشت هەر بەو ئەبەستمو گەڕانەوەی منیشوئێوەیش بۆ لای ئەوە.

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَى بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَيْئَسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلاَ يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُخْلِفُ الْمِيعَادَ(٣١).

ئەگەر قورئان کێوەکانی پێ بجوڵێنەوەو بکەونە هاتوچۆ، یا زەویی پێ لەت لەت بکرێ لە ترسی خودا، یا قسەی پێ بکرێ لەگەڵ مردووانو ئەوانیش بیبیسنو بیخوێننەوە، ئەو کافرانە هەر ئیمان ناهێنن. دە واز لەوانە بێنە. خودا توانی بەسەر هەموو شتێکدا هەیەو دەستەڵات هەر هیی ئەوە. ئایا موسوڵمانەکان دڵنیا نەبوونو نازانن کافرەکان ئیمان ناهێنن؟ نازانن ئەگەر خودا مەیلی لێ بێ هیدایەتی هەموو ئادەمزاد ئەدات، بەڵام ئەوە عادەتی ئەو نەبووەو نابێ. ئەو

کافرانە بەهۆی کوفرەکەیانەوە هەمیشە سزاییێکیان تووش ئەبێ کە ئەدات بە تەپڵی سەریاندا، یاخود بەلاییێك لە نزیکی ماڵەکانیانەوە نازڵ ئەبێت، تا بەڵێنی خودا دێتەدی بە مەرگیان یا بە هاتنی ڕۆژی قیامەت. خودا هەرگیز خیلاف وەعدە ناکات.

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ(٣٢).

بەڕاستی گاڵتە بە گەلێ لە پێغەمبەرانی پێش تۆ کراو، منیش مۆڵەتی ئەو کافرانەم داو پاشان غەزەبم لێ‌گرتن. جا سزای من بۆ ئەوانە چۆن بوو ؟.

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُواْ لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِّنَ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ مَكْرُهُمْ وَصُدُّواْ عَنْ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ(٣٣).

ئایا کەسێك ئاگای لە هەموو نەفسێك بێ کە چی ئەکاتو، هیچی لێ‌ون نەبێ وەکو یەکێکە وەها نەبێ؟ حاشا. ئەوکافرانە چەند هاوبەشێکیان بۆ خودا داناوە! دە تۆ پێیان بڵێ ئا دەی ناوی ئەو هاوبەشانە بێنن بزانین چینو چکارەن؟ یا هەر باسی شتێك ئەکەن بۆ خودا کە گوایا ئەو نایزانیو ئاگای لێی نییە کە ئەوەیش مەحاڵە، یا هەر بە قسەی ڕووتی بێ‌مەعنا ناوتان ناون هاوبەش؟! نەخەیر ئەو کافرانە قسەی بێ‌مەعناو فرو‌فێلیان لا جوان کراوەو، ڕێگای ڕاستی خودایان لێ گیراوە. بێگومان کەسێ خودا گومڕای بکات کەس نییە

ڕێگای ڕاستی پێشان بدات.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَاقٍ(٣٤).

ئەوانە سزاو ئازاریان بو هەیە لە ژیانی دنیاداو، بەڕاستی سزای پاشەڕۆژیان ناهەموارترەو، هیچ کەسیان نی‌یە لە سزای خودایان بپارێزێ.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ(٣٥).

نموونەی ئەو بەهەشتەی بەڵێنی پێ دراوە بە لەخواترسەکان، بەهەشتێکی ئەوتۆیە چەندین جۆبار بەناویا ئەڕواو خۆراکی بەردەوامەو سێبەریشی هەروەها. ئەم بەهەشتە پاداشو دواڕۆژی ئەوکەسانەیە لە خودا ئەترسن. دواڕۆژو سەرئەنجامی کافرانیش ئاگرە.

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الأَحْزَابِ مَنْ يُنكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلاَ أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَآبِ(٣٦).

ئەوانەی لەمەوپێش کیتابمان بۆ ناردوونو موسوڵمان بوون، شادمان ئەبن بەو قورئانەی نازڵ کراوە بۆ سەر تۆ. لە کافرەکانیشدا هیی وایان هەیە ئینکاری هەندێك لە قورئان ئەکەن. تۆ پێیان بڵێ: من تەنها ئەمری ئەوەم پێ کراوە خودا بپەرستمو هاوبەشی بۆ دانەنێمو خەڵك هەر بۆ لای ئەو بانگ ئەکەمو، گەڕانەوەی منیش هەر بۆ لای ئەوە.

وَكَذَلِكَ أَنزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلاَ وَاقٍ(٣٧).

هەر بەوجۆرە کە کتێبەکانی پێغەمبەرانی پێشوومان نازڵ کرد، هەروایش حوکمو فەرمانی ئایینی ئیسلاممان نازل کرد بە زوبانی عەرەبی. جا ئەگەر پاش ئەم زانیارییەی بۆت هاتووە، دوای ئارەزووی بەتاڵی کافرەکانی دەوروبەرت بکەوی، ئیتر لەلایەن خوداوە هیچ دۆستو یارمەتیدەرێکت نابێو هیچکەس ناتپارێزێ لە سزاو ئازار.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلاً مِّنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ(٣٨).

بەڕاستی پێش تۆ چەندین پێغەمبەرمان ڕەوانە کردو، ژنو منداڵیشمان دابوونێ، واتە:ئەوانیش ئادەمزاد بوون وەك بنیادەمەکانیتر. هیچ پێغەمبەرێك بۆی ڕەوا نەبوەو ناتوانێ ئایەتێك یا موعجیزەییێك بێنێ کە خەڵکەکەی دەوروبەری داوایان لێ کردبێ، بە ئیزنی خودا نەبێ. هەروەها بۆ هەر ماوەییێکیش کتێبو حوکمێك هەیە لەلایەن خوداوە بۆ بەرەی ئادەمیزاد.

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ(٣٩).

ئەو حوکمەی خودا بیەوێ لای ئەباو، ئەوەیشی بیەوێ بیهێڵێتەوە ئەیهێڵێتەوە. ئەسڵی هەموو کتێبەکانی پێغەمبەران کە (لوح المحفوظ) ە لای خودایە.

وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ(٤٠).

ئەگەر هەندێ لەو سزایانەت پیشاندەین کە وەعدەمان داوە بە کافرانی بگەیێنین یا بتمرێنین پێش ئەوەی ببینیو چاوت پێ

نەکەویٚ، لە هیچکام لەم دوو حاڵەدا شتەکە ناگۆڕیٚ. تۆ تەنها ڕاگەیاندنت لەسەرەو ئێمەیش حیساب و تۆڵەسەندنەوە. کەواتە گویٚمەدە بەوانەی ئیمان ناهێنن‌و پەلەت نەبیٚ بۆ سزادانیان.

أَوَلَمْ يَرَوْاْ أَنَّا نَأْتِي الأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لاَ مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ(٤١).

ئایا ئەوکافرانە تەماشا ناکەن‌و نابینن ئێمە لە هەموو لایێکەوە پێوانەی وڵاتی کافران کەمئەکەینەوەو ئەیخەینە سەر وڵاتی موسوڵمانان، واتە: نابینن ئایینی ئیسلام پەرە ئەستێنیٚ؟ بیٚگومان خودا فەرمان ئەدا بە سەرکەوتنی ئیسلام‌و کەس ناتوانیٚ فەرمانی ئەو ڕەدبکاتەوەو تێکیبدات، خودا بەگورجی حیساب لەگەڵ کافران ئەکات.

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ(٤٢).

بەڕاستی کافرەکانی پێش ئەوان فڕوفێڵی زۆریان لە پێغەمبەران‌و لە پەیڕەوەکانیان کرد. هەرچی مەکرە هی خودایە، چونکە مەبەست لە مەکرکردنی کەسیٚ لە کەسێکی‌تر ئازاردانیەتی‌و ئازاردنی ڕاستەقینەیش بەدەستی خوایەو کەس ناتوانیٚ مەکرو فڕوفێڵ لە خوا بکا. هەر نەفسیٚ هەر کاریٚ بکات خودا پێی ئەزانیٚ‌و پاداش یا سزای بۆ ئامادە ئەکات. لەمەوپاش کافرەکان بۆیان دەرئەکەویٚ ئەنجامی باش‌و پڕ لە خۆشی بۆ کێیە؟ بۆ ئەوانی بەدکردارە، یا بۆ موسوڵمانانی چاک کردار؟.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَسْتَ مُرْسَلاً قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِندَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ(٤٣).

کافرەکان ئەڵێن: تۆ ڕەوانە نەکراویو فروستادەی خودا نیت. تۆ بڵێ: خودا بەسە بۆ شاهیدی لەنێوان منو ئێوەداو ئەو کەسەیش کە بە ئیعجازو گەورەییو پایەبەرزیی قورئان ئەزانێ.

سوورەتی (ابراهیم)

مەککەیی‌یە ئایەتی ٢٨و ٢٩ی نەبی‌و (٥٢) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَر كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ(١).

ئەم قورئانە کتێبێکە ناردوومانەتە خوارەوە بۆ لای تۆ تا ئادەمیزاد لە تاریکیی گومڕاهییەوە دەربکەیتو بیبیانخەیتە ناو ڕووناکیی شارەزایی بە ئیزنی خودای خۆیان، بۆ ڕێگای خودای خاوەن عیززەتو ستایشکراو.

اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِّلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ(٢).

ئەو خودا بەدەستەڵاتەی هەرچی لە ئاسمانەکانو لە زەویدا هەیە هەمووی هیی ئەوە. هاوارو ناخۆشی بۆ کافرەکان لە هاتنی سزایەکی سەختی نالەبار.

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُوْلَئِكَ فِي ضَلاَلٍ بَعِيدٍ(٣).

ئەوانەی ژیانی دنیا پەسەند ئەکەن بەسەر ژیانی پاشە ڕۆژدا و ڕێگا لە خەڵك ئەگرن کە ئیمان بە خودا بێننو ئەیانەوێ ڕێگای ئایینی ئیسلام لار بێ تا بتوانن ڕەخنەی لێ بگرن، ئەوانە لە گومڕاهییەکی زۆر دوور لە حەقدان.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ(٤).

هیچ فروستادەییێکمان نەناردووە بۆ ڕەهبەری بە زوبانی قەومەکەی خۆی نەبێ بۆئەوەی ئەحکامی خودایان بۆ بەیان بکاتو تێیبگەن. جا پاش ئەو بەیانە خودا ئەوەی ببیەوێ گومڕاهی ئەکاتو، ئەوەیشی ببیەوێ ئەیخاتە سەر ڕێگای ڕاست. خودا خاوەن دەستەڵاتەو کارەکانی پڕحیکمەتن.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ(٥).

بەڕاستی ئێمە مووسامان نارد لەگەڵ چەند موعجیزەی گەورەداو پێمانوت قەومەکەت شارەزا بکەو لە تاریکییەوە بیانبەرە ڕووناکیو، ڕووداوەکانو سزای قەومەکانیتریان بخەرەوە یاد کە سزامانداون. بەڕاستی لەم شتانەدا چەند نیشانە هەیە بۆهەموو کەسێکی خۆگرو سوپاسگوزار .

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ(٦).

یادی ئەوەبکە کە مووسا بە قەومەکەی خۆی وت : یادی نیعمەتی خودا بکەن لەسەرتان کە لە فیرعەونو دەستەو بەستەی ئەوی ڕزگار کردن کە خراپترین ئازاری ئەدانو کوڕەکانی سەرئەبڕینو ژنەکانی بە زیندوویەتی ئەهێشتنەوە. ئەم کارەساتەیش بەڵاییێکی گەورە بوو خودا تووشی ئێوەی کردبوو.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي

لَشَدِيدٌ(٧).

یادی ئەوە بکەن کە لە ڕێگای وەحیەوە خودا ئاگاداری کردن کە بەڕاستی ئەگەر سوپاسم بکەن نیعمەتتان بۆ زیاد ئەکەمو، ئەگەر سوپاسم نەکەن سزام زۆر سەختە.

وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُواْ أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ(٨).

مووسا وتی بە قەومەکەی : ئەگەر ئێوەو هەرچی ئەهلی سەر زەوییە کافر بنو سەرپێچی بکەن خودا هیچ نیازێکی بە ئێوە نی‌یەو لە زاتی خۆیا شایانی حەمدو سەنایە.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لاَ يَعْلَمُهُمْ إِلاَّ اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّواْ أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُواْ إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ(٩).

ئایا دەنگوباسی ئەوانەتان پێ نەگەیشتووە کە پێش ئێوە بوون لە قەومی نووحو عادو سەموودو ئەوانەیش لە پاش ئەوان بوون کە خودا نەبێ کەس پێیان نازانێ. پێغەمبەرەکانیان بەموعجیزەوە هاتن بۆ لایانو ئەوان دەستیان ئەبرد بۆ دەمیانو لە داخی قسەی پێغەمبەرەکان پەنجەی خۆیان ئەگەستو بە پێغەمبەرەکانیان ئەوت ئێمە باوەڕمان نی‌یە بەوەی لە گەڵتان نێرراوە.ئێمە گومانێکی‌وامان هەیە ئەمانخاتە دوودڵییەوە لەوشتەی بانگمان ئەکەن بۆی کە ئیمان هێنانە.

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ

لِيَغْفِرَ لَكُم مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى قَالُواْ إِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ(١٠).

جا پێغەمبەرەکانیان وتیان: ئایا گومان هەیە لە بوونی خودایێکدا کە ئافەریدگاری ئاسمانەکان‌و زەوییەو، بانگتان ئەکات بۆئەوەی لە تاوانەکانتان خۆش ببێ‌و، مۆڵەتیشتان بدات بۆئەوەی تا ماوەیێکی دیاریکراو بژین؟ کافرەکان بە پێغەمبەرەکانیان وت: ئێوە لە بنیادەمێکی وەك ئێمە بەولاوە نین، ئەتانەوێ ڕێمان لە پەرستنی ئەو شتانە لێ بگرن کە باوباپیرانمان پەرستوویانن. کەواتە دەلیلێکی ئاشکرامان بۆ بێنن ئیسباتی قسەکەتان بکات کە ڕاستگۆن.

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِن نَّحْنُ إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَن نَّأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ(١١).

پێغەمبەرەکانیان وتیان: ئێمە لەڕاستیدا هەر ئادەمیزادێکی وەکو ئێوەین، بەڵام خودای گەورە چاکە لەگەڵ کەسێ ئەکا کە خواستی لێ بێ لە بەندەکانی خۆی‌و پایەی پێغەمبەرایەتیی ئەداتێ. بۆ ئێمە ڕەوا نییەو ناتوانین بە ئیزنی خودا نەبێ موعجیزەیەك یا ئایەتێکی دیاری بهێنین بۆ ئێوە. کەواتە ئەوانەی خاوەن ئیمانن با هەرپشت بە خودا ببەستن.

وَمَا لَنَا أَلاَّ نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ(١٢).

ئێمە چیمان دەستئەکەوێ ئەگەر پشت بە خودا نەبەستین کە هیدایەتی داوین بۆ ڕێگای ڕاستی خۆمان کە ڕێگای فەرمانبەرداریی خودایە؟ بێگومان ئێمە خۆمان لە بەر ئازاری ئێوەدا ئەگرین، دەی با ئەوانەی پشت بە خودا ئەبەستن لەسەر ئەو پشت بەخودا بەستنەیان بەردەوام بن.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُواْ لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ(١٣).

هەروەها کافرەکان بە پێغەمبەرەکانیان وت یا دەرتانئەکەین لەم خاكوولاتەی خۆمان، یا ئەبێ بگەڕێنەوە بۆ سەر ئایینی ئێمە! جا خودا وەحیی بۆ پێغەمبەرەکان کرد: مەترسن، ئێمە بەڕاستی ئەو ستەمکارانە ئەفەوتێنین.

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ(١٤).

پاش ئەوانیش ئێوە لە جێگای ئەواندا لە ئەرزدا نیشتەجێ ئەکەین. ئەم پایەیە بۆ ئەوکەسانەیە لە هەیبەتی من بترسنولە هەڕەشەی من بسلەمێنەوە.

وَاسْتَفْتَحُواْ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ(١٥).

پێغەمبەرەکان داوای فەتحو یارمەتییان لە خودا کردو، هەرچی زۆردارو ستەمکارە هەموو فەوتانو نائومێد بوون.

مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِن مَّاءٍ صَدِيدٍ(١٦).

ستەمکار ئەنجامیشی لەوەپاش دۆزەخەو لە ئاوی کێمو زووخاوی

دەرخوارد ئەدرێ.

يَتَجَرَّعُهُ وَلاَ يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ(١٧).

ئەیەوێ بیخواتەوە، ئەگیرێتە قورگیو بە زەحمەت بۆی قووت ئەچێو، لە هەموو لایێکەوە مەرگی بۆ دێت، کەچی نایشمرێ تا بحەسێتەوەو، هەموو کاتێکیش سزاییێکی سەختی لە بەردەمدایە.

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لاَّ يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُواْ عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلاَلُ الْبَعِيدُ(١٨).

ئەوانەی ئیمانیان بە پەروەردگاری خۆیان نییە کردەوەیان وەك خۆڵەمێشێکە با گورج هەمووی بەرێو تەفرو توونای بکات لە ڕۆژێکدا کە باییێکی تیژی بەهێزی تێدا هەڵکردبێ. ئەوانە لە ڕۆژی قیامەتدا هەرگیز هیچیان لەوەی لە دنیادا کردوویانە دەستگیر نابێ. ئا ئەمەیە گومڕاهیی قووڵی لە حەق دوور.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ(١٩).

ئایا نابینی خودا ئاسمانەکانو زەویی بە ڕاستیو حیکمەت دروست کردوون؟ ئەگەر مەیلی بێ هەمووتان لەناوئەبات وخەڵکێکی تازە ئەهێنێتە ڕووی کار.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ(٢٠).

ئەو کارەیش لای خودا شتێکی گران نییە.

وَبَرَزُواْ لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُواْ إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُواْ لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِن مَّحِيصٍ(٢١).

لە ڕۆژی قیامەتدا هەموو لە قەبر دەرئەچنو لای خودا حازر ئەبن بۆ حیساب، جا داماوەکان بە خاوەن ترو فیزەکان ئەڵێن: ئێمە کە لە دنیادا باوەڕمان بە پێغەمبەران نەئەکرد، دوای ئێوە کەوتبووین.ئایا ئێوە ئیستە بەشێ لەو سزای خودایەمان لێ لائەدەن؟ ئەوانیش ئەڵێن: ئەگەر خودا هیدایەتی ئێمەی بدایە ئێمەیش هیدایەتی ئێوەمان ئەدا. ئیستە یەکسانە بۆ ئێمە دڵگران بین یا خۆمان بگرینو سەبر بکەین، هەرگیز دەرفەتی ڕزگاربوونمان نی‌یە.

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدتُّكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُم مِّنْ سُلْطَانٍ إِلاَّ أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلاَ تَلُومُونِي وَلُومُواْ أَنْفُسَكُم مَّا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(٢٢).

جا کاتێ کە حوکم بڕایەوەو بەهەشتییان چوونە بەهەشتو دۆزەخییان چوونە دۆزەخ، شەیتان بە دۆزەخییەکانی وت: خودا بەڵێنی پێدانو ڕاستی لەگەڵ کردنو هێنایەدی، منیش بەڵێنم پێدان کە حیساب نی‌یەو درۆم لەگەڵ کردن. من هیچ زۆرێکم نەبوو بەسەرتانەوە، تەنها ئەوەندە بوو بانگم کردن بۆ ڕێگای چەوتو بەگوێتان کردم. ئیستە سەرزەنشتی من مەکەن. سەرزەنشتی خۆتان بکەن کە بەگوێتان کردم. نە من ئەتوانم ئێوە لە سزا ڕزگار بکەمو نە

ئێوەیش ئەتوانن من ڕزگار بکەن. من ئیمانم بەوە نیيە کە لەمەوپێش ئێوە منتان کردە هاوبەشی خودا. بەڕاستی ستەمکاران سزای سەختیان هەیە.

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلاَمٌ(۲۳).

ئەوانەیش کە ئیمانیان هێناو کردەوەی باشیان بوو، خرانە ناو چەند بەهەشتێکەوە کە جۆگەوجۆبار لەژێریانەوە ڕەوان ئەبێ، بە ئیزنی خودا هەتا هەتایە لەو بەهەشتانەدا ئەمێننەوەو مەلائیکەکان قەدریان ئەگرن‌و سلاویان لێ ئەکەن.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ(۲٤).

ئایا نابینی خودا چۆن نموونەیەکی جوان باس ئەکات کە ئەڵێت: قسەیێکی جوان وەکو دارێکی جوانە بنجەکەی بەزەویدا ڕۆچووبێ‌و لقەکانیشی لە ئاسمان بن.

تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ(۲٥).

هەمووکاتێ بە ئیزنی ئەو خودایەی دروستی کردووە بەر بدا بە خەڵك. خودا میسال‌و نموونە دەهێنێتەوە بۆ خەڵك بەڵکو بیر لە گەورەیی‌و دەستەڵاتی خودا بکەنەوە.

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ(۲٦).

نموونەی قسەیەکی خراپیش وەك دارێکی پیسی بیٚکەڵکە ڕەگو ڕیشەی لە زەوی دەرکێشرابیٚو لە جێگەی خۆیدا دانەچەقیٚو جێگیر نەبیٚ.

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُواْ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ(٢٧).

خوا لە دنیاو لە ڕۆژی قیامەتدا ئەوانە دامەزراو ئەکا کە باوەڕیان بە وتەی چەسپاوی خوا بە یەك زانین (لا اله الا الله) هەیە. لە دنیادا ناهێڵیٚ پێیان هەڵخلیسکیٚو لە باوەڕی خۆیان پەشیمان ببنەوەو، لە ڕۆژی قیامەتیشا ناهێڵیٚ لە کاتی وەڵامدانەوەدا زمانیان تەتەڵە بکاو وەڵامیان پیٚ نەدرێتەوە. ستەمکارانیش کە ستەمیان لە خۆیان کردووە، خوا گومڕایان ئەکات چونکە بیریان نەئەکردەوە تا ڕێی ڕاست بدۆزنەوەو هەر لەسەر چاولێکەریی باوو باپیرانیان ئەڕۆیشتن. خودا هەرچیی مەیل لیٚ بیٚ ئەیکات.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُواْ نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّواْ قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ(٢٨).

ئایا ئەوانە نابینی کە نیعمەتی خودایان پشتگویٚ خستو سوپاسی ئەو نیعمەتەیان نەکردو سوپاسەکەیان گۆڕی بە کوفرو خۆیان ماڵوێران کردو قەومەکەیشیانیان خستە خانەی فەناوە چونکە هانیان دان بۆ کافربوون.

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ(٢٩).

ئەو خانەی فەنایەیش دۆزەخە ئەڕۆنە ناویو بە گەرماییەکەی

ئەبرژێنو، دۆزەخ پیسترین شوێنو ماوایە.

وَجَعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادًا لِيُضِلُّواْ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُواْ فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ (٣٠).

ئەو کافرانە چەند هاوبەشێکیان بۆ خودا داناوە کە ئادەمزادیان پێ گومڕا بکەن. تۆ پێیان بڵێ ئەمڕۆ لەم دنیایەدا ڕابوێرنو لەزەت وەربگرن، بەڕاستی پاش ئەم دنیایە دوارۆژو ماواتان ئاگری دۆزەخە.

قُل لِّعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُواْ يُقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَيُنفِقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلاَنِيَةً مِنْ قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَّ بَيْعٌ فِيهِ وَلاَ خِلاَلٌ (٣١).

بڵێ بەو بەندانەم کە ئیمانیان هێناوە با نوێژ بکەنو لەو ڕزقو ڕۆزییەی پێمانداون بەئاشکراو بەنهێنی لە ڕێگای خودا دا صەرف بکەن پێش ئەوەی ڕۆژێکیوا بێتە پێشەوە نە خڕیدو فرۆشی تێدا هەیەو نە برادەریو دۆستیو یارمەتی.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الأَنْهَارَ (٣٢).

خودا ئەوخوایە ئاسمانەکانو ئەرزی دروست کردووەو لە ئاسمانەوە ئاوی ناردووەتە خوارەوەو، بەو ئاوە گەلێ بەرو میوەی دەرکردووەو کردوونی بە ڕزقو ڕۆزی بۆ ئێوە. هەروەها کەشتیی بۆ ملکەچ و دەسەمۆ کردوون ، بۆ ئەوەی هات وچۆ بکات لە دەریادا بە فەرمانی خودا. ڕووبارەکانیشی بۆ ڕامکردوون تا سوودیان لێوەربگرن.

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَآئِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ (٣٣).

خۆرو مانگیشی بۆتان ڕامکردووە بەدەوامو، شەوو ڕۆژی بۆ ڕامکردوون بۆ ژیوار پەیداکردنو بۆ حەسانەوەتان.

وَآتَاكُم مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّواْ نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ (٣٤).

لە هەموو جۆرە شتێ داواتان کردووە لێی، پێیداون. ئەگەریش ئێوە نیعمەتەکانی خودا بژمێرن ناتوانن باسی هەموویان بکەن. بەڕاستی ئادەمزاد ستەم لە خۆیو لە غەیری خۆی ئەکاو ئینکاری نیعمەتەکانی خودا ئەکات.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَن نَّعْبُدَ الْأَصْنَامَ (٣٥).

یادی ئەوە بکەن کە ئیبراهیمی خەلیل وتی: خودایا! ئەم شاری مەککەیە ئەمین بکە لە ستەمکارو، خۆمو نەوەکانم بپارێزەو دوورمان بخەرەوە لە بتپەرستن.

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَن تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٣٦).

خودایە! بتەکان خەڵکێکی زۆریان گومڕا کردووە. جا هەرکەس دوای من بکەوێو پەیڕەویی ئایینی من بکا ئەوە لە منەو هەرکەسیش بەگوێم نەکا ئەوا تۆ گوناهپۆشو میهرەبانیو هەموو کارێ بە دەستی خۆتە.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِندَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُواْ الصَّلاَةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُم مِّنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ (٣٧).

خودایا ! من هەندێ لە نەوەکانم لە شیوێکی بێکشتوکاڵدا نیشتەجێ کردووە لە نزیکی ماڵە پیرۆزەکەی تۆوە کە حەرامە دەستی بۆ ببرێ یا بە سووکی تەماشای بکرێ، یا دوژمن دەستدرێژیی لێ بکات. خودایا بۆیەم لێرە داناون نوێژت بۆ بکەن. دەی سا دڵی هەندێ بنیادەم وەها لێ بکە مەیل بکەن بۆ لایانو، لە بەرو میوەی جیهان ڕزقیان بدەرێ، هیوام وایە ئەوانیش سوپاسی نیعمەتی تۆ بکەن.

رَبَّنَـــــا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ (٣٨).

خودایا تۆ بەوە ئەزانی کە ئەیشارینەوەو بەوەیش کە دەریئەبڕین. نە لە ئاسمانو نە لە زەویدا هیچ شتێ لە خودا ون نابێ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيـــــلَ وَإِسْحَقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ (٣٩).

ستایش بۆ ئەو خودایە کە لەسەر پیری ئیسماعیلو ئیسحاقی پێبەخشیم. بە ڕاستی خودا شنەوای دوعایە .

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ (٤٠).

خودایا بمکە بە ئینسانێ بەردەوام بم لەسەر نوێژو عیبادەت. هەروەها لە نەوەیشم. خودایا دوعایشم قبووڵ بکە.

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ (٤١).

خودایا ! لەو ڕۆژەدا کە حیساب بەرپا ئەبێ، تاوانی خۆمو باوکو دایکم ببۆشە، هی ئەوانەیش لەسەر دەستی منا ئیمانیان پێت هێناوە.

وَلَا تَحْسَـــبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّـــا يَعْمَلُ الظَّالِمُـــونَ إِنَّمَـــا يُؤَخِّرُهُمْ

لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ (٤٢).

ئەی پێغەمبەر! تۆ هەرگیز وا مەزانە خودا بێئاگایە لە کردەوەی ستەمکاران. خودا بۆ ڕۆژێکی هەڵگرتوون چاو تیایا ئەبڵەق ئەبێ، کە ڕۆژی قیامەتە.

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لاَ يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ (٤٣).

بەپەلە ئەڕۆن بەدوای ئەو فریشتەدا کە مەئموورە لەسەریانو سەریان بەرزکردووەتەوەو چاویان وەرناگەڕێ بۆ لایانو ئەبڵەق بووەو دڵیشیان هۆش و فامی تێدا نییە.

وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُواْ رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُواْ أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ (٤٤).

خەڵك بترسێنە لەو ڕۆژەی کە سزای خودا دێت. ئەوانەی ستەمیان لە خۆیان کردووە، لەو ڕۆژەدا ئەڵێن: خودایا! بۆ ماوەیەکی کەم دوامان بخە بەڵکو تەوبە بکەینو بکەوینە دوای بانگەوازەکەتو پەیڕەویی پێغەمبەران بکەین! ئەی ئەوە نەبوو ئێوە پێش ئێستە، واتە لە دنیادا، سوێندتان ئەخوارد کە هەرگیز لەناوچونتان بۆ نییە؟!

وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُواْ أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الأَمْثَالَ (٤٥).

هەروەها لە دنیادا لەماڵەکانی ئەوانەدا دانیشتن کە ستەمیان لە خۆیان کردبوو و بۆتان دەرکەوت چیمان لێ کردن! چەند

نموونەیشمان بۆ هێنانەوە بەڵکو پەندو عیبرەتیان لێ وەربگرن.

وَقَدْ مَكَرُواْ مَكْرَهُمْ وَعِندَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِن كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ(٤٦).

بەڕاستی کافرەکان مەکری زۆریان کردو، ئەو مەکرانەیان لای خودا ئاشکرا بوونو خوا ڕۆژی خۆی تۆڵەیان لێ ئەستێنێ، ئەگەرچی مەکرەکەیان ئەوەندە بەهێز بوو لەوانەبوو شاخ لە شوێنی خۆیدا تەخت بکا.

فَلاَ تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ(٤٧).

لات وا نەبێ خودا لەگەڵ پێغەمبەرانی خۆیدا خیلاف وعدە ئەکات ! بەڕاستی خودا بەدەستەڵاتو تۆڵەسێنە.

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُواْ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ(٤٨).

ئەو تۆڵەسەندنەوەیشیە لە ڕۆژێکدا ئەبێ کە ئەم زەوییە ئەگۆڕێ بە زەوییەکی ترو ئاسمانەکان بە ئاسمانیترو، هەرچی ئادەمیزادە لە گۆڕ دەرئەچنو لە بەردەم دادگای خودای تاکو تەنیاو بەدەستەڵاتدا ڕائەوەستن.

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ(٤٩).

لەو ڕۆژەدا تاوانباران ئەبینی لە کۆتو زنجیردا ڕیزکراون.

سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ(٥٠).

کراسەکانی بەریان بریتییە لە قەترانی ڕەشو ئاگر هەموو دەموچاویان دائەپۆشێ.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ(٥١).

ئەمانە دێنە دیار بۆئەوەی خودا بە هەر نەفسێ پاداشی خۆی بداتەوە. بەڕاستی خودا زۆر بەگورجی حیساب لەگەڵ خەڵكدا ئەكات.

هَذَا بَلاَغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُواْ بِهِ وَلِيَعْلَمُواْ أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُوْلُواْ الأَلْبَابِ(٥٢).

ئەمەی لەم سوورەتەدا نازڵ بوو ئاگادارییەك بوو بۆ خەڵكو، بۆئەوە هاتووە حاڵی ببنو پێی بترسێنرێنو بزانن خودای جیهان یەك خودای تاكو تەنیایە. هەروەها بۆ ئەوەیە خاوەن هۆشان بیربكەنەوە.

جوزئی چواردەهەم

سوورەتی (الحجر)

مەککەیی‌یە ئایەتی ٨٧ی نەبێ‌و ، (٩٩) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ(١).

خوا خۆی ئەزانێ مەبەستی لە (الر) چی‌یە. ئەوەی لەم سوورەتەدایە ئایەتی کیتابو قورئانێکی ئاشکراو دیارییە.

رُّبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَوْ كَانُواْ مُسْلِمِينَ(٢).

لە ڕۆژی قیامەتدا زۆرجار کافرەکان ئاوات ئەخوازن ئەڵێن کاشکی موسوڵمان بوایەین.

ذَرْهُمْ يَأْكُلُواْ وَيَتَمَتَّعُواْ وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ(٣).

لێیان گەڕێ با بخۆن‌و ڕابوێرن‌و، هیوای پڕوپووچی خۆشی‌و پیرۆزیی دوارۆژ بێ‌ئاگایان بکات. لەمەولا لە ڕۆژی قیامەتدا ئەزانن ئەنجامیان چۆن ئەبێ؟

وَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ(٤).

ئێمە هیچ ئاوەدانییەکمان وێران نەکردووە ئیللا وادەیەکی دیاریکراو هەیە بۆ وێران کردنی‌و کات و چۆنیەتیی ئەو وێران کردنە لە (لوح المحفوظ)دا نووسراوە.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ(٥).

هیچ نەتەوەیێك لە ئاکامی خۆی پێش‌ناکەوێ‌و لێیشی دواناکەوێ.

وَقَالُواْ يَاأَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ(٦).

کافرەکان بە گاڵتەپێ‌کردنەوە بە پێغەمبەریان وت: ئەی ئەوکەسەی قورئانی نازڵ کراوەتە سەر بە ڕاستی تۆ شێتی!

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلاَئِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ(٧).

ئەوە تۆ بۆچی فریشتەمان ناهێنیتە سەر ئەگەر لەم هەڕەشەو گوڕەشەتدا ڕاستگۆی؟

مَا نُنَزِّلُ الْمَلاَئِكَةَ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَمَا كَانُواْ إِذًا مُّنْظَرِينَ(٨).

ئێمە فریشتە نازڵ ناکەین ئیللا بەجۆرێ کە حیکمەتمان بیەوێ نەك بە ئارەزووی ئەوان. ئەوکاتەیش کە نازڵی بکەین کافرەکان هیچ مۆڵەت نادرێن.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ(٩).

ئێمە خۆمان قورئانمان نازڵ کردووەو هەر ئێمەیش ئەیپارێزین لەوەی بفەوتێ یا دەسکاری بکرێو زیادو کەمی تێدا بکرێ.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْأَوَّلِينَ(١٠).

بەڕاستی ئێمە، پێش تۆیش پێغەمبەرانمان ناردووە بۆ سەر تاقمە پێشووەکان.

وَمَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلاَّ كَانُواْ بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ(١١)

کافرەکان، هەر پێغەمبەرێ هاتبێ بۆ سەریان گاڵتەیان پێ کردووە.

كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ(١٢).

ئێمە ئاوا گومڕاهیو کوفر ئەخەینە دڵی تاوانبارانەوە.

لاَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ(١٣).

خستوومانەتە دڵیانەوە کە ئیمان نەهێنن. بەڕاستییش کرداری خودا

لەناوکافرە پێشووەکاندا تێپەڕی کردووە کە بیخاتە دڵیانەوە ئیمان نەهێنن.

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَظَلُّواْ فِيهِ يَعْرُجُونَ(١٤).

ئەگەر دەرگایەکمان لە ئاسمان بۆ بکردنایەتەوەو بەردەوام لێیەوە سەرکەوتنایە ،

لَقَالُواْ إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ(١٥).

ئەیانوت : چاوبەستمان لیٚ کراوە. نەخەیر، ئێمە جادوومان لیٚ کراوە.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ(١٦).

بەڕاستی ئێمە لە ئاسماندا چەند بورجێکو چەند مەقامێکمان داناوە بۆ خۆرو مانگ بە درێژاییی وەخت. هەروەها ئاسمانەکانو بورجەکانمان ڕازاندوونەتەوە بۆ ئەوانەی سەیریان ئەکەن.

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ(١٧).

ئاسمانو بورجەکانمان لە هەموو شەیتانێکی دوور لە ڕەحمەتی خودا یش پاراستووە.

إِلاَّ مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُّبِينٌ(١٨).

شەیتانیٚ نەبیٚ کە گویٚ ڕابگریٚ بییەویٚ قسەییٚ بدزیٚ، ئەویش نەیزەکێکی سۆزندەی ئاشکرای شوێن ئەکەویٚو ڕاوی ئەنێت و ئەیسووتێنیٚ.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ(١٩).

ئێمە هەروەها زەویمان درێژ کردوەتەوەو چەند کێوێکی گەردنکەشو

دامەزراومان تیا داکوتاوەو، هەرچی شتێ کە موناسبی حیکمەت بێ تیامانا ڕواندوە.

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَن لَّسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ(٢٠).

لەو زەوییەدا هەرچی هۆی ژیانە بۆمان دروست کردوون. هەروەها بۆ ئەوانەیش کە ئێوە ڕۆزیدەریان نین‌و خودا ڕۆزییان ئەداتێ.

وَإِن مِّنْ شَيْءٍ إِلاَّ عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلاَّ بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ(٢١).

هەرچی لە دنیادا هەیە خەزێنەکانی لای ئێمەیەو بە ئەندازەیێکی دیاری کراو نەبێ داینابەزێنین.

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ(٢٢).

باکانمان بە سکپڕی، یا بۆ پێوەندو تەلقیح کردنی دارو درەخت ناردو، لە ئاسمانەوە ئاومان بۆ ناردن‌و دامانە دەرخواردتان، یا کردمانن بە ئاودێری دارو درەختو، کشتوکاڵتان بەو ئاوە ئاو دا کە ئێوە خۆتان ئەو ئاوەتان هەڵنەگرتووەو نەتانکرد ووەتە چاڵاوەوە.

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ(٢٣).

بەڕاستی ئێمە مردوو زیندوو ئەکەینەوەو، زیندوو ئەمرێنین‌و هەر ئێمە لەپاش ئێوە ئەمێنینەوە.

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ(٢٤).

بەڕاستی ئێمە بەوانەتان ئەزانین کە لەپێشدا لە دایك ئەبن‌و لەپێشدا ئەمرن‌و، بەوانەیشتان کە دواتر لە دایك ئەبن‌و دواتر ئەمرن. یا ئێمە بە ئەحواڵی ئەوانەی لە پێش ئێوە بوون‌و ئەوانەی لە پاش ئێوە دێن، ئەزانین.

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ(٢٥).

بەڕاستی خودای تۆ هەموویان لە ڕۆژی قیامەتدا کۆئەکاتەوە. خودا کارەکانی پڕ لە حیکمەتن‌و بە هەمووشت ئەزانێ.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ(٢٦).

بەڕاستی ئادەمزادمان لە قوڕێکی وشك دروست کردووە کە دەستی لێ بدەی دەنگی لێوە دێ ، ئەو قوڕەیش لە قوڕێکی ڕەشی ڕەنگ گۆڕاوی لەقالبدراوە.

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِن نَّارِ السَّمُومِ(٢٧).

جیننیشمان ، پێش ئینسان ، لە ئاگرێکی زۆر گەرم دروست کرد.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ(٢٨).

یادی ئەوە بکەرەوە کە پەروەردگاری تۆ بە فریشتەکانی وت : من ئینسانێك لە خاکێکی ئاوازەداری سیاڕەنگو ترشاو دروست ئەکەم.

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ(٢٩).

جا کە ڕێکم‌خست‌و لەلایەن مەئمووری خۆمەوە فووم پیا کردو گیانی چوو بەبەرا ، ئێوە لە بەردەمیا بکەون‌و کوڕنووشی قەدرو حورمەتی بۆ بەرن.

فَسَجَدَ الْمَلائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ(٣٠).

جا فریشتەکان هەموو سەرپاك کوڕنووشیان برد بۆ ئادەم.

إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ(٣١).

ئیبلیس نەبێ کە نەیویست لەگەڵ کوڕنووش‌بەرەکان بێ‌و سوجدە

بۆ ئادەم بەرێ.

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلاَّ تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ(٣٢).

خودا فەرمووی: ئیبلیس! ئـەوە چیتە؟ بۆ لەگەڵ سوجدەبەرەکان نەبوویت؟

قَالَ لَمْ أَكُن لِّأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ(٣٣).

وتی: ڕەوا نی‌یە مـن کـوڕنووش بـۆ بـەشەرێ بەرم لە خاکێکی ئاوازەداری سیاڕەنگ دروست کرابێ.

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ(٣٤).

خودا فەرمووی: دە دەرچۆ لە بەهەشت چونکە تۆ دەرکراوی و لە ڕەحمەتی من بێ بەشی.

وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ(٣٥).

تا ڕۆژی سزایش، لەلای منەوە نەفرینت لێ کراوە.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ(٣٦).

ئەنجا شەیتان وتی: کەواتە خودایا! تا ئەوڕۆژەی ئینسان و جیننی زیندوو ئەکرێنەوە بمهێڵەرەوەو مەمکوژە.

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ(٣٧).

خوا فەرمووی: باشە لە ئێستەوە تۆ لەوانەی ئەهێڵرێنەوەو نامرێنرێن.

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ(٣٨).

تا ڕۆژێ کاتی دیاریکراو بۆ مراندنت دێ.

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ

أَجْمَعِينَ(٣٩).

شەیتان وتی: خودایا مادام تۆ منت گومڕا کرد، منیش هەرچی تاوانە لای ئەوانی جوان ئەکەم لە سەرزەویداو هەموویان گومڕا ئەکەم.

إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ(٤٠).

مەگەر ئەو بەندانەت کە پاکیزەو هەڵبژاردەن.

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ(٤١).

خودا فەرمووی: ڕزگارکردنی پاکیزەکان ڕێگای ڕاستی منە.

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلاَّ مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ(٤٢).

بەڕاستی تۆ هەرگیز دەستت بەسەر بەندەکانی مندا ناڕوا مەگەر ئەوانەی بکەونە شوێنت لە گومڕاهەکان.

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ(٤٣).

بێگومان دۆزەخ مەڵبەندی ئەوانە هەموویانە.

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ(٤٤).

دۆزەخ حەوت دەرگای هەیە هەردرگاییێکیان بەشێکی تایبەتیی هەیە. دەرگایەك هیی کافرانە، دەرگایەك هیی موسۆلمانانی گوناهبارەو تاد.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ(٤٥).

بەڕاستی ئەوانەی لە خودا ئەترسنو خۆیان لە گوناه ئەپارێزن، لەناو بەهەشتداو لەسەر سەرچاوەی کانیو ئاون.

ادْخُلُوهَا بِسَلاَمٍ آمِنِينَ(٤٦).

فەرموون بڕۆنە ناویانەوەو بە ئەمینی لە هەموو شتێکی ناخۆش بمێننەوە تیایاندا.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ(٤٧).

هەرچی کینەو ناحەزی هەبوو لە سینەیانمان دەرهێناو، بەرامبەر یەك، لەسەر کورسی دائەنیشن.

لاَ يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ(٤٨).

هیچ ئەلەمو ئازارێ ناگا بە لەشو دڵیانو لەو بەهەشتانەیش دەرناکرێن.

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ(٤٩).

خەبەر بە بەندەکانم بدە کەوا من گوناهپۆشو میهرەبانم.

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الأَلِيمُ(٥٠).

هەروەها کە سزایشم سزاییێکی پڕئازارە.

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ(٥١).

دەنگوباسی میوانەکانی ئیبراهیمیشیان بۆ بگێڕەوە.

إِذْ دَخَلُواْ عَلَيْهِ فَقَالُواْ سَلاَمًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ(٥٢).

کە چوونە ماڵەوە بۆ لایو وتیان: سەلامتان لێ بێت. ئەویش پاش جوابدانەوەی سەلامەکەیان وتی: بەڕاستی ئێمە لێتان ئەترسین.

قَالُواْ لاَ تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلاَمٍ عَلِيمٍ(٥٣).

وتیان: مەترسە، ئێمە مژدەی کوڕێکی زانات ئەدەینێ.

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ(٥٤).

وتی: ئایا بەم حاڵی پیرییەمەوە مژدەم ئەدەنێ؟ مژدەی چیم ئەدەنی؟

قَالُواْ بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلاَ تَكُنْ مِّنَ الْقَانِطِينَ(٥٥).

وتیان مژدەی ڕاستیت ئەدەینێ، دە تۆیش لە نائومێدان مەبە.

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلاَّ الضَّآلُّونَ(٥٦).

وتی: جا لە گومڕاهان بەولاوە کێ لە ڕحمەتی خودای خۆی نائومێد ئەبێ؟

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ(٥٧).

وتی: کەواتە ئیشتان چییە ئەی فروستادەکان؟

قَالُواْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ(٥٨).

وتیان: ڕاستەکەی ئێمە نێرراوین بۆ سەر قەومێکی تاوانبار.

إِلاَّ آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ(٥٩).

تەنها ماڵ و منالی لووط خۆی نەبێ کە هەموویان ڕزگار ئەکەین.

إِلاَّ امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ(٦٠).

ژنەکەی نەبێ کە بریارمان داوە لەگەڵ کافرەکان بمێنێتەوە تا هەموو پێکەوە سزا ئەدرێن.

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ(٦١).

کە فروستادەکان هاتن بۆلای ئالی لووط،

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ(٦٢).

لووط پێی وتن: ئێوە قەومێکی نەناسراون.

قَالُواْ بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُواْ فِيهِ يَمْتَرُونَ(٦٣).

ئەوانیش وتیان: ئێمە قەومێکی نەناسراو نین بەو مەعنا کە تۆ ئەیلێیت، بەڵکو هەواڵی ئەو سزایەمان هێناوە بۆت کە قەومەکەت گومانیان تێیدا هەبوو.

وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ(٦٤).

ئێمە هەواڵێکی ڕاستمان بۆ هێناوی کە سزادانی ئەو تاوانبارانەیەو ڕاستئەکەین لەمەدا کە پێتی ڕائەگەیەنین.

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلاَ يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ وَامْضُواْ حَيْثُ تُؤْمَرُونَ(٦٥).

بە شەو ماڵو مناڵی خۆت بڕەوێنە ، یا شەوی بمێنێ بڕۆن و، خۆیشت بکەوەرە دوایان و بیانجووڵێنە با دەستوبرد بکەن بڕۆنو دوانەکەون. با کەستان لا نەکاتەوە بۆ دواوە نەوەك سزاکە ئەویش بگرێتەوە . بڕۆن بۆ ئەو شوێنەی ئەمرتان پێ ئەکرێ بۆی بڕۆن .

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلاَءِ مَقْطُوعٌ مُّصْبِحِينَ(٦٦).

وەحیمان بۆ کرد کە ئەو قەومە تاوانبارە لە بەرەبەیاندا بنەبڕ ئەکرێنو کەسیان لێ نامێنێ.

وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ(٦٧).

ئەهلی شارەکەی قەومی لووط کە لە هاتنی میوانەکانی لووط ئاگادار بوون ، هاتن بە یەکداو لە خۆشیی هاتنی ئەو مەئموورانە مژدەیان بەیەك ئەدا . تەماعیان تێکردبوونو ئەیانویست ئەو کارە بەدەی کردبوویان بە عادەت لەگەڵ میوانی نێرینەیان ئەکرد لەگەڵ ئەوانیشی بکەن.

قَالَ إِنَّ هَؤُلاَءِ ضَيْفِي فَلاَ تَفْضَحُونِ(٦٨).

لووط پێی وتن: ئەمانە میوانمن، ئابڕووم مەبەن.

وَاتَّقُواْ اللَّهَ وَلاَ تُخْزُونِ(٦٩).

لە خودا بترسنو شەرمەزارم مەکەن.

قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ(٧٠).

بە لووطیان وت : ئێمە پێمان نەوتی حەقت بەسەر خەڵکەوە نەبێ؟

قَالَ هَؤُلاَءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ(٧١).

لووط وتی: ئەوەتان کچەکانم ، ئەگەر حەزئەکەن مارەیان بکەن لە خۆتان.

لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ(٧٢).

بە گیانت قەسەم ئەو کافرانە لە سەرخۆشیی خۆیاندا سەرگەردانن، ئیتر چۆن ئامۆژگارییان ئەچێتە گوێ ؟

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ(٧٣).

جا لە بەرەبەیاندا کە خۆر خەریکە کەناری ئاسمان ڕوون کاتەوە، دەنگی فریشتەی سزا گرتنی.

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيلٍ(٧٤).

شوێنەکەیانمان سەرەوژێر کردو بە گڵمتکی وەك بەرد ڕەق بەردەبارانمان کردن .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ(٧٥).

بەڕاستی لەم بەسەرهاتەدا نیشانەی گەورەیی‌و دەستەڵاتی خودا هەیە بۆ ئەوانەی زیرەکن‌و شت بە نیشانەدا ئەناسنەوە .

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ(٧٦).

ئەو دێو شوێنە لەسەر ڕێگاییێکی ڕاستو دامەزراوە ، کە خەڵك پیایا ئەڕۆن و ئەو پاشماوانە ئەبینن.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ(٧٧).

بەڕاستی لەو ڕووداوەدا نیشانەی دەستەڵاتی خودا هەیە بۆ ئەوانەی

خاوەن باوەڕن.

وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ(٧٨).

بەڕاستی بێشەنشینەکانی قەومی شوعەیب ستەمکار بوون.

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ(٧٩).

جا تۆڵەمان لێ سەندن. ئەم دوانە، واتە سەدیمو ئەیکە، لەسەر ڕێگاییێکی دیاریو ئاشکران کەس لێی تێکناچن.

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ(٨٠).

بەڕاستی خاوەنەکانی حیجریش کە قەومی سەموود بوون، پێغەمبەرانیان بەدرۆئەخستەوە.

وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ(٨١).

ئایەتو موعجیزەی خۆمانمان پیشاندان بەڵام ئەوان باوەڕیان پێ نەئەکردو ڕوویان لێ وەرئەچەرخاند.

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ(٨٢).

ئەوانە خانوویان لە شاخەکان دائەتاشیو بە ئەمینی تیا دائەنیشتن.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ(٨٣).

جا نرکەی فریشتەی سزا لە بەرەبەیاندا گرتنیو لەناویبردن.

فَمَا أَغْنَى عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ(٨٤).

ئەوەی پەیدایان ئەکرد لە ئەسبابی دنیاو هێزی عادەتیی خۆیان، هیچی فریایان نەکەوتو سوودی نەبوو بۆیان.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ(٨٥).

ئاسمانەکان‌و زەوی‌و ناوبەینیانمان ، بە حەق نەبێ دروست نەکردووە. بەڕاستی ڕۆژی قیامەت دێت. جا کەواتە تۆیش چاوپۆشی بکە بە چاوپۆشییەکی جوان کە بریتییە لە بانگکردنیان بە زمانی شیرین‌و بە نەرمی‌و خۆشی بۆ ئیسلام بوون.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ(٨٦).

بەڕاستی خودای تۆ ئافەریدگارو زانایە.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ(٨٧).

بەڕاستی ئێمە حەوت ئایەتی سوورەتی فاتیحەمان پێ داوی کە هەموو ڕۆژێ لە نوێژەکاندا دووبارە ئەبنەوە. هەروەها قورئانی پایە بڵندمان پێ داوی.

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ(٨٨).

چاوەکانت مەبڕەرە ئەوەی بە هەندێ لە کافرەکانمان داوە لە خۆشی‌و لەزەتی دنیاو ، هەرگیز خەفەت بۆ ئەو نازو نیعمەتەی ئەوان مەخۆو باڵت ڕاخە بۆ موسوڵمانان.

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ(٨٩).

بیشڵێ من ترسێنەرێکی ئاشکرام لە سزای ڕۆژی قیامەت.

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ(٩٠).

هەروەکو سزامان ناردە سەر ئەوانەی ڕێگاکانی مەککەیان لە ڕۆژانی حەجدا ئەگرت‌و نەیانئەهێشت خەڵك بێن موسوڵمان بن .

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ(٩١).

ئەوانەی ئیمانیان بە هەندێ لە قورئان هەیە ئەوەی کە موافیقی تەورات بێو، ئیمانیان بە هەندێکی نی‌یە کە موخالیفیەتی.

فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ(٩٢).

قەسەم بە خودای خۆت لە ڕۆژی قیامەتدا پرسیار لە هەموویان ئەکەین.

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ(٩٣).

لەو کردەوانەی لە دنیادا ئەیانکردن.

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ(٩٤).

دەی ئەوەی ئەمرت پێ ئەکرێ بەئاشکرا بیڵێ با هەموو خەڵك پێی بزانن و، گوێمەدەرە کافرەکانو قسەی هیچوپووچیان.

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ(٩٥).

تۆ ئێمەت بەسین بۆ لەناوبردنی ئەوانەی گاڵتەت پێ‌ئەکەن.

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ(٩٦).

ئەوانەی لەگەڵ خودای بە حەق پەرستراودا خودا یەکی‌تر بڕیار ئەدەن. ئەوانە لەمەوپاش ئەزانن چییان بەسەر دێ؟!

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ(٩٧).

ئێمە چاك ئەزانین تۆ دڵت بە قسەی ناڕەوای ئەوان تەنگ ئەبێ.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ(٩٨).

تۆ تەسبیحو تەعزیمی خودای خۆت بکە لە گەڵ سەناو ستایشیداو، لەوانە بە هەمیشە سوجدە بۆ پەروەردگار ئەبەن.

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ(٩٩).

تا مردنیشت بۆ دێ، خوای پەروەردگاری خۆت بپەرستە.

سوورەتی (النحل)

مەککەیی‌یە تەنها سێ ئایەتی

دواییی نەبێو (١٢٨) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلاَ تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ(١).

فەرمانی خودا هاتووە بە سزادانی کافرەکان، پەلەی لێ مەکەن. پاکیو بێعەیبی هەر بۆ خودایە. خودا لەوانە بەرزترە کە ئەوان ئەیانکەنە هاوبەشی لە خوایەتیدا.

يُنَزِّلُ الْمَلائِكَةَ بِالْرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنذِرُواْ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاتَّقُونِ(٢).

خودا فریشتە ئەنێرێ بە وەحیەوە بە فەرمانی خۆی بۆ سەر هەرکەسێ کە خواستی لەسەر بێ کەوا خەڵکی بترسێنەو پێیان بڵێ هیچ خودایێ نی‌یە ئیللا من، کەواتە لێم بترسن.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ(٣).

خودا ئاسمانەکانو ئەرزی دروست کردوە بە حیکمەتو، بەرزە لە پەستیی ئەوانەی کردوویانن بە هاوبەشی.

خَلَقَ الإِنْسَانَ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ(٤).

خودا ئادەمزادی لە تۆوی ئادەمی دروستکردووە کە چەند ناچیزە، کەچێ لەپڕ ئەو دروستکراوە دەبێتە دوژمنێکی ئاشکرای خودا.

وَالأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ(٥).

خودا ئاژەڵو ڕەشەولاخ ووشتریشی بۆ دروستکردوون کە بەرگو

پۆشاك بۆ گەرمبوونەوەتانو چەندقازانجی جۆراوجۆریتریان تێدایە وەك زاوزێو سواربوون و بارپێبردن ، هەروەها لە شیرو ماستو ڕۆن و لە گۆشتەکەیشیان ئەخۆن.

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ(٦).

زینەتو جوانییشیان تێدایە بۆتان کە لە لەوەڕگاوە ئەیانهێننەوە بۆ مالو لە مالەوە دەریانئەکەن بۆ لەوەڕگا.

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُواْ بَالِغِيهِ إِلاَّ بِشِقِّ الْأَنفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ(٧).

بارتان بۆ هەلئەگرن بۆ شارێ کە بە زەحمەتیکی زۆر نەبوایە نەیئەگەیشتنێ. بەڕاستی خودای ئیوە میهرەبانو بەڕەحمە.

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ(٨).

ئەسپو هێسترو کەریشی بۆ دروستکردوون تا سواریان بن، هەروەها بۆ زینەتو جوانی لە سواربوونا یا لە بەجێهێنانی پێویستییەکانی ژیانداو پاش ئەم چەرخەیش شتی وەها دروست ئەکات ئێوە هەر نایانزانن.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ(٩).

لەسەر خودایە بە خواستی خۆی ڕوونکردنەوەی ڕێگای ڕاست کە ئنیسان ئەگەیەنێتە بەختیاری . ڕێگایوایش هەیە ناڕاستەو نالەبار. ئەگەر خودا مەیلیشی لێ بوایە هەمووتانی هیدایەت ئەدا.

هُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَّكُم مِّنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ

تُسِيمُونَ(١٠).

خودا ئەو خودایە ئاوی بارانی لە ئاسمانەوە بۆ نازڵ کردوون کە لێی ئەخۆنەوەو، دارو درەختو گژوگیای پێ سەوز ئەبێو حەیواناتی پێ ئەلەوەڕێنن.

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ(١١).

خودا بەو ئاوە کشتوکاڵو زەیتوونو خورماو ترێو هەموو بەرێکتان بۆ سەوز ئەکات. بەڕاستی ئایەتو نیشانەی دەستەڵاتی خودا لەم سەوزکردنەدا هەیە بۆ قەومێ کە بیربکەنەوەو عەقڵیان بخەنەکار.

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ(١٢).

خودا شەوو ڕۆژو مانگو وخۆری لەپێناوی قازانجی ئێوەدا بۆ ڕامکردوون. هەروەها ئەستێرەکانیش بە ئەمری خودا ڕام بوون. لەهەموو ئەمانەدا چەندین ئایەتو نیشانە هەیە لەسەر تاکو تەنیاییو دەستەڵاتی خودا بۆ قەومێ کە عەقڵیان بخەنەکار.

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ(١٣).

ئەوەیشی بۆ ڕامکردوون کە لە زەویدا دروستیکردووە لە هەموو ئەو شتانەی سوودیان لێ وەرئەگیرێ لە گژوگیاو کانو گیانلەبەری جۆراوجۆر . بەڕاستی لەم کارانەدا گەلێ نیشانەی گەورەییو توانایی خودا هەیە بۆ قەومێ کە بیربکەنەوە.

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُواْ مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُواْ مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُواْ مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ(١٤).

خودا ئەو خودایە دەریای بۆ ڕامکردوون گۆشتی تازەی ماسیی لێ بخۆنو، دوڕو گەوهەری لێ دەربێنن کە ئەیکەن بە خشڵو ئەیدەن لە خۆتان . هەروەها چەند کەشتی ئەبینی لە دەریادا هاتوچۆ ئەکەن بۆ بازرگانیو بۆئەوە کە ئێوە بەدوای نیعمەتی خودادا بگەڕێنو سوپاسی میهرەبانیی خودا بکەن.

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلاً لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ(١٥).

هەروەها چەند کێوێکی بەرزو بڵندی لەزەویدا داکوتاوە نەبادا زەوی بجووڵێتەوەو ئێوەیش تووشی زیان ببنو، جۆگاو ڕووبارو ڕێگای بۆ دروستکردوون بەڵکو ڕێگای ڕاستی خوداناسی بگرنەبەر.

وَعَلامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ(١٦).

چەند نیشانەیشی بۆ دروستکردوون تا ڕێگا ون نەکەن . ئەوان بەهۆی ئەستێرەیشەوە ئەتوانن ڕێگا بدۆزنەوە.

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَن لاَّ يَخْلُقُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ(١٧).

دەی ئاخۆ کەسێ ئەم هەمووە کائیناتە دروست بکات وەکوو یەکێکە نەتوانێ هیچ دروست بکات؟! ئێوە بۆچی بیر ناکەنەوەو هۆشو فامتان ناخەنەکار؟

وَإِنْ تَعُدُّواْ نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ(١٨).

ئـــەگـەر بتانەوێ نیعمەتـــەکانی خوا بژمێرن ، ئەوەندە زۆرن ناتوانن بەتەواوی بیانژمێرن. خودا بەڕاستی گوناهپۆشو میهرەبانە.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ(١٩).

خودا ئاگای لەوەیە کـە لـە ناودڵتاندا ئەیشارنەوەو، ئـەوەیش کە ئاشکرای ئەکەنو دەریئەبڕن.

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لاَ يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ(٢٠).

ئـەو بتانە کە ئەوان هاواریان لێ ئەکەنو هاوار ناکەنە خوا ، ناتوانن هیچ دروستبکەن، بەڵکو ئەوان خۆیان دروستئەکرێنو دەستکردن.

أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ(٢١).

ئەوانە مردوون، زیندوو نینو نازانن کەی زیندوو ئەکرێنەوە.

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنكِرَةٌ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ(٢٢).

خودای ئێوە خودایێکی تاقو تەنیایە. ئـەوانـەی ئیمانیان بە ڕۆژی قیامەت نییە ، دڵیان ئینکاری خودا ئەکاتو خۆیان بە گـەورە ئەزاننو قسەی حەق وەرناگرن.

لاَ جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ(٢٣).

بێگومان خودا ئەزانێ بەوەی ئەیشارنەوەو بەوەی ئاشکرای ئەکەن. خودا ئەوانەی خۆشناوێ کە خۆیان بە گەورە ئەزانن.

وَإِذَا قِيلَ لَهُم مَّاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ قَالُواْ أَسَاطِيرُ الأَوَّلِينَ(٢٤).

کە بەو کافرانە بوترێ: خودای ئێوە چیی نازل کردووە؟ لە وەڵامدا

ئەڵێن: حیکایەتو نووسراوی قەدیمییەکانەو جێی باوەڕ نییەو لای خوداوە نەهاتووە.

لِيَحْمِلُواْ أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلاَ سَاءَ مَا يَزِرُونَ(٢٥).

با ئەو کافرانە تاوانەکانی خۆیان بەتەواوی لە ڕۆژی قیامەتدا هەڵگرن لەگەڵ هەندێ لە تاوانی ئەوانەیش کە گومڕایان کردن بێئەوەی ئەمانە بزانن کەوا ئەوانە خۆیان گومڕان. خەڵکینە! بارێکی خراپە ئەو بارەی ئەوان هەڵیئەگرن.

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُم مِّنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُونَ(٢٦).

ئەو کافرانەی پێش ئەمان بوون ئازاری پێغەمبەرانیان داو، خودایش لە سزای ئەوەدا خانووەکانیانی بنکەن کردو بان لە سەرەوە ڕووخا بەسەریانداو سزای خودایان لە لاییێکەوە بۆ هات کە هەرگیز بە خەیاڵیاندا نەئەهاتو نەیانزانی چۆن لەناوچوون؟

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ(٢٧).

پاش سزای دنیا لە ڕۆژی قیامەتیشدا خودا ڕیسوایان ئەکاتو سزایان ئەداتو پێیان ئەڵێ: ئەوە کوان هاوبەشەکانم، ئەوانەی دەمەدەمتان لەسەر ئەکردن لەگەڵ پێغەمبەران کەوا گوایە هاوبەشی خودان؟ لەو کاتەدا خاوەنزانیارییەکان لە پێغەمبەرانو زانایانی دیندار

ئەڵێن : بەڕاستی ئەمڕۆ سەرشۆڕیو بەدحاڵی بۆ کافرەکانە.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ فَأَلْقَوُاْ السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ(٢٨).

ئەو کافرانەی فریشتە گیانیان ئەکێشن لەحاڵێکدا کە ستەمیان لە نەفسی خۆیان کردووە. جا کە بەهانەیان نەماو ڕاستییان بە چاوی خۆیان دیو ناچار تەسلیم بوونو ملکەچی بەر قاپیی خودا بوون، وتیان ئێمە هیچ خراپەییێکمان لە دنیادا نەکردووەو ئەوەی کردوومانە بە چاکمان زانیوە.. نەخەیر وا نییە ، خودا ئەزانێ چیتان ئەکرد.

فَادْخُلُواْ أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ(٢٩).

دەی سا بڕۆنە ناو دەرگاکانی دۆزەخو هەتاهەتایە تیادا بمێننەوە. بەڕاستی ئەوانەی خۆیان بە گەورە ئەزانیو سەرپێچییان ئەکرد، جێگاییێکی زۆر خراپیان هەیە.

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْاْ مَاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ قَالُواْ خَيْرًا لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ(٣٠).

هەروەها بەوانەیش وترا کە لەخوداترس بوون: خودا چیی ناردووەتە خوارەوە؟ لە وەڵامدا وتیان: خەیری ناردووەتە خوارەوە. بۆ ئەو کەسانە کە چاکەیان کردوە لەم دنیایەدا پاداشی چاکیان ئەدرێتەوەو، خانووی ڕۆژی قیامەت چاکترە. جێگای ئەوانە زۆر باشە کە لەخواترسن.

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ(٣١).

ئەو خانووانە چەندین بەهەشتن، جێگای دانیشتنی هەمیشەیین،

لەخواترسەکان ئەچنە ناویان. ئـەو بـەهەشتانە ڕووباری زۆر بەبەریاندا ئەڕوات. لەوێدا چی حەز لیٚ بکەن لە بەردەستیاندایە . خودا ئاوەها پاداشی ئەوانە ئەداتەوە کە لە خوا ئەترسن.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلائكَةُ طَيِّبِيـــنَ يَقُولُونَ سَلامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُواْ الْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ(٣٢).

ئـەوانەی فریشتە کە گیانیان ئەکێشن حاڵیان بـاشەو لەخـودا ترسن، فریشتەکـان پێیان ئـەڵێن سەلامتان لیٚ بیٚ، ئیتر لـەمـەوپاش تووشی هیچ ناڕەحەتییەك نایەن. بـەهۆی ئـەو کردەوە باشانەوە کە لەدنیادا کردووتانن بچنە بەهەشت.

هَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ أَن تَأْتِيَهُـــمُ الْمَلائكَـــةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُواْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ(٣٣).

ئەو کافرانەی باسکران، ئایا چاوەڕوانیی لـەوە بەولاوە ئەکەن کە مەلائیکە بێنە سەریان، یـا فـەرمـانی خـودا نازڵ ببیٚ بە سزادانیان؟ کافرەکانیتری پێش ئەوانیش هەر وایان ئەکردو موجادەلەیان لـەگەڵ پێغەمبەران ئـەکرد. ئـەوانـە خودا ستەمی لیٚ نـەکردن بـەڵکو خۆیان ستەمیان لە خۆیان کرد.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَـــاتُ مَـــا عَمِـــلُواْ وَحَـــاقَ بِهِـــم مَّـــا كَانُـــواْ بِـــهِ يَسْتَهْزِءُون(٣٤).

ئەوەبوو پاداشی کردەوە خراپەکانی خۆیانیان تووش هاتو، جەزای ئەو گـاڵتەو بیٚشەرمییەی بـەرامبەر بـە پێغـەمبەرانیان کرد گـەمارۆی دانو تـەنگی پیٚ هەڵچنین.

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُواْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلاَ آبَاؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ(٣٥).

کافرە موشریکەکان وتیان: ئەگەر خودا بیویستایە ئێمە غەیری ئەومان نەئەپەرست، نە ئێمەو نە باوکو باپیرانمانو، بە بێ فەرمانی ئەو هیچ شتێکمان حەرام نەئەکرد. ئەمانەی ئێمە کردوومانن هەمووی لەسەر خواستی خودا بووە. کافرەکانی پێش ئەمانیش هەر وایان ئەوتو وایان ئەکرد. ئایا پێغەمبەران لە ڕاگەیاندنی فەرمانەکانی خودا بەولاوە هیچیان لەسەرە ؟

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللَّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلاَلَةُ فَسِيرُواْ فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ(٣٦).

بەڕاستی ئێمە بۆ هەر ئوممەتێ پێغەمبەرێکمان ڕەوانە کردووەو پێمان وتوون عیبادەتی خودا بکەنو، خۆتان لەوانە بپارێزن کە بانگتان ئەکەن بۆ گومڕاهی، جا هەندێ لەوانە خودا هیدایەتی دانو، هەندێکیشیان گومڕاه بوون. دە بە سەر زەویدا بگەڕێنو وردببنەوە تا بزانن ئەنجامی ئەوانەی پێغەمبەرانیان بە درۆ ئەخستەوە چی بوو و، چییان بە سەردا هات؟

إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ(٣٧).

ئەگەر تۆ زۆر حەز بکەی لە هیدایەتی ئەو کافرانە ئەوە سوودی

نی‌یە، چونکە خودا هیدایەتی ئەوانە نادات کە گومڕای کردوون و ئەوانە هیچ یارمەتیدەرێکیان نی‌یە.

وَأَقْسَمُواْ بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لاَ يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ(٣٨).

موشریکەکان پڕبەدڵ سوێندیان بە خودا ئەخوارد کە ئەوەی ئەمرێ خودا زیندووی ناکاتەوە. نەخەیر ئەمە بەڵێنێکەو خودا داویەتی بە زیندووکردنەوەی هەموو مردوویەك بۆ لێپرسینەوەو سەنگوترازوو کردنی چاکەو خراپەی، بەڵام بەشی زۆری ئادەمزاد ئەمە نازانن.

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُواْ أَنَّهُمْ كَانُواْ كَاذِبِينَ(٣٩).

بۆ ئەوەیشیان زیندوو ئەکاتەوە تا ئەو ڕاستییەیان بۆ ڕوون بکاتەوە کە ئیختیلافیان تێدا هەبوو کە ئەوەیە خودا یەکەو زیندووکردنەوەی مردوو ڕاستە. هەروەها بۆئەوەی کافرەکان چاك بزانن خۆیان درۆزن بوون.

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَن نَّقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ(٤٠).

ئێمە کە بمانەوێ شتێ لە نەبوونەوە دروست بکەین تەنها ئەوندەیە پێی ئەڵێین ببەو ئیتر ئەبێ، واتە تەئسیری ئێمە بۆ دروست کردنی نەبوو ماددەو زەمانی ناوێ. ئەوەی کە ئیستە ئەیبینن بە مۆڵەت شتەکان پێ‌ئەگەیێنین، هەر لەبەر چاودێریی عادەتە.

وَالَّذِينَ هَاجَرُواْ فِي اللَّهِ مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُواْ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ(٤١).

ئەو کەسانەی لەپێناوی ڕەزامەندیی خوداو ئایینی ئیسلامدا کۆچیان کردو جێو شوێنی خۆیانیان بەجێهێشت پاش ئەوەی ستەمیان لێ کرا، ئەوانە لەم دنیایەدا لە شوێنی جواندا جێگیریان ئەکەین. پاداشی پاشەڕۆژیش گەورەترە ئەگەر کافرەکان بیانزانیایە.

الَّذِينَ صَبَرُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ(٤٢).

ئەم ئەجرو پاداشە باشە بۆ ئەو موسوڵمانانەیە کە خۆگرنو پشت بە خودای خۆیان ئەبەستن.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلاَّ رِجَالاً نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُواْ أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ(٤٣).

ئەوانەیش کە پێشی تۆ ناردوومانن بە پێغەمبەری تەنها چەند پیاوێکی ناسراو بوون وەحیمان بۆ ئەکردن، واتە: پێغەمبەران هەموویان بنیادەمنو فریشتە نین. دە ئەگەر خۆتان ئەمە نازانن لە ئەهلی قورئان بپرسن تا حاڵیتان بکەنو تیتان بگەیێنن.

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ(٤٤).

ئەگەر ئاگاتان لە ئایەتە ئاشکراکانی ئێمە نییەو لەو کتێبانە بێخەبەرن کە بۆ پێغەمبەرانی پێشوو نێرراون. ئێمە بۆیە قورئانمان بۆ نازڵ کردووی تا ئەوەیان بۆ ڕوون بکەیتەوە کە بۆ تەمێکردنی ئەوان نێرراوە بەڵکو بیربکەنەوەو بگەنە ڕاستی.

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُواْ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُونَ(٤٥).

ئایا ئەوانەی فێڵی خراپیان کردو ویستیان پێغەمبەر لەناوبەرن، ناترسن لەوەی خودا بیانباتە خوارەوە بە ئەرزا وەك قاروونی بردە خوارەوە بە ئەرزا، یا لە لاییکەوە سزایان بۆ بێ کە هەستی پێ نەکەنو ترسیان لێی نەبووبێ؟

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ(٤٦).

یا لە کاتی هەڵسووڕانیاندا بۆ کاروباری ڕێگەوبانو بازرگانییان بیانگرێو بیانفەوتێنێ. ئەو کافرانە هەرگیز ناتوانن ڕێگا لە خودا بگرن.

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ(٤٧).

یا لەکاتیکدا بیانگرێ کە بترسن تووشی سزا بن وەك کافرەکانی پێش خۆیان؟ بەڕاستی خودا بەڕەحمو میهرەبانە.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ(٤٨).

ئایا نابینن‌و ناڕوانن بۆ ئەو شتانەی خودا دروستی کردوون، لە هەر جۆرێ بن، کە سێبەرەکانیان لە لای ڕاستەوەو لە لای چەپەوە ئەگەڕێنەوە . ئەو سێبەرانە فەرمانبەرداری خودان چونکە سێبەر هیی خاوەن سێبەرەو، خاوەن سێبەر لە بەر خۆردایەو، خۆریش ڕامە بۆ خودای خۆیو، هەموو ئەمانە لە بەر فەرمانی خودادا ملکەچن.

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ(٤٩).

هەرچی لە ئاسمانەکانو لە زەویدا هەیە لەوانەی جموجووڵ ئەکەن لە ئینسانو غەیری ئینسانو لە فریشتە هەموو سوجدە بۆ خودا

ئەبەن و خۆیان بەرامبەر دەستەڵاتی خودا بە گەورە نازانن و هەموو ملکەچی ئەمرو ئیرادەی ئەون.

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (٥٠).

لە خودای خۆیان ئەترسن کە زاڵە بە سەریانداو، ئەوەی ئەمریان پێ ئەکرێ جێبەجێی ئەکەن.

وَقَالَ اللَّهُ لاَ تَتَّخِذُواْ إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإيَّايَ فَارْهَبُونِ (٥١).

خودای گەورە فەرمووی: دوو خودا بۆ خۆتان بڕیار مەدەن، هەر تەنها یەك خودا هەیە، دەی تەنها لە من بترسن.

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ (٥٢).

هەرچی لە ئاسمانەکانو لە زەویدا هەیە هەمووی هی خودایەو طاعەتکردن هەر بۆ ئەوە بە واجبیو بە هەمیشەیی. ئایا ئێوە لە غەیری خودا ئەترسن؟!

وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْئَرُونَ (٥٣).

هەر نیعمەتێکتان ببێو پێتانەوە بێ هەمووی لە خوداوەیە، ئەو پێیداون. ئەگەر پاشانیش تووشی ناڕەحەتی بوون، هاوارو هانا هەر بۆ لای ئەو ئەبەنو لەو ئەپاڕێنەوە.

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ (٥٤).

کەچی لەپاش ئەو هەمووە نیشانەی دەستەڵاتی خودایە کە بۆ

خاوەن عەقڵ دەرئەکەوێ، ئەگەر لە ناخۆشییەکە ڕزگاری کردن و لێی لادان تاقمێکتان هاوبەشی بۆ بڕیار ئەدەن!

لِيَكْفُرُواْ بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُواْ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ(٥٥).

بۆئەوەی کوفرانی ئەو نیعمەتە بکەن کە پێمانداون‌و لە نارەحەتی ڕزگارمان کردوون. دەی لەم دنیادا بە ئارەزووی خۆتان ڕابوێرن، جا لەپاشاندا تێئەگەن ئەنجامی کارتان چی‌یەو چۆن ئەبێ؟

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لاَ يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ(٥٦).

ئەو کافرانە بەشێ لەو حەیواناتەی کردوومانن بە ڕۆزی بۆیان، بڕیار ئەدەن بۆ ئەو بتانە کە نازانن چین‌و چ کارەن؟ واتە خوا ڕۆزییان پێ ئەدا، کەچی ئەوان بەشێ لەو ڕۆزییە ئەکەنە قوربانی بۆ بتەکان. قەسەم بەخودا بەرابەر بەو درۆیانەی لە دنیادا ئەتانکردن لە ڕۆژی قیامەتدا پرسیارتان لێ ئەکرێ.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُم مَّا يَشْتَهُونَ(٥٧).

کچ بۆخودا بڕیار ئەدەن‌و ئەڵێن فریشتەکان کچی خودان .خودا پاکە لەو درۆیەی بۆی هەڵئەبەستن. بەڵام بۆ خۆیان بە ئارەزوی خۆیان چییان حەز لێ بێ ــ کە مەبەست کوڕە ــ ئەوە بڕیار ئەدەن.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ(٥٨).

ئەگەر یەکێ لەو کافرانە مژدەی کچی بدرێتێ کە بوویەتی لە نارەحەتیدا دەموچاوی ڕەش دائەگیرسێ‌و دڵی پڕئەبێ لە ڕق‌و قین‌و ناسوپاسی.

يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ(٥٩).

له خراپیی ئەوەی مژدەی بوونی پێ دراوه خۆی له قەومەکەی ئەشارێتەوه، نازانێ چیبکا؟ به سەرشۆڕییەوه بیهێڵێتەوه یا خۆ زیندەبەچاڵی بکاتو لەژێر خاکا بیشارێتەوه؟ ئەمه حوکمێکی ناڕەوایه ئەمانه ئەیدەن، بۆ خۆیان به کچ ڕازی نابن و ئەگەر کچیان ببێ زینده بەچاڵی ئەکەن ، کەچی ئەڵێن خودا کچی هەیه.

لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الأَعْلَى وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ(٦٠).

ئەوانەی باوەڕیان به ڕۆژی دوایی نییه صیفەتی ناشیرینیان هەیه که ئەوەیه پێویستیان به ئەولاد هەیەو کوڕیان ئەهێڵنەوەو کچیان زیندەبەچاڵ ئەکەن . خودایش بەرزترین صیفەتی هەیه که (واجب الوجود)ەو موحتاجی هیچ شتێ نییه. خودا خاوەن دەستەڵاتەو کارەکانی پڕحیکمەتن.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ(٦١).

خودا ئەگەر بەرەی ئادەمزادی بەهۆی ستەمیانەوه بگرتایه جووڵەکەری بەسەر ڕووی زەوییەوه نەئەهێشت، بەڵام بۆ کاتێکی دیارییان دوا ئەخات. که ئاکامیان هات ئیتر نه سەعاتێ پێش ئەکەونو نه سەعاتێ دوائەکەون.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَى لاَ جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ(٦٢).

ئەوی بۆ خۆیان پێی ڕازی نابن بڕیاری ئەدەن بۆ خوداو بە زوبان درۆ ئەکەن کە ئەڵێن خودا فریشتەی کردووە بە کچی خۆیو هەروەها کە ئەڵێن پاداشی باشیان لای خودا هەیە. بێگومان ئەنجامی ئەوان ئاگری دۆزەخەو بەزۆر ئاگر بە قوڕگیاندا ئەکرێ.

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(٦٣).

قەسەم بەخودا ئێمە پێش ناردنی تۆ پێغەمبەرانمان ناردووە بۆ لای چەندین ئوممەت. جا شەیتان کردەوە ناشیرینەکانی ئەو ئوممەتانەی لە بەرچاویان جوان کردو ئەوانیش دەستیانکرد بە موجادەلە لەگەڵ پێغەمبەرانو دەستیان دایە کردەوەی بەدو نالەبار، کەواتە ئەوانە ئەمڕۆ شەیتان دۆستیانەو عەزابێکی سەخت ئەدرێن.

وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلاَّ لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُواْ فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ(٦٤).

ئێمە قورئانمان نازڵ نەکردووە بۆ لای تۆ بۆ ئەوە نەبێ تۆ ئەو شتانە بەیان بکەی بۆ کافرەکان کە ئیختیلافیان تێدا هەیە، واتە: بۆئەوەی بیانهێنیتە سەر ڕێگای ڕاستو، کردوومانە بە هیدایەتو هۆی میهرەبانی بۆ قەومێ کە باوەڕی پێ بکەنو ئیمانی پێ بهێنن.

وَاللَّهُ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ(٦٥).

خودا لە ئاسمانەوە ئاوی نازڵ کردووەو ئەرزی پێ زیندوو کردووەتەوە پاش ئەوەی کە مردوو بووە، واتە وشكو بێتین بووەو گیای لێ نەڕواوە. لەم کردەوانەدا نیشانەی دەستەڵاتو توانی خودا هەیە بۆ قەومێ کە ببیسنو گوێی خۆیان لە بیستنی قسەی ڕاست کەڕ نەکەن.

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِن بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِّلشَّارِبِينَ(٦٦).

بەڕاستی لە حەیواناتدا پەندو چاوڕووناکی هەیە بۆ ئێوە. ئەوەتا ئێمە لەوەی کە لە سکی ئەو جینسە دەرئەچێ لەمابەینی پیسیو خوێندا شیرێکی سافی گەواراتان دەرخوارد ئەدەین بۆ ئەوانەی شیر ئەخۆنەوە.

وَمِن ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ(٦٧).

لە بەرهەمی دارخورماو ترێیش شەرابی وەها دروست ئەکەن کە ئینسان مەست ئەکات لەگەڵ ڕۆزیی جوان وەکو مێوژو باسووق و هەموو جۆرێکی خورماو دۆشاوو غەیری ئەمانە. بەڕاستی لەمانەدا نیشانەی تواناییو دەستەڵاتی خودا هەیە بۆ ئەوانەی کە عەقڵیان هەیە.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ(٦٨).

خودا خستیە دڵی هەنگەوە کە ماڵی خۆتان دروست بکەن لە شاخەکانداو لە قوڕۆڵی دارداو لە هەرشوێنێ کە خەڵك بەرزی ئەکەنەوە وەك دارمێوو بن میچ.

ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلاً يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ(٦٩).

جا لە شیرەی هەموو بەرێ بخۆنو ئەو ڕێگایە بگرنەبەر کە خودا بۆی ئاسان کردوون. لە سکی ئەو هەنگانە شەرابێکی ڕەنگاوڕەنگ، زەردوسپیو ڕەش ،دەرئەچێ لە خواردنەوەیدا شیفا هەیە بۆ خەڵك. بێگومان لە هەنگو جۆری ژیانیو دروستکردنی هەنگوینو نێرومێیاندا نیشانەی دەستەڵاتو توانی خودا هەیە بۆ قەومێ کە بیر بکەنەوەو عەقڵیان بخەنەکار.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُم وَمِنْكُم مَّنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ(٧٠).

خودا ئێوەی دروستکردووەو پاشان ئەتانمرێنێ. هیی وایشتان هەیە ئەگەڕێتەوە بۆ بێکارەترین تەمەن کە پیریو لێکەوتنی تەواوە تا وای لێ دێت لەپاش زانایی هیچ نازانیو وەك منالی ساوا شتی لەبیر ئەچێتەوەو لە هیچ تێناگات. بەڕاستی خودا زاناو توانایە.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُواْ بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ(٧١).

خودا هەندێکتانی هەڵاوێردووە بەسەر هەندێکتاندا. هیی واتان هەیە دەوڵەمەندەو هیی وایشتان هەیە هەژارە. هیی واتان هەیە خاوەن بەندەیەو هیی وا هەیە بۆخۆی بەندەو زەڕخڕیدەیە. ئەوانەتان کە

زیادەیان بەسەر ئەوانیترتاندا هەیە لەوزیادەیە نادەن بە بەندەکانیان تا وەك یەك بن. جا کە ئێوە خۆتانو بەندەکانتان وەك یەك نازانن، ئەی چۆن خوداو بتەکان وەك یەك ئەزانن؟ ئەوە بۆچی ئینکاری نیعمەتی خودا ئەکەنو ئەڵێن لە خوداوە نی‌یەو لە بتەکانەوەیە؟

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ(٧٢).

خودای گەورە هەر لە نەوعی خۆتان هاوجووتو هاوسەری پی‌داونو، لەوهاوسەرانە کوڕو کوڕەزای پی‌داون. هەروەها خواردەمەنیی پاکو پوختەی کردووە بە ڕۆزیتان. ئایا ئێوە بە شتی بەتاڵ باوەڕ ئەکەن کە گوایا بتەکان قازانجتان پی‌ ئەگەیێنن، کەچی ئینکاری نیعمەتی خودا ئەکەنو ئەڵێن ئەو پێی نەداوینو بتەکان پێیان داوین؟

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلاَ يَسْتَطِيعُونَ(٧٣).

کافرەکان شتی وا ئەپەرستن غەیری خودا کە نە لە ئاسمانەکانو نە لە زەویدا خاوەنی هیچ جۆرە ڕزقیك نی‌یە بۆ ئەوانو توانی هیچی نی‌یە بۆیان!

فَلاَ تَضْرِبُواْ لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ(٧٤).

هاووێنەو هاوبەش بۆ خودا دامەنێن، خودا بە خراپیی کردەوەتان ئەزانیو ئێوە پێی نازانن، ئەگەر بتانزانیایە نەتان ئەکرد.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً عَبْدًا مَّمْلُوكًا لاَّ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَاهُ مِنَّا

رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ(٧٥).

خودا نموونەییێکی هێناوەتەوە: بەندەییێکی موڵك کە توانی هیچی نەبیٚو، یەکێکیش کە ڕزقێکی باشمان پیٚدابیٚو، بەئاشکراو بەنهێنی لە ڕێگای خودادا لەو ڕزقە سەرف بکات. ئایا ئەم دوو کەسە وەکو یەکن؟ حاشا وەکەللا. سوپاس و ستایش هەر بۆ خودایە. بەڵام زۆرتری کافرەکان نەزانن و نیعمەتی خودا بە هیی غەیری خودا ئەزانن کە بتەکانن و بەرانبەر بەو نیعمەتە کە هیی ئەوان نەبوە ، ئەیانپەرستن.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً رَّجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لاَ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلاَهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُّ لاَ يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَن يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ(٧٦).

هەروەها خودای گەورە نموونەی هێناوەتەوە بە دوو پیاو یەکێکیان لاڵۆ بیٚزوبانەو توانی هیچی نییەو ناتوانیٚ هیچ بڵیٚو هیچ بکاتو بارە بەسەر شانی ئاغاکەیەوەو بۆ هەر شوێنێکی ئەنێریٚ چاکەیەکی بۆ ناهێنێتەوە. ئایا ئەم پیاوە یەکسانە لەگەڵ کەسێك کە هوشیارو زاناو توانا بیٚو ئەمر بکات بە چاکەو لەسەر ڕێگای ڕاست بیٚ؟

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلاَّ كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ(٧٧).

هەرچی پەنامەکییەکانی ئاسمانەکان و زەوی هەیە لای خودایەو پێی ئەزانیٚو ڕوودانی ڕۆژی قیامەت لای خودا وەك چاو بەیەکادانێکە یا لەوەیش کەمترە . بەڕاستی خودا توانایەو دەستەڵاتی بەسەر هەموو

شتێکدا هەیە .

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لاَ تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ(٧٨).

خودای گەورە ئێوەی لە سکی دایکتان دەرکردوە لە حاڵێکدا کە هیچتان نەئەزانی . هەروەها هێزی بیستن و بینین و دڵی بۆ دروست کردوون بەڵکو شوکرانەبژێریی خودا بکەن .

أَلَمْ يَرَوْاْ إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلاَّ اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ(٧٩).

ئایا سەیری پەلەوەر ناکەن لە بۆشاییی ئاسماندا ڕام کراون و کەس بەئاسمانەوە ڕاگیریان ناکات خودا نەبێ . لەم کارو دەستەڵاتەدا زۆر نیشانەی گەورەیی و توانایی خودا هەیە بۆ قەومێ کە باوەڕیان بە خودا هەبێ .

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ(٨٠).

خودای گەورە لە خانووە عادەتییەکانی خۆتاندا جێگەی ئارامی پێداون و لە پێست و خوری و مووی ڕەشەولاخ و ئاژەڵیش وەکوو گاو وشترو مەڕو بزن ، نشیمەنی وەهای پێ‌داون کە وەك دەوار (ڕەشماڵ) لە ڕۆژی کۆچ کردن و لە ڕۆژی نیشتەجێ بوونتانا سووك و ئاسان هەڵیان ئەگرن . هەروەها لە خوریی مەڕو کورکی وشترو مووی بزنیش ڕایەخ و ئەسبابی ئارامی و ڕابواردنی تا ماوەیەکی دیاریی پێ داون .

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلاَلاً وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ(٨١).

خودای گەورە لەو شتانەی دروستیکردوون وەك کێوودارودرەخت و خانوو، سێبەری بۆ کردوون ، لە شاخەکانیش جێگای حەسانەوەی بۆ دروست کردوون وەك ئەشکەوت و خانووی لە بەرد تاشراو. هەروەها جلوبەرگی وەهای بۆ دروست کردوون کە بتانپارێزێ لە گەرماو بەرگی زرێیینی بۆ دروست کردوون کە بتانپارێزێ لە شیرو تیری بنیادەمی وەك خۆتان. ئا بەم جۆرە خودا نیعمەتی خۆی بۆ ئێوە تەواو ئەکا، بەڵکو فەرمان بەرداری ئەو بن.

فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ(٨٢).

جا ئەگەر ئەو کافرانە پشتیان لە باوەڕکردن هەڵکردو بە گوێیان نەکردی، ئەوا تۆ هەر گەیاندنی فەرمانی خودات لەسەرە کە بەشێوەیێکی ئاشکراو ڕووناك ، بیگەیەنی بە خەڵکەکە .

يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ(٨٣).

هەموویان بە نیعمەتەکانی خودا ئەزانن و لەگەڵ ئەوەیش ئینکاریان ئەکەن و، بەشی زۆری ئەوانە، کە فام کردووەکانیانن ، کافرن .

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لاَ يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ وَلاَ هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ(٨٤).

یادی ئەو ڕۆژە بکە کە لە هەموو ئوممەتێکدا شاهیدێ لەسەر کردەوەیان حازر ئەکەین کە پێغەمبەرەکانیانن . پاشان، ئێتر ئیزنی

عوزر هێنانەوە نادرێ بەو کافرانەو ڕەزامەندیی خودایان دەست ناکەوێ، یا ماوەی ئەوەیان نادرێتێ کە داوای ڕەزامەندی لە خودا بکەن .

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ الْعَذَابَ فَلاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ(٨٥).

کە ستەمکارەکان سزای ڕۆژی قیامەت ئەبینن، بە هیچ جۆرێ سزایان سووک ناکرێو مۆڵەت نادرێن .

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُواْ شُرَكَاءَهُمْ قَالُواْ رَبَّنَا هَؤُلاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُواْ مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْاْ إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ(٨٦).

لە ڕۆژی قیامەتدا کە موشریکەکان ئەو بتانە ئەبینن کە کردبونیان بە هاوبەشی خودا ، ئەڵێن : خودایا ئەوانەن هاوبەشەکانمان کە داوای خێرو خۆشیمان لێ ئەکردن . خودایش بتەکان ئەهێنێتە قسەو بە کافرەکان ئەڵێن : ئێوە لە خۆتانەوە ئێمەتان کردبوو بە هاوبەشی خوداو ئێمە پێمان نەوتبوون . ئێوە بەڕاستی درۆزنن .

وَأَلْقَوْاْ إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ(٨٧).

لەو ڕۆژەدا کافرەکان مل کەچ ئەکەن بۆ خوداو ئەو هەموو درۆو بۆختانانەی لە دنیادا کردبوویانن مایەپووچ دەرئەچن و بە کەڵکیان نایەن چونکە بتێ نییە بتوانێ لەو ڕۆژەدا تکای بەخشینیان بۆ بکا لای خوا .

الَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُواْ يُفْسِدُونَ(٨٨).

ئەوانە کە خۆیان کافر بوون و مەنعی خەڵکیشیان ئەکرد لە ئیمان

هێنان ، زیاد لە سزای کوفرەکەی خۆیان ، بەرامبەر مەنعەکەیش سزایان ئەدەین چونکە کرداریان بەد بوو نەیان ئەهێشت خەڵك ڕێگای ڕاست بگرنەبەر .

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِم مِّنْ أَنفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ(٨٩).

یادی ئەو ڕۆژە بکە کە لە هەر ئوممەتێك شاهیدێ ڕەوانە ئەکەین لەسەر کردەوەیان ، کە پێغەمبەرەکەیانە، هەروەها تۆیش ئەکەینە شاهید لەسەر کردەوەی ئەمانە کە ئوممەتەکەتن . قورئانمان نازڵ کردووەتە سەرت بۆ بەیان کردنی هەموو کاروبارێکی ئایینیتان و، پیشاندەرو هۆی ڕەحمەتە بۆ هەموان و مژدە دەرە بە موسوڵمانەکان بەتایبەتی .

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ(٩٠).

بەڕاستی خودا ئەمرتان پێ ئەکات بە میانەڕەوی وەك خودا بەیەك زانین و بەخشندەیی و داد پەروەری و خودا پەرستی و ، ئەمرتان پێ ئەکات بە چاکە کردن بە جۆرێ کە وا بزانن خودا لە بەرچاوتانەو ئەتانبینێ و ، ئەمرتان پێ ئەکات بە جێبەجێکردنی ئیحتیاجیی خزم و خوێش . هەروەها نەهیتان لێ ئەکات لە کردەوەی خراپی وەکو داوێن پیسیو، لەو کارانەی کە ناڕەواو ناشیرینن و، لە دەست درێژی کردنە سەر خەڵك و زۆرداری . خودا ئامۆژگاریتان ئەکات بەڵکو بیر بکەنەوەو پەند وەربگرن .

وَأَوْفُواْ بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدتُّمْ وَلاَ تَنقُضُواْ الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ(٩١).

کە بەیعەتتان کرد بە پێغەمبەر وەفای پێبکەن و ئەو بەیعەتە هەڵمەوەشێننەوە پاش ئەوەی کە توند بەستبووتان و خوداتان کردبووە کەفیل لەسەر ڕاگرتنی ئەو پەیمانە. خودا بە کردەوەتان ئەزانێ.

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ(٩٢).

خۆتان مەکەن بەو ژنە کە لە بەیانییەوە تا ئێوارە ڕێسمانی ئەڕست و بای ئەداو پاش ئەوە کە هێزی ئەگرت و بای ئەخوارد ئەچوو تاڵ تاڵ خاوی ئەکردەوە. ئەو سوێندو پەیمانانە مەکەنە هۆی خیانەت لەناو خۆتاندا بۆئەوەی کۆمەڵێ لە کۆمەڵێکیتر زیاترو بەهێزتر بێو بەسەریا سەرکەوێ. خودا بەو پەیمانانە تاقیتان ئەکاتەوە تا بۆ خەڵك دەربکەوێ کێ ڕایئەگرێو کێ ڕای ناگرێ. بێگومان خودا لە ڕۆژی قیامەتدا ئەو شتانەتان بۆ ڕوون ئەکاتەوە کە لە دنیادا تیا ناکۆك بوون و یەکتان نەئەگرتەوە.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ(٩٣).

ئەگەر خودا مەیلی ببوایە ئەیکردن بە یەك ئوممەت و هەموو موسوڵمان ئەبوون، بەڵام خودا هەرکەسی مەیل لێ بێ گومڕای ئەکات و هەرکەسی مەیل لێ بێ هیدایەتی ئەدا. بێگومان ئێوەیش پرسیارتان

لیٚ ئەکریٚ لەو کردەوانەی کردووتانن .

وَلا تَتَّخِذُواْ أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُواْ السُّوءَ بِمَا صَدَدتُّمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ(٩٤).

پەیمانەکانتان مەکەنە هۆی خیانەت کردن لەناو خۆتاندا تـا پێتان هەڵخلیسکیٚ پاش دامەزران و جیٚگرتنیو، بەهۆی ئەوەوە کە خەڵك مەنع بکەن لە ڕیٚگەی خودا پاداشی خراپ بچیٚژن و سزاییٚکی گەورە بدریٚن .

وَلا تَشْتَرُواْ بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلاً إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ(٩٥).

ئـەو پـەیمانـەی لـەگـەڵ خـودا ئـەیکـەن و ئەو بەیعەتەی کە بە پیٚغەمبەری خودای ئەکەن، مەیگۆڕنەوە بـە نـرخیٚکی سووکی چرووك . بیٚگومان ئەو پاداشەی لای خودایە بۆ ئیٚوە چاکترە ئەگەر پیٚی بزانن.

مَا عِنْدَكُمْ يَنفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِيـنَ صَبَرُواْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ(٩٦).

ئەوەی لای ئیٚوەیە تـەواو ئـەبیٚو ئـەبڕیٚتەوەو ئەوەی لای خودایە ئەمیٚنیٚتەوە. ئەوکەسانەی خۆگرن بـە باشتریـن کردەوەیان پـاداشیان ئەدەینەوە .

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ(٩٧).

هەرکەسیٚ کـردەوەییٚکی چـاك بکـا لـە پیاوو لە ژن و لەگەڵ ئەو کردەوەدا ئیٚمانیشی هەبیٚ، ئەوە بـە ژیانیٚکی پیرۆزو باش ئەیژیێنین و پـاداشیان ئـەدەینەوە بـە ئـەجریٚ بۆ ئەوان بشیٚ بەرانبەر چـاکترین

کردەوەیێك کە کردوویانە ، یا بە باشتر لە کردەوەکەیان پاداشیان ئەدەینەوە .

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ(٩٨).

کاتێ ویستت قورئان بخوێنی پەنا بگرە بە خودا لە شەیتانی دوورخراوە لە ڕەحمەتی خوداو بلێ : (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم)

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ(٩٩).

بێگومان شەیتان دەستی بەسەر ئەوکەسانەدا ناڕوات کە ئیمانی تەواویان هەیەو پشت بە خودا ئەبەستن .

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ(١٠٠).

شەیتان تەنها دەستی بەسەر ئەوانەدا ئەڕوات کە ئەویان خۆش ئەوێ و بەگوێی ئەکەن و بەهۆی ئەوەوە هاوبەش بۆ خودا بڕیارئەدەن.

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُواْ إِنَّمَا أَنتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ(١٠١).

کاتێ کە ئایەتێکمان لە جێگەی ئایەتێکیتر هێنا ، واتە کە ئایەتێکمان نەسخ کردو ئایەتێکی ترمان لە جێگەیا دانا ، کە خودا خۆی لە هەموو کەس زاناترە بەوەی نازڵی ئەکا ، کافرەکان ئەڵێن : ئەی موحەممەد تۆ ئیفتیرا ئەکەیت و بە درۆ ئەو ئایەتە لە شوێنی ئایەتەکەیتردا دائەنێیت . تۆ واز لەو نەفامانە بێنە ، بەشی زۆری ئەوانە عەقڵیان نییەو نازانن حیکمەت لە چیدایە ؟

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُواْ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ(١٠٢).

جا تۆ بڵێ : ئەو ئایەتە جیبرەئیل بە حەق و حیکمەتەوە لای خوداوە هێناویەتی بۆئەوەی دڵی خاوەن ئیمانەکانی پێ دامەزراوو پتەو بکات و بۆئەوەی ببێتە هیدایەت و مژدە بۆ ئەوانەی ملکەچی حوکم و فەرمانی خودان .

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ(١٠٣).

بەڕاستی ئێمە ئەزانین ئەو کافرانە ئەڵێن: بنیادەمێکی تایبەتی ئەم ئایەتانەی فێر ئەکات ، بەڵام ئەوانە نەفامن بۆیە ئەم قسە بەتاڵە ئەکەن ،چونکە زمانی ئەوکەسەی ئەڵێن گوایە فێری ئەکات زمانی عەجەمی و غەیرە عەرەبییەو ئەم قورئانە زمانێکی عەرەبی و ڕەوان و دیارییە .

إِنَّ الَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لاَ يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(١٠٤).

بەڕاستی ئەوانەی باوەڕیان بە ئایەتەکانی خودا نییە خودا هەرگیز هیدایەتیان نادات و سزایێکی سەختیان هەیە .

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ(١٠٥).

تەنها ئەوانە ئیفتیرا ئەکەن لەسەر خودا و درۆی بە دەمەوە هەڵئەبەستن کە باوەڕیان بە ئایەتەکانی خودا نییە . ئەوانە خۆیان درۆزنن .

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِن مَّنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنْ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ

عَظِيمٌ(١٠٦).

هەر کەسێ لە پاش ئیمان هێنان ئینکاری خودا بکا ئەوە غەزەبی خودای لەسەرە ، مەگەر یەکێ زۆری لێ بکرێ لەسەر کەلیمەی کوفرو دڵی لەسەر ئیمان دامەزرابێ ، ئەوە هیچی لەسەر نی‌یە . بەڵام کەسێ سینەی بە کوفرو لەدین وەرگەڕانەوە شاد بێو پێی خۆش بێ ، ئەوانە غەزەبی خودایان لەسەرەو سزای گەورەیان هەیە .

ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّواْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ(١٠٧).

ئەوانە بۆیە پاش ئیمان هێنان لە دین وەرگەڕانەوە چونکە ژبان و ڕابواردنی دنیایان هەڵاوێرد بەسەر پاداشی نەبڕاوەی قیامەتداو، بێگومان خودا هیداتی قەومی کافر نادات .

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ(١٠٨).

ئەوانە کەسانێکن خودا دڵو گوێو چاوی مۆرکردوون ، نە بە دڵ تێئەفکرن و ، نە بە گوێ حەق ئەبیسن و ، نە بە چاو تەماشای نیشانەی قودرەتی خودا ئەکەن . ئەوانە لە حەق غافڵن و حەقیان فەرامۆش کردووە .

لاَ جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ(١٠٩).

بێ گومان ئەوانە لە پاشەڕۆژدا زیانبارو خەسارەت کردوون .

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُواْ مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُواْ ثُمَّ جَاهَدُواْ وَصَبَرُواْ إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ(١١٠).

پاش ئەمە بزانن بێگومان خودا بۆ ئەو کەسانەی پاش ئەوەی

سزاو ئـازار دران و دواییش لـە ڕێگەی خـودادا غەزایان کردو خۆیان لە بەر زەحمەت و ئازاردا ڕاگرت و لە مەککەوە کۆچیان کرد بۆ مەدینە ، خودا خۆشی ئەوێن و تاوان بەخش و میهرەبانە لەگەڵیان .

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ(١١١).

لەو ڕۆژەدا کە هەموو نەفسێ دێت و موجادەلە ئەکات بۆ ڕزگارکردنی نەفسی خۆیو، هەر نەفسێ پاداشی ئەوەی کردوویەتی ئەدرێتە دەستیو ستەمیان لێ ناکرێ .

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُواْ يَصْنَعُونَ(١١٢).

خودا نموونەیێکی هێناوەتەوە کە بریتی یە لە دێیەکی پڕ لە ئەمن و ئـاسایشی دڵنیاو ڕەحەت کـە لـە هـەموو شوێنێکەوە ڕزق و ڕۆزیی فراوانی بۆ ئەهات ، ئەنجا ئەهلی ئـەو دێیە کوفریان بە نیعمەتەکانی خودا کردو شوکرانەبژێر نەبوون . خـوایش لـە ئەنجامی ئـەو کوفرەدا پۆشاکی برسییەتیو ترسی کردە بەریان و، بەهۆی ئەو کردەوانەوە کە کردیانن ژیانی تاڵی پێچەشتن .

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ(١١٣).

بێ گومان ئەوانـە پێغەمبەرێك هـەر لـە خۆیان هاتە لایان و ئەوان بـاوەڕیان پێ نـەکردو بە درۆزنیان دانـا ، بۆیە سزای خـودا گرتنی

لەکاتێکا کە ستەمکار بوون و ئیمانیان نەهێنا .

فَكُلُواْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاشْكُرُواْ نِعْمَةَ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ(١١٤).

جا کە مادام پاداشی کوفری نیعمەت وەها خراپە ، ئێوە کوفری نیعمەت مەکەن، لەوە بخۆن کە خودا کردوویەتی بە ڕۆزی بۆتان و حەلاڵ و پاك و پوختەیەو، سوپاسی نیعمەتی خودا بکەن ئەگەر خودا پەرستن .

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ(١١٥).

بەڕاستی ئەوەی خودا حەرامی کردوە لێتان خواردنی گۆشتی مردارەوە بووەو خوێنی ڕەوان و گۆشتی بەرازو گۆشتی هەر حەیوانێ کە لە کاتی سەربڕینیدا ناوی غەیری خودای لێهێنرابێ. کەسێ ناچار بوو لەو حەرامە بخوا بەشەرتێ دەسدرێژی نەکاتە سەر ناچارێکی‌ترو زیاد لە ئەندازەی پێویست بۆ ژیان نەخوات ، ئەوە خودا گوناه بەخش و میهرەبانە .

وَلا تَقُولُواْ لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُواْ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لا يُفْلِحُونَ(١١٦).

بە تەنها قسەیێك كە بە درۆو بێ دەلیل بە زمانتاندا دێت مەڵێن ئەم حەیوانە حەلاڵەو ئەم حەیوانە حەرامە ، ئەمە دەبێتە درۆ هەڵبەستن بە دەم خوداوە کە گوایا ئەمەی حەلاڵ کردووەو ئەوەی

حەرام کردووە . بێگومان ئەوانەی درۆ بە دەم خوداوە هەڵئەبەستن هەرگیز لە ڕۆژی قیامەتدا سەرناکەون .

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(١١٧).

لە دنیادا ڕابواردنێکی کەمیان هەیەو لە قیامەتدا سزایێکی سەخت .

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُواْ حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُواْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ(١١٨).

ئەوانەی جوولەکە بوون ، ئەوەی لەمەوپێش بۆمان باس کردی لە سوورەتی (الانعام)دا لێمان حەرام کردن ، چونکە بێگوێیی فەرمانی خودایان کرد . ئێمە ستەممان لێ نەکردن ، ئەوان خۆیان ستەمیان لە خۆیان کرد .

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُواْ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُواْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُواْ إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ(١١٩).

پاش ئەمانە سەبارەت بەوکەسانەی بە نەفامی و نەزانی خراپەیان کردووەو پاشئەوە تەوبەیان کردووەو پەشیمان بوونەتەوەو بەرامبەر خودا حاڵی خۆیان چاک کردووە ، پەروەردگاری تۆ تاوان بەخش و میهرەبانە .

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ(١٢٠).

بێگومان ئیبراهیم خۆی بە تەنیا ئوممەتێ بوو ، واتە ئەوەندەی ئوممەتێ خاوەنی ڕەوشتی چاک و کردەوەی پاک بوو . ملکەچی فەرمانی خودا بوو . لە هەرچی بیروباوەڕو کردەوەی بەتاڵە لایدابوو. ڕووی کردبووە بیروباوەڕی پاک و بێگەردو لە موشریکەکان نەبوو .

شَاكِرًا لِّأَنْعُمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ(١٢١).

شوكرانەبژێری نیعمەتەكانی خودا بوو و سوپاسی ئەوی ئەكرد . خودا هەڵیبژاردو شارەزای كرد بۆ ڕێگای ڕاست و كردی بە پێغەمبەر.

وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ(١٢٢).

لە دنیادا پایەو حورمەتمان پێدا لەناو خەڵكداو ناووبانگی دەركردو بوو بە خاوەن كەرامەت و ئیستیقامەت و ئەولادی باش و ڕزقی فراوانمان پێ داو، لەپاشەڕۆژیشدا لە ئەهلی بەهەشتە .

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ(١٢٣).

پاشان وەحیمان بۆ كردی كە پەیڕەویی ئایینی خوابەیەك ناسینی ئیبراهیم بكە كە لە بیروباوەڕی بەتاڵ لایدابوو و لە موشریكەكان نەبوو.

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُواْ فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ(١٢٤).

خودا ئیحتیرامی ڕۆژی شەممەی لەسەر ئەو جوولەكانە فەرز كرد كە لەگەڵ مووسا موجادەلەیان ئەكردو بەگوێیان نەئەكرد، كە مووسا ئەمری پێ كردن ڕۆژی جومعە دانێن بۆ عیبادەت و ئیشیتری تێدا نەكەن ، ئەوانیش وتیان ڕۆژی شەممەمان ئەوێ ، ئەوەبوو شەممەیان بۆ دیاری كرا ، كەچی تەنانەت ئیحتیرامی شەممەكەیشیان نەئەگرت و ڕاویان تێدا ئەكرد . بە ڕاستی خودا لە ڕۆژی قیامەتدا حوكم ئەكات لەنێوانیاندا لەو شتانەدا كە ناكۆكییان لەناوا بوو تیایاندا .

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي

هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ(١٢٥).

خەڵك بانگ بكە بۆ ڕێگای خوداو بۆ ئیسلام بوون بە شێوەیێ كە موافقی عەقڵو هۆشی ساغ بێ ، واتە بۆ زانا بە دەلیلێ كە قەناعەتی پێ بكاو بۆ نەزان بە شێوەیێ كە لێی حاڵی ببێو بچێتە دڵیەوە . هەروەها بە پەندو ئامۆژگارییەك كە جوان بێو دڵیان نەرم بكات و ڕایان بكێشێ بۆ ئیسلام نەك دڵیان بریندار بكات و لە حەق دوور بكەونەوە. ئەگەر شوێنەكەیش شوێنی موجادەلە بوو كە بەرانبەر ئەیەوێ قسەی خۆی بباتە سەر، ئەوە پێویستە بە شێوەییێكی باش قسەی لەگەڵ بكەی. ڕایبكێشی بۆ چاكەو دووری بخەیتەوە لە خراپە. بێ گومان خودای تۆ زاناترە كە كێ لە ڕێی ڕاست لائەداو كێ ڕێگای ڕاست ئەگرێتەبەر .

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُواْ بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ(١٢٦).

ئەگەر پاداشی كردەوەی خراپی خەڵكتان دایەوە چاودێریی عەدالەت بكەن با پاداشەكەتان ئەوەندەی پێویست بێ ، واتە: ئازاری ئەوان بۆ ئێوە چەند بوو با ئازاری ئێوەیش بۆ ئەوان هەر ئەوەندە بێ. خۆ ئەگەر خۆتان بگرن و چاوپۆشی بكەن لە تۆڵەسەندنەوە، ئەوە قازانجی بۆ ئێوە زۆرەو لە تۆڵەسەندنەوە باشترە .

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلاَّ بِاللَّهِ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلاَ تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ(١٢٧).

لە بەر باری گران و گەیاندنی ڕیسالەتدا سەبربکە : بێ گومان ، بە تەوفیقی خودا نەبێ ئەو سەبرەت بۆ ناکرێ . لەبەر بێ گوێیی و سەرپێچی کردنی کافرەکان غەم مەخۆو لە مەکریان دڵ تەنگ مەبە .

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ(١٢٨)

بەڕاستی خودا لەگەڵ ئەوانەیە لێی ئەترسن و ئەوانەی چاکە ئەکەن.

جوزئی پازدەهەم

سوورەتی (الاسراء)

مەککەیی‌یە تەنها ئایەتی ٢٦و ٣٢ و ٣٣و ٥٧و لە ئایەتی ٧٣وە نەبێ تا دوایی ئایەتی ٨٠و ، (١١١) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (١)

پاکی‌و بێ‌عەیبی بۆ ئەوخودایە کە شەوڕەویی بە بەندەی خۆی کرد کە موحەممەدە (د.خ) لە شەوێکدا لە (مسجد الحرام)ەوە لە مەککە بۆ (مسجد الاقصا) لە قودسی شەریف، ئەو مزگەوتی ئەقصایەی کە خۆی‌و دەوروبەریمان موبارەك کردووە . بۆ ئەوەیش شەوڕەویمان پێ کرد تا هەندێ نیشانەی قودرەتی خۆمانی پیشان بدەین‌و دڵی پێی دابمەزرێ . بەڕاستی خودا شنەواو بینایەو ئاگای لە هەموو شتە .

وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلاَّ تَتَّخِذُواْ مِن دُونِي وَكِيلاً (٢)

بەڕاستی تەوراتمان دا بە مووساو کردمانە هۆی شارەزایی بۆ بەنی‌ئیسرائیل و، پێمان وتن لە من بەولاوە پشت بە هیچ کەس مەبەستن.

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا (٣)

کە نەوەو زادەی ئەوانەن لەگەڵ نووح لە کەشتییەکەدا هەڵمانگرتن. بەڕاستی نووح بەندەیێکی سوپاسگوزار بوو.

وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا(٤)

وەحیمان کرد بۆ بەنیئیسرائیل لە تەوراتداو پێمان وتن ئێوە دووجار بەدکاریو ستەم ئەکەن لە زەویداو لەم ستەمو بەدکارییەدا یەرز ئەبنەوە بەرزبوونەوەییێکی گەورە .

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا(٥)

کاتێ کە وەعدەی پاداشی خراپەکاریی یەکەم جارتان هات چەند بەندەییێکی بە هێزو ئازا لە بەندەکانی خۆمان ڕەوانە ئەکەین بۆ سەرتان بە دواتاندا ئەگەڕێن و لە ناومالأندا ئەتانگرن و سزاتان ئەدەن. ئەمە بەڵێنێکی بڕیار دراوە و ئەبێ بێتەجێ.

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا(٦)

لە پاشا جارێکیتر سەرتان ئەخەینەوە بەسەر دوژمنەکانتانداو بە ماڵ و کوڕگەلێکی زۆر یارمەتیتان ئەدەین ، پاش ئەوە کە ماڵتان لە شەڕی پێشوودا بە تالأن براو کوڕەکانتان کوژران . هەروەها خەڵکی شەڕکەرتان بۆ زۆر ئەکەین کە هۆی سەرکەوتنە .

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا(٧)

ئێوە ئەگەر چاکە بکەن بۆ خۆتانی ئەکەن و ، ئەگەر خراپە بکەن

زیانی خراپەکە هەر بۆ خۆتان ئەگەڕێتەوە .جا کە وەعدەی پاداشی زۆرو ستەمی جارەکەیترتان هات خەڵکیترتان بۆ ئەنێرین تا بەسەرتاندا سەرکەونەوەو نیشانەی سەرکەوتنیان بە ناوچاوانتانەوە دیار بێو ، وەك جاری پێشوو چوونە (بیت المقدس) ئەمجارەیش بچنەوە ناویو هەرچی دەستیان ئەڕوات بەسەریا وێرانی بکەن .

عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا (٨)

ئەمجا خودای گەورە بەئارامی قسەیان لەگەڵ ئەکات و ئەفەرموێ هیوا هەیە کە خودا ڕەحمتان پێ بکات. بەڵام ئەگەر جارێکیتر دەستتان کردەوە بە خراپەکاری ئێمەیش ئەگەڕێینەوە بۆ تۆڵە لێسەندنتان و، دۆزەخیشمان کردووە بە جێی کافران کە هەرگیز لێی دەرناچن .

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا (٩)

بەڕاستی ئەم قورئانە شارەزاییی خەڵك ئەکات بۆ ڕاسترین ڕێگا کە ئایینی ئیسلامە. هەروەها مژدە ئەدات بەو خاوەن ئیمانانەی کردەوەی چاك ئەکەن بەوەی کە پاداشێکی گەورەیان هەیە .

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (١٠)

ئەوانەیش کە ئیمان و باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەت نییە ، سزاییێکی پڕئازارمان بۆ ئامادە کردوون .

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا (١١)

بنیادەم لە کاتی ڕق هەڵساندا دوعای شەڕ لە خۆیو لە ماڵ و

منالّی ئەکات وەك چۆن دوعای خێریان بۆ ئەکات . بنیادەم پەلەیەو چی بەدڵیا هات ئەیکات بێ ئەوەی بیر لە ئەنجام بکاتەوە .

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُواْ فَضْلاً مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُواْ عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلاً(١٢)

ئێمە شەوو ڕۆژمان کردووە بە دوو نیشانەی دەستەڵات و پڕحیکمەتیی کاری خۆمان ، کە چۆن بە ڕێکوپێکی و بێ زیادو کەم بەدوای یەکدا دێن . هەروەها شەومان تاریك و ڕۆژمان ڕووناك کرد تا لە ڕووناکیی ڕۆژدا کەسابەت بکەن و بە دوای نیعمەتی خودادا بگەڕێن و بەرچاوتان ڕوون بێ‌و ، بە هۆی گۆڕانی شەوو ڕۆژەوە ژمارەی ساڵەکان و حیسابی کاروباری کەسابەتتان بزانن . بە ڕاستی هەموو ئەو شتانەمان بۆ ڕوون کردوونەتەوە کە بۆ کاری دین و دنیاتان پێویستن .

وَكُلَّ إِنسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا(١٣)

هەموو بنیادەمێ کردەوەی خۆیمان کردووەتە گەردنی ، واتە : کردەوەی خۆی لەسەر خۆیەتی‌و، لە ڕۆژی قیامەتدا پەڕەی کردەوەکانی بۆ دەرئەکەین و بە کراوەیی‌و ئاشکرایی پێی ئەگات و سەیری ئەکات و خۆی ئەزانێ لە ژیانی خۆیدا چیی کردووە ؟

اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا (١٤)

لەلایەن فریشتەی مەئموورەوە پێی ئەوترێ : کتێبی کردەوەکانی خۆت بخوێنەرەوەو بزانە چیت کردووە ؟ ئەمڕۆ خۆت بەسیت بۆ

لێپرسینەوەی خۆت ، واتە پێویست ناکات کەس شایەتیت لێ بدات .

مَّن اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولاً(١٥)

هەرکەسێ هیدایەتی خودا قبووڵ بکات قازانجی هیدایەتەکەی هەر بۆ خۆیەتیو، هەرکەسێکیش گومڕا بێ ئەنجامی گومڕاهییەکەی لەسەر خۆیەتیو خۆی زیان ئەکات.هەروەها هیچ گوناهبارێ گوناهی یەکێکیتر هەڵناگرێو تەنها گوناهی خۆی هەڵئەگرێ .ئێمەیش سزای کەس نادەین تا پێغەمبەرێ نەنێرین، کە ناردمان و بەگوێیان نەکرد ئەوکاتە سزامان ئەکەوێتە کار .

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُواْ فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا (١٦)

کاتێ بمانەوێ ئاوەدانییەك بفەوتێنین فەرمان بە خاوەن نیعمەتەکان و دەستەلاّتدارەکانی ئەدەین پەیڕەویی پێغەمبەرەکەیان بکەن و ، لە ڕێی ڕاست لانەدەن .ئەوانیش بێگوێیی فەرمانەکە ئەکەن و لە ڕێی ڕاست لائەدەن. ئەنجا سزایان لەسەر پێویست ئەبێو بە تەواوی وێرانی ئەکەین.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا (١٧)

زۆرمان لە خەڵکی چەرخەکانی پاش چەرخی نووح فەوتاند. خودای تۆ بەسە بۆ پێ زانین و بینینی گوناهی بەندەکانی خۆیو هیچی لێ ون نابێ.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ

جَهَنَّمَ يَصْلاَهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا (١٨)

ئەو کەسەی تەنها ڕابواردن و خۆشیی دنیای بـوێ هـەرچیمان بوێ ئەیدەینێ بـەو کـەسەی بمانەوێ بیدەینێ‌و، لە پاشەڕۆژیشدا دۆزەخ ئەکەینە جێگای‌و بـە زەم‌کراوی‌و دوورخراوەیی لە ڕەحمەتی خوداوە بەو دۆزەخە ئەسووتێ .

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا (١٩)

ئەو کەسەیش کە پاداشی پاشەڕۆژی بوێ‌و هەوڵی باشی بۆ بداو ، ئەو چاکانە بکات کە لـەلایەن خوداوە ئەمریان پێ کراوەو ئەو کارانە نەکا کـە خـودا نەهیی لێ کـردوون و ، باوەڕی ڕاستەقینەی بە خودا ببێ ،ئەوانە هەوڵەکەیان لەلایەن خوداوە قبووڵ کراوە.

كُلاً نُّمِدُّ هَؤُلاء وَهَؤُلاء مِنْ عَطَاء رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاء رَبِّكَ مَحْظُورًا (٢٠)

هەر دوو تاقمەکە چ ئەهلی دین‌و چ ئەهلی دنیا لە نیعمەتی خودای تۆ بەشیان ئـەدەین . بێ‌گومان بەخششی خودای تۆ لە هیچ کەس ناگێڕێتەوەو بەپێی خواستی خودا هەرکەس بەشی خۆی وەرئەگرێ .

انظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلاً (٢١)

سەیرکە چۆن ڕۆزی‌و پایەی هەندێکمان لە دنیادا بەسەرهیی هەندێکدا زیاد کردووە . بێ‌گومان ڕۆژی قیامەت پایـەو پلەی گەورەترە، چونکە پایەو پلەی ئەوێ بەهەشت و پایەکانی ، یا دۆزەخ و قووڵاییەکانیەتی .

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولاً (٢٢)

لەگەڵ خودای پەروەردگارو تاك و تەنیا خودایەكیتر بڕیارمەدەو هاوبەش بۆ خودا دامەنێ ، تا بەخراپی باس نەكرێیت و ، لە میهرەبانیی خودا ناهومێد نەبی .

وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُل لَّهُمَا أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيماً (٢٣)

خودای پەروەردگارت فەرمانی داوە هەر ئەو بپەرستن و ، عیبادەت بۆ كەس مەكەن بۆ ئەو نەبێ. هەروەها فەرمانی داوە لەگەڵ باوك و دایكدا ڕەفتارتان چاك بێ ، ئەگەر یەكێكیان لای تۆ بووو لە سایەی تۆدا پیر بوو ، یا هەردووكیان لای تۆ بوون و لای تۆ پیر بوون ، هەرگیز ئۆف مەكە لە دەستیان تا دڵیان نەیێشێ و هەرگیز لێیان تووڕە مەبەو بەڕوویاندا هەڵمەشاخێو قسەی نەرم و نیان و باشیان لەگەڵ بكە .

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (٢٤)

باڵی زەلیلییان بۆ دانەوێنەو ، خۆت بە ملكەچ پیشان بدە بۆیان و خاكینە بە لەگەڵیان و لە خودای خۆت بپاڕێرەوە بڵێ : خودایا وەك ئەوان منیان بە ساوایی و بچووكی پەروەردە كرد تۆیش لەگەڵ ئەوان میهرەبان و بەڕەحم بە .

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُواْ صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا (٢٥)

خـودای ئێوە زانـاتـرە بـەوەی لە دڵتاندایە ، ئەگەر ئێوە کردارتان چـاك بێ ئـەوا خـودا گـونـاەپۆشی ئەوانەیـە کە ئەگەڕێنەوە بۆ لای و تەوبە ئەکەن .

وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا (٢٦)

حەقی خـزم و خوێش بـدە ، سیلەی ڕەحم بـەجێبێنەو ، قسەت خۆش بێ لەگەڵیان و ، چاکەیان لەگـەڵ بکـە. هـەروەهـا حەقی هەژارو ڕێبوار بدە . بەڵام ماڵت لـە شتی وەهـادا سەرف مەکە کە پێویست نەبێو زیادەڕەوی مەکە لە خەرج کردندا .

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُواْ إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا (٢٧)

بەڕاستی ئەوانەی ماڵی خۆیان لە شتی ناپێویستدا خەرج ئەکەن برای شەیتانەکانن و شەیتانیش زۆر کافرو نافەرمان بەرداری خودای خۆیەتی .

وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاء رَحْمَةٍ مِّن رَّبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُل لَّهُمْ قَوْلاً مَّيْسُورًا (٢٨)

ئەگەر ڕووت لـە خزم و هـەژارو ڕێبوار وەرچەرخاند چونکە نەتبوو بیاندەیتێو شەرمیشت ئەکرد دەست بە ڕوویانـەوە بنێیو چاوەڕوانی ڕزقێکت ئەکرد لەلایەن خوداوە بۆت بێ تا بەشی ئەوانیشی لێ بدەی، لـە حـاڵی وەهـادا قسەیێکی مـەردانـەو بـەجێیان لـەگەڵ بکە کە دڵیان بداتەوەو شادمانیان بکا .

وَلاَ تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلاَ تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا (٢٩)

ئه‌وه‌نده ڕژدو ده‌ست نووقاو مه‌به هیچت له‌ده‌ست نه‌بێته‌وه بۆ که‌س . ئه‌وه‌نده‌یش به‌ده‌هه‌نه‌و ده‌ست بڵاو مه‌به هیچت به ده‌سته‌وه نه‌مێنی‌و به سه‌رزه‌نشت کراوی‌و غه‌مباری‌و په‌شیمانی بۆی دانیشی .

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا(٣٠)

به‌ڕاستی خودای په‌روه‌ردگارت ده‌رگای ڕزق و ڕۆزی ئه‌خاته سه‌رپشت بۆ هه‌رکه‌س خواستی له‌سه‌ر بێ‌و، بۆ هه‌رکه‌سیش خواستی له‌سه‌ر بێ لێی ئه‌گرێته‌وه‌و ڕۆزیی ته‌نگ ئه‌کات. خودا ئاگای له ئاشکراو نهێنیی به‌نده‌کانی خۆی هه‌یه‌و ئه‌یانبینێ‌و ئه‌زانێ قازانجیان له‌چیدایه .

وَلاَ تَقْتُلُواْ أَوْلادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلاقٍ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا(٣١)

کوڕه‌کانتان له ترسی فه‌قیری‌و نه‌بوونی مه‌کوژن و کچه کانتان زینده‌به‌چاڵ مه‌که‌ن ، ئێمه ڕزق و ڕۆزیی ئه‌وانیش و ئێوه‌یش ئه‌ده‌ین. به‌ڕاستی کوشتنیان گوناهێکی گه‌وره یه .

وَلاَ تَقْرَبُواْ الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلاً(٣٢)

نزیکی زینا مه‌که‌ونه‌وه ، چونکه زینا کارێکی خراپه و ڕێگایه‌کی زۆر به‌ده‌و ده‌بێته هۆی تێکدانی نه‌سه‌ب .

وَلاَ تَقْتُلُواْ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلاَ يُسْرِف فِّي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا(٣٣)

ئه‌و نه‌فسه مه‌کوژن که خوا کوشتنی به‌هۆی حه‌قێکی شه‌رعییه‌وه نه‌بێ حه‌رام کردووه. هه‌رکه‌سیش به سته‌م لێکراوی‌و به ناحه‌ق

بکوژرێ ، هێزی شەرعمان داوە بە حەقدارەکەی بۆ کوشتنەوەی بکوژەکە . دەی با ئەو حەقدارە زیادەڕەوی نەکا لە کوشتنەوەی بکوژەکەدا ، چونکە ئەو لەلایەن خواوە یارمەتی دراوە بە حەقی تۆڵەسەندنەوە لە دنیاداو بە پاداشی باش لە ڕۆژی قیامەتدا .

وَلا تَقْرَبُواْ مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُواْ بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولاً(٣٤)

هەرگیز نزیکی ماڵی هەتیو مەکەونەوە بە باشترین ڕێگا نەبێ کە قازانجی هەتیوەکەی تێدا بێ ، تا ئەو هەتیوە ئەگاتە ڕادەی ئاوزان و قام کردنەوە کە بزانێ تەسەڕوف لە ماڵ و حاڵی خۆیدا بکات . هەروەها ئەگەر پەیمانێکتان بەست ؛ بیبەنەسەرو هەڵیمەوەشێننەوە . بەڕاستی پەیمان لێی ئەپرسرێتەوە .

وَأَوْفُواْ الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُواْ بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً(٣٥)

ئەگەر پێوانەتان کرد باش بپێون و ، ئەگەر کێشانەتان کرد بە ترازوویەکی ڕێك بکێشن ، ئەم شێوە مامەڵەیە بۆ ئێوە چاکترەو ئەنجامی جوانترە .

وَلا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً(٣٦)

هەرگیز شوێنی شتێ مەکەوە عیلمت پێی نەبێ و بەڕاستی نەیزانی . بێگومان گوێ و چاوو دڵ ، هەموو ئەمانە پرسیاریان لێ ئەکرێ کە خاوەنەکەیان چیی پێ کردوون . شتێ نەتبیستبێ یا نەتبینیبێ یا

بەڕاستی نەیزانی هەرگیز مەڵێ بیستوومە یا دیتوومە یا ئەیزانم .

وَلا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولاً(٣٧)

بە دەعیەو فیزو خۆبەزل زانینەوە مەڕۆ بە ڕێگادا ، تۆ نە زەوی بە هەنگاوەکانت هەڵئەدڕیو نە بە درێژی ئەگەیتە بەرزیی کێوەکان . واتە دەعیەو خۆبەزل زانین شتێکی زۆر بێ جێیە .

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا (٣٨)

ئەم بیستوپێنج ڕەوشتە کە لە ((ولا تجعل مع الله الها اخر)) ەوە تا ئێرە باس کران و نەهیان لێ کراوە لای خودا ناپەسەندن و پاداشی خراپیان لەسەرە.

ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا (٣٩)

ئەم ئەمرو نەهیانە لەو حیکمەت و خوداناسیو کاری چاکانەن خودا وەحیی کردوون بۆ تۆ . خودای‌تر بڕیار مەدە لەگەڵ خوای تاك و تەنیا بە هاوبەش ، نەبادا بە سەرزەنشت کراویو دوورخراوەیی لە ڕەحمەتی خودا فڕێ بدرێیتە ناو دۆزەخ .

أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلاً عَظِيمًا (٤٠)

ئایا خودا ئێوەی هەڵبژاردووە کە کوڕتان بداتێو ، بۆ خۆی مەلائیکەی ئیختیار کردووە بە کچی خۆی ؟ ئێوە قسەیێکی گەورەو بوختانێکی ناڕەوا بەدەم خواوە ئەکەن بەم قسەیە .

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُواْ وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلاَّ نُفُوراً(٤١)

بەڕاستی ئێمە لەم قورئانەدا بە چەند جۆر عیبارەتمان گۆڕیوەو پەندو ئامۆژگاریمان هێناوەتەوە بۆ ئەوکافرانە تا بیر بکەنەوەو ڕێگەی عەقڵ و تێفکرین بگرن ، بەڵام ئەوان هەر دووریو بێباوەڕییان زیاد ئەبێو ئامۆژگاری کاریان تێناکات .

قُل لَّوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لاَّبْتَغَوْاْ إِلَى ذِي الْعَرْشِ سَبِيلاً(٤٢)

بڵێ بە موشریکەکان ئەگەر لەگەڵ خودادا چەند خوایێکیتر هەبوونایە ، وەکو ئەوان ئەڵێن ، ئەوا ئەڕۆیشتن بۆلای خودای خاوەن عەرش وەك عادەتی پادشاهان وایە کە سەر لەیەك ئەدەن ، یا لێی نزیك ئەبوونەوە بە عیبادەت بۆکردن کە بۆیان دەرئەکەوت ئەوانیتر بێدەستەڵاتن و هەر خوا دەستەڵاتدارە .

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا (٤٣)

خودا پاك و بێعەیبەو زۆر لەو بوختانانە بەرزترە کە ئەوان بۆی هەڵئەبەستن .

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِن لاَّ تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا(٤٤)

هەر حەوت ئاسمانەکان و زەویو هەرکەسیان تێدایەو هەرچی شت هەیە هەموو تەسبیحاتی خودا ئەکەن ، بەڵام ئێوە ئەی موشریکەکان ، لە تەسبیحاتی ئەوان ناگەن . یا مەبەست ئەوەیە هەر حەوت ئاسمانەکان و زەویو هەرکەسیان تێدایەو هەرچی شت هەیە هەموو

دەلالەت لەوە ئەکەن کە خودا (واجب الوجود) ەو لە مومکینات نی‌یەو تاك و تەنیایەو هاوبەشی نی‌یە، بەلاّم ئێوە چونکە عەقلّتان ناخەنەکارو عەناد ئەکەن لەم گەیاندنە ناگەن. خودا زۆر بەحیلمەو زوو تۆلّە ناسەنێتەوەو، زۆر گوناەپۆشە بۆ ئەوکەسەی تەوبە بکات.

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا(٤٥)

کاتی کە تۆ قورئان ئەخوێنی لەبەینی تۆو ئەوانەدا کە باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەت نی‌یە پەردەییێکی داپۆشراو دروست ئەکەین، واتە صیفەتێکی وەها لە دلّی کافرەکاندا دروست ئەکەین مەنعیان بکات لە تێگەیشتنی قورئانەکە.

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْاْ عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا(٤٦)

چەند پەردەییێکمان دروست کردووە مەنعیان ئەکەن لە تێگەیشتنی مەعنای قورئان و، گوێیان سەنگین ئەکەین لە بیستنی قورئانەکە. هەروەها کاتێ کە تۆ لە قورئاندا ناوی خوای خۆت بەتەنها ئەبەی، پشت هەلّئەکەن و ڕائەکەن و نایانەوێ وشەی خوابەیەك زانینەکە ببیسن.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلاَّ رَجُلاً مَّسْحُورًا(٤٧)

ئێمە لە ئێوە زاناترین کەوا لەکاتێکدا ئەو کافرانە گوێت لێ ئەگرن بۆچی گوێت لێ ئەگرن، کە لەناو خۆیاندا بە چپە قسەئەکەن و گالّتە بە تۆو بە قورئان ئەکەن و ئەلّێن ئێوە دوای پیاوێکی سەرلێشێواوی

جادوو لیٚکراو کەوتوون ؟

انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُواْ لَكَ الأَمْثَالَ فَضَلُّواْ فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلاً(٤٨)

جا تەماشا بکە چەند ویٚنەو نموونەت بۆ ئەهیٚننەوەو بەچەند جۆر باست ئەکەن : یەکیٚ ئەڵیٚ شیٚتە . یەکیٚ ئەڵیٚ جادووگەرە . یەکیٚ ئەڵیٚ کاهینە . یەکیٚ ئەڵیٚ لای عەجەمیٚ ئەخویٚنیٚ . یەکیٚ ئەڵیٚ شاعیرە . ئەمانە گومڕا بوون و ناتوانن ڕیٚیەك بدۆزنەوە بۆ تانەلیٚدانت ، جا ئەکەونە قسەی پڕوپووچ کردن .

وَقَالُواْ أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا(٤٩)

کافرەکان ئەڵیٚن ئایا کە ئیٚمە بووین بە ئیٚسقان و ڕزین و هەپڕوون هەپڕوون بووین جاریٚکیتر سەر لەنویٚ بە دروست کردنەوەیەکی تازە زیندوو ئەکریٚینەوە ؟!

قُلْ كُونُواْ حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا(٥٠)

تۆ پیٚیان بڵیٚ : ببنە بەرد یا ببن بە ئاسن ،

أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا(٥١)

یا ببنە شتیٚکیتر لە مەخلووقاتی خوا کە بە هیٚزترو گەورەتر بیٚ ، بە هەرچی ببن خودا دەستەڵاتی هەیە زیندووتان بکاتەوە . دوایی ئەڵیٚن کیٚ دروستمان ئەکاتەوە ؟ بڵیٚ ئەو کەسە کە یەکەم جار دروستی کردن . جا بە گاڵتەکردنەوە سەر با ئەدەن و ئەڵیٚن کەی دروستمان ئەکاتەوە ؟ بڵیٚ لەوانەیە نزیك بیٚ ، بیٚگومان هەر دیٚتەجیٚو ،

دوور لای خودا نزیکە .

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً(٥٢)

له ڕۆژێکدا که بانگتان ئەکات بـۆ حەشرو حیساب و ، ئێوه بەگوێی ئەکەن و بـەدەنگیەوه دێن و ، حـەمدو سەنـاو ستایشی ئەکەن لەسەر تـوان و دەستەلاتی . لـەوڕۆژەدا گومان وا ئەبەن که ماوەیێکی کەم نەبێ له ژیانی دنیادا نەماونەتەوه .

وَقُل لِّعِبَادِي يَقُولُواْ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنـزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا(٥٣)

به بـەندە موسوڵمانەکانم بڵێ له کاتی موجادەله لەگەڵ کافرەکاندا جوانترین قسه بکـەن و بـه زبری لـەگـەڵیان مەدوێن تا نەبێته مایەی ئاشووب . ئەوان شەیتان هـانیان ئـەدا بۆ ئاژاوەو لەوانەیه قسەی زبر ئەنجامی بـاش نـەبێ و زیـاتر بـەرەو عـەنـادو سەرکێشییان بـەرێ . بەڕاستی شەیتان دوژمنێکی ئاشکرای ئادەمیزادە .

رَّبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِن يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِن يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلاً(٥٤)

پێیان بڵێن خودا زاناتره به حاڵی ئێوەو بەوەی له دڵتاندایه. ئەگەر بیەوێ ڕەحمتان پێ ئەکات و ئـەگـەر بیشیەوێ سزاتان ئەدات . ئێمه تۆمان نەناردووه کـه وەکیلی ئـەوان بێ و بەزۆر ئیمانیان پێ بهێنی ، تۆ تەنها مژدەدەرو ترسێنەری .

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا(٥٥)

خودای تۆ زاناترە بەوانەی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەن و ، چاکتر ئەزانێ کێ بۆ پێغەمبەری ئەشێ. هەروەها هەندێ لە پێغەمبەرانمان فەزڵ داوە بەسەر هەندێکیتریانداو داوودمان بەوە گەورە کرد کە زەبوورمان بۆ ناردو لەو زەبوورەی ئەویشدا باسی پیرۆزیی ئایینی ئیسلام و گەورەیی حەزرەتی (محمد) کراوە (ولقد کتبنا في الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون) .مەبەست لەو بەندە چاکانەیش پێغەمبەرو ئوممەتی ئیسلامە .

قُلِ ادْعُواْ الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلاَ يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلاَ تَحْوِيلاً (٥٦)

پێیان بڵێ ئادەی بانگ لەوانە بکەن کە غەیری خودای پەروەردگار بە خودای خۆتانیان ئەزانن ، وەك فریشتەو عیساو عوزەیر ، بزانن هیچتان بۆ ئەکەن ؟ ئەوانە ناتوانن بەلاو ناخۆشیتان لێ لادەن، یا بیدەن بەسەر کۆمەڵێکیتردا . ئەمە تەنها خودای تاك و تەنیا ئەتوانێ بیکا.

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا (٥٧)

ئەوانەی ئەو کافرانە بانگیان لێ ئەکەن تا بەهاواریانەوە بێن و فریایان بکەون ، کامیان بە خوداپەرستیو لە خودا ترسان لێیەوە نزیکترن ، بۆخۆیان لە هۆیەك ئەگەڕێن پێی نزیك ببنەوە لێیو، بەتەمای میهرەبانینیو لە سزای ئەترسن. ئیتر چۆن ئێوە هاوار ئەکەنە ئەوانە؟! بەڕاستی سزای خودا شتێکی سەختەو شایانی ئەوەیە هەموو کەس لێی بترسێ.

وَإِن مِّنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا(٥٨)

هەرچی ئاوەدانییەك هەیە ئێمە پێش ڕۆژی قیامەت وێرانی ئەکەین یا سزاییێکی سەختی بەسەردا ئەدەین، ئەمە لە(لوح المحفوظ)دا نووسراوە.

وَمَا مَنَعَنَا أَن نُّرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلاَّ أَن كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُواْ بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلاَّ تَخْوِيفًا(٥٩)

ئێمە بۆیە ئەو موعجیزانە نانێرین کە قورەیش داوایان ئەکەن چونکە ناردنمان بۆ قەومەکانی پێش ئەمان و باوەڕیان پێ نەکردن و ئەنجام ئەوەبوو لەناومان بردن. ئەگەر بۆ ئەمانیشی بنێرین و باوەڕی پێ نەکەن ئەبێ بیانفەوتێنین و بنەبڕیان بکەین. ئێمەیش نامانەوێ بیانفەوتێنین. یەکێ لەو قەومانە کە موعجیزەمان بۆ ناردن قەومی سەموود بوو کە وشترێکمان لەسەر داواکردنی خۆیان بۆ ناردن ببێ بە هۆی تێگەیشتنی خاوەن عەقڵان، کەچی ستەمیان لێ کردو بە زیندوویی چوارپەلیان بڕییەوە. ئێمە بۆیە ئەو موعجیزانە ئەنێرین لە ناردنی عەزاب بترسن و باوەڕی پێبکەن و عادەتمان وا کردووە ئەگەر باوەڕی پێنەکەن لەناویان ببەین و کەسیان نەهێڵین. لەبەرئەوە بۆیان نانێرین، لەناویان نەبەین.

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِّلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلاَّ طُغْيَانًا كَبِيرًا(٦٠)

یادی ئەوە بکە کە وەحیمان بۆ کردی بەڕاستی خودای تۆ

دەوری کافرەکانی داوەو لە دەستی دەرناچن. ئەوخەوەیش پێشانمان دای کە ئەوە بوو ئەچیتە ناو مەککەوە ، بۆ بەراوردکردنی موسوڵمان و ناموسوڵمان بوو . دیارە خەوی پێغەمبەران ڕاستەو زوو بێ یا درەنگ هەر دێتەدی. هەروەها بای دارە لەعنەتییەکە کە ناوی زەققوومە، بوو بە هۆی تاقی کردنەوەیان . دیارە ئینسانی موسوڵمان باوەڕی بەوە هەیە کە بۆ توانی خودا فەرقی ئاوو خاك و ئاگر نییەو ، لە هەر شوێنێ مەیلی لێ بێ ئەیڕوێنێ ، بەلاّم کافرەکان باوەڕی پێ ناکەن . ئێمە بە هەموو جۆرێ ئەو کافرانە ئەترسێنین ، بەلاّم ئەوترساندنە هەر سەرکەشیو لەخۆبایی‌بوونیان زیاد ئەکات .

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُواْ لِآدَمَ فَسَجَدُواْ إَلاَّ إِبْلِيسَ قَالَ ءَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا(٦١)

یادی ئەوە بکە کە بە مەلائیکەکانمان وت سوجدە بەرن بۆ ئادەم ، هەموو سوجدەیان بۆ برد ئیبلیس (شەیتان) نەبێ کە وتی : من سوجدە بەرم بۆ یەکێ کە لە قوڕت دروست کردووە ؟ !

قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إَلاَّ قَلِيلاً(٦٢)

هەروەها وتی ئاگادارم کە دەربارەی ئەو کەسەی گەورەت کردووە بەسەر منداو فەرمانم پێ‌ئەدەی سوجدەی بۆ بەرم ، بۆچی گەورەت کردووە بەسەر مندا ؟! ئەگەر دوام بخەیت و مۆڵەتم بدەی تا ڕۆژی قیامەت ، هەرچی نەتەوەی ئەوکەسە هەیە ، کەمێکیان نەبێ ، بە گومڕاکردن ، لە ڕەگ و ڕیشەیان دەرئەهێنم .

قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ جَزَاءً مَّوْفُوراً(٦٣)

خودا یش فەرمووی دە بڕۆ ، مۆڵـەتت بێ. هەرکەس لەوان دوای تۆ بکەوێ ئەوا دۆزەخ پاداشتانە پاداشێکی وا حەقی خۆیان بۆ تەواو بکا.

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلادِ وَعِدْهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُوراً(٦٤)

هەرکەست پێ بکرێ لـەوان ، بـە بانگ کردنی بۆ کردەوەی خراپ سووکی بکە . بە سوارەو پیادەتەوە پەلاماریان بدە . هەموو هێزێکت بۆ هەڵخەڵەتاندنیان بخەرەکار . لـە ماڵی حەرام و ئەولادی حەرامدا هاوبەشیان بە . بە درۆو دەلـەسە بـەڵێنیان بدەرێ . بەڵێنی شەیتان تەنها بەوەیە کە کاری خراپ و ڕەوشتی ناشیرینیان لـە بەرچاو جوان بکات .

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلاً(٦٥)

ئەوانەی بەندەی منن و من ئەپەرستن تۆ دەستت بە سەریاندا ناڕوات. ئەوان خودایان بەسە کە پشتی پێ ببەستن و پەنای پێ بگرن لە تۆ.

رَبُّكُمُ الَّذِي يُزْجِي لَكُمُ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُواْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً(٦٦)

خـودای ئێوە ئـەو خـودایـە کـەشتیتان لە دەریادا بۆ بەڕێوەئەبات تا بگەڕێن و لە لوتفی خودا شتومەکتان دەست بکەوێ و قازانج بکەن . بەڕاستی خودا میهرەبانە لە گەڵتان .

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلاَّ إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى

الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا(٦٧)

کاتێ لە ناو دەریادا تووشی ناڕەحەتی ئەبن ، ئەوانەی هاواریان لێ ئەکەن هەموو ون ئەبن و لەیادتان ئەچن چونکە ئەزانن هیچیان لەبارەدا نییەو هیچیان پێناکرێ خودا خۆی نەبێ. جا کە خودا ڕزگاری کردن و گەیاندنیە وشکانی، پشتی لێ هەڵئەکەن و موبالاتی پێ ناکەن و لێی ناپاڕێنەوەو ئەکەونەوە پاڕانەوە لە بتە هیچوپووچەکانتان . بەڕاستی ئینسان ناشوکرە بە نیعمەتی خوداو باوەڕی پێی نییە .

أَفَأَمِنتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا(٦٨)

بۆ وائەکەن و بۆ وائەزانن خوا هەر لە دەریادا ئەتوانێ غەزەبتان لێ بگرێ ؟ ئایا ئێوە لەوە ناترسن لە وشکانیشدا بتانبات بە ناخی زەویداو بیتەپێنێ بەسەرتاندا ؟ یا لەوە ناترسن بایەك بنێرێتە سەرتان بەردەبارانتان بکات و، کەستان دەست نەکەوێ بتانپارێزێو ڕزگارتان بکات لێی ؟

أَمْ أَمِنتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِّنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا(٦٩)

یا ناترسن لەوەی جارێکیتر خوا بەهۆی پێویستییەکەوە یا بۆ کارێکیتر، بتانگێڕێتەوە بۆ ناودەریاو سواری کەشتی ببنەوەو، بەهۆی کوفرتان یان ناشوکریتانەوە بایەکی توندی تێکشکێنتان بنێرێتە سەرو نوقمتان بکات و ، ئیتر کەستان دەست نەکەوێت دوای ئێمە بکەوێو داوای ڕزگارکردنتان بکات لێمان ؟

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً(٧٠)

بەڕاستی ئێمە قەدری ئادەمزادمان گرتووە بە دیمەنی جوان و سروشتی چاك و باڵای ڕێكوپێك و هێزی تێگەیاندن بە قسەو نووسین و ئیشارە كردن و بە هۆش و فام و شارەزا كردنی ڕێگەی ژیان و دەست بەسەر زەویدا گرتن و پیشاندانی ڕێگای چاكەو خراپەو بە گەلێ نیعمەتی‌تر كە لە ژماردن نایەن. لە وشكانیدا بەسەر وڵاخەوە، لە دەریادا لەناو كەشتیدا هەڵمانگرتوون . ڕۆزیی پاك و پوختەمان پێ داون ، چ ئەوەی خۆیان ئامادەی ئەكەن و چ ئەوەی بۆیان ئامادە كراوە. هەروەها گەورەمان كردوون بە گەورەكردن بەسەر زۆر شتدا لەوانەی دروستمان كردوون .

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُوْلَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلاَ يُظْلَمُونَ فَتِيلاً(٧١)

یادی ڕۆژێ بكە كە لەو ڕۆژەدا هەر تاقمێ بە ناوی پێشەوای خۆیانەوە بانگ ئەكەین . جا لەو ڕۆژەدا هەركەسێ نامەی خۆیان بە شادمانییەوە ئەخوێننەوە وئەوەندەی توزقاڵێ ستەمیان لێ ناكرێ .

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلاً(٧٢)

هەركەسێكیش لەم دنیادا كوێر بێ و چاوی ڕێگەی ڕاست نەبینێ ، ئەوە لە پاشەڕۆژیشدا هەر كوێرەو گومڕاترەو ڕێگە بە بەهەشت نابات.

وَإِنْ كَادُواْ لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا لاَّتَّخَذُوكَ خَلِيلاً(٧٣)

بەڕاستی نزیك بوو، خودا نەخواستە ، ئەو كافرانە لات بدەن لە كەوتنە شوێنی ئەوەی وەحیمان كردووە بۆت تا غەیری ئەوەمان لێ نیسبەت بدەی، جا ئەوكاتە ئەیانكردی بە دۆستی خۆیان .

وَلَوْلاَ أَن ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدتَّ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلاً(٧٤)

ئەگەر بە میهرەبانیی خۆمان دڵمان لەسەر حەق قایم نەكردیتایە لەوانەبوو كەمێك مەیل بكەی بە لای ئەواندا .

إِذًا لَّأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لاَ تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا(٧٥)

جا ئەگەر وا بوایەو نزیكیان ببوویتایەتەوە، سزای ژیان و سزای مردن، سزای دنیاو سزای قیامەتمان، دوو قاتی خەڵكیتر، دەرخوارد ئەدایت ، چونكە تۆ گەورەیت و گوناهی گەورەیش لە گوناهی خەڵكیتر گەورەترە. ئەوكاتە كەست دەست نەئەكەوت یارمەتیت بدات و سزات لێ لادات.

وَإِن كَادُواْ لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لاَّ يَلْبَثُونَ خِلافَكَ إِلاَّ قَلِيلاً(٧٦)

بەڕاستی نزیك بوو ئەهلی مەككە ناڕەحەتت كەن تا لە خاكی مەككە دەرت كەن . جا ئەگەر دەرچوویتایە، ئەوان پاش تۆ ماوەییێكی كەم نەبێ نەئەمانەوە . ئەوەبوو كە پێغەمبەر (د.خ) لە مەككە دەرچوو ئەوەندەی نەبرد غەزای بەدر ڕوویداو كافرەكانی مەككە زۆریان لێ كوژراو سوپاكەیان شكا .

سُنَّةَ مَن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِن رُّسُلِنَا وَلاَ تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلاً(٧٧)

ئەمە یاسایەكە ئێمە دامانناوە دەربارەی ئەو پێغەمبەرانەی پێش تۆ

ناردوومانن کە هەر قەومێ پێغەمبەرەکەیان دەرکردبێ لەناومان بردوون . بێگومان یاسای خودا گۆڕانی بۆ نی‌یە .

أَقِمِ الصَّلاَةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا(٧٨)

نوێژەکانت ڕاگرەو بیانکە هەر لە لادانی خۆرەوە لە ناوەڕاستی ئاسمان تا تاریکایی شەو دادێ ، واتە : نوێژەکانی نیوەڕۆو عەسرو مەغریب و عیشا . هەروەها نوێژی بەیانی بکە ، بەڕاستی فریشتەکانی شەوو ڕۆژ ئاگایان لە نوێژی بەیانیانە .

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا(٧٩)

لە هەندێ کاتی شەودا واز لە خەو بێنەو شەونوێژ بکە . ئەم شەونوێژە بەتایبەتی لەسەر تۆ فەرزکراوەو زیادە پاداشی تێدایە بۆت . ڕجا وایە بەهۆی ئەم خودا پەرستییانەوە خودا بەرزت بکاتەوە بۆ پایەیێکی باشی ستایش کراو .

وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنْكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا(٨٠)

تۆ بڵێ : ئەی خوای پەروەردگار ! بەجۆرێکی باش بمخەرە ناو قەبرو ، بەجۆرێکی باشیش لە قەبرم دەرکە بۆ حەشرو ، یارمەتیدەرێکی بەهێزم لای خۆتەوە بۆ بنێرە .

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا(٨١)

هەروەها بڵێ : حەق کە ئایینی ئیسلامە هات و بەتاڵ کە کوفرە

لەناوچوو. بێگومان شتی پووچ و بێمایە خۆی ناگرێ‌و لە ناو ئەچێ.

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلاَّ خَسَارًا(٨٢)

ئێمە لە ئایەتی قورئان ئایەتی‌وا نازڵ ئەکەین کە شیفایەو ڕزگارییە لە نەخۆشیی مایەیی‌و مەعنەوی بۆ ئەوانەی باوەڕیان بە خودا هەیە ، بەڵام قورئان هیچ بۆ ستەمکاران زیاد ناکات زیان نەبێ .

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا(٨٣)

کە نیعمەت ئەدەین بە ئینسان و، لەش ساغ و دەوڵەمەندی ئەکەین، ڕوو لە ناوی خودا وەرئەچەرخێنێ‌و خۆی بە زل ئەزانێ‌و لە خودا دوور ئەکەوێتەوە . کە تووشی ناڕەحەتییەکیش ئەبێ، نەخۆش ئەکەوێ یا هەژار ئەبێ. ناهومێدی لە ڕەحمەتی فراوانی خودا دائەگرێ‌و هیوای ئەبڕێ.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلاً(٨٤)

تۆ بڵێ : هەرکەس لەسەر ڕەوشت و مەزاج و عادەتی خۆی ئێش ئەکات و ئەجووڵێتەوە ، جا خودای ئێوە باشتر ئەزانێ کێ ڕێگای ڕاستی باشتر گرتووە .

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُم مِّنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً(٨٥)

لەبارەی ڕۆحەوە لێت ئەپرسن کە چییە ؟ بڵێ : ڕۆح لەو مەخلووقانەیە کە بە ئەمرو فەرمانی خودای من پەیدا بوون و ، هەر

خــودا خــۆی ئــەزانێ چیە . ئێوە ئەندازەییێکی کەم نەبێ زانیاریتان پێنەدراوە ، دیارە عەقڵی ماددیی کەموکووڕی ئێوە پــەی بــە شتی نامەحدوود ناباو نایزانێ .

وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لاَ تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلاً(٨٦)

ئەگەر بمانویستایە ئەو قورئانـەمـان کـە وەحیمان کردووە بۆ تۆ لە سینە و لەسەر لاپەڕەکان مەحو ئەکردەوە ، ئەوکاتە کەسێکت دەست نەئەکەوت لەجیاتیی ئێمە بۆت بگەڕێنێتەوە .

إِلاَّ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا(٨٧)

بەلام خودا بەمیهرەبانیی خۆی لای نەبرد . بەڕاستی فەضلو چاکەی خودا بەسەر تۆوە گەورەیە .

قُــلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُواْ بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لاَ يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا(٨٨)

تۆ بڵێ ئەگەر هەموو ئینسان و جینن کۆببنەوە بۆئەوەی وێنەی ئەم قورئــانــە بێنن نــاتوانن وێنەی بێنن هــەرچەند لەناو خۆیشیاندا پشتی یەکتر بگرن .

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلاَّ كُفُورًا(٨٩)

بەڕاستی ئێمە لەم قورئانەدا هەموو جۆرە نموونەو ڕووداوێکی سەیرو عەجایەبمان بۆ خەڵك هێناوەتەوە تا بیربکەنەوەو ئیمان بهێنن ، کــەچی بەشی زۆری ئادەمزاد لە کافری بەولاوە ڕێگایەکی‌تریان ئیختیار نەکرد.

وَقَالُوا لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا(٩٠)

وتیان: تا کانییەکمان لە زەوی بۆ هەڵنەقوڵێنی، باوەڕت پێ ناکەین و ئیمانت پێ ناهێنین .

أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا(٩١)

یا ئەبێ باغێکی دارخورماو دارمێوت هەبێ چەند جۆگای بەناودا بتەقێنی بە تەقاندن .

أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلاً(٩٢)

یا وەك خۆت ئەڵێیت پارچە پارچە ئاسمان بدەیت بەسەرماندا ، یا خوداو فریشتەکان بێنیتە سەرمان کە شاهید بن لەسەر ڕاستیی قسەکانت .

أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّن زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَن نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَّقْرَؤُه قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنتُ إِلاَّ بَشَرًا رَّسُولاً(٩٣)

یا خانوویێکی ئاڵتوونت هەبێ، یا بەرز بیتەوە بۆ ئاسمان و، لەگەڵ ئەوەیشدا تا کتێبێکمان بۆ نەهێنی بیخوێنینەوە تیا نووسرابێ بەرزبوویتەوە، باوەڕ بە بەرزبوونەوەکەت ناکەین . تۆیش بڵێ : پاکی و بێ خەوشی بۆ خودای منە. ئێوە چۆن داوای شتی وەها لە من ئەکەن ؟ بۆ من لە بنیادەمێکی فروستادەی خوا بەولاوە هیچ هەم؟ واتە: من مرۆیەکم توانم کەموکورت و سنووردارە، چۆن ئەتوانم ئەم

شتانە بکەم ؟

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُواْ إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَى إِلاَّ أَنْ قَالُواْ أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَّسُولاً(٩٤)

هیچ شتێ مانیعی ئەو خەڵکە نەبوو پاش هاتنی قورئان و دەرکەوتی حەق ئیمان بهێنن ئەوە نەبێ کە ئەیانوت ئایا خودا ئادەمزادیکی بە فروستادەیی ناردووە ؟

قُل لَّوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَّسُولاً(٩٥)

تۆ بڵێ بەو کافرانە ئەگەر لە ئەرزا مەلائیکە ببوونایە بە نیشتەجێیی بڕۆیشتنایە بەسەر زەویداو وەکو ئادەمیزاد لەوێ بژیانایە ، لە ئاسمانەوە مەلائیکەمان ڕەوانە ئەکرد بۆ سەریان بە پێغەمبەری ، چونکە پێغەمبەر ئەبێ لە نەوعی ئەوانە بێ کە ڕەوانە ئەکرێ بۆ سەریان . دەی مادام ئێوە ئادەمیزادن پێویستە ئادەمیزادیش بێت بۆلاتان، ئیتر بۆچی داوای هاتنی مەلائیکە ئەکەن کە لە غەیری جینسی خۆتانە ؟

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا(٩٦)

بڵێ خودا بەسە بۆ شاهیدی لەنێوان من و ئێوەدا . خودا ئاگادارو بینایە بە حاڵی بەندەکانی خۆی .

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا

مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا(٩٧)

هەرکەس خودا هیدایەتی بدا ئەوکەسە شارەزای ڕێگای ڕزگاری بووەو ، هەرکەسیش خودا گومڕای بکات ئەو جۆرەکەسانە دۆستی وەهایان نابێ سوودیان بۆیان هەبێو ، لە ڕۆژی قیامەتا لەپەوڕوو حەشریان ئەکەینو بە کوێریو کەڕو لاڵی بەکێشیان ئەکەینو جێگایان دۆزەخە ، هەرچەند بڵێسەی دامرکێتەوە ئێمە گڕەکەی زیاد ئەکەین .

ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُواْ بِآيَاتِنَا وَقَالُواْ أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا(٩٨)

ئەمە سزای ئەوانە چونکە باوەڕیان بە ئایەتەکانمان نەئەکردو ئەیانوت ئایا ئەگەر ئێمە مردینو بووین بە ئێسقانو ڕزین، ئایا تازە ئێمە بە دروست کردنێکی نوێ زیندوو ئەکرێینەوە ؟

أَوَلَمْ يَرَوْاْ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلاً لاَّ رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلاَّ كُفُورًا(٩٩)

ئایا نازانن ئەوخودا توانایە کە ئاسمانەکانو زەویی دروست کردووە ئەتوانێ وێنەی ئەوانیش دروست بکاتەوەو ماوەیێکی بۆ مانەوەیان لە دنیاداو بۆ مردنیانو بۆ زیندوو کردنەوەیان داناوە هیچ گومانی تێدا نییە ؟ بەڵام ستەمکارەکان لەگەڵ ئاشکرایی ئەم ڕاستییەیشدا لە کافری بەولاوە هیچ ناکەنو هیچیان ناوێ .

قُل لَّوْ أَنتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَّأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنفَاقِ وَكَانَ الْإِنسَانُ قَتُورًا(١٠٠)

تۆ پێیان بڵێ: ئەگەر ئێوە خاوەنی گەنجینەكانی ڕەحمەتی خودای من بوونایە، لە ترسی تەواوبوونی هیچتان بە كەس نەئەدا. ئادەمزاد هەر لە بنەڕەتەوە ڕژدو دەست نووقاوە .

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَاسْأَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَى مَسْحُورًا(١٠١)

بەڕاستی ئێمە نۆ موعجیزەی ئاشكرامان دا بە مووسا كە هەموو دەلیل بوون لەسەر دەستەڵاتی خودا. ئەو نۆ موعجیزەیەیش بریتی بوون لە عاساو، دەستی وەك چرا هەڵگیرساوو، بەرزكردنەوەی كێوی طوورو، لەت بوونی دەریاو، چەند ساڵێ قاتیوقڕیو بێڕزقیو، هێرشی ئەسپێ بۆسەرعەماری ڕزقو بۆ سەر لەشیانو، هێرشی بۆق بۆ سەر خۆراكیانو، خوێن لەسەر نانو خوانیانو دەرهاتنی ئاو لە بەردەوە . دەی هەواڵی ئەوە لە بەنیئیسرائیلییەكان بپرسە كە مووسا هات بۆلایانو، فیرعەون وتی: ئەی مووسا تۆ پیاوێكی جادوولێكراوی.

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ هَؤُلاءِ إِلاَّ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا(١٠٢)

مووسایش وتی : تۆ خۆت ئەزانی كەس ئەو موعجیزانەی نەناردووە خودا نەبێ كە ئەو موعجیزانەیش دەلیلن لەسەر ڕاستیی قسەی من . من بەڕاستی لام وایە تۆ لە ڕێی ڕاست لادراویو تەبیعەتت لەسەر شەڕ خوڵقاوە .

فَأَرَادَ أَن يَسْتَفِزَّهُم مِّنَ الأَرْضِ فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ جَمِيعًا(١٠٣)

جا فیرعەون ویستی بەنیئیسرائیلییەكان سووكو بێنرخ بكاتو لە

میسریان دەربکات . ئێمەیش فیرعەون و ئەوانەی لەگەڵیا بوون هەموومان نوقم کردن و لەناومان بردن .

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُواْ الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا(١٠٤)

پاش نقوم کردنی فیرعەون و ئەوانەی لەگەڵیا بوون، بە بەنی ئیسرائیلییەکانمان وت : لەو ئەرزەدا دانیشن کە فیرعەون ویستی دەرتان کا لێی . کە وادەی ڕۆژی قیامەتیش هات ، هەمووتان حازر ئەکەین ، ئیوەیش و ئەوانیش و ، موحاکەمەتان ئەکەین و بەختیارو بەدبەخت لە یەك جیا ئەکەینەوە.

وَبِالْحَقِّ أَنزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا(١٠٥)

ئێمە ئەم قورئانەمان بە حەق نازڵ کردووە کە هەر ئەبوو وا نازڵمان بکردایەو ، بە حەق نازڵ بووە و پێویست بووا نازڵ ببێ ، تۆیشمان نەناردووە بۆ ئەوە نەبێ مژدە بە گوێگر بدەیت و ئەوانە بترسێنی کە گوێناگرن .

وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنزِيلاً(١٠٦)

ئێمە ئەم قورئانەمان بەش بەش ناردوەتە خوارەوە تا بە شێنەیی و لەسەرخۆ بۆ خەڵکی بخوێنیتەوەو ئەوانیش بە ئاسانی تێیبگەن. ئێمە قورئانمان بە پێی ڕووداوەکان پارچە پارچە ناردوەتە خوارەوە .

قُلْ آمِنُواْ بِهِ أَوْ لاَ تُؤْمِنُواْ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُواْ الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ سُجَّدًا(١٠٧)

پێیان بڵێ ئیمان بێنن بە قورئان یا ئیمانی پێ نەهێنن ، نە بە ئیمانەکەتان قورئان زیاد ئەکات و نە بە ئیمان نەهێنانتان کەم ئەکات، خەڵکی لە ئێوە چاکتر ئیمانیان پێ هێناوە لەوانەی کە کتێبە پێشووەکانیان خوێندووە تەوەو ڕاستیی وەحی ئەزانن و فەرق لە بەینی حەق و ناحەقدا ئەکەن ، کاتێ کە قورئانیان بەسەردا بخوێنرێتەوە بە ڕوودا ئەکەون و سوجدە بۆ خودا ئەبەن .

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولاً(١٠٨)

ئەڵێن پاکی و بێعەیبی بۆ خودایە ، بەڕاستی وەعدەی خودای ئێمە ئەبێ بێتەجێ .

وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا(١٠٩)

بە ڕوودا ئەکەون و ئەگرین و بیستنی قورئان ترسیان لە خودا زیاد ئەکات .

قُلِ ادْعُواْ اللَّهَ أَوْ ادْعُواْ الرَّحْمَنَ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً(١١٠)

تۆ بڵێ بە (یاالله) بانگ بکەنە خوا یا بە (یارحمان) دروستەو هیچ مانیعێکی تێدا نییە ، هەردووکیان جوانن و خودا ناوی جوان جوانی هەیە کە بە (الاسماء الحسنی) ناسراون و لە هەموو ناوێ جوانترن . نوێژ بە دەنگی بەرز مەکە کە کافرەکان گوێیان لێ بێو دەست بکەن بە جنێودان ، بە دەنگی نزمی وەهایش مەیکە کە تەنانەت خۆیشت نەیبیسی. لەنێوان ئەم دوو جۆرەدا ڕێگایەکی مامناوەندی نە بەرز و

نە نزم بگرە .

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا (١١١)

تۆ بڵێ سەناو ستایش بۆ ئەو خودایە نەوەی بۆ خۆی قەرار نەداوەو هاوبەش و هاوکاریشی نییە لە تەسەڕوفدا ، هەروەها یارمەتیدەریشی ناوێ لەبەر کزبوون و داماوی ، چونکە هەرگیز کز نابێ تا پێویستی بە یارمەتیدەر بێ . بە گەورەی جیهانی دابنێ و بڵێ خوا لە هەموو گەورەیێ گەورەترە .

سوورەتی (الكهف)

مەككەیی‌یە تەنها ئایەتی ٣٨ و لە ئایەتی ٨٣وە نەبیٚ تا ئاخری ئایەتی ١٠١ و ، (١١٠) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُ عِوَجاً(١)

سەناو ستایش بۆ خودای (واجب الوجود)ە كە قورئانی پیرۆزی نازلٚ كردووەتە سەر بەندەی خۆی كە پیٚغەمبەرەو، لەو قورئانەدا كە ناردوویەتی هیچ جۆرە لاریو نالەبارییەك نی‌یە چ لەلایەن وشەوەو چ لەلایەن واتاوەو لە هیچ شتیٚكدا لە حەقو ڕاستی لای‌نەداوە.

قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا(٢)

قورئانیٚكە ڕاستو ڕەوانو میانەڕەوەو بەرژەوەندیی بەندەگانی خودا ئەپاریٚزیٚ.. بۆ ئەوە نیٚرراوەتە خوار كافرانو بیٚ‌ئیمانان لە سزای سەخت بترسیٚنیٚو، مژدەی دواڕۆژی باشو پاداشی چاك بەوانە بدات كە باوەڕیان بە خودا هەیەو كردەوەی چاك ئەكەن.

مَّاكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا(٣)

كە هەتا هەتایە لەو خۆشییەدا ئەمیٚننەوە.

وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا(٤)

هەروەها بۆئەوە نیٚرراوەتە خوارەوە ئەوانە بترسیٚنیٚ لە سزای سەخت كە ئەڵیٚن خودا كوڕی هەیە.

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلاَ لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ

يَقُولُونَ إِلاَّ كَذِبًا(٥)

نە خۆیان ئاگایان لەمە هەیەو نە باووباپیریان ئاگایان لێ بووە!. بوختانێكی زۆر گەورەیە لە دەمیان دەرئەچێ و قسەكەیان درۆ و دەلەسە نەبێ هیچیتر نییە.

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا(٦)

لەوانەیە تۆ خۆت بە خەم و خەفەت بفەوتێنی لە داخی ئەو كافرانە كە باوەڕ بەم قورئانە پیرۆزە ناكەن.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً(٧)

بێگومان هەرچی لەسەر ڕووی زەوییە لە گیاو گوڵ و گوڵزارو دارو درەخت و جۆراوجۆری میوەو هەمووجۆرە سەوزاییەك، ئێمە كردوومانن بە هۆی جوانیو ئارایشتی زەوی، تا خەڵكی سەرزەوییان پێ تاقی بكەینەوەو بەراوردیان بكەین ئاخۆ كامیان كاری جوانترەو هەڵسوكەوتی ڕاسترەو، باشتر سوودی دین و دنیا لەو بەرهەمانە وەرئەگرێ ؟

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا(٨)

هەروەها پاش ئەو ئارایشت و جوانییە دەیكەینەوە بە زەوییەكی بێگیان و بێگیاو ڕووتوقووت.

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا(٩)

ئایا تۆ گومان وا ئەبەی ڕاگرتن و هێشتنەوەی گیانی كۆمەڵی ئەصحابولكەهف شتێكی سەیرەو، لەچاو موعجیزەو نیشانە زۆرەكانی

خودادا مایەی سەرسوورمانە ؟

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُواْ رَبَّنَا آتِنَا مِن لَّدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا(١٠)

لەوکاتەدا کە کۆمەڵێ گەنجی خاوەن ئیمان لە دەست جەورو ستەمی کافری زۆردار هەڵاتن و پەنایان بردە بەر ئەشکەوت و خۆیان شاردەوەو، لە خودای خۆیان پاڕانەوە وتیان: خودایا! لەلایەن خۆتەوە ڕەحمەتمان بدەرێ و لە گوناهمان ببووری و ڕۆزیمان بدەرێو لە فێڵ و زۆری دوژمن ڕزگارمان بکەو، لەم کارەدا کە لەسەرینی ڕێگای ڕاستمان پیشان بدە.

فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا(١١)

ئەوەبوو بۆ ماوەی چەند ساڵ لەو ئەشکەوتەدا خەواندنمان بەجۆرێ هیچ دەنگ و هەرایەك خەبەریان نەکاتەوە.

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِثُواْ أَمَدًا(١٢)

پاشان بیدارمان کردنەوە تا بزانین لەو دوو تاقمە کە ئیختیلافیان لە ماوەی مانەوەیاندا هەبوو، کامیان ماوەی مانەوەیانی باشتر زانیوەو چاکتر بۆی چووە ؟

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُواْ بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى(١٣)

ئێمە بەشێوەیێکی ڕاست باسی بەسەرهاتی ئەوانت بۆ ئەگێڕینەوە: ئەوانە کۆمەڵە لاوێك بوون ئیمانیان بە خودای خۆیان هێنابوو، ئێمەیش زیاتر باوەڕمان بەهێزکردبوون و زیاتر بەرچاومان ڕوون کردبوونەوە.

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُواْ فَقَالُواْ رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُوَاْ مِن دُونِهِ إِلَهًا لَّقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا(١٤)

دڵمان لـــەسەر خۆگریو تەحەممول کردنی دووریی لە وڵاتو ماڵو منداڵو لەسەر دەربڕینی حەق لە ڕووی زۆرداری کافردا بەهێزکردبوون، ئەوەبوو لـــە بـەردەمیدا هـەستانە سەر پێو بەئاشکرا وتیان: خودای پەروەردگـاری ئێمە خـودای پـەروەردگـاری ئـاسمانەکان و زەوییەو، بێجگە لەو بانگ لە هیچ کەس ناکەین و کەس ناپەرستین ئەو نـەبێ. ئەگەر بانگ لە غەیری ئەو بکەین و بێجگە لـەو شتێکیتر بپەرستین، ئەوا قسەییێکی هەڵەو هیچوپووچ و دوور لە ڕاستیمان کردووە.

هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُواْ مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا(١٥)

ئا ئەوانە خێڵەکەی ئێمەن لـە خودای (واجب الوجود) بەولاوە، چەند خوداییێکی درۆیینە ئـەپـەرستن! ئـەوە بـۆ بەڵگەییێکی دیارو ئاشکرا لەسەر ڕاستیو بەکەڵکیی ئـەوانـە نـاهێننەوە؟ چۆن شت بێدەلیل دەکرێت بـە خـودا؟! کێ لـەو کەسە ستەمکارترە کە درۆ بۆ خودا هەڵبەستێو هاوبەشی بۆ دابنێ؟

وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلاَّ اللَّهَ فَأْوُواْ إِلَى الْكَهْفِ يَنشُرْ لَكُمْ رَبُّكُم مِّن رَّحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُم مِّنْ أَمْرِكُم مِّرْفَقًا(١٦)

جا کۆمەڵە لاوەکـە لە ترساندا لە کافرەکان جیا بووبوونەوە، لەناو خۆیانا وتبوویان: مادام ئێوە لەو قەومە خراپەو لەو بتانە جیابوونەوە کـە ئەوان ئـەیـانپەرستن و خـوا نـاپەرستن، بڕۆنـە ئەو ئەشکەوتە.

خودای گەورەیش لە میهرەبانیی خۆی بەشتان ئەدات و کارتان بۆ ئاسان ئەکات و هۆی حەسانەوەو ژیانتان بۆ ئامادە ئەکات.

وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَت تَّزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَت تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِّنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُّرْشِدًا(١٧)

وەزعی ئەشکەوتەکەیان واکەوتبوو کە خۆر هەڵئەهات بەلای ڕاستیا لایئەداو کە ئاوا ئەبوو بەلای چەپیا لای ئەدا. هەتاو سوودی پێ ئەگەیاندن، بەڵام تیشك و گەرمای هەتاوەکە لێی نەئەدان. ئەوانیش لە ناوەڕاستی ئەشکەوتەکەدا بوون بە جۆرێ کە هەوای پاکیان پێ ئەگەیشت و شێ و تاریکیی ئەشکەوتەکە ئازاری نەئەدان. ئەمە کاری خودایە کە بەو جۆرە لەو ئەشکەوتەدا ئەحەسانەوەو، نیشانەییێکە لە نیشانەکانی میهرەبانیی ئەو. بێگومان هەرکەس خودا هیدایەتی بدات ئەوە بەڕاستی شارەزای ڕێگای ڕاست ئەبێ و، هەرکەسیش خودا گومڕای بکات هەرگیز نابینی دۆستێکی یاریدەدەرو ڕێ پیشاندەری هەبێ.

وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا(١٨)

ئەگەر تەماشات بکردنایە وات ئەزانی بەخەبەرن، یا لەبەرئەوەی چاویان کراوە بوو یا لەبەرئەوەی جموجووڵیان ئەکرد، کەچی لەڕاستیدا نووستبوون. بەلای ڕاست و چەپدا هەڵمان ئەسووڕاندن تا

لەشیان نەڕزێ .. هەروەها سەگەکەیشیان لە بەردەرگای ئەشکەوتەکەدا هەردوو دەستی ڕاخستبوو. ئەگەر برۆیشتیتایەتە ڕاسەریان و سەیرت بکردنایە ڕات ئەکرد لێیان و گیانت پڕ ئەبوو لە ترس لە وەزعیان .

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءلُواْ بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُواْ لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُواْ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُواْ أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا(١٩)

جا هەروەك خەواندنمان خەبەریشمان کردنەوە . بێ‌گومان ئەم خەواندن و خەبەرکردنەوەیە نیشانەی دەستەڵات و توانی خودایە . بۆیە خەبەرمان کردنەوە تا لەناو خۆیانا پرسیار لە یەکتر بکەن و ڕاستییان بۆ دەرکەوێ و باوەڕیان بە توانی خودا زیاتر ببێ . جا یەکێکیان وتی : ئاخۆ چەندێکە لەم ئەشکەوتەدا خەوتووین ؟ هەندێکیان لە وەڵاما وتیان : ڕۆژێك یا هەندێ لە ڕۆژ . دوایی کە لە خۆیان ورد بوونەوە تەماشایان کرد نینۆك و موویان زۆر درێژ بووەو ، خەوەکە هیی ڕۆژو دوو ڕۆژ نی‌یە ، وتیان هەر خودا خۆی ئەزانێ چەند خەوتوون ؟ ئادەی یەکێکتان بنێرن بۆ شارو با ئەم دراوە زیوەیشتان لەگەڵ خۆی بەرێ‌و بزانێ کام دووکاندار خواردەمەنیی پاك و پوختەتری هەیە ڕزق و ڕۆزیی لێ بکڕێ بۆتان . با زۆر بەنەرمییش قسە لەگەڵ ئەهلی بازاڕ بکات و کارێکی وا نەکات کەس پێتان بزانێ .

إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُواْ عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُواْ إِذًا أَبَدًا(٢٠)

چونکە بەڕاستی ئەگەر بێتو ئەهلی شارەکە پێتان بزانن ئەوا یا بەردەبارانتان ئەکەن و ئەتانکوژن یاخۆ زۆرتان لێ ئەکەن و ئەتانگێڕنەوە بۆ سەر ئایینی خۆیان و ئیتر ئەگەر گەڕانەوە بۆ ئایینی ئەوان هەرگیز لە سزای خودا ڕزگار نابن .

وَكَذَلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُواْ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لاَ رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُواْ ابْنُواْ عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُواْ عَلَى أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا(٢١)

هەروەك خەواندنمان و زیندوومان کردنەوە ، وەهایش خەڵکمان لە وەزعیان ئاگادار کرد ، تا ئەو خەڵکە بزانن بەڵێنی خودا ڕاستەو هاتنی ڕۆژی قیامەت شتێکی ڕاست و بێ گومانە ، چونکە ئەوی بتوانێ ئەو ماوە زۆرە بنیادەم بخەوێنێ و دواییش زیندووی بکاتەوە ، دەستەڵاتی ئەوەی هەیە ڕۆژی قیامەتیش هەموو مردووان زیندوو بکاتەوە. لەو وەختەدا خەڵکەکە ئەوانەیان دی دەمەقاڵەیان بوو لە مەسئەلەی زیندووبوونەوەدا . جا کە پاشان ئەو کۆمەڵە لاوە بەتەواوی مردن ، خەڵکەکان وتیان خانوویەکیان بەسەرەوە بکەنەوە با شوێنەکە ببێتە ئاوەدانی.خودا زاناترە حاڵی ئەمانە چۆن بووە؟هەندێکی دەستەڵاتداریش وتیان : مزگەوتێکیان بەسەرەوە دروست ئەکەین .

سَيَقُولُونَ ثَلاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلاَّ قَلِيلٌ فَلا تُمَارِ فِيهِمْ إِلاَّ مِرَاءً ظَاهِرًا وَلا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا(٢٢)

هەندێك لە ئەهلی كیتاب ئەڵێن : كۆمەڵی ئەشكەوتەكە سێ كەس بوون و چوارەمیان سەگەكەیان بووە . هەندێكیش لە گاورەكان ئەڵێن : پێنج بوون و سەگەكەیان شەشەمیان بووە . ئەمانە لە خۆیانەوە غەیب لێ ئەدەن و باسی شتێ ئەكەن ئاگایان لێ نی‌یە. موسوڵمانەكانیش ئەڵێن : حەوت كەس بوون و سەگەكەیان هەشتەمیان بووە . تۆ ئەی پێغەمبەری خودا بڵێ : خودا لە هەمووكەس چاكتر ئەزانێ چەند بوون. خەڵكێكی كەم نەبێ ، لەوانەی كە خودا ئاگاداری كردوون ، كەس نازانێ چەند بوون ؟ هەروەها تۆ ئەی پێغەمبەری خودا دەربارەی (اصحاب الكهف) بەشێوەیێكی سادە نەبێ موجادەلەیان لەگەڵ مەكەو دەربارەی بەسەرهاتیان لە كەس مەپرسە، چونكە ئەوانە نایزانن و بۆ ئەوەیش ناشێن پرسیاریان لێ بكرێ .

وَلا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا(٢٣)

هەرگیز مەڵێ سبەی فلان كار ئەكەم .

إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُر رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي لأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا(٢٤)

بێ ئەوەی بڵێی ئەگەر خودا خواستی لەسەر بێ ، واتە : بڵێ : ئەگەر خودا خواستی لەسەر بێ فلانەكار ئەكەم . جا ئەگەر لەبیرت چوو و كەوتەوە بیرت بڵێ (ان شاء الله) . هەروەها بڵێ تكام وایە خودا شارەزام بكات بۆ زانینی شتێ كە لە زانینی بەسەرهاتی (اصحاب الكهف) زیاتر لە پێغەمبەرایەتیم بگەیێنێ .

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا(٢٥)

ئەو كۆمەڵە سێسەدونۆ ساڵ بە خەوتووی لە ئەشكەوتەكەدا مانەوە .

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا(٢٦)

بڵێ : خودا زاناترە كە چەند ماونەتەوە تیادا . هەر ئەوە هەموو نهێنییەكانی زەوی و ئاسمانەكان ئەزانێ . ئای كە بینایە ، ئای كە شنەوایە و هیچی لێ ون نابێ . هەرچی ئەهلی ئاسمانەكان و زەوی هەیە ، خودا نەبێ ، كەس نییە سەرپەرشتییان بكات و كاریان ڕاپەڕێنێ . خودا لە حوكم و دەستەڵاتی خۆیا كەسی نەكردوە بە هاوبەشی خۆی .

وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لاَ مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا(٢٧)

ئەو قورئانە بخوێنەرەوە كە لەلایەن خودای پەروەردگارتەوە وەحی كراوە بۆت و گوێ مەدەرە قسەی كافران . كەس ناتوانێ فەرموودەی خوا بگۆڕێ خۆی نەبێ‌و ، بێجگە ئەو پەناو پشتێكت دەست ناكەوێ پشتی پێ ببەستی .

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا(٢٨)

نەفسی خۆت لەگەڵ ئەوانەدا ڕابگرە بەیانیان و ئێواران لە خودای خۆیان ئەپاڕێنەوەو ناوی ئەبەن و ڕەزامەندیی ئەویان مەبەستە . چاوت لە موسوڵمانان وەرمەچەرخێنەو لامەدە بڕوانیتە كافرەكان و مەبەستت

جوانیی ژیانی دنیاو سامانی دنیا بێ . بەگوێی ئەوکەسە مەکە کە دڵمان لە یادی خۆمان بێئاگا کردووەو دوای ئارەزووی نەفسی خۆی کەوتووە و لە حەق پێش ئەکەوێت و پشتی تێ ئەکاو بە گوێی ناکات .

وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا (٢٩)

تۆ ئەی پێغەمبەری خودا بڵێ : شتی حەق و ڕاست ئەوەیە کە لای خوداوە بەهۆی پێغەمبەرەوە بۆتان بێت ، ئیتر ئەوەی ئەیەوێ ئیمان بهێنێ با ئیمان بهێنێ و ڕێگەی ڕاست بگرێ و ، ئەوەی ئەیەوێ کافر بێ با کافر بێ و ڕێگای چەوت بگرێ . ئێمە ئاگرێکمان ئامادە کردووە بۆ ستەمکاران دەوران دوریان ئەگرێ و گەمارۆیان ئەدات . ئەگەر هاوارو فیغانیش بکەن و لە تینواندا داوای ئاو بکەن ، ئاوێکیان پێ ئەدرێ وەك لەشی تواوە گەرمەو دەموچاو ئەبرژێنێ . ئای کە ئاوێکی خراپە ! ئای کە ئاگر جێگا حەسانەوەییێکی بەدو ناخۆشە !

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا (٣٠)

ئەو کەسانەی ئیختییاری ئیمانیان کردووەو ئیمانیان هێناوەو کردەوەی باشیان کردووە ، ئێمە پاداشی ئەوانە نافەوتێنین کە کردەوەی باشیان کردووە .

أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِّن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَّكِئِينَ

فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا(٣١)

جێگاو پاداشی ئەوموسوڵمانە کردەوە باشانە بەهەشتی هەییشەییە کە ڕووباریان لە بنەوە ئەڕوات. هەروەها بازنی زێڕ لە دەست ئەکەن و جلوبەرگی سەوزی سوندوس و ئاوریشمینی ئەستوور لەبەرئەکەن و لەسەر کورسیی جوان و ڕازاوە پاڵ ئەدەنەوە. ئەمە باشترین پاداش و جوانترین شوێنی حەسانەوەیە.

وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلاً رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا(٣٢)

تۆ ئەی پێغەمبەر! نموونەی حاڵ و ئەنجامی کافرو موسوڵمان بۆ ئەوانە بهێنەرەوە بە دوو پیاو لە بەنیئیسرائیل یەکێکیان کافرو ئەویتریان خاوەن ئیمان بوو. دوو باغی ڕازاوەمان دابوو بە یەکێ لەو دوانە کە باغی ترێ بوون و دەوران دەوریانمان بە دار خورما گرتبوو. نێوانی ئەو دوو باغەیشمان کردبوو بە کشتوکاڵ.

كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِم مِّنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًا(٣٣)

هەردوو باغەکە هاتنە بەرو هیچ کات بەروبوومیان کەمی نەئەکرد. لەنێوان ئەودوو باغەیشدا جۆگایەکمان تەقاندبوو تا هەمیشە تێراو بن و جوان و بەڕەونەق بن.

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنكَ مَالاً وَأَعَزُّ نَفَرًا(٣٤)

خاوەنی دوو باغەکە بێجگە لەو دوو باغە ماڵ و سامانیشی هەبوو.

جا ئەم پیاوە ڕۆژێ لە کاتی قسەلەگەڵکردندا بە هاوڕێکەی وت: من دارایی‌و ماڵ‌و سامانم لە تۆ زۆرترە و لە تۆ زیاتر پایەو قەدرم هەیە

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَٰذِهِ أَبَدًا(٣٥)

ڕۆیشتە ناو باغەکەی ، لەکاتێکدا کە ستەمی لە خۆی کردو بە گومڕاهی مایەوە. وتی باوەڕ ناکەم ئەم باغ و سامانە هەرگیز بفەوتێ.

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا(٣٦)

هەروەها وتی هەرگیز باوەڕ ناکەم ڕۆژی قیامەت بەرپا ببێ. خۆ ئەگەر زیندوویش بکرێمەوەو بگەڕێمەوە بۆ لای خودای خۆم، ئەوا لەم باغ و سامانەیش چاکترم دەست ئەکەوێت و ئەنجامم باشتر ئەبێ.

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا(٣٧)

هاوڕێ موسوڵمانەکەی کە قسەو گفتوگۆی لەگەڵ ئەکرد پێی‌وت: ئەوە کوفرت کردو باوەڕت بەو خودایە نی‌یە سەرەتا لە خۆڵ‌و دوایی لە نوتفە دروستی کردیت و ، پاشان کردیتی بە ئینسانێکی نێرو گەیاندیتیە پایەی پیاوان ؟

لَّٰكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا(٣٨)

بەڵام من خودا پەروەردگارمەو هەرگیز کەس ناکەم بە هاوبەشی پەروەردگاری خۆم .

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنكَ مَالًا وَوَلَدًا(٣٩)

ئەوە بۆ كە چوویتە باغەكەت و سەیری ئەو هەموو جوانییەت كرد ، نەتوت : (ما شاء الله) ، خودای گەورە بەدەستەلاتەو هەرچی مەیلی لێ بێ دروستی ئەكات و ، هەرچی نازو نیعمەتە هەمووی هیی ئەوەو ، هەرچی هێزو توانە هەمووی هەر لە خوداوەیە . ئەگەر ئەمبینی من ماڵ و منالْ وسامانم لە تۆ كەمترە ، لات عەجایەب نەبێ ،

فَعَسَى رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا(٤٠)

لەوانەیە خودای گەورە لە دنیادا بێ یا لە قیامەتدا ، لە باغەكەی تۆ جوانترم بداتێ . هەروەها لە خۆت بایی مەبە ، لەوانەیە خودا لە ئاسمانەوە هەورە تریشقەیێك بنێرێتە سەر باغەكەت و هەمووی بفەوتێنێ و بیكاتە زەوییەكی لووسی خزیلگە ،

أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا(٤١)

یاخود ئاوەكەی بچێ بە ناخی زەویداو ون ببێ و ، هەرگیز نەتوانی بگەڕێی بەدوایدا بیگێڕیتەوە .

وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَى مَا أَنفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَالَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا(٤٢)

ئەوەبوو وەك هاوڕێكەی وتی ، دەردو بەلاّ گەمارۆی باغەكانی داو بەروبوومی لەناوبردو هیچی بۆ نەمایەوە . جا لەوكاتەدا دەستی ئەمالّی بەدەستیداو خەفەتی ئەخواردو ئاخی هەلئەكێشا بۆ ئەو هەموو ئەركەی لەو باغانەدا كێشابووی و ئەیوت : خۆزگا هەرگیز هاوڕێ و هاوبەشم بۆ خودا بڕیار نەئەدا .

وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا(٤٣)

له‌و كاته ته‌نگانییه‌دا ، بێجگه خودا ، نه كه‌سێكی هه‌بوو ، نه كۆمه‌ڵێك یارمه‌تی بده‌ن و بێن به‌هاواریه‌وه‌و ، ئه‌و هێزو ده‌سته‌ڵاته‌ی ئه‌وسا هه‌یبوو هیچی نه‌ما ، چونكه خودا تۆڵه‌ی لیٚ كرده‌وه.

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا(٤٤)

له‌و كاته‌داو له‌و بارو دۆخه‌دا یارمه‌تیدانی ڕاسته‌قینه هه‌ر بۆ خودایه‌و، بێجگه ئه‌و كه‌س ناتوانیٚ یارمه‌تی بدات.خودا چاكتر پاداشی دۆستانی خۆی ئه‌داته‌وه‌و چاكتر ئه‌نجامیان بۆ دائه‌نیٚ .

وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا(٤٥)

ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر ! بۆ جوانی‌و ڕه‌ونه‌قی ژیانی دنیاو زوولاچوونی ، نموونه بهێنه‌ره‌وه بۆ خه‌ڵك به‌و ئاوه‌ی له ئاسمانه‌وه ئه‌ینێرین و ، به‌هۆی ئه‌و ئاوه‌وه دنیا پڕ ئه‌بیٚ له گیاو سه‌وزیی جۆراوجۆرو ئه‌چن به‌یه‌كدا ، كه‌چی زۆری پیٚناچیٚ وشك ئه‌بێته‌وه‌و ئه‌بێته پووش و په‌ڵاشی وردو خاش و با ئه‌یباو شوێنه‌واری نامێنیٚ . خودای گه‌وره توانایه‌و ده‌ستی به‌سه‌ر هه‌موو شتێكدا ئه‌ڕوات .

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا(٤٦)

ماڵ و سامان و ئه‌ولاد جوانیی ژیانی دنیان و زوو له‌ناوئه‌چن . به‌ڵام كرده‌وه چاكه‌كان ، كه به‌رهه‌میان هتا هه‌تایه ئه‌مێنیٚ ، لای خودا

چاكترن بۆ بنیادەم لە لایەنی پاداشەوەو ، چاكترین شتێكن هیوایان پێ ببەسترێ .

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا(٤٧)

باسی ئەو ڕۆژە بكە كە كێوەكان ئەخەینە جموجوولْو لە بن هەڵیانئەكەنین و ئەیانڕەوێنین و ، لەو كاتەدا تەختی زەوی بەئاشكرا ئەبینی ، چونكە هیچی لەسەر نابێو ، خەڵك هەموو كۆئەكەینەوەو كەسیان بەجێ ناهێڵین .

وَعُرِضُواْ عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّن نَّجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا(٤٨)

هەموو ئەمانە لە بەردەم خودادا ئەنوێنرێن تا فەرمانی خۆی بدات دەربارەیان. جا خودا ئەفەرموێ : ئەوا ئێوە بەڕاستی هاتن بۆ لامان وەك چۆن یەكەم جار بە ڕووتوقووتیو بێماڵو منالْ دروستمان كردن. ئێوە وەختی خۆی لە دنیادا ئەتانوت گوایە ئێمە كاتی زیندووكردنەوەمان بۆ دیاری نەكردوون و ، لاتان وابوو پێغەمبەران درۆیان لەگەڵ ئەكردن .

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَاوَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً إِلاَّ أَحْصَاهَا وَوَجَدُواْ مَا عَمِلُواْ حَاضِرًا وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا(٤٩)

لەو ڕۆژەدا نامەی كردەوە دائەنرێ، جا ئەبینی تاوانبارەكان، زۆر لەوە ئەترسن كە لەناو ئەو نامانەدا نووسراوەو ئەڵێن : ئەی هاوار

ماڵ وێران خۆمان ! ئه‌م نامه‌یه نه كاری گه‌وره‌و نه كاری بچووك هیچی به‌جێ نه‌هێشتوه‌و هه‌مووی نووسیوه‌و دیاریی كردووه ؟ چییان كردووه له دنیادا له‌وكاته‌دا هه‌مووی ئه‌بینن و به‌ته‌واوی بۆیان ده‌رئه‌كه‌وێ كه په‌روه‌ردگاری تۆ سته‌م له كه‌س ناكات و به خۆڕایی سزای كه‌س نادات.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُواْ لِآدَمَ فَسَجَدُواْ إِلاَّ إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلاً (٥٠)

باسی ئه‌وه بكه كه له كاتی خۆیدا به فریشته‌كانمان وت سوجده‌به‌رن بۆ ئاده‌م و ، له‌وێدا هه‌موویان به‌گوێیان كردین و سوجده‌یان بۆ برد ، شه‌یتان نه‌بێ كه له به‌ره‌ی جین بوو له فه‌رمانی خودا ده‌رچوو و سوجده‌ی نه‌برد . جا ئایا له‌گه‌ڵ ئه‌م حاڵه‌دا ئێوه شه‌یتان و نه‌وه‌كانی ئه‌كه‌نه دۆستی خۆتان له‌جیاتیی من كه ئه‌وانه دوژمنی ڕاسته‌قینه‌تانن؟ بێگومان شه‌یتان بریتییه‌كی زۆر خراپه بۆ سته‌مكاران.مرۆی ژیر چۆن دوژمن ئه‌كاته دۆستی خۆی ؟

مَا أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا (٥١)

من شه‌یتان و نه‌وه‌كانیم ئاگادار نه‌كردووه له دروست كردنی ئاسمانه‌كان و زه‌وی . هه‌روه‌ها هه‌ندێكیانم ئاگادار نه‌كردوده له دروست كردنی هه‌ندێكیان ، به‌ڵكو ته‌نها به زۆر و توانی خۆم دروستم كردوون . من هه‌رگیز ئه‌وانه ناكه‌مه یاریده‌ده‌ر كه خه‌ڵك گومڕا

ئەکەن و، پشتیان پیّ نابەستم .

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا(٥٢)

باسی ئەو ڕۆژە بکە کە خودا بە کافرەکان ئەڵێت : ئادەی بانگ لە هاوبەشەکانم بکەن ، ئەوانەی ئێوە بە هاوبەشی منتان ئەزانین و ئەتانوت : ئەوانە تکاتان بۆ ئەکەن لای من. جا کافرەکانیش بانگیان لیّ ئەکەن ، بەڵام ئەوان هیچ وەڵامیان نادەنەوەو فریایان ناکەون هەروەها ئاگری دۆزەخمان لەنێوان هەردوو لایاندا داناوە کە هەرکەسی تێکەویّ بە هیلاك ئەچیّ .

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُم مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا(٥٣)

لەو ڕۆژەدا تاوانبارەکان ئاگری دۆزەخ ئەبینن و بەڕاستی ئەزانن کە ئەکەونە ناو ئەو ئاگرەو ، هیچ ماوەی خۆلیّلادانیان نییە .

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا(٥٤)

ئێمە بەڕاستی هەموو نموونەیێکی ڕوون و هەموو شتێکی باش و بەسوودمان لەم قورئانەدا بۆ بنیادەمە وشیارەکان باس کردووە ، بەڵام ئینسان لە هەمووشت زیاتر موجادەلەو چەنەبازی ئەکات و لەسەر ناحەق ئەڕوات .

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَن يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا(٥٥)

ئـەو خەڵکە کە پێغەمبەریان بۆ نێرراو قورئانیان بۆ نازڵ کرا، بۆیە ئیمان ناهێنن و داوا لە خودا ناکەن کە لە گوناهیان خۆش بێ چونکە سەرسەختن و بەتەمای ئەوەن کارەساتی نەتەوە پێشووە کافرەکانیان بەسەردا بێت و بەتەواوی لەناوببرێن یا سزای ڕۆژی قیامەتیان بە ئاشکرا بۆ بێت .

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلاَّ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُواْ بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُواْ بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُواْ آيَاتِي وَمَا أُنْذِرُواْ هُزُوًا(٥٦)

ئیمە پێغەمبەران ڕەوانە ناکەین بـۆ ئـەوە نـەبێ مژدەی پاداشی چاك بە موسوڵمانان و چاکەکەران بدەن و، کافران و بەدکاران لە سزای دواڕۆژ بترسێنن . دروست کردنی ئایەت و موعجیزەو بەجێ هێنانی خواستی کافران بە دەستی ئەوان نییە . کافرەکان بەرامبەر بە حەق و ڕاستیو دژی پێغەمبەر موجادەلەو چەنەبازیی هیچو پووچ ئەکەن و ئەیانەوێ حەق ببەزێنن و لەناوی بەرن ، هەروەها گاڵتە بە قورئان و ئامۆژگارییەکانی پێغەمبەر ئەکەن

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُواْ إِذًا أَبَدًا(٥٧)

کێ لەو کەسە ستەمکارترە کە بە قورئان ئامۆژگاری بکرێ کەچی ڕوو لەو ئامۆژگارییە وەرچەرخێنێ و گوێی نەداتێ ، هەروەها کردەوە بەدە نابارەکانی خۆی لەبیربچێتەوە ؟ ئەمانە ستەمکارن، ئێمە دڵمان مۆر کردوون و لەو ئامۆژگارییە ناگەن و ، گوێیان لە ئاستی حەقدا

گرانەو بانگیشیان بکەی بۆ شارەزا بوون هەرگیز شارەزا نابن و ڕێگای ڕاست ناگرن .

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُواْ لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُواْ مِنْ دُونِهِ مَوْئِلاً(٥٨)

خودای تۆ زۆر تاوان پۆش و میهرەبانە . ئەو ئەگەر ئەو ستەمکارانەی بەهۆی کردەوەی بەدیانەوە بگرتایە ، بە پەلەو زۆر زوو سزای ئەدان و تۆڵەی لێ ئەکردنەوە . بەڵام ئەمانە کاتی تایبەتییان بۆ دیاری کراوە کە لەو کاتەدا بێجگە خودای گەورە پەنایێکیان دەست ناکەوێ و کەس بەهاواریانەوە نایەت .

وَتِلْكَ الْقُرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُواْ وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا(٥٩)

ئەو دێهات و ئاوەدانییانە کە نشینگەو شوێنی عادو سەموودو هاوچەشنەکانیان بوون کە خەڵکەکانیان دەستیان دایە ستەمکاریو بەدرۆزن دانانی پێغەمبەران و باوەڕپێ نەکردنیان ، لەناومان بردن و بە ڕچەڵەکیاندا چووینە خوارو کاتێکی تایبەتیمان بو لەناوبردنیان دیاری کرد .

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا(٦٠)

باسی ئەوە بکە کە ڕۆژێ مووسای کوڕی عیمران ، پێغەمبەری بەنی ئیسرائیل ، بە یووشەعی خزمەتکارو خوشکەزای خۆی وت : هەر ئەڕۆم و ناوەستم تا ئەگەمە ئەو شوێنەی دوو دەریاکە ئەگەنە یەك ، یا ماوەیێکی زۆر ئەڕۆم .

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا(٦١)

كە گەیشتنە شوێنی بەیەك گەیشتنی دوو دەریاكە ، ماسییەكەیان لەبیرچوو كە لە تۆشەبەرەیەكا بوو و ئامادە كرابوو بۆ خواردن . ماسییەكەیش بە فەرمانی خودای گەورە زیندوو بووەوەو ڕێگەی خۆی لە دەریادا گرتە بەرو ڕۆیی .

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا(٦٢)

كە ئەو شوێنەیان بەجێ هێشت مووسا بە یووشەعی وت : ئا خواردەمەنییەكەی نێوەڕەۆمان بۆ بێنە ، بەڕاستی لەم سەفەرەماندا زۆر ماندوو بووین .

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا(٦٣)

یووشەع وتی : ئاگات لێ نەبوو كە چووینە پاڵ تاشە بەردەكە بۆ حەسانەوەو تۆ خەوت لێكەوت ؟ لەوكاتەدا من ماسییەكەم لەبیرچوو و شەیتان نەبێ كەس لە بیری نەبردمەوەو ، ماسییەكە بە شێوەیەكی سەیر ڕێگای خۆی لە دەریادا گرتەبەرو ڕۆیی .

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا(٦٤)

مووسا وتی : دەرچوونی ئەو ئەو ماسییە لە تۆشەبەرەكە بۆ ناو دەریا ئەوەبوو كە ئێمە ئەمانویست ، چونكە ئەوە نیشانەی جێگای گەیشتنە بەو بەندەیە كە خوا بە منی فەرموو . جا هەردوكیان دوابەدوا

گەڕانەوە و شوێن پێی خۆیانیان هەڵئەگرتەوە .

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا(٦٥)

جا کە گەڕانەوە بۆ شوێنی دەرچوونی ماسییەکە گەیشتن بە بەندەیێ لە بەندەکانی ئێمە کە ڕەحمەتی پێغەمبەرایەتیمان پێ دابوو و شتی وەهامان فێر کردبوو لە ڕێگای وەحی بۆ کردنی ئێمەوە نەبێ نازانرێ .

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا(٦٦)

مووسا پێی وت: ئایا ڕێگام ئەدەی دوات کەوم و لەگەڵتا بم بەمەرجێ لەوەی فێر کراوی لە هۆیەکانی ڕوشدو مەعریفەت فێرم بکەی ؟ .

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا(٦٧)

ئەویش وەڵامی مووسای دایەوەو وتی : تۆ ناتوانی لەگەڵ من بساچێنیو خۆت لەگەڵ من پێ ناگیرێ .

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا(٦٨)

تۆ چۆن خۆت ئەگری لەسەر کارێ کە هەر دیوی دەری ئەبینیو نازانی دیوی ناوەوەی چییە ؟

قَالَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا(٦٩)

مووسا وتی : ئەگەر خوا مەیلی لێ بێ ئەمبینی خۆگر ئەبم و لە هیچ شتێکدا بێ گوێیت ناکەم .

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا(٧٠)

وتی : باشە ، ئەگەر دوام كەوتی و لەگەڵم هاتی هەرچی ئەكەم لێم مەپرسە تا خۆم پێت ئەڵێم .

فَانطَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا(٧١)

جا پێكەوە ڕۆیشتن تا گەیشتنە كەشتییەك و سواری بوون . هەر كە سوار بوون كابرا تەشوێیەكی هەڵگرت و كەشتییەكەی كون كرد . مووسا پێی وت ئەوە كەشتییەكەت شكاند تا خەڵكەكەی ناوی نوقوم بكەیت؟ بە ڕاستی كارێكی خراپی گەورەت كرد .

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا(٧٢)

پیاوەكە بە مووسای وت : پێم نەوتی تۆ لەگەڵم هەڵناكەی و خۆت پێ ڕاناگیرێ ؟

قَالَ لا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا(٧٣)

مووسا وتی : لێم مەگرە كە ئامۆژگارییەكەتم لەبیرچوو و بارم بە توانج و تووڕە بوون گران مەكە .

فَانطَلَقَا حَتَّى إِذَا لَقِيَا غُلامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا(٧٤)

دوای ئەوەی لە كەشتییەكە دەرچوون كەوتنەوە ڕێ تا گەیشتن بە منداڵێكی نابالغ و هاوڕێكەی مووسا كوشتی . مووسا وتی : ئەوە نەفسێكی بێ گوناهت كوشت بێ ئەوەی كەسێكی كوشتبێ ؟! بەڕاستی كارێكی زۆر ناشیرین و ناڕەوات كرد ! .

جوزئی شازدەهەم

قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا (٧٥)

هاوڕێکەی مووسا وتی : ئاخر پێم نەوتی تۆ ناتوانی لەگەڵ من خۆت ڕاگری ؟

قَالَ إِن سَأَلْتُكَ عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا (٧٦)

مووسا وتی : ئەگەر پاش ئەم ڕووداوە دەربارەی هەر شتێ پرسیارم لێ کردی هاوڕێیەتیم مەکە . ئەم چەند جارە کە پرسیارم لێ ئەکردی عوزرم هەبوو .

فَانطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنقَضَّ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا (٧٧)

جا کەوتنەوەڕێ تا گەیشتنە دێیەك. لەوکاتەدا برسییان بوو ، داوای خواردەمەنییان لە خەڵکی دێکە کرد ، ئەوانیش میواندارییان نەکردن . لەو دێیەدا دیواری خانوویێکیان دی خەریك بوو بڕووخێ . هاوڕێیەکەی مووسا ڕاستی کردەوە . مووسا پێی وت : ئەگەر بتویستایە کرێیەکت لەسەر چاك کردنەوەی ئەم دیوارە وەرئەگرت و دەفعی ئەم برسییەتییەی خۆمانمان پێ ئەکرد !

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا (٧٨)

هاوڕێکەی مووسا کە ناوی (خضر) بوو، بە مووسای وت : ئێستا ئیتر کاتی لێك جیابوونەوەی من و تۆیەو ، لەمەولا تۆ لەگەڵ من

هەڵناكەيت . وا ڕاستیو حەقيقەتی هۆی ئەو كارانەت پێ ئەڵێم كە خۆتت پێ ڕانەئەگیراو ڕەخنەت لێ ئەگرتم لەسەریان .

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدتُّ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا(٧٩)

هەرچی كەشتییەكە یە كە كونم كرد ، ئەوە موڵكی چەند كەسێكی هەژاربوو لە دەریادا كاریان ئەكردو بە دەرامەتی ئەو كەشتییە ئەژیان . پادشایێك لەدوایانەوە بوو هەر كەشتییەكی ساغو سەلیمی بدیایە داگیری ئەكرد ، منیش عەیبدارم كرد تا ئەوپادشایە داگیری نەكات .

وَأَمَّا الْغُلامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا(٨٠)

هەرچی كوڕەكەیش بوو كە كوشتم ، باوكو دایكی موسوڵمان بوون. ترساین كە گەورە بوو ، بە لەخوایاخیبوونو كافریی خۆی ناڕەحەتو ماندوویان بكا .

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا(٨١)

ویستمان خودا كوڕێكی لەو باشتریان بداتێ نەفسی پاكتر بێو میهرەبانتر بێ لەگەڵیانو قازانجی ببێ بۆیان .

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنزَهُمَا رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا(٨٢)

دیوارەكەیش كە ڕاستم كردەوە هیی دوو منداڵی هەتیو بوو لە

شارەكەداو ، لە ژێر ئەو دیوارەدا غەزنەیێكی زێڕو زیویـان هـەبـوو و باوكیشیان پیاوێكی چاك بوو . خودای تۆ ویستی ئـەو منالأنە گەورە بن و فام پەیدا بكەن و ئەو غەزنەیان دەربێنن و سوودی لیٚ وەرگرن . جا ئـەگەر دیوارەكە بڕووخایە خەڵكی بە غەزنەكەیان ئەزانیو ئەیانبرد بۆ خۆیـان . ئـەمـەیش میهرەبانییەك بوو لە خوداوە دەربارەی ئەو منالأنە . ئیتر من لە خۆمەوە ئەو كارانەم نەكردوەو بە فەرمانی خودا كردوومن . ئـەمە ڕاستیی ئەو كارانە بـوو تـۆ خۆتت پیٚ ڕانەگیراو ، ڕەخنەت لەسەر كردنیان لیٚ گرتم .

وَيَسْأَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُم مِّنْهُ ذِكْرًا(٨٣)

جوولەكەكان یـا موشریكەكـانی مەككە لـەبـارەی ئـەسكەندەری زولقەرنەینەوە پرسیارت لیٚ ئەكەن كە ئەسكەندەری ڕۆمیی شای ڕۆم و فـارسە ، پێیان بڵێ : لـەمەودا لـەبـارەی ئـەوەوە قـورئـانتان بـۆ ئەخوێنمەوە .

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا(٨٤)

بەڕاستی ئێمە دەستەلأت و هێزمان پیٚدابوو لـە زەویداو ، هـەرچی بویستایە بۆمان ئەسازاند . ئـەوەبوو ویستی بگاتـە ڕۆژاوا ، ئێمەیش هۆمان بۆ ئامادە كردو ،

فَأَتْبَعَ سَبَبًا(٨٥)

ئەویش دوای هۆیەكە كەوت و بەرەو ڕۆژاوا ڕۆیشت .

حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ

حُسْنًا(٨٦)

تا كە گەیشتە شوێنێ خۆر بەناو سەرچاوەیێكی قوڕاودا ئاوا ئەبوو، واتە بەناو ئاوێكدا ئاوا ئەبوو كە لە دوورەوە وەكو قوڕاو ڕەشی ئەكردەوە ، لەویا قەومێكی دی بەدكردارو بێئایین بوون و ، لەبەر بێگوێیی و سەرپێچییان شایانی سزا بوون . ئێمەیش خستمانە دڵی زولقەرنەینەوەو تێمان گەیاند كە تۆ ئارەزووی خۆتە : یا بێ پشوودانیان سزایان ئەدەیت ، یا ڕووت لەگەڵیان خۆش بێو داوای تەوبەیان لێ بكەیت .

قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَى ربِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عذَابًا نُكْرًا(٨٧)

ئەویش بە قەومەكەی وت : هەركەس بەگوێم نەكات و لەسەر كافریو ستەمكاری بمێنێتەوە ، سزای ئەدەین و دوایی لە ڕۆژی قیامەتدا ئەگەڕێتەوە بۆ لای خودای خۆیو ئەویش سزایێكی سەخت و ناهەمواری ئەدات .

وأَمَّا مَنْ آمَنَ وعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَى وسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا(٨٨)

هەر كەسێكیش ئیمان بە خودا بێنێ و كرداری چاك بكات ، لە هەردوو دنیادا باشترین پاداشی هەیەو ، ئێمەیش كاری سووك و ئاسانی بەسەردا ئەدەین .

ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا(٨٩).

پاش ئەوە كەوتە سەر ڕێگای ڕۆژهەڵات .

حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَل لَّهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا (٩٠)

تا کە گەیشتە ئەو شوێنەی هەتاوی لێ هەڵدێ ، سەیری کرد هەتاو لە قەومێ ئەکەوێ لە خۆر بەولاوە شتێ نەبوو دایانپۆشێ ، نە جلوبەرگ و نە خانوو .

كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا (٩١).

کاری زولقەرنەین بەو جۆرە بوو کە باسمان کرد لە دەستەڵات و پایەبەرزیدا و ، ئێمە ئاگادار بووین لەوەی کە هەیبوو لە زیرەکی و تەجرەبە لە کاروباری سوپاو ئەسبابی جەنگیدا . واتە : هەر ئێمە ئەمانزانی چەند دەستەڵاتی هەبوو .

ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا (٩٢)

هەروەها کەوتەوە شوێن ئەسبابی داگیرکردنی دنیاو ڕێگایەکی تری گرتەبەر لە نێوان ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوادا بەرەو باکوور .

حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِن دُونِهِمَا قَوْمًا لَّا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا (٩٣)

تا کە گەیشتە شوێنێ لەنێوان دوو کێودا بوو ، لە نێوانی ئەو دوو کێوەدا بەستێ کرابوو . لەوێدا قەومێکی دی لەوانە بوو لە قسە حاڵی نەبن .

قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَى أَن تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا (٩٤)

کۆمەڵێ لە ژیرەکانی ئەو قەومە هاتنە لای زولقەرنەین و پێیان وت:

ئەی زولقەرنەین! نەتەوەی یەئجووج و مەئجووج لەم ناوانەدا نەتەوەیێکی بەدکارن لەسەر ئەم زەوییەو ، پیاو ئەکوژن و ماڵ تالان ئەکەن ! ئایا ڕازی ئەبی لە موڵك و ماڵی خۆمان خەراجێکی تایبەتیت بۆ دیاری بکەین بە مەرجێ بەستێك لەنێوان ئێمەو ئەواندا دروست بکەی ڕێگایان لێ بگرێت نەتواتن هێرش بێننە سەرمان ؟

قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا(٩٥)

ئەویش وتی : ئەوەی خودا بە منی داوە لە دارایی و زانیاری لەو خەراجەی ئێوە چاکترە . ئێوە تەنها بە هێزی کارگەران یارمەتیم بدەن تا لەنێوان ئێوەو ئەواندا بەستێکی بەرزو ئەستوور دروست بکەم .

آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّى إِذَا سَاوَى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انفُخُوا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا(٩٦)

ئێوە ئاسنی پارچە پارچەم بۆ بێنن و بیانخەنە سەر یەك. ئەوانیش بۆیان هێنا تا بەینی هەردوو کێوەکەی پڕکردەوە . جا بە وەستاو پیشەوەرەکانی وت دەمە لە سەر ئەو دیوارە ئاسنینە بدەمێنن و فووی پێدا بکەن ، ئەوانیش دەمەیان دەماندو فوویان پێدا کرد تا هەموو ئاسنەکانی ئەو دیوارە سوورەوە بوون ، ئەنجا پێی وتن : مسی تواوەم بۆ بێنن تا بیرێژم بەسەریا .

فَمَا اسْطَاعُوا أَن يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا(٩٧)

ئیتر پاش ئەوە قەومی یەئجووج و مەئجووج نەیانتوانی بەسەر بەستەکەدا سەرکەون و نەیشیانتوانی کونی بکەن .

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِّن رَّبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا(٩٨)

زولقەرنەین وتی : ئەم بەستە قایم و سەختە میهرەبانییەکە لەلایەن خودای پەروەردگارمەوە. بەلاَم کاتێ کە وەعدەی خودا هاتەدی بۆ دەرچوونی یەئجووج و مەئجووج یا بۆ بەرپابوونی ڕۆژی قیامەت ، بەستەکە ئەڕووخێنێ و لەگەڵ زەوی تەختی ئەکات . بێگومان وەعدەی پەروەردگاری من ڕاستەو دێتەدی .

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا(٩٩)

لەو ڕۆژەدا کە یەئجووج و مەئجووج لە پشتی بەستەکەوە دەرئەچن لێیان ئەگەڕێین دێن بەیەکاو بە وڵاتاندا شەپۆل ئەدەن . یا لە ڕۆژی قیامەتدا خەڵکی بە سەرلێشێواوی و سەرسامی دێن بەیەکاو تێکەڵ ئەبن . هەروەها فوو ئەکرێ بە صووردا بۆ بەرپابوونی قیامەت و هەموو خەڵکی کۆئەکەینەوە بۆ لێپرسینەوە .

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا(١٠٠)

لەو ڕۆژەدا دۆزەخ بۆ کافران دەرئەخەین و پیشانیان ئەدەین .

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا(١٠١)

ئەو کافرانەی لە دنیادا چاویان پەردەی بە سەردا کێشرابوو و نیشانەکانی دەستەلاتی منیان نەئەبینیو ، گوێیان لە ئاستی قسەی من کەڕ بوو و شتی ڕاستیان بەگوێدا نەئەچوو .

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُواْ أَن يَتَّخِذُواْ عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلاً(١٠٢)

ئایا کافرەکان وا ئەزانن پەرستنی بەندەکانی من و لادان لە پەرستنی من بەکەڵکیان دێ و سوودی هەیە بۆیان ؟! نەخەیر وا نی یە، بەڕاستی ئێمە دۆزەخمان بۆ شوێنی کافرەکان ئامادە کردووەو بۆ سزای ئەوانمان داناوە .

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً(١٠٣)

پێیان بڵێ : ئایا ئاگادارتان بکەین لەوانەی لە کردەوەدا لە هەموو کەس زیانبارترن ؟

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا(١٠٤)

ئەوانەن بەهۆی کوفریانەوە لە ژیانی دنیادا ڕەنجیان بەزایە بووە ، کەچی ئەوەندە لەخۆبایین وا ئەزانن کاری چاك ئەکەن و لەسەر حەقن .

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُواْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا(١٠٥)

ئەوانە ئەو کەسانەن کە باوەڕیان بە قورئان و بەو نیشانانە نی یە کە دەلالەت لە یەکێتی و دەستەڵاتی خودا ئەکەن و باوەڕیان بە زیندووبوونەوەو لێپرسینەوە نی یە. ئیتر هەموو کردەوییێکی دنیایان بەخەسار چووە، ئێمەیش لە قیامەتدا هیچ جۆرە نرخێکیان بۆ دانانێین و بە چاوی سووك سەیریان ئەکەین .

ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُواْ وَاتَّخَذُواْ آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُواً(١٠٦)

ئەنجامی كار ئاوەها بوو ، پاداشیان دۆزەخ بوو چونكە كافر بوون و گاڵتەیان بە ئایەتەكانی من و بە پێغەمبەرانی من ئەكرد .

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً(١٠٧)

بەڕاستی ئەوانەی ئیمانیان هێناوەو كردەوەی چاكیان كردووە (جنات الفردوس) یان بۆ ئامادە كراوە كە بەرزترین و چاكترین جێگای بەهەشتە

خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلاً(١٠٨)

هەتاهەتایە تیایا ئەمێننەوەو داوای ئەوە ناكەن لەوێ بگوێزنەوە .

قُل لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَاداً لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَداً(١٠٩)

تۆ ئەی پێغەمبەر بڵێ : ئەگەر دەریا مەرەكەب بێ بۆ نووسینی كەلیمەكانی زانیاری و دەستەڵات و توانی خودا ، دەریا تەواو ئەبێ پێش ئەوەی كەلیمەكانی خودا تەواو ببن ، هەرچەند ئەوەندی ئەو دەریایە دەریای تریش بێنین بۆ یارمەتی دانی، چونكە كەلیمەی خودا سووری نیەو تەواو نابێو وەك زاتی خۆی قەدیمە لە ئەزەلەوە بووەو تا ئەبەد ئەمێنێ ، بەڵام دەریا سنوور دارەو شتی سنوورداریش ئەبڕێتەوە.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ

يَرْجُواْ لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا(١١٠)

تۆ ئەی پێغەمبەر بڵێ من تەنیا بنیادەمێکم وەك ئێوەو گەزافی ئەوە لێنادەم کە هەموو کەلیمەکانی خودا ئەزانم . تەنیا بەوە لە ئێوە جیا ئەبمەوە کە وەحیم بۆ ئەکرێ و ئەوترێ کە بەڕاستی خودای ئێوە خودایێکی تاق و تەنیاو بێ هاوبەشە ، دەی هەرکەس بە هیوای ئەوەیە بە سەربەرزی و شادمانی بگاتە حوزووری خودا ، با کردەوەی چاك و بەسوود بکات بۆ خۆی و بۆ خەڵك و ، هیچ یەکێ نەکاتە هاوبەشی خودای خۆی .

سوورەتی (مریم)

مەککەیی‌یە تەنها ئایەتی

٥٨و ٧١ ی نەبێ‌و ، (٩٨) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كٓهيعٓصٓ(١)

خودای گەورە خۆی ئەزانێ مەعنای چی‌یە .

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا(٢)

ئەمە باسی میهرەبانیی خودای تۆیە لەگەڵ زەکەریای بەندەی خۆی .

إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا(٣)

کاتێ کە زەکەریا بە پەنهانی لە خودای خۆی پاڕایەوە .

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا(٤)

وتی : خودایا من ئێسقانم بێ‌هێز بووەو بەهۆی پیرییەوە سەرم سپی بووەو، لەمەوپێش نزاو پاڕانەوەم ڕەد نەکراوەتەوەو ، هەر تکاییێکم لێ کردبێ جێ‌بەجێت کردووە بۆم .

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا(٥)

بەڕاستی من لە خزمەکانم ئەترسم کە پاش خۆم بە چاکی شوێنم نەگرنەوەو لە دین لابدەن . ژنەکەیشم نەزۆکەو منداڵی نابێ، بۆیە لە

میهرەبانیی تۆ ئەپاڕێمەوە کوڕێکم پێ ببەخشی سەرداریی ئەم خانەدان و جێگاو ڕێگایە بکات .

يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا(٦)

ئەو کوڕە کوڕێکی وەها بێ میراتی پێغەمبەرایەتی لە من و لە ئالی یەعقووب وەربگرێو جێگامان بگرێتەوە . خودایا بیشیکە بە کوڕێکی کردەوە پەسەند کە خۆت لێی ڕازی بیت .

يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَل لَّهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا(٧)

لەلایەن خوداوە وەڵامی درایەوە : ئەی زەکەریا ! ئێمە مژدەت ئەدەینێ بە کوڕێك کە ناوی یەحیایەو لەوەپێش هاوناومان بۆ دانەناوە.

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا(٨)

زەکەریا کە ئەم مژدەیەی لە خواوە بیست لە خۆشییاندا وتی : خوایە ! من چۆن کوڕم ئەبێ کە ژنەکەم نەزۆکەو خۆم بەتەواوی پیر بووم و هێزم لێ بڕاوە .

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا(٩)

خودا فەرمووی کار وەها ئەبێت : خودا ئەفەرموێت ئەو کارە بۆ من ئاسانەو کاتی خۆی من تۆم دروست کرد کە هیچیش نەبوویت .

قَالَ رَبِّ اجْعَل لِّي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا(١٠)

زەکەریا عەرزی خودای کرد وتی : خودایا ! نیشانەییێکم بۆ دیاری بکە لەسەر بەجیٚ هاتنی ئەم داخوازییە. خودا وەڵامی دایەوە فەرمووی: نیشانەت ئەوەیە سیٚ شەوو سیٚ ڕۆژ ، بیٚ ئەوەیش کەڕو لاڵ بی ، بە ئیشارە نەبیٚ ناتوانی قسە لەگەڵ خەڵك بکەیت و ، تەنها خەریکی یادی خودا ئەبی .

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا(١١)

جا کە ئەو حاڵەی بە سەردا هات لە میحرابەکەی هاتە دەرەوە بۆ ناو قەومەکەی و ئیشارەی بۆ کردن کە بەیانیان و ئێواران تەسبیحاتی خودای گەورە بکەن .

يَايَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا(١٢)

جا کە یەحیا گەورە بوو و پێگەیشت پێمان وت : ئەی یەحیا ! بە هێزو ئیرادەو توانەوە تەورات هەڵبگرەو کاری پیٚ بکەو بە خەڵکی ڕابگەیێنە ، وەك پێغەمبەرە پێشووەکان . یەحیا هەر لە منالّییەوە عەقلّی تەواو و تێگەیشتنمان پیٚ داو فێری تەورات و حوکمەکانی بوو .

وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا(١٣)

هەروەها بەزەیی و میهرەبانیمان خستە دڵیەوە بەرامبەر بە خەڵك و، بەتایبەتی هەژاران و بیٚ هێزان ، لەگەڵ خاوێنیی دڵدا . بەڕاستی یەحیا لەخوداترس بوو و خۆی لە گوناه ئەپاراست .

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا(١٤)

لەگەڵ باوك و دایکی چاك ڕەفتارو شیرین گوفتار بوو و خۆی بە

گەورە نەئەزانیو سەرپێچ نەبوو .

وَسلامٌ عَلَيْهِ يوْمَ وُلِدَ ويَوْمَ يمُوتُ ويَوْمَ يُبْعَثُ حيًّا(١٥)

سەلام لەلایەن ئێمەوە لەسەر ئەو بێ لەو ڕۆژەدا لـە دایك بووەو، لەو ڕۆژەدا ئەمرێت و ، لەو ڕۆژەدا کە بۆ حەشر زیندوو ئەکرێتەوە.

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا(١٦)

لە قورئاندا باسی بەسەرهاتی مەریەم بکە کە چۆن لە ماڵی خۆیان جیا بووەوەو لە جێگایەکدا دانیشت لە ڕۆژهەڵاتی (بيت المقدس)ەوە .

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا(١٧)

لەوێ پەردەییێکی لێدا بۆ خۆشۆردن کـە بیشارێتەوە . لەو کاتەدا ئێمە فروستادەی خۆمـان ، کە جیبرەئیلە ، نـاردە لایو ، لە شێوەی بنیادەمێکی ڕێکوپێك و تەواودا خۆی پیشان دا .

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَانِ مِنْكَ إِنْ كُنتَ تَقِيًّا(١٨)

مەریەم وتی : من پەنائەگرم بە خودا لە تۆ ئەگەر تۆ لـەخواترس بی . واتە ، دەس بەردارم بە .

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لأَهَبَ لَكِ غُلامًا زَكِيًّا(١٩)

جیبرەئیل کە زانیی مەریەم لـە وەزعەکە ترسا ، دڵنیای کردەوەو وتی : مەترسە ، مـن فروستادەی ئـەو خودایـەم کـە تۆ پەنای پێ ئەگریتو ، من بۆ ئەوە هاتووم خودا بـەهـۆی منەوە کوڕێکی پاك و بێگوناهت پێ ببەخشێ .

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا(٢٠)

مەریـــەم وتی : مــن چـــۆن کـــوڕم ئـــەبێ کـە کەسم بە حەڵاڵی لێ نەکەوتووەو هەرگیزیش داوێن پیس نەبووم ؟!

قَالَ كَذَلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ آيَــةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا(٢١)

ئەویش وتی : فـەرمـان وەهایـە . خودا ئەفەرموێت : ئەوە بۆ من شتێکی ئاسانەو، ئەیکەم بە نیشانە بۆ ئادەمیزاد لەسەر توانی خۆم ، ئەیکەمە هۆی ڕەحمەت بۆ ئادەمیزادو ، فەرمانەکە بڕاوەتەوە .

فَحَمَلَتْهُ فَانتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا(٢٢)

فووی پیا کردو سکی پڕ بوو و هەڵیگرت و، بە خۆیو سکەکەیەوە گۆشەگیر بوو و لە جێگاییێکی دوور لە کەسوکاری دانیشت .

فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَالَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَــذَا وَكُنتُ نَسْيًا مَّنسِيًّا(٢٣)

جا ژانی منال بوون گرتی و ڕاپێچی کردو هێنای بۆ لای دارخورمایێك کە لەوێدا بوو، تا دەستی پێوە بگرێ. ئیتر لەوێدا منالەکەی بوو . لەو کاتەدا دڵی زۆر نارەحەت بوو . وتی : خۆزگا پێش ئەمە بمردمایەو بە تەواوی لە بیر بچوومایەتەوە .

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا(٢٤)

ئەنجا عیسای بوو . عیسا لە ژێر داوێنیەوە بانگی لێ کردو پێی وت : خـــەم مەخۆ ، خودا یەکێکی پڕقەدری لەژێر داوێنتدا دروست کردووە کە لای خوداو لای بەندە پایەو حورمەتی هەیە .

وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا(٢٥)

ئەو دارخورمایە بەرەو لای خۆت ڕاوەشێنە خورمایێکی تەڕو تازەو پاکت بۆ ئەوەرێنێ .

فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنسِيًّا(٢٦)

جا خورما بخۆو ئاو بخۆرەوەو، دڵ خۆش و چاو ڕوون بە . ئەگەر بنیادەمێکت دی بڵێ من لەسەر خۆمم نەزر کردووە بۆ خودا کە قسە لەگەڵ هیچ ئادەمیزادێك نەکەم ، بۆیە ئەمڕۆ قسە لەگەڵ هیچ کەسێ ناکەم .

فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَامَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا(٢٧)

جا کوڕەکەی هەڵگرت و هاتەوە بۆ ناو قەومەکەی . کە چاویان پێ کەوت بە منداڵەکەوە هەڵیگرتبوو ، وتیان ئەی مەریەم شتێکی درۆو بێئەسڵت هێناوە ، واتە منداڵێکی بێباوکت هێناوە .

يَاأُخْتَ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا(٢٨)

ئەی هاوچەشنی هاروونی برای مووسا لە عیبادەت کردنا ، تۆ باوکت پیاوێکی خراپ نەبوو و دایکیشت داوێن پیس نەبوو، ئەم منداڵە چییە هەڵتگرتووە ؟

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا(٢٩)

ئەویش ئیشارەتیکرد بۆ منداڵەکەی، واتە : قسە لەگەڵ ئەو منداڵە بکەن . ئەوانیش وتیان : چۆن قسە لەگەڵ منداڵێك بکەین ساوای ناو بێشکە بێ .

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا(٣٠)

منداڵەکە هاتە جواب ، فەرمووی : من بەندەی خودام ، خودا کتێبی داومیٚ و کردوومی بە پێغەمبەر .

وجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا(٣١)

پیرۆزیشی کردووم لە هەرکوێیەك بم و ، ئامۆژگاریی کردووم تا بە سەر زیندوو بم و لە دنیادا بژیم نوێژ بکەم و زەکاتی ماڵ دەرکەم .

وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا(٣٢)

کردوویشمی بە ئینسانێکی چاکەکەر لەگەڵ دایکم و نەیکردووم بە ستەمکارێکی خراپەکەر .

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدتُّ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا(٣٣)

سەلامی خوایشم لیٚ بیٚ لەو ڕۆژەدا لەدایك بووم و لەو ڕۆژەدا کە ئەمرم و لەو ڕۆژەیشا کە زیندوو ئەکرێمەوە .

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ(٣٤)

ئەو منداڵەی بەوجۆرە لە مەریەمی عەزرا لەدایك بوو ، ئەوە عیسای کوڕی مەریەم بوو . قسەی ڕاست وەربگرە ، ئەو قسەیەی ئەوان ، واتە کافرەکان ، گومانیان خراپە تیادا و هەرلاییٚ بەجۆریٚ قسەی لیٚ ئەکەن.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَن يَتَّخِذَ مِن وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ(٣٥)

ئەڵێن کوڕی خودایە ، واتە عیسا . حاشا لیللا . قەت ڕەوا نییە بۆ خودا منداڵ دروست بکا بۆ خۆی . خودا ، پاك و دوورە لەوجۆرە شتانە. هەرکاتیٚ فەرمان بە بوونی شتیٚ بداو خواستی لەسەر بوونی بیٚ ،

ئەفەرموێت : ببەو . ئەو شتەیش دەستبەجێ ئەبێ

وإنَّ اللَّهَ رَبِّي وربُّكُمْ فاعْبُدوهُ هذا صِراطٌ مُّسْتَقِيمٌ(٣٦)

بەڕاستییش خودای تەعالا پەروەردگاری منیش و ئێوەیشە ، کەواتە ئێوەیش بیپەرستن و عیبادەتی بۆ بکەن . ئەم خواپەرستییە ڕێگایەکی ڕاست و دروستە .

فاخْتَلَفَ الأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِن مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ(٣٧)

جا کۆمەڵەکانی سەردەمی مەریەم لەبارەی مەریەمەوە ناکۆکییان کەوتە نێوانەوە . دەی هاوار بۆ ئەوانەی کافر بوون لە هاتنە ڕووی کاری کۆمەڵی ڕۆژێکی زۆر مەزن کە ڕۆژی حەشرە .

أَسْمِعْ بِهِمْ وأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلالٍ مُّبِينٍ(٣٨)

پەنا بەخوا ، ئەو ڕۆژەی ئەو کافرانە دێنە بەردەستمان ، زۆر شت ئەبیسن و زۆر شت ئەبینن . بەڵام ئەوانە ئەمڕۆ لە گومڕاهییەکی زەق و زۆپدان .

وأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لا يُؤْمِنُونَ(٣٩)

ئەو کافرانە بترسێنە لە ڕۆژی داخ و خەفەت خواردن کە پاش حیساب لەگەڵ کردن و لێپرسینەوەیەو ئیتر هەمووشتێ ئەبڕێتەوەو بەهەشتیو دۆزەخی لێك جوێ ئەکرێنەوەو ئەوانیش ئەمڕۆ لە غەفڵەت و فەرامۆشیدان و ئیمان ناهێنن .

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ (٤٠)

بەڕاستی ئێمەین زەوی‌و هەرکەس و هەرچی لەسەر زەوییە هەمووی ئەگەڕێتەوە بۆمان و کەس خاوەنی هیچ نابێ .

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا (٤١)

تۆ باسی ئیبراهیم لە قورئانا بکە بۆ خەڵک . بەڕاستی ئیبراهیم پیاوێکی ڕاستگۆو پێغەمبەری خوا بوو . مەبەست لەو باسەی حەزرەتی ئیبراهیمە کە بە باوکی ئەڵێ تۆ بۆ شتی وا ئەپەرستی کە نە هیچ ئەبیسێ و نە هیچ دادێکی کەس ئەدا .

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَاأَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنكَ شَيْئًا (٤٢)

کە ئەوەبوو بە باوکی وت : بابە تۆ بۆچی شتێ ئەپەرستی هیچ نابیسێ‌و هیچ نابینێ و هیچ سوودێکت پێ ناگەیەنێ ؟

يَاأَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا (٤٣)

ئەی باوکی من ! بەڕاستی من زانیاریی‌وام بۆ هاتووە بۆ تۆ نەهاتووە، دە کەواتە شوێنم کەوە تا ڕێگایەکی ڕاستت پیشان بدەم .

يَاأَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا (٤٤)

ئەی باوکی من ! شەیتان مەپەرستەو عیبادەتی مەکە . شەیتان ، بەڕاستی ، یاخی‌و سەرکێشە لە خوای میهرەبان .

يَاأَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا (٤٥)

ئەی باوکی من ، بەڕاستی من ئەترسم سزایێ لەلایەنی خواوە بتگرێتەوەو بەهۆی ئەوەوە ببی بە دۆستی شەیتان .

قَالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَاإِبْرَاهِيمُ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا(٤٦)

باوکی ئیبراهیمیش بە ئیبراهیمی وت : ئەی ئیبراهیم ! ئایا تو ڕووت لە خواکانی من وەرگێڕاوە ، واتە دەسبەرداری ئەو بتانە بووی کە من ئەیانپەرستم ؟ ئەگەر واز لەم بیروباوەڕەت نەهێنی بەردەبارانت ئەکەم. دە بڕۆ تا ئەتوانی لێم دوور بکەوەرەوە .

قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا(٤٧)

ئیبراهیمیش بەئیحتیرامەوە بە باوکی وت : بابە سەلامەت لێ بێ ، من پاشان داوا لە خوای خۆم ئەکەم بۆت لێت خۆش ببێ . خوا بەڕاستی لەگەڵ من میهرەبانە .

وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُواْ رَبِّي عَسَى أَلاَّ أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا(٤٨)

جیایش ئەبمەوە لێتان و کەنارتان لێ ئەگرم لە خۆتان و لەو بتانەیش لێیان ئەپارێنەوەو هاواریان لێ ئەکەن بێ لە خواو ، هاوار ناکەنە خواو ، هاوار لە پەروەردگاری خۆم ئەکەم ، هیوام وایە لە هاوار لێکردنی خودای خۆما نائومێد نەبم .

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلاًّ جَعَلْنَا نَبِيًّا(٤٩)

جا کاتێ جیابووەوە لەوان و لە بتەکان کە ئەیانپەرستن و لە خوا

لایان ئەدا ، ئیسحاقیش و یەعقووبیشمان پیّ بەخشیو هەردوكیشیانمان كرد بە پیّغەمبەر .

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا(٥٠)

بەهرەیەكی زۆریشمان لە میهرەبانیی خۆمانەوە پیّ بەخشین و پایەو قەدرو حورمەتیّكی بەرزمان بۆ دانان تا خەلّك بەڕاستی بە باش ناویان بهیّنن .

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولاً نَّبِيًّا(٥١)

تۆ لە قورئانا ناوی مووسای كوڕی عیمرانیش بهیّنە . ئەو بەڕاستی دلّی خاویّن و بیّگەرد كرابوو بۆ خواپەرستیو بەندەییی خواو ، پیّغەمبەری خوا بوو بۆ سەر ئادەمیزادو پایەی بەلای خواوە بەرز بوو.

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا(٥٢)

لە لای ڕاستی كیّوی توورەوە بانگمان لیّ كردو نزیكمان خستەوە لە خۆمان و كردمان بە خاوەن ڕاز لەگەلّ خۆمان .

وَوَهَبْنَا لَهُ مِن رَّحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا(٥٣)

لە میهرەبانیی خۆیشمان هاروونی برایمان پیّبەخشی بە پیّغەمبەری ، واتە كردمان بە پیّغەمبەر بۆ خاتری ئەو تا لە گەیاندنی فەرمانی خوادا یارمەتیی بدا .

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولاً نَّبِيًّا(٥٤)

ناوی ئیسماعیلیش لە قورئانا بهیّنە . بەڕاستی ئەو پیاویّكی خاوەن گفت و وەعدەبەجیّ بوو و پیّغەمبەری خودا بوو بۆسەر خەلّك و خاوەنی

پایه‌ی نوبووه‌ت بوو .

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا(٥٥)

فه‌رمانیشی ئه‌دا به ژن و منالّ و خزم و كه‌سوكارو شوێن كه‌وتووانی كه نوێژه‌كانیان بكه‌ن و زه‌كاتی ماڵیان بده‌ن و، ئینسانێكی‌وا بوو خوا لێی ڕازی بوو .

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا(٥٦)

هه‌روا له قورئانا ناوی ئیدریسیش بهێنه . ئه‌و به‌ڕاستی ئینسانێكی ڕاستگۆو پێغه‌مبه‌ر بوو .

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا(٥٧)

بلّندیشمان كردووه بۆ شوێنێكی به‌رز ، واته بۆ ئاسمان ، یا بۆ پایه‌یه‌كی بلّند كه پایه‌ی پێغه‌مبه‌رییه .

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا(٥٨)

ئه‌مانه كه خودا نیعمه‌تی خۆی ڕشتووه به‌سه‌ریانا له پێغه‌مبه‌ران له نه‌وه‌ی ئاده‌م و له نه‌وه‌ی ئه‌وانه‌ی له‌گه‌لّ نووح له كه‌شتییه‌كه‌یدا هه‌لّمانگرتن و له نه‌وه‌ی ئیبراهیم و ئیسرائیل كه حه‌زره‌تی یه‌عقووبه‌و ، له‌وانه‌ی هیدایه‌تمان داون و هه‌لّمانبژاردوون ، كاتێ فه‌رمووده‌ی خوایان به‌سه‌را بخوێنرایه‌ته‌وه ، به‌ڕوودا ئه‌كه‌وتن و سوجده‌یان ئه‌برد بۆ خواو له ترسی خوا ده‌ستیان ئه‌كرد به گریان .

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ

يَلْقَوْنَ غَيًّا(٥٩)

کەچی پاشماوه گەلێکیان لێ کەوتەوەو نوێژیان نەئەکردو کەتبوونە شوێن ئارەزووبازی . ئەمانە سەرئەنجام بە جەزای گومڕاییی خۆیان ئەگەن .

إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئًا(٦٠)

مەگەر کەسێ بگەڕێتەوە بۆلای خواو ئیمان بهێنێو کردەوەی باش بکا ، ئەوانە ئەڕۆنە بەهەشتو کەمو زۆر ناهەقییان لەگەڵ ناکرێ .

جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا(٦١)

ئەو بەهەشتە (جنات العدن) ە کە خودای میهرەبان وەعدەی پێ داوە بە بەندەگانی خۆی لەکاتێکا کە هێشتا دیار نەبوەو بەرچاو نەبوە. وەعدەی خوا بەڕاستی دێتەدی .

لاَّ يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلاَّ سَلاَمًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا(٦٢)

قسەی هیچوپووچ لەو بەهەشتەدا نابیسن ، بەڵکو هەر سەلام لەیەك کردن ئەبیسنو ، بەیانی و ئێوارە ڕزق و ڕۆزیی خۆیانیان لەو بەهەشتەدا هەیە .

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا(٦٣)

ئەو بەهەشتە بەهەشتێکیوایە بە میرات ئەیدەین بە هەر کەسێ لە بەندەکانی خۆمان کە لەخواترس بێ .

وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا(٦٤)

ئەو فريشتانەی لەئاسمانەوە دێنە خوار بە پێغەمبەرەکان ئەڵێن: ئێمە بە فەرمانی خوای تۆ نەبێ لە ئاسمانەوە نايەينە خوارەوە ، هەرچی لەپێشمانەوەيەو هەرچی لەپاشمانەوەيە هەمووی هی ئەو خوايە . خوای تۆ هيچ لە ياد ناکاو هيچی لە بير ناچێتەوە .

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا(٦٥)

خوای ئاسمان و زەوی‌و نێوانيانە. بيپەرستەو خۆڕاگرە لە پەرستنيا. ئايا هاوناوێکی ئەو ئەزانی ؟ ديارە نە ، چونکە کەس هاوناوی نی‌يە، لەبەرئەوە کە لەو بەولاوە کەس بەڕاستی خوا نی‌يە .

وَيَقُولُ الْإِنسَانُ أَئِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا(٦٦)

ئينسان – مەبەستی لە ئينسانی کافرە – ئەڵێ ئايا کە مردم ، لەوەپاش بەزيندوی لە گۆڕ دەرئەهێنرێمە دەرەوە ؟

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا(٦٧)

ئايا ئەم ئينسانە کە وا ئەڵێ ، بير لەوە ناکاتەوە کەوا ئێمە لەمەوبەر ئەومان دروستمان کردو ئەو ئەوکاتە هيچ نەبوو ؟

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا(٦٨)

قەسەم بە خوای تۆ هەموو ئەوانە لەگەڵ شەيتانەکانيانا کۆئەکەينەوەو پاشان هەموويان بەدەوری دۆزەخا خڕئەکەينەوە

لەسەر ئەژنۆو وا ئەمێننەوە تا ئەخرێنە ناودۆزەخ .

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرحْمَنِ عِتِيًّا(٦٩)

پاشان لە هەر تایەفەیەك کامیان لەخوا یاخیترو فیززلترو گوناهبارتر بووبێ، ئەوانەیان لە جێی خۆیان هەڵئەکەنین و فڕێیان ئەدەینە ناو ئاگری دۆزەخەوە .

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَى بِهَا صِلِيًّا(٧٠)

پاش ئەمەیش ، ئێمە لە هەمووکەس باشتر ئەزانین ئەوانە کامیان شایانتری ئەوەن بچنە ناو ئاگری دۆزەخ .

وَإِن مِّنْكُمْ إِلاَّ وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا(٧١)

کەس لە ئێوە نی‌یە نەچێتە ناو دۆزەخ . ئەمە کارێکە بڕیاردراوەو لەسەر خوا پێویستە جێبەجێی بکا، واتە خوا خۆی بڕیاری داوەو پێویستی کردووە لەسەر خۆی هەموو کەسێ بەرێتە دۆزەخ و سەری لەوێ پێ بدا .

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَواْ وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا(٧٢)

جا پاش ئەوەی هەموومان بردنە دۆزەخەوە، ئەوانەیان کە باوەڕیان بە خوا بووەو لەخوا ترساون ڕزگاریان ئەکەین و ئەیانهێنینە دەرەوەو، ستەمکارەکان لەسەر ئەژنۆ لەوێ ئەهێڵینەوە .

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُواْ لِلَّذِينَ آمَنُواْ أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا(٧٣)

کاتێ ئایەتەکانی ئێمە بخوێنرێنەوە بەسەریانا، کافرەکان بە موسوڵمانەکان ئەڵێن کام تاقم لە ئێمەو لە ئێوە پایەو مەقامی

باشترەو کۆڕو مەجلیسی خۆشترە ؟

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرِئْيًا (٧٤)

پێش ئەمانەیش زۆرمان لە ئەهلی چەرخ و زەمانەی تر لەناوبردووە کە کەلوپەل و دارایی‌و شتی لەبەرچاوی جوانتر لە هیی ئەمانەی ئێستایان بووە . واتە ماڵی دنیا شتێ نی‌یە پیاو شانازیی پێوە بکاو بە بەڵگەی پایەبڵندیی لای خوای بزانێ .

قُلْ مَن كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا (٧٥)

تۆ بڵێ ئەی پێغەمبەر : ئەوکەسەی لە گومڕاهیدایە با خودا هەر درێژە بە ئەحواڵی بداو جڵەوی بۆ شۆڕ بکا . جا ، کاتێ چاویان بەو شتە ئەکەوێ کە خوا گفتی پێ‌داون کە یا هاتنی سزای دنیایە یا هاتنی ڕۆژی قیامەتە ، ئەوکاتە ئەزانن و تێ‌ئەگەن کێ لەبارەی پایەو پلەوە شوێنی خراپترەو لەبارەی لەشکرو یارمەتیدەرەوە لاوازترو بێ‌دەسەلاتترە .

وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا (٧٦)

خودا هیدایەت و ڕێ‌دەرکردن زیاد ئەکا بۆ ئەوانەی هیدایەت دراون و ڕێنموونی کراون و، ئەو کردەوانەی ئەمێننەوە بۆ ڕۆژی قیامەت باشترن بۆ ئادەمیزاد بەلای خواوەو لە ڕووی پاداشیشەوە چاکترن و لەبارەی هیوا پێ‌دارییەوە باشترن ، واتە بۆ ئەوە ئەشێن ئینسان چاوەڕوانیان

بیٚو بەتەمایان بیٚ ٠

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا(٧٧)

ئاگات لە حاڵی ئەو کابرا هەیە کە ئینکاری نیشانەکانی ئیٚمە ئەکاو ئەڵیٚ من لەو دنیایش ئەگەر زیندوو کرامەوە ماڵو ئەولادم هەر ئەدریٚتیٚ ؟

أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا(٧٨)

ئاخۆ ئەم کابرا ئاگای لە عیلمی غەیب هەیە کەوا ماڵو ئەولادی ئەدریٚتیٚ ، یان عەهدو پەیمانی لە خودای میهرەبانەوە وەرگرتووە کە وای مامەڵە لەگەڵ ئەکا ؟

كَلاَّ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا(٧٩)

حاشا ، هیچکام لەم دوانە لەئارادا نییەو ، ئەو قسەیەی ئەم ئینسانە کافرە ئەیکا ئیٚمە لای خۆمان ئەینووسین لەسەریو سزایشی بۆ دریٚژ ئەکەینەوە تا پڕبەپیٚستی تاوانەکانی بیٚ ٠

وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا(٨٠)

کە مردیش هەرچی کە ئەیڵیٚو هەیەتی لە ماڵو ئەولاد هەمووی لیٚ وەرئەگرینەوەو نابیٚ بە خاوەنی هیچیو خۆی بە تاقی تەنیا دیٚتە بەردەستمان ٠

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِّيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا(٨١)

ئەو کافرە هاوبەش بۆ خوا دانەرانە چەند خوایەکیان لە خوای عالەم بەولاوە بۆخۆیان داناوە بۆئەوەی لە دنیاو لە قیامەتا بۆیان ببن بە پشتو پەناو مایەی شانو شکۆ ٠

كَلاَّ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا(٨٢)

حاشا ، ئه‌مانه هیچ نافامن و ئه‌م بتانه‌ی کردوویانن به هاوبه‌شی خوا له ڕۆژی قیامه‌تا ئینکاری ئه‌وه ئه‌که‌ن که ئه‌و بت په‌رستانه په‌رستبنیان ، چونکه خۆیان به شایانی په‌رستن نازانن و دژیان ئه‌وه‌ستن .

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا(٨٣)

ئایا تۆ نابینی ئێمه شه‌یتانه‌کان ئه‌نێرینه سه‌ر کافره‌کان و ئه‌وانیش به خه‌یالاّتی هیچوپووچ ئه‌یانجوولێننه‌وه‌و ئه‌یانبزوێنن ؟

فَلا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا(٨٤)

تۆ له‌باره‌ی ئه‌و کافرانه‌وه په‌له‌ت نه‌بێ . ئێمه ڕۆژیان به ژماردن له‌سه‌ر ئه‌ژمێرین ، واته : زۆریان نه‌ماوه .

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا(٨٥)

ئه‌و ڕۆژه‌ی ئێمه له‌خواترسه‌کان کۆئه‌که‌ینه‌وه‌و به کۆمه‌ڵ کۆمه‌ڵی پڕقه‌درو حورمه‌ت ئه‌یانبه‌ین بۆ لای خوا .

وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وِرْدًا(٨٦)

تاوانباره‌کانیش ئه‌ده‌ینه‌به‌ر بۆ دۆزه‌خ و لێیان ئه‌خوڕین وه‌ک گه‌له‌یێ ئاژه‌ڵی تینوو که ببرێ بۆسه‌ر ئاو .

لا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلاَّ مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا(٨٧)

له‌وڕۆژه‌دا ئه‌وانه که‌سیان خاوه‌ن تکا نین لای خوا که‌سێ نه‌بێ خوا خۆی به‌هۆی خواپه‌رستنیه‌وه ڕێی تکاکردنی دابێ و گفتی درابێتێ که تکای لێ قوبووڵ ئه‌کرێ .

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا(٨٨)

کافرەکان وتیان: خودای میهرەمبان ئەولادی بۆخۆی ڕاگرتووە .

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا(٨٩)

ئەی کافرینە ! بەڕاستی ، ئێوە بەم قسەیەتان کارێکی ناڕەواتان کردووە.

تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا(٩٠)

لەوانەیە ئاسمانەکان لەم قسە ناشیرینە لەت لەت ببن و زەوی شەق ببێو کێوەکان بکەون و بڕووخێن .

أَن دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا(٩١)

لەبەرئەوە کە نیسبەتی ئەولادیان داوەتە پالّ خوا.

وَمَا يَنبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا(٩٢)

بۆخودای میهرەبان ناشێ ئەولادی ببێ .

إِن كُلُّ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا(٩٣)

کەس لە ئاسمان و ئەرزا نییە بە بەندەیی نەیەتە بەردەستی خودای میهرەبان .

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا(٩٤)

خوا ئاگای لە هەموو ئەو بەندانەی هەیەو دەستی بەسەرا گرتوون و بە ژمارە سەرژمێری خۆیان و کرداری کردوون .

وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا(٩٥)

هەموویشیان ڕۆژی قیامەت یەکەیەکە دێنە حوزووری خودا.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا(٩٦)

به‌ڕاستی ئه‌وانه‌ی باوه‌ڕیان به‌ خوا بووه‌و کاری چاکیان کردووه‌ ، خودای میهره‌بان له‌مه‌وپاش هه‌ر له‌ دنیادا یا له‌ قیامه‌تدا خۆشه‌ویستییان ئه‌خاته‌ دڵی یه‌کتریانه‌وه‌ یا ئه‌یخاته‌ دڵی مه‌لائیکه‌ته‌وه‌.

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لُّدًّا(٩٧)

جا بۆیه‌ ئێمه‌ ئه‌م قورئانه‌مان به‌ زمانه‌که‌ی تۆ که‌ زمانی عه‌ره‌بییه‌ ناردووه‌ بۆ خه‌ڵك ، یا بۆیه‌ له‌سه‌ر زمانی تۆ ، واته‌ له‌ ڕێگای تۆوه‌ ، ناردوومانه‌ بۆ خه‌ڵك ، بۆئه‌وه‌ی مژده‌ی پێ بده‌ی به‌ له‌خواترسان و ئه‌وکه‌سانه‌ی پێ بترسێنی که‌ که‌لله‌ڕه‌ق و سه‌ختگیرن له‌ دوژمنایه‌تیدا .

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنْ قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُم مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا(٩٨)

ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر ! گوێ مه‌ده‌ به‌و کافرانه‌و ترست لێیان نه‌بێ . ئێمه‌ به‌ر له‌وان خه‌ڵکی چه‌ندین چه‌رخ و زه‌مانمان ته‌فروتوونا کرد . تۆ ئێستا هه‌ست به‌ که‌سیان ئه‌که‌ی یا نووزه‌یه‌ك چییه‌ لێیانی ئه‌بیسی ؟

سوورەتـی (طه)

مەککەیی‌یە تەنها دوو ئایەتی

١٣و ١٣١ی نەبیّ و ، (١٣٥) ئـایەتـە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

طه(١)

خوا خۆی ئەزانیّ مەبەستی بەم وشەیە چی‌یە . هەندێکیش ئەڵێن ناوی سوورەتەکەیە .

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى(٢)

ئێمە قورئانمان بۆ ئەوە نازلّ نەکردووەتە سەر تۆ ماندوو ببی‌و نارەحەت ببیّ کەوا کافرەکانی قورەیش باوەڕیان پیّ نەکردوویت و موسوڵمان نەبوون .

إِلاَّ تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَى(٣)

بەڵکو بۆ ئەوەمان بۆ ناردووی بیکەی بەهۆی یادکردنەوەی خوا ، بۆ ئەوکەسانەی لە خوا ئەترسن .

تَنزِيلاً مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَى(٤)

بە پلەپلە نێرراوەتە خوارەوە لەلایەن خوایەکەوە کە زەویی نزم و ئاسمانە بەرزەکانی دروست کردووە .

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى(٥)

خودای میهرەبان عەرشی داگیرکردووە .

لَـهُ مَـا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَـا فِي الْأَرْضِ وَمَـا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى(٦)

هەر بۆ ئەوە بەتایبەتی هەرچی لە ئاسمانەکان و لە زەوی‌و لە ژێر زەویدا هەیە .

وَإِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى(٧)

تۆ ئەگەر بەئاشکرا ناوی خوا بێنی خوا پێویستی بەوە نی‌یە ، چونکە بە هەموو شتێکی نهێنی‌و لەو نهێنییەیش نهێنیتر ئەزانێ.

اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى(٨)

ئەو زاتە ناوی (الله)یە ، کەس نی‌یە بەڕاستی بەندەیی بۆ بکرێ ئەو نەبێ . ئەوە ناوە جوانەکانی هەیە کە نەوەدونۆ ناون .

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى(٩)

ئایا باسی مووسات پێ‌گەیشتوە ؟

إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى(١٠)

کاتێ کە ئاگرێکی بینی ، بەکەسوکارو خێزانەکەی خۆی فەرموو من ئاگرێکم بەدی‌کردووە بەڵکو بچم دەسەچیلە یەکتان لەو ئاگرە بۆ بێنم یا شارەزاییەکم لە دانیشتووانی سەر ئەو ئاگرەوە دەس کەوێ . ئەمە کاتێ بووە دایك و کەسوکارەکەی لەگەڵ خۆی بردووە بۆ شوێنێ بچن ، لە یەکێ لە شیوەکانی کێوی توور شەویان بەسەردا دێ‌و شەوەکەی سارد ئەبێ ، ئیتر لەوێدا ئاگرەکە بەدی‌ئەکاو ئەم فەرمایشە ئەفەرموێ.

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَى(١١)

کە هاتە سەر ئاگرەکە بانگی لێ کرا : ئەی مووسا .

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى(١٢)

بەڕاستی من خوداو پەروەردگاری تۆم ، تۆیش پێڵاوەکانت داکەنە لە پێت . بەڕاستی تۆ لە شیوێکی پیرۆزدای کە ناوی تووا (طوی)یە.

وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى(١٣)

من لەناو بەنی‌ئیسرائیلا هەڵمبژاردووی بۆ پێغەمبەرایەتی ، دەسا گوێ شل کە بۆ ئەوەی وەحی ئەکرێت بۆت .

إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلاَةَ لِذِكْرِي(١٤)

بەڕاستی من خودا (الله)م ، هیچ خوایەکی ڕاستی نی‌یە عیبادەتی بۆ بکرێ من نەبێ ، کەواتە عیبادەت و بەندەییم بکەو نوێژەکانت بەجێ‌بێنە بۆئەوەی ناوم بهێنی و یادم بکەیتەوە.

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى(١٥)

بەڕاستی ڕۆژی قیامەت دێت ، ئەمەوێ بیشارمەوە کەی دێت ، بۆیەیش دێت بۆئەوەی هەرکەسێ بەگوێرەی کرداری خۆی لە دنیادا پاداشی بدرێتەوە .

فَلاَ يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لاَّ يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى(١٦)

دەی ئاگادار بە ، با ڕێت لێ نەگرێ لە باوەڕ بە ڕۆژی قیامەت کەسێ کە خۆی باوەڕی بە ڕۆژی قیامەت نی‌یەو شوێن ئارەزووبازیی خۆی کەوتووەو ، تۆیش بەو ڕێ لێ‌گیرانەت بە هیلاك بچی .

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى(١٧)

مووسا ئەوە چی‌یە بە دەستی ڕاستتەوە ؟ خوا پرسیاری لێ ئەکا .

ئەویش وەڵامی ئەداتەوە .

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا

مَآرِبُ أُخْرَى(١٨)

مووسا وەلآمی دایەوە وتی: ئەوە عاساکەی دەستمە . خۆمی ئەدەم بەسەردا و گەلآداری پێ دائەوەرێنم بۆ مەڕەکانم و چەند ئیشێکی بایەخداری‌تریشم پێی هەیە .

قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَى(١٩)

خوا فەرمووی: ئەی مووسا عاساکەت هەڵدە .

فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى(٢٠)

ئەویش عاساکەی هەڵدا ، دەسبەجێ بوو بە مارێك ئەکشا بەم لاو بەولادا .

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى(٢١)

خودا فەرمووی: مارەکە بگرەو مەترسە. ئێمە پاشان ئەیبەینەوە سەر شێوە پێشووەکەی کە عاسایەك بوو بەدەستەوە ئەگیرا .

وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَى(٢٢)

دەستیشت بەرە بۆ لاتەنیشتت لەژێر قۆڵتا، دێتە دەرەوە بە سپێتی وەك بلێی بدرەوشێتەوە ، بێ‌ئەوەی دەردێکی وەك بەڵەکیو شتی‌وای پێوەبێ . ئەمەیش موعجیزەو پەرجوویەکی‌ترە جگە لەوە کە عاساکەت بووە بە مار .

لِنُرِيَكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى(٢٣)

ئەمانەمان دایتێ بۆئەوەی هەندێ لە موعجیزە گەورەکانی خۆمانت پیشان بدەین .

اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى(٢٤)

برۆ بۆ سەر فیرعەون، ئەو بەڕاستی توغیانی کردووەو بەلەسە بووە.

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي(٢٥)

مووسایش بە خوای وت: خوایە سینەم بە نووری خۆت نوورانی بکە.

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي(٢٦)

کاری گەیاندنی پەیامی خۆتیشم بە فیرعەون بۆ ئاسان بکە.

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي(٢٧)

گرێی سەرزمانیشم بۆ بکەرەوە تا قسەم ڕەوان بێ.

يَفْقَهُوا قَوْلِي(٢٨)

بۆئەوەی لە قسەم حاڵی ببن و تێیبگەن.

وَاجْعَل لِّي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي(٢٩)

وەزیرێکیشم لە کەسوکاری خۆم بۆ دانێ یارمەتیم بدا لە جێبەجێکردنی ئەرکەکانی سەرشانما.

هَارُونَ أَخِي(٣٠)

هاروونی برام بێ.

اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي(٣١)

پشتمی پێ بگرەو پێیی بەهێز بکە.

وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي(٣٢)

بیشیکە بە هاوبەشم لەم کاری پێغەمبەرێتییەما بۆسەر فیرعەون.

كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا(٣٣)

تا (سبحان الله .. سبحان الله)ت زۆر بـۆ بکەین و زۆر بڵێین خوا پاك و بێگەردە .

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا(٣٤)

زۆریشت ناو بهێنین بە زمان و بە دڵ .

إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا(٣٥)

خوایە بەڕاستی تۆ چاوت لێمان بووە .

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى(٣٦)

خوا فەرمووی : ئـەی مووسا وا بەڕاستی ئەوەت درایە کە داوات کرد هەر لە داوای نوورانی کردنی سینەتەوە بیگرە تـا ئەگاتە کردنی هاروونی برات بە پێغەمبەر لەگەڵتدا .

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى(٣٧)

بەڕاستی ئێمە جارێکی تریش نیعمەتی خۆمان بەسەردا ڕشتی .

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّكَ مَا يُوحَى(٣٨)

کاتی کە ئەو شتەی بە وەحی بـە پێغەمبەران ئەوترێ بە ئیلهام خستمانە دڵی دایکت .

أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي(٣٩)

تێمان گەیـانـد مـووسا بخەرە ناو سندووقێکەوەو بیدە بەدەم ئاوی نیلەوە ، بـا ئـاوەکەیش فڕێی بـداتە کەنارەوە ، دوژمنێکی منیش و ئەو خۆیشی بیگرێتەوەو خۆشەویستییەکتم لەخۆمەوە خستە دڵان، هەرکەس

بتبینیّ خۆشی بوێیت . ئەمەم بۆ کردی ، ئەی مووسا ، تا لە بەرچاوی خۆمدا دروست بکرێیت و پەروەردە بکرێیت . ئەمەیش کینایەیە لە چاودێریو ئاگاداریکردن.

إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَى أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلاَ تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَا مُوسَى(٤٠)

جا لەوکاتەدا کە دامابوون بۆ دایەنێك بەخێوت بکا ، خوشکەکەت ڕۆیشت بۆ حەرەمسەرای فیرعەون و پێیوتن : ئەتانەویّ کەسێکتان پیشان بدەم ئەو منالّە بگرێتە ئەستۆی خۆیو سەرپەرشتیی بکا ؟ ئەوانیش ڕازی بوون بەوەو گێڕامانیتەوە بۆ دایکت ، بۆئەوەی چاوی ڕوون ببێتەوە پێت و لە دووریت خەفەتبار نەبیّ . تۆیش پاش گەورەبوونت لە بارەگای فیرعەوندا کابرایەکی قیبتیت کوشت و خەفەتبار بوویت ئەترسایت بتگرن و ئێمە لەو ترسە ڕزگارمان کردیت و بە ئازاری دوورکەوتنەوە لە کەسوکارو چوون بۆ خاکی مەدیەن گرفتارمان کردیو چەند سالّ لەویّ مایتەوەو ، پاشان لەسەر تەقدیرێکی تایبەتی هاتیتەوە بۆ میسر .

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي(٤١)

من دروستم کردی بۆ خۆم و سازم کردی بۆ خزمەتی ئەو پەیامەی ویستم لە ڕێگای تۆوە بیگەیەنم .

اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلاَ تَنِيَا فِي ذِكْرِي(٤٢)

تۆو هاروونی برات بەم موعجیزانەی منەوە بڕۆن و سستی مەکەن

لە یاد کردنەوەو ناوهێنانی مندا .

اذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى(٤٣)

بڕۆن بۆلای فیرعەون ، ئەو بەڕاستی توغیانی کردووەو لەڕادە دەرچووە.

فَقُولَا لَهُ قَوْلاً لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى(٤٤)

کە چوونە لای قسەی نەرمی لەگەڵ بکەن بەڵکو بیریٚ بکاتەوەو پاشگەز ببێتەوە لە خراپە یا بەهۆی قسەکانی ئێوەوە بترسیٚ .

قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَن يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَن يَطْغَى(٤٥)

ئەوانیش وتیان : پەروەردگارا ! ئێمە ئەترسین دەستوبرد بکا بۆ سزادانمان یا لە جاران بەلەسەتر ببیٚو بیٚئەدەبیی زیاتر بکا لەئاستی تۆدا .

قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى(٤٦)

خوایش فەرمووی : مەترسن ، بەڕاستی من لەگەڵتانم گوێم لیٚیە چی ئەڵیٚو چاوم لیٚیە چی ئەکا لەگەڵتان ، هەرچی پێویست بیٚ بۆلادانی شەڕی لێتان ئەیکەمو ڕێی لیٚ ئەگرم .

فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى(٤٧)

بێنە لایو پێی بڵێن ئێمە دووکەسی فروستادەی خوای پەروەردگارتین، دەسا تۆیش بەنی ئیسرائیل ئازادکەو بیاندەرە دەستمان و لەگەڵمانیان بنێرەو ئازارو سزایان مەدە . ئێمە بەڕاستی موعجیزەمان لای خواوە هێناوەتە لات ، سەلامی خوایش لەو کەسەی شوێنی ڕێگەی ڕاست

ئەکەویٚ .

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى(٤٨)

ئێمە بەڕاستی وەحیمان بۆ کراوە لای خواوە کەوا عەزابی خوا بۆ ئەوکەسانەیە پێغەمبەرانی خوا بە درۆئەخەنەوەو پشتیان لیٚ هەڵئەکەن.

قَالَ فَمَن رَّبُّكُمَا يَا مُوسَى(٤٩)

فیرعەون وتی : ئەی مووسا بۆچی خوای ئێوە کێیە ؟

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى(٥٠)

وتی : خوای پەروەردگاری ئێمە ئەوکەسەیە کە هەموو بوونەوەرێکی دروست کردووەو سیفەتی بوونی داوەتیٚو ڕێگای پیشان داوە چۆن بۆخۆی بجووڵێتەوە .

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الأُولَى(٥١)

ئەنجا فیرعەون وتی : باشە ، ئەی ئەم گشتە ڕشتەی ئادەمیزادە کە لە سەدەکانی پێشوودا بوون حاڵیان چۆنەو ئەنجامیان چی‌یە ؟

قَالَ عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لاَّ يَضِلُّ رَبِّي وَلاَ يَنسَى(٥٢)

مووسا وتی : زانینی ئەحواڵی ئەو میللەتە دێرینانە لای خوای پەروەردگارمەو لە لەوحولمەحفووزدا نووسراوە . خودا نە هیچی لیٚ ون ئەبیٚو نە هیچی لەیادئەچیٚ .

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلاً وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّى(٥٣)

ئەوخودایەی زەویی کردووە بە بێشکە بۆ ئێوەی ئادەمیزاد ئارام ئەگرن و پیٚئەگەن تیایاو ڕێگای بۆ تێدا دروست کردوون هاتوچوویان

پیا بکەن و ئاوی بارانی لە ئاسمانەوە بۆ باراندوون ، جا بەو بارانە چەند جۆرمان گژوگیاو دارو درەخت لە زەویدا بۆ ڕواندوون .

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى (٥٤)

پێیشم وتوون بۆخۆتان لەو گژوگیایانە و لەو بەری دارو درەختانە بخۆن و چوارپێکانیشتان بلەوەڕێنن . ئەمەی ئێمە بۆمان کردوون نیشانەی زۆری تیایە بۆ کەسانێ وێڵ و کەماڵیان ببێ و فامێکی وایان ببێ بییانگێڕێتەوە لە کاری بەد .

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى (٥٥)

لەو ئەرزە ئێوەمان دروست کردووەو پاش مردنیش ئەتانگێڕینەوە بۆ ناو ئەو ئەرزەو جارێکیتریش کە لە ڕۆژی قیامەتدا مردوو زیندوو ئەکرێتەوە لەو ئەرزەتان ئەهێنینە دەرەوە .

وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى (٥٦)

بەڕاستی ئێمە هەموو نیشانەو موعجیزەکانی خۆمانمان پیشانی فیرعەون دا ، بەڵام ئەو هەر مووسای بە درۆزن داناو قایل نەبوو ئیمانی پێ بهێنێ و باوەڕی پێ بکا .

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسَى (٥٧)

بە مووسای وت ئەی مووسا ! تۆ بۆ ئەوە هاتووی بە سیحرو جادووی خۆت ئێمە لەم خاکی خۆمانە دەرپەڕێنی ؟

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوًى (٥٨)

بەڕاستی ئێمەیش جادوویەکی وەك جادووەکەی تۆ دێنین ، دەی‌سا

کاتێ لەنێوان ئێمەو ئێوەدا بڕیار بدە بۆ جادووبازی هیچ لایەکمان پشتگوێی نەخەین و لە شوێنێکا بێ بۆ هەمووکەسێ چون یەك بێ.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحىً(٥٩)

مووسایش وتی: کاتەکەی نێوانمان ڕۆژی جوانی بێ کە هەمووکەسێ ئەزانێ چ ڕۆژێکەو ، خەڵکەکەیش لە چێشتانگادا کۆبکرێنەوە .

فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى(٦٠)

جا فیرعەون پشتی پێ هەڵکرد و ڕۆیی‌و پاشان هۆیەکانی سیحرو جادووی خۆی کۆکردەوەو پاش ئەوەیش لە ڕۆژو کاتی دیاری کراوا هات و ئامادە بوو.

قَالَ لَهُم مُّوسَى وَيْلَكُمْ لاَ تَفْتَرُواْ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَى(٦١)

مووسا بە سیحربازەکانی فیرعونی وت : هاوار بۆ حاڵی ئێوە ! بوختانی درۆ بەدەم خوداوە مەکەن بڵێن موعجیزەکانی کە من پیشانیان ئەدەم سیحرو جادوون و خوایش لە سزای ئەوەدا بە عەزابی سەختی خۆی تەفروتووناتان بکا. ئەوەی درۆ بەدەم خواوە بکاو موعجیزەکانی بە سیحرو جادوو دابنێ سەرەنجام نائومێد ئەبێ .

فَتَنَازَعُواْ أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسَرُّواْ النَّجْوَى(٦٢)

سیحربازەکانی فیرعەون لەنێوانی خۆیانا کەوتنە دەمەقاڵ و قسە ڕەدوبەدەڵ کردن بەرانبەر بە یەك و هەندێکیان وتیان ئەم قسانەی مووسا لە قسەی جادووگەر ناچن و بە پەنامەکی هەندێ پچەپچیان کرد .

قَالُوا إِنْ هَذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَى(٦٣)

لە ئەنجاما وتیان: ئەم دوانە، واتە مووساو هاروون، دوو جادووگەرن ئەیانەوێ لە خاکی خۆتانتان وەدەرنێن و داگیری کەن بۆخۆیان و ئایین و ڕاوڕەسمە باشەکەتان لەناوا نەهێڵن .

فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَى(٦٤)

کەواتە هەرچی سیحرو جادوو ئەزانن هەمووی کۆکەنەوەو بە ڕیز بێن بۆ مەیدانی سحر پیشاندان . بەڕاستی ئەوەی ئەمڕۆ زاڵ ببێ بەسەر دوژمنا ، ئەوە سەربەرز ئەبێ .

قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَّكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى(٦٥)

جادووگەرەکانی فیرعەون وتیان: ئەی مووسا یا تۆ عاسای خۆت هەڵدە یا ئێمە یەکەم کەس ئەبین مارەکانمان هەڵئەدەین .

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى(٦٦)

مووسا وتی: نەخێر ئێوە لەپێشا ئەسبابی جادووی خۆتان هەڵدەن . زۆری نەبرد گوریسە کانیان و عاساکانیان بەهۆی ئەو جادووەوە تیایانا کرابوو کە جیوەیان لێدابوون، وا ئەهاتنە بەر چاوی مووسا بجووڵێن و بکشێن .

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُّوسَى(٦٧)

مووسا لە دڵی خۆیا ترسی لەم وەزعە لێنیشت .

قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى(٦٨)

بە مووسامان وت: ئەی مووسا ! لە جادووەکەیان مەترسێ، بەڕاستی هەر تۆ بڵندو باڵای .

وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى (٦٩)

ئەوەی بەدەستتەوەیە کە عاساکەتە هەڵیدە ، ئەوەی ئەوان کردوویانە هەمووی قووت ئەداو هەڵیئەلووشێ . ئەوەی ئەوان کردوویانە فڕوفێڵی سیحربازێکەو سیحربازیش هەرچی بکاو لە هەر ڕێگایەکەوە بێتە مەیدانەوە سەرناکەوێو نایباتەوە .

فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى (٧٠)

جا پاش ئەوەی مووسا عاساکەی خۆی فڕێداو، عاساکەی جادووی جادووگەرەکانی هەڵلووشی، هێزی موعجیزەکەی مووسا جادووگەرەکانی فیرعەونی لەپەوڕوو خست و خستنیە حاڵی سوجدە بردنەوەو وتیان وا ئیمانمان بە خوای هاروون و مووسا هێناو باوەڕمان پێ کرد.

قَالَ آمَنتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى (٧١)

کە فیرعەون بەمەی زانی لێیان تووڕە بوو و پێی وتن: ئەوە ئێوە بەرلەوەی من ڕێگەتان بدەم لە خۆتانەوە ئیمانتان پێ هێناو باوەڕتان پێ کرد ؟ دیارە ئەو گەورەکەتانە کە فێری سیحری کردوون . بەڕاستی دەست و قاچتان ڕاست و چەپ ، واتە دەستی ڕاست و قاچی چەپتان ئەبڕمەوەو بە لقی دارخورماتاندا هەڵئەواسم ، جا ئەوکاتە بەڕاستی

ئەزانن کام لامان سزای سەخت ترو پایەدارترە ؟ .

قَالُوا لَن نُّؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا(٧٢)

ئەوانیش وتیان:ئێمە هەرگیز تۆمان لا چاکتر نی‌یە لەو بەڵگەو موعجیزانەی لەو خوداوەندەوە هاتوون بۆمان کە دروستی کردووین ، دەسا تۆیش چیت پێ ئەکرێ بیکە ، تۆ هەر لەم ژیانە دوونەی دنیادا حوکم و دەسەڵاتت هەیە .

إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى(٧٣)

ئێمە ئیمانمان هێناوە بە خودای خۆمان بۆئەوەی لە تاوانمان خۆش ببێ و ئەو جادووگەرییەمان ببەخشێ کە تۆ بەزۆر پێت کردین و ، خوا خۆی لە هەمووکەسێ باشترو پایەدارترە .

إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَا(٧٤)

بەڕاستی هەرکەسێ بە کافری و تاوانباری بێتە حوزووری خوداوەند، ئەوە دۆزەخ بەشیەتی و بۆ ئەوەو نە ئەمرێ تیایا تا بحەسێتەوەو نە بە ژینێکی خۆشیش تیا ئەژی .

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى(٧٥)

هەرکەسیش بە خاوەن باوەڕی بێتە خوزووری خواوەندو کرداری چاکی کردبێ، ئەو جۆرەکەسانە پایەی بەرزیان هەیە لە بەهەشتا .

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ

تَزَكَّى(٧٦)

ئەو پایەبەرزانە بەهەشتی عەدنن کە جۆگای ئاو بەناویانا ڕەوانن و هەمیشە لەو بەهەشتی عەدنەدا ئەمێننەوەو ، ئەمەیش پاداشی ئەوکەسانەیە کە خۆیان لە کافریو لە تاوان خاوێن کردووەتەوە .

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لا تَخَافُ دَرَكًا وَلا تَخْشَى(٧٧)

بەڕاستی وەحیمان کرد بۆ مووسا کە شەوڕەوی بە بەندە بەنی ئیسرائیلییەکانم بکەو ڕێیەکی وشکانیان لە ئاوی نیلدا بۆ ئامادە بکەو لەوە مەترسە کە سوپای فیرعەون پێتان بگاتەوەو لە خنکانیش مەترسە لە ئاوی نیلدا .

فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِّنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ(٧٨)

کە ئەوان بەڕێ کەوتن فیرعەونیش بە سەربازەکانیەوە کەوتە شوێنیان و ئەوەی لە دەریا دایپۆشین و نوقمی کردن ، دایپۆشین .

وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى(٧٩)

فیرعەون قەومەکەی خۆی گومڕا کردو ڕێگای ڕاستی پیشان نەدان.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنجَيْنَاكُمْ مِّنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى(٨٠)

بە بەنیئیسرائیلییەکانمان وت : ئەی بەنیئیسرائیل ! بەڕاستی ئێمە ئێوەمان لە دەستی دوژمنەکەتان ڕزگارکرد کە فیرعەون بوو، وەعدەیشمان داونەتێ پیرۆزیتان پێبدەین لە تەنشتی ڕاستی لای توورەوە ، لە سەحرایشدا گەزۆو پەلەوەری شەلاقەمان بۆ داباراندن . ئەم قسە لەگەڵ

بەنیئیسرائیل کردنەیش لە ڕێگای وەحیکردنەوە بووە بۆ مووسا .

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى (٨١)

لەو خواردنە پاك و خۆشە بخۆن بە ڕۆزی پێمان داون و توغیان مەکەن و لە خۆتان بایی مەبن و حەرام مەخۆن تا غەزەبی منتان بەسەردا نەیەت . هەرکەس غەزەبی منی بەسەردا بێت ئەکەوێت .

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى (٨٢)

من بەڕاستییش تاوانبەخشی ئەوکەسانەم کە تۆبە ئەکەن و کردەوەی باش ئەکەن و پاش ئەوەیش بۆ دوا ڕۆژیان شارەزای ڕێگای چاکە ئەبن.

وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسَى (٨٣)

خوا فەرمووی بە مووسا : ئەی مووسا ! چی تۆی بەپەلە هێنا بۆ کێوی توور بەر لە قەومەکەت ؟

قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَى (٨٤)

مووسایش وتی : خودایە ! ئەوانیش وان لەدوامەوە بەشوێنما دێن ، بەڵام من پەلەم کرد بۆهاتن بۆ لای تۆ بەڵکو تۆ ڕازی بی لێم .

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ (٨٥)

خودایش فەرمووی : بەڕاستی ئێمە پاش دەرچوونت لەناو قەومەکەت ، تاقیمان کردنەوەو گرفتارمان کردن و ، سامیرییش گومڕای کردن و سەری لێ شێواندن و وای لێ کردن دەست بدەنە گوێرەکەپەرستن .

فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ يَاقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ

رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي(٨٦)

جا مووسا بە تووڕەیی و خەم و پەژارەوە گەڕایەوە بۆ ناو قەومەکەی‌و پێی‌وتن: ئەی قەومەکەی من ! ئایا خودا وەعدەی ئەنجامی جوان و باشی نەدابوونێ کە تەوراتتان بۆ بنێرێ ؟ ئایا ماوەی وەعدەکەی دوورو درێژ بوو پێتان تەحەممول نەکرا ، یا ویستتان غەزەبی خوای خۆتانتان بەسەردا بێ وا بەپێچەوانەی ئەو گفتە جووڵانەوە کە بە منتان دابوو کەوا لەسەر خواپەرستیی خوتان بەردەوام بن ، کەچی گوێرەکەتان پەرست ؟

قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلَكِنَّا حُمِّلْنَا أَوْزَارًا مِّنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ(٨٧)

ئەوانیش وتیان: ئێمە بە دەستەڵات و ئارەزووی خۆمان خیلاف وەعدەمان لەگەڵ نەکردی‌و بەپێچەوانەی ئەو گفتە نەجووڵاینەوە کە پێمان دابووی ، بەڵام بارێکی قورسی خشڵی گرۆی قیبتییەکانمان درابوو بەکۆڵدا ، بە فەرمانی هاروون فڕێمان دایە ناو ئاگرەوەو ، سامیرییش ئەوەی لای بوو فڕێی‌دایە ناو بۆتەکەیەوەو ڕشتیە ناویەوە.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ(٨٨)

جا سامیری لەو خشڵە تواوەی ڕشتیە ناو بۆتەکەیەوە ، پەیکەری گوێرەکەیەکی بۆ دروست کردن قۆڕەی لێوە ئەهات وەك گوێرەکەی‌ترو بە بەنی‌ئیسرائیلییەکانی وت: ئەمە خودای ئێوەو مووسایەو، ئەوەی لەبیرچوو کە ئەوە خودای مووسا نی‌یەو خودای دەسکردی خۆیەتی .

أَفَلاَ يَرَوْنَ أَلاَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلاً وَلاَ يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلاَ نَفْعًا(٨٩)

ئایا ئەو گرۆیە نابینن و نازانن کەوا ئەو گوێرەکە وەڵامی قسەیان ناداتەوەو هیچ زیان و قازانجێکی بۆیان نی‌یە ؟

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَاقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي(٩٠)

بەڕاستی هاروونیش پێشتر پێی‌وتبوون : ئەی قەومەکەی من ! ئێوە بەهۆی ئەو گوێرەکەوە گرفتار بوون ، ئەمە خودای ئێوە نی‌یە ، خودای ئێوە خودای میهرەبانە ، دە شوێنی کەون و بەگوێی فەرمانی من بکەن.

قَالُوا لَن نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى(٩١)

ئەوانیش وتیان :دەست بەرداری ئەم گوێرەکە نابین و هەر بەردەوام ئەبین لەسەر پەرستنی تا مووسا ئەگەڕێتەوە بۆ ناومان .

قَالَ يَا هَارُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا(٩٢)

مووسایش کە گەڕایەوە بە هاروونی وت:هاروون کە دیتنت گومڕا بوون ، چی ڕێی لێ گرتی ،

أَلاَّ تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي(٩٣)

کەوا شوێنی من و ڕێگای من بکەوی‌و بچی بەگژیانا یا بەجێیان بهێڵی‌و بێی بۆ لام ؟ ئەوە بێ‌فەرمانیی منت کرد کە پێم‌وتبووی لە کاروباری ئاییندا توندو سەختگیر بیت ؟

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لاَ تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلاَ بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَن تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي(٩٤)

هاروون لە وەلامی مووسای برایا وتی: ئەی کوڕی دایکم! مووی ڕیش و سەرم ڕامەکێشە.من بۆیە نەچووم بەگژیانا یا لێیان جوێ نەبوومەوە، لەوە ترسام تۆ بڵێی دووبەرەکیت خستە نێوان بەنیئیسرائیل و قسەی منت ڕانەگرت .

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ(٩٥)

جا مووسا ڕووی دەمی کردە سامیری و پێی وت : ئەی سامیری ! تۆ بۆ وات کردو چیت ئەویست وا ئەم کارەت کرد ؟

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي(٩٦)

سامیری لە وەلامی مووسادا وتی : من ئەوەم دیبوو کە بەنیئیسرائیلییەکان نەیاندیبوو ، چاوم بەو فریشتەیە کەوتبوو کە لە شێوەی سوارێکدا هاتبوو و لەگەڵماندا بوو، هەر شوێنێ ولاخەکەی پێی ئەنایە سەر گورج گیای لێ ئەڕوا ، منیش مشتێ خاکم لە شوێن پێیەکی ولاخەکەی هەڵگرت و پرژاندم بەو خشڵەدا کە لە بۆتەکەمدا تواندبوومەوە ، کە کردمە ناو قاڵبەوە ئەو گوێرەکەیەی لێ پەیدا بوو و نەفسم ئەو کارەی لا جوان کردم.

قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لاَ مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تُخْلَفَهُ وَانظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا(٩٧)

مووسا بە سامیریی وت:بڕۆ لاچۆ لاما ، تۆ لەم ژیانەتا دەردێکت تووش ئەبێ بڵێیت کەس توخنم نەکەوێو لە قیامەتیشا وەعدەیەکت

هەیە بۆ سزادران خـوا پشتگوێی نـاخـاتو بـۆت دێنێتەدی . سەیری گوێرە کەکەیشت بکە کە کردبووت بـە خـوای خـۆتو ئەتپەرستو لەسەری بەردەوام بووی لێت لانەئەدا ، باش باش ئەیسووتێنینو ورد وردی ئەکەینو فڕێی ئەدەینە ناو دەریاو لەوێ پرژوبلاو ئەبێتەوە .

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا(٩٨)

بەڕاستی خودای ئێوە زاتێکی پاکی وایە پەرستراوێکی بەڕاست لەم دنیادا نیيە لەو بەولاوەو هەرچی بۆ ئـەوە بشێ پێی بزانرێ ئەو پێی ئەزانێ .

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا(٩٩)

ئاوەها دەنگوباسی ڕووداوی ڕابـووردووت بـۆ ئەگێڕینەوەو بەڕاستی کتێبێکمان لەلای خۆمانەوە داویتێ باسی ئـەم ڕووداوو دەنگوباسانەی هەموو تیایە .

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا(١٠٠)

هـەرکـەسێ پشت لـەو کتێبە بکـاو گـوێی نەداتێ ئەوە لە ڕۆژی قیامەتا بارێکی قورسی گوناه هەڵئەگرێ .

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلاً(١٠١)

ئەوکەسانە بەردەوام لەو حاڵەیانا ئەمێننەوە . ئەو حاڵە بارێکی زۆر گران و خراپە بەکۆڵیانەوە لە ڕۆژی قیامەتا .

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا(١٠٢)

لە ڕۆژێکا کە فوو ئـەکـرێ بـە سووردداو تـاوانباران خڕئەکرێنەوە

لەورۆژەداو چاویان شین بووە .

يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِن لَّبِثْتُمْ إِلاَّ عَشْراً(١٠٣)

لەناو خۆیانا ئەکەونە چپە چپ و ئەڵێن لە دە ڕۆژ زیاتر لە دنیادا نەژیاون . مەبەست لەوەیە وەزعیان ئەوەندە ناخۆش ئەبێ هەموو خۆشییەکی لەوەپێشیان لەبیرئەچێتەوە .

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِن لَّبِثْتُمْ إِلاَّ يَوْمًا(١٠٤)

ئێمە چاکتر ئەوە ئەزانین کە ئەوان ئەیلێن لەوکاتەدا کە هەرە زیرەکیان ئەڵێ لە ڕۆژێ زیاتر لە دنیادا نەماونەتەوە .

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا(١٠٥)

پرسیارت لێئەکەن لەبارەی کێوەکانی ڕووی زەوییەوە کە سەرەنجام چییان بەسەر دێت ؟ تۆیش لە وەڵامی پرسیارەکەیانا بڵێ : خوا بە داڕووخاندن دایان ئەڕووخێنێو ئەیانکا بە خۆڵو،

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا(١٠٦)

شوێنەکانیان ئەهێڵێتەوە بە دەشتێکی سافی وا،

لا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلاَ أَمْتًا(١٠٧)

لاریو لەواریو بەرزیو نزمیی تیا بەدی ناکەی .

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لاَ عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلاَ تَسْمَعُ إِلاَّ هَمْسًا(١٠٨)

لەوڕۆژەدا ئەم خەڵکە گشت ئەکەونە دوای ئەو بانگەوازکەرەی بەفەرمانی خوا بانگیان ئەکا بۆ مەیدانی حەشرکردنیان و هەموو خاوەن

دەنگێ مل کەچ ئەکا لە ترسی خوادا و لە دەنگی ژێرلێو بەولاوەت بەرگوێ ناکەوێ .

يَوْمَئِذٍ لا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً(١٠٩)

لەورۆژەدا تکاکردنی هیچ کەسێ سوود نابەخشێ تەنها تکاکردنی ئەوانە نەبێ کە خوای میهرەبان خۆی ڕێگای دابن و ڕازی بێ لە قسەکردنیان لەحوزووریا لەبەر پایەو پلەیان لای خوا .

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا(١١٠)

خوا ئەوزاع و ئەحواڵی بەرو دواو ڕابووردوو و داهاتووی ئەو خەڵکە ئەزانێ ، بەڵام ئەوان ئەوە نازانن کە خوا ئەیزانێ .

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا(١١١)

هەموو چیهرەو ڕوخسارێ دائەنەوێتەوەو سەر شۆڕو مل کەچ ئەکا بۆ خواوەندی هەمیشە زیندووی جیهان ڕاگرو هەرکەسێ باری تاوانی هەڵگرتبێ نائومێد ئەبێ .

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلاَ يَخَافُ ظُلْمًا وَلاَ هَضْمًا(١١٢)

هەرکەسێکیش هەندێ چاکەی کردبێ و باوەڕی بە خوا هەبێ ، ئەوکەسە ترسی ئەوەی نابێ ستەمی لێ بکرێ و حەقی بفەوتێنرێ .

وَكَذَلِكَ أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا(١١٣)

ئاوەها قورئانێکی عەرەبیمان ناردە خوارەوەو جۆرەها هەڕەشەمان

تیا گۆڕی بەڵکو ئەو قورئانە پەندێ بخاتە دڵیانەوە .

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلاَ تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا(١١٤)

زۆر بەرزو بالآیە لە زات و لە سیفاتدا ئەو خوایەی کە پادشاهی ڕاستەقینەی ئەم گێتییەیە ، دەستی دەستدارو هۆشی هوشیاری پێ ناگا. پەلەپەل مەکە بۆ خوێندنەوەی قورئان بەرلەوەی وەحیەکەیت بەهۆی جوبرەئیلەوە پێ ڕاگەیەنرێو بگاتە لات و، بڵێ : خوایە زانستم زیاد بکە .

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا(١١٥)

بەڕاستی لەمەوپێش ئامۆژگاریی ئادەممان کرد توخنی درەختی گەنم نەکەوێ ، کەچی ئامۆژگارییەکەمانی لەبیرچوو و بە خاوەن عەزم و توانامان نەدی ئەو ئامۆژگارییەمانی پێ ڕابگیرێ .

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى(١١٦)

یادی ئەوە بکەرەوە کە بە فریشتەکانمان وت:سوجدەی حورمەت لێگرتن بۆ ئادەم بەرن، ئەوانیش هەموو سوجدەیان بۆ برد تەنها شەیتان نەبێ گوێی بە فەرمانەکەمان نەداو سوجدەی نەبرد .

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلاَ يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى(١١٧)

جا بە ئادەممان وت: بە ڕاستی ئەم شەیتانە دوژمنە بۆت و بۆ ژنەکەت ، دەسا ئاگادار بە دەرتان نەپەڕێنێ لە بەهەشت و گیرۆدەی ناڕەحەتی ببی.

إِنَّ لَكَ أَلاَّ تَجُوعَ فِيهَا وَلاَ تَعْرَى(١١٨)

بێگومان ئەمە بۆ تۆ لە بەهەشتا هەیە کەوا نە برسیت ببێ تێداو نە بێبەرگ و پۆشاك بی .

وَأَنَّكَ لاَ تَظْمَؤُا فِيهَا وَلاَ تَضْحَى(١١٩)

تینوویشت نەبێ تیایاو گەرمات نەبێ .

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لاَّ يَبْلَى(١٢٠)

پاشان شەیتان وەسوەسەو خەیالاتی پڕوپووچی خستە ناو دڵیەوە، پێی وت ئەی ئادەم ئایا شارەزاییت بکەم بۆ دارێ کە لێخواردنی ئەبێ بەهۆی ئەوە هەتا هەتایە بژیت و، موڵك و ماڵێکت پیشان بدەم کە هەرگیز نافەوتێ و نابڕێتەوە ؟

فَأَكَلاَ مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى(١٢١)

ئادەم بەو وەسوەسەی شەیتانە هەڵخەڵەتا ، خۆی و ژنەکەی لە بەری ئەو دارەیان خوارد ، لەئەنجامی ئەوەدا ئەو توێکڵە سەدەفەی بەسەر لەشیانەوە بوو لاچوو و عەورەتیان دەرکەوت ، ئەوانیش دەستیان کرد بە شاردنەوەی عەورەتیان بە گەڵاداری بەهەشت . ئادەم لە فەرمانی خوای خۆی دەرچوو و گومڕا بوو .

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى(١٢٢)

پاش ئەوە خوا بە ڕەحمەتی خوی هەڵیبژارد بۆ پێغەمبەرایەتی و لێی بووردو ڕێگای پیشان دا بۆ لانەدان لەو تەوبەیەی کردی .

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى(١٢٣)

خوا بە ئادەمو ژنەکەیو بە شەیتانی وت: لە بەهەشت داپەڕن بۆ سەرزەوی، هەندێ لە ئێوە (لە ئادەمزادو لە جنۆکە) دوژمنی هەندێکتانن (ئەوەتا ئادەمزادو جنۆکەی خواپەرست و ئادەمزادو جنۆکەی کافر دوژمنی یەکترن). جا کاتێ کە لە منەوە ڕێ پیشاندانێکتان بۆ دێ هەرکەسێ شوێنی ئەو ڕێپیشاندانەی من بکەوێ ڕێ گوم ناکاو ناڕەحەت و کلۆڵ نابێ.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى(١٢٤)

هەرکەسێکیش پشت لە یادکردنەوەی من هەڵکا ژیانێکی تەنگ و ناخۆش ئەژی لە دنیادا چونکە هەموو قورساییی کارو بیری خۆی خستووەتە سەر کۆکردنەوەی ماڵی دنیاو هیچ ڕەحەتییەکی دڵی نابێو، لە ڕۆژی قیامەتیشا بەکوێری حەشری ئەکەین.

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا(١٢٥)

ئەویش ئەڵێ: خوایە بۆ بەکوێری حەشرت کردم لەکاتێکا من لە دنیادا چاوساغ و بینا بووم؟.

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسَى(١٢٦)

خوا فەرمووی: وامان پێکردی چونکە لە دنیادا ئایەتی ئێمەت بۆ هات کەچی فەرامۆشت کردو گوێت تەدایێ، تۆیش هەروا ئەمڕۆ لە بەرچاو ئەکەویو فەرامۆش ئەکرێی.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى(١٢٧)

هەربەم جۆرەیش پاداشی ئەوکەسانە ئەدەینەوە کە زیادەڕەوی بکەن لە بێدینیو ئارەزووپەرستیداو باوەڕ بەو بەڵگەو نیشانانە نەکەن کە خوا نیشانیان ئەداو، سزای ئەو دنیایش زۆر لە سزای ئەم دنیایە سەختترو بەردەوامترو درێژخایەنترە .

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى(١٢٨)

ئایا ئەو کارەساتانەی هێناومانن بەسەر کافرە پێشووەکانا ئەم کافرانەی مەککەی شارەزا نەکرد بۆ ڕێگەی ڕاست ، کە ئەوەبوو خەڵکی سەدە پێشوونەکانمان بەربادکرد کە ئێستا ئەمانە کە ئەڕۆن بۆ کاروان بە شوێنەوارەکانی ئەوانا تێئەبەڕن . بەڕاستی ئەمە گەلێ ئایەتو بەڵگەی تیایە بۆ ئەوانەی عەقڵێکی ساغیان هەیە.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى(١٢٩)

ئەگەر فەرمانێ لەپێشتر لە خوای تۆوە دەرنەچووبوایە بە دواخستنی سزادانی ئەم ئوممەتە بۆ ڕۆژی قیامەتو ئەگەر وادەیێ دانەنرابوایە بۆ سزادانیان کە لە ڕۆژی قیامەتا ئەبێ ، بەربادکردنی ئەم کافرانەیش وەك کافرە پێشینەکان کارێکی پێویست بوو ، بەلاَم خواوەند هەر لەپێشەوە سزای ئەمانەی دواخستووە بۆ ڕۆژی قیامەتو ئەو ڕۆژەی بۆ دەستنیشانو دیاری کردوونو، بڕیاری ئەویش هەڵوەشاندنەوەی بۆ نییە .

فَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى(١٣٠)

دەسا خۆت ڕاگرەو سەیر بکە بەرانبەر ئەو قسە ناڕەوایانەی کافرەکان ئەیانکەن و سوبحانەڵلاّ بکەو سوپاسی خودای خۆت بکە بەر لە خۆرهەلاّتن و بەر لە ئاوابوونی (مەبەست لە نوێژی بەیانی‌و نوێژی نیوەڕۆو عەسرو ئێوارەیە)و لە هەندێ کاتی شەودا (مەبەست لە شەو نوێژە)و لە هەندێ کاتی هەردوو چمکەکەی ڕۆژدا (دیسانەوە مەبەست لە نوێژی بەیانی‌و ئێوارەیە) . ئومێد وایە پاداشێکی‌وات بەرانبەر بەم تەسبیح و سوپاسی خودایە لە خوای گەورەوە دەسگیر ببێ پێی ڕازی ببی .

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى(١٣١)

چاو مەبڕەرە ئەوەی ژیانی چەند تاقمێکمان لەو کافرانە پێ خۆش کردووە لە دارایی دنیاو ژن و منالّو دەستەو بەستەیان کە مایەی خۆشیی ژیانی دنیان ، ئەوانەمان بۆئەوە داونێ تاقییان بکەینەوە پێیان یا لە قیامەتا سزایان بدەین بەهۆی ئەو خۆشییانەوە . ئەو ڕزق و ڕۆزییەی پێمان داوی کە بریتییە لە نیعمەتی پێغەمبەرایەتی لە هەموو شتێ باشترو بەسوودترو پایەدارترە .

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى(١٣٢)

فەرمانیش بدە بە ژن و منالّو کەسوکارو دەستەو بەستەت کە

نوێژ بکەن و بۆخۆیشت بەردەوام بە لەسەر ئەم نوێژکردنە لە خۆشیو ناخۆشیدا . ئێمە داوای ڕزق و ڕۆزی لە تۆ ناکەین بۆ کەس . ئێمە ڕزق و ڕۆزی بە تۆ ئەدەین و ، ئەنجامی باشیش بۆ ئەوانەیە لە خوا ئەترسن و خۆیان لە کاری خراپ ئەپارێزن .

وَقَالُواْ لَوْلاَ يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الأُولَى(١٣٣)

کافرەکان وتیان: بۆچی موحەممەد بەڵگەیەك لەلایەن خوای خۆیەوە ناهێنێ بۆمان کە نیشانەی ئەوەبێ پێغەمبەری خوایە ؟ ئەی بەڵگەی ئەوەیان بۆ نەهاتووە کە لە کتێبە پێشووەکانی خوادایە بۆ پێغەمبەران کە تەورات و ئینجیل و کتێبەکانی‌ترن ؟ مەبەست لەوەیە لەو کتێبانەدا باسی پێغەمبەری ئاخرزەمان کراوە کە کێیەو سیفاتی چۆنەو ، ئەبوو بەوپێیە باوەڕ بە پێغەمبەرایەتیی موحەممەد بکەن . یا مەبەست لەوەیە بەڵگەکە ئەوەیە موحەممەدیش باسی خواو سیفاتی خواو بیروباوەڕە گشتییەکانی بەوجۆرە کردووە کە لە کتێبە پێشووەکانی خوادا بۆ پێغەمبەران کراوەو ، ئەبوو بەو پێیە ئیمانی پێ بهێنن و باوەڕی پێ بکەن .

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّنْ قَبْلِهِ لَقَالُواْ رَبَّنَا لَوْلاَ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولاً فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزَى(١٣٤)

ئەگەر ئێمە ئەو کافرانەمان بەر لە ناردنی موحەممەدو نازڵکردنی قورئان بۆسەر خەڵك بەرباد بکردایە بە سزایێ ، لەتاو ئەو سزایە ئەیانوت: خوایە ئەوە بۆ پێغەمبەرێکت نەناردە سەرمان تا ئێمەیش

شوێنى ئايەتەكانى تۆ بكەوتينايە بەرلەوەى زەليلى دنياو ڕسواى قيامەت ببين .

قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُواْ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى(١٣٥)

تۆ لە وەلاٌمى ئەو قسەيەى كافرەكانا پێيان بلێ : ئێمەو ئەوان هەردوولا چاوەڕوانى ئەنجامى ئەولاكەمانين كە چيى بەسەردێ . دەى‌سا چاوەڕێ بن ، لەمەولا ئەزانن كێ خاوەنى ڕێى ڕاستەو كێ شارەزاى ڕێگاى خوا بووەو بە باشى ئەيزانێ‌و ئەيگرێتەبەر .

جوزئی حەڤدەهەم
سوورەتی (الأنبیاء)
مەککەیی‌یەو (١١٢) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ (١)

نزیك بووەتەوە بۆ خەڵك لێپرسینەوەی بیروباوەڕو گوفتارو کرداریان کە لە ڕۆژی قیامەتا ئەبێ ، کەچی ئەوان لە بێ‌ئاگاییدان و خۆیان لە لێپرسینەوەی ئەو ڕۆژە لائەدەن .

مَا يَأْتِيهِم مِّنْ ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِم مُّحْدَثٍ إِلا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ (٢)

هیچ وەبیرهێنانەوەیەکی نوێیان لە خواوە بۆ نایەت ئیللا کاتێ کە ئەیبیسن گاڵتەی پێ‌ئەکەن .

لاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسَرُّواْ النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ هَلْ هَذَا إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ (٣)

حاڵیان وایە دڵیان بێ‌ئاگایە لە کاتی بیستنی ئەو وەبیرهێنانەوەی خواداو ، ئەو ستەمکارانە ئەکەونە پچەپچ ، پێیان وایە پێغەمبەری خوا نابێ ئادەمیزاد بێ ، ئەڵێن ئایا ئەم ئیدیعای پێغەمبەرایەتی کردووە لە بنیادەمێکی وەك ئێوە بەولاوە هەیە جادووتان لێ ئەکا ؟ ئێوە ئایا دێن بۆ لای جادوو کە بە چاوی خۆتان ئەبینن ئەوە جادووە ؟

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٤)

پێغەمبەریش بەو نەفامانەی وت : خوای من بە هەموو قسەیەك ئەزانێ کە بە ئاشکرا یا بە چپە لە ئەرز یا لە ئاسمانا بکرێ ، ئەو

گوێی لە هەموو قسەیەکەو بە هەموو شتێ ئەزانێ .

بَلْ قَالُواْ أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ بَلِ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الأَوَّلُونَ (٥)

تۆ لادە لەوە کە ئەمانە ئەڵێن قسەکانی پێغەمبەر سیحرن ، ئەیشڵێن خەوی پڕوپووچن ، ئەیشڵێن درۆو ساختەو دەست هەڵبەستی خۆینی ، ئەیشڵێن شاعیرەو شیعر دائەنێ ، ئەگەر ڕاست ئەکا با موعجیزەیەکمان پێشان بدا وەك چۆن پێغەمبەرانی پێشوو ڕەوانە کرابوون و هەریەکە موعجیزەیەکیان هەبوو .

مَا آمَنَتْ قَبْلَهُم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ (٦)

خەڵکی ئەو ئاوەدانییانەی پێش ئەمان کە بەربادمان کردن و فەوتاندمانن کە داوای موعجیزەیان لە پێغەمبەرەکانیان ئەکردو ئەوانیش پیشانیان ئەدان و ، بەو موعجیزانەیش ئیمانیان نەئەهێنا ، ئێستە ئەمانە ئیمان دێنن ئەگەر موعجیزەیان پیشان بدەین ؟

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلاَّ رِجَالاً نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُواْ أَهْلَ الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ (٧)

پێش تۆ لە چەند پیاوێ بەولاوەمان نەناردووە کە وەحیمان بۆ ئەکردن ، واتە پێش تۆیش هەر ئادەمزادمان بە پێغەمبەری ئەناردو هەرگیز فریشتەمان بە پێغەمبەری نەناردووە . دەی ئەگەر خۆتان نازانن لەوانە بپرسن کە ئاگایان لەو کتێبانە هەیە کە لە ڕێگای پێغەمبەرانەوە بۆ خەڵکمان ناردوون .

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لاَّ يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُواْ خَالِدِينَ (٨)

ئەو پێغەمبەرانەی ناردبوومانن وامان دروست نەکردبوون کە تەنها لاشەیەك بن خۆراك نەخۆن و ، لە دنیایشدا بۆ هەمیشە نەبوون و سەرەنجام مردوون .

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنجَيْنَاهُمْ وَمَن نَّشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ (٩)

پاش ئەوەیش هەر گفتێکمان دابوونێ ڕاستمان لەگەڵ کردوون و بۆمان هێناونەدیو ئەوان و هەرکەسیتر کە خواستمان لەسەر بووبێ ڕزگارمان کردوون و ئەوانەمان بەرباد کردووە کە لە کافریو گوناهباریدا لە سنوور دەرچووبوون .

لَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (١٠)

بەڕاستی ئێمە کتێبێکمان بۆ ناردوون کە قورئانە پەندو ئامۆژگاریتانی تیایە ، دەی بۆ عەقڵتان پێ ناشکێ تا ئیمانی پێ بهێنن و پەیڕەویی لێ بکەن ؟

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ (١١)

ئێمە زۆر ئاوەدانیمان تێکشکاندووە کە خەڵکەکانیان ستەمکارو لەخوانەترس بوون و خەڵکێکی ترمان لەو شوێنانەدا دروست کردووەو دامەزراندووە .

فَلَمَّا أَحَسُّواْ بَأْسَنَا إِذَا هُم مِّنْهَا يَرْكُضُونَ (١٢)

کاتێ کە ئەوانە هەستیان بە هێزو بە سەختیی سزای ئێمە کردووە بەپەلە لەوشوێنانە هەڵاتوون و ڕایانکردووە .

لَا تَرْكُضُواْ وَارْجِعُواْ إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ

تُسْأَلُونَ(١٣)

خوایش پێی فەرموون: هەڵمەیەن و بگەڕێنەوە بۆ ئەو شتانەی زیادەڕەویتان تیا کردن وەکو ڕابواردن و خۆشیو لەزەتی دنیا بیٚو، بگەڕێنەوە بۆ ماڵو مەنزڵی خۆتان بەڵکو لێتان بپرسرێتەوە لەو خراپانەی کردووتانن .

قَالُوا يَاوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ(١٤)

وتیان: هاوار بۆ ئێمە! ئێمە بەڕاستی کەسانێکی ستەمکار بووین.

فَمَا زَالَت تِّلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ(١٥)

جا بەردەوام هەر ئەوەیان ئەوت تا کردمانن بە پووشی درواوەی بیٚگیان و وشك هەڵاتوو.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ(١٦)

ئێمە ئاسمان و ئەرزو نێوانیانمان بە گاڵتە دروست نەکردووە .

لَوْ أَرَدْنَا أَن نَّتَّخِذَ لَهْوًا لَّاتَّخَذْنَاهُ مِن لَّدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ (١٧)

ئەگەر بمانویستایە ئەسبابی بیٚئاگایی و ڕابواردن دروست بکەین هەر لای خۆمان دروستمان ئەکرد ئەگەر مەبەستمان کردنی شتیوا بوایە.

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ (١٨)

ئێمە ئەسبابی بیٚئاگایی و ڕابواردن دروستکەر نین، بەڵکو حەق ئەدەین بەسەر ناحەقا جا حەقەکە سەری ناحەقەکە پان ئەکاتەوەو ناحەقەکە ئەفەوتیٚو قوڕبەسەر ئێوەیش و هاوار بۆتان لەو هاوبەش بۆ

خوا دانانەتان .

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلاَ يَسْتَحْسِرُونَ (١٩)

بۆ خوا خۆیەتی هەرکەس و هەرچی لە ئاسمانەکان و لە ئەرزا هەن و ئەو فریشتانەیش کە لای خۆین ، ئەمانە خۆ بە زل نازانن لەوە کە خوا بپەرستن و بەندەییی بۆ بکەن و ، لە گوێڕایەڵیکردنیا ماندوو نابن .

يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لاَ يَفْتُرُونَ (٢٠)

بە شەوو بە ڕۆژ سوبحانەڵلاّ ئەکەن و لە بەگوێکردنیا هیچ درێغی ناکەن .

أَمِ اتَّخَذُواْ آلِهَةً مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ (٢١)

هەی هەی ! ئەمانە بە خەیاڵی بەتاڵی خویان هەندێ شتی سەرزەوییان بۆ خۆیان کردووە بە خواو ئەیانپەرستن گوایە ئەمانەن مردوو زیندوو ئەکەنەوە .

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلاَّ اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ (٢٢)

ئەگەر خودای ڕاستەقینە لە زاتی خودا بەولاوە لە ئاسمانەکان و لە ئەرزا ببوایە ، ئاسمان و ئەرز تێك ئەچوون . کەواتە خوای پەوەردگاری عەرش پاك و خاوێنە لەوەی کافرەکان باسی ئەکەن کە ئەوەتە خوا هاوبەشی ببێ .

لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ (٢٣)

خوا پرسیاری لێ ناکرێ لە هەر کارێ کە ئەیکا ، بەڵام خەڵك پرسیاریان لێ ئەکرێو حیساب و کیتابیان بۆ دائەنرێ ، جا یا پاداشی چاکەیان وەرئەگرن یا تۆڵەی خراپەیان لێ ئەستێنرێ .

أَمِ اتَّخَذُواْ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُواْ بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَن مَّعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ(٢٤)

یاخەیر چەند خوایەکیان لە زاتی واجب الوجود بەولاوە بۆخۆیان ڕاگرتووە ، دەی پێیان بڵێ بەڵگەو دەلیلی خۆتان بێنن لەسەر ڕاستیی ئەوەی کردووتانە . ئەم کتێبەی بۆ من هاتووە پەندو ئامۆژگاریی منو ئەو پێغەمبەرانەیترە کە پێش من هاتوون کە هەموویان خوایان هەر بە یەکێ داناوە ، بەڵکو زۆرتری ئەمانە کە هاوبەش بۆ خوا دائەنێن ئەزانن ڕاستییەکە کامەیەو لێی لائەدەنو پشتی تێئەکەن .

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدُونِ(٢٥)

پێش تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان نەناردووە ئیللا وەحیمان بۆ کردووە کەوا کەسێ نییە بپەرسترێ من نەبێ ، دەسا بێن بمپەرستنو عیبادەتم بۆ بکەن .

وَقَالُواْ اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ(٢٦)

کافرەکان ئەڵێن: خوا منداڵی بۆ خۆی قەرارداوە . خوا پاکە لەوە کە منداڵی ببێ ، بەڵکو فریشتەی هەن کە بەندەی بەقەدرو حورمەتی خوان .

لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ (٢٧)

پێش خوا ناکەون لە قسەدا واتە بێگوێیی ناکەن و ، ئەوانە بە فەرمانی خوا کارئەکەن و ئەجوولێنەوە .

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلا يَشْفَعُونَ إِلاَّ لِمَنِ ارْتَضَى وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ (٢٨)

خوا زانایە بە هەرچی لە بەردەمیانایە و بە هەرچی لەدوایانەوەیە ، واتە هەرچییان لەمەوپێش کردووە و هەرچی لەمەوپاش ئەیکەن هەمووی ئەزانێ و ئاگای لێیەو ، تکایش ناکەن بۆ کەسێ نەبێ خوا ڕازیی لێ بێو لە قاری خوا ئەترسن .

وَمَن يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِّن دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ (٢٩)

هەرکامێکیش لەو فریشتانە بلێ من خودام و خودا نەپەرستێ ، پاداشی بە دۆزەخ ئەدەینەوەو هەروەهایش پاداشی ستەمکاران ئەدەینەوە .

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلا يُؤْمِنُونَ (٣٠)

ئایا کافرەکان نازانن کەوا ئاسمانەکان و زەوی پارچەیەکی پێکەوە لکاو بوون و لێکمان کردنەوەو، هەمووشتێکی زیندوومان لە ئاو دروست کردووە ؟ دەی ئایا هێشتا هەر ئیمان ناهێنن ؟

وَجَعَلْنَا فِي الأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلاً لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ (٣١)

چەند کێوێکی دامەزراوو چەسپاویشمان لە زەویدا دروست کردوون نەکا ئەرز لە هەڵسووڕانا لارببێتەوە بەوانەی بەسەریەوەن و، کەلەبەری بلاویشمان لەو کێوانەدا کردووە بە ڕێگا بەهیوای ئەوەی ڕێگای دابین کردنی ڕزق و ڕۆزی بۆ ژیانی خۆیان لەو شیوو دۆڵانەدا بدۆزنەوە .

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَّحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ (٣٢)

ئاسمانیشمان کردووە بە سەربانێکی پارێزراو لە کەوتن ، کەچی کافرەکان لووتەلان و پشتیان لەو نیشانانەی یەکێتی و توانایی خوا هەڵکردووە کە لەو ئاسمانانەدا هەن .

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (٣٣)

خوا ئەو خوایە شەوو ڕۆژو خۆرو مانگی دروست کردووە ، هەریەك لەوانە لەناو بازنەیەکا وەك مەلەوان دێن و ئەچن .

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِيْن مِّتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ (٣٤)

ئێمە نەمریمان بۆ هیچ ئادەمزادێك بەر لە تۆ بڕیار نەداوەو کەسمان نەمر نەکردووە . ئاخۆ ئەگەر تۆ بمری ئەوان بە نەمری ئەمێننەوە؟ نەخەیر، ئەوانیش وەك تۆ ئەمرن و دنیا تا سەر بۆ کەس نابێ .

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ (٣٥)

هەموو گیانلەبەرێ مەرگ ئەچێژێ‌و ئێمە بە خراپەو بە چاکە تاقیتان ئەکەینەوە بۆ دەرکەوتنی هەڵوێستتان لە خۆشی‌و لە ناخۆشیداو سەرەنجامیش ئەگەڕێنرێنەوە بۆ لای خۆمان و هەرکەس

پاداشی شایانی خۆی وەرئەگرێ .

وَإِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُواْ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلاَّ هُزُواً أَهَـذَا الَّـذِي يَذْكُرُ آلِـهَتَكُمْ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمَنِ هُمْ كَافِرُونَ(٣٦)

کاتێ کە کافرەکان ئەتبینن بە هیچت ناکەن بە گاڵتەجاڕی خۆیان نەبێ‌و بە گاڵتە پێکردنەوە ئەڵێن ئا ئەمەیە ناوی خواکانی ئێوە بە سووکی ئەبا ؟ کەچی خۆیان ناوی خودای میهرەبان ناهێنن ، بۆیە ئەوان ، نەك تۆ ، شایانی ئەوەن گاڵتەیان پێ بکرێ .

خُلِقَ الْإِنسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُوْرِيكُمْ آيَاتِي فَلاَ تَسْتَعْجِلُونِ(٣٧)

ئادەمزاد ئەوەندە بە پەلەو هەڵپەیە وەك بڵێی بۆخۆی لە پەلەپەل دروست کراوە . با پەلە نەکەن بۆ چاوکەوتنیان بە نیشانەی قەهرو غەزەبی من ، پاش وەخت لە کاتی خۆیا پیشانیان ئەدەم .

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ(٣٨)

ئەڵێن ئەم وادەی هاتنی سزایە کەیە ئەگەر ڕاست ئەکەن دێت ؟

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُواْ حِيـنَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ الـنَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ(٣٩)

ئەگەر ئەو کافرانە بزانن کاتێ کە ئەخرێنە ناو ئاگری دۆزەخەوەو ناتوانن ئاگر نە لە چڕوچاویان و نە لە پشتیان بگێڕنەوەو کەس نایێ بەهاواریانەوە یارمەتییەکیان بدات ، بزانن حاڵیان چۆن ئەبێ ، پەلە ناکەن بۆ زانینی وادەی هاتنی ئەو سزایەی خوا .

بَلْ تَأْتِيهِم بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ(٤٠)

بەڵکو ڕۆژی قیامەت یا سزای خوایی لە دنیادا یا ئاگری دۆزەخیان

لەپڕ بۆ دێت و سەرگەردانیان ئەکا ، ئیتر ناتوانن بیگێڕنە دواوەو مۆڵەتیشیان نادرێ‌و بۆیان دواناخرێ .

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُواْ مِنْهُم مَّا كَانُواْ بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ(٤١)

بەڕاستی گاڵتە بە گەلێ پێغەمبەری پێش تۆیش کراوەو لەئەنجامی ئەوەدا سزای ئەو گاڵتەکردنە گەمارۆی گاڵتەکەرەکانی داو تەفرو تووناک کردن.

قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِم مُّعْرِضُونَ(٤٢)

تۆ بەو کافرانە بڵێ ئەوە کێیە بە شەوو بە ڕۆژ لە عەزابی خواتان ئەپارێزێ ، بەڵام تۆ لێیان گەڕێ‌و وازیان لێ بێنە ، ئەوانە پشتیان لە ناوی خوداو لە یادی خوا هەڵکردووەو گوێی نادەنێ .

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِّنْ دُونِنَا لا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنفُسِهِمْ وَلا هُمْ مِّنَّا يُصْحَبُونَ(٤٣)

یان ئەوانە بە خەیاڵی خۆیان خواگەلێکیان هەن ڕێی سزای ئێمەیان لێ‌ئەگرن و ناهێڵن تووشیان ببێ . نەخێر ئەو خوا خەیاڵییانەی ئەوان توانی یارمەتیدانیانیان نییەو لای ئێمەیشەوە نیگابان و پارێزگاریان بۆ ڕەوانە ناکرێ لەگەڵیان بن و سزای ئێمەیان لێ لادەن .

بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ(٤٤)

بەڵکو مەسەلەکە ئەوەیە ئێمە گوزەرانی خۆشمان داوە بەو کافرانەو

بە باوك و باپیرانیان تا ماوەی ژیانیان بەوجۆرە درێژەی کێشاو لە خۆیان بایی بوون و وایانزانی ئەو خۆشی و ڕابواردنەیان تا سەرەو هەرگیز نابڕێتەوە . ئایا ئەمانە سەیرناکەن ئێمە پەیدەرپەی لە خاکی کافران کەم ئەکەینەوەو ئەیخەینە ژێر دەسەلاتی موسوڵمانان؟ ئایا لەگەڵ ئەمەیشا خۆیان بە زاڵتر ئەزانن بەسەر موسوڵماناناو وائەزانن ئەو خۆشی‌و ڕابواردنەیان دوایی نایەت ؟

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ(٤٥)

تۆ بەو کافرانە بڵێ من ئێوە ئەترسێنم بەو ئایەتانەی لای خواوە بۆم دێن ، بەڵام مرۆی کەڕ گوێی لە هاوار لێکردنی کەس نی‌یە لەوکاتا کە ئەترسێنرێ .

وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَاوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ(٤٦)

ئەم کافرانە ئەگەر کەمترین سزای خوای تۆیان پێ بگا ئەکەونە هاوار هاوارو ئەڵێن : ئەی قوڕبەسەر خۆمان ! بەڕاستی ئێمە کەسانێکی ستەمکار بووین .

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ(٤٧)

ئێمە ترازووی سەرنەکردوو دائەنێین لە ڕۆژی قیامەتا بۆ کێشانەی چاکەو خراپەی خەڵك ، ئیتر هیچ کەسێ ستەمی لێ ناکرێ‌و هەقی خۆی ئەدرێتێ ، ئەگەر کەسێکیش دانە خەردارەیێ چاکە یا خراپەی

هەبێ ئەیهێنینە مەیدانی حیسابەوەو بۆیی حیساب ئەکەین و ئێمە بەسین بۆ حیساب کردنی چاکەو خراپەی بەندە.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ(٤٨)

ئێمە بەڕاستی کتێبێکمان دا بە مووساو بە هاروون کە حەق و ناحەقی لێك جوێئەکردەوەو ڕووناکی بوو بۆ دڵی ئەوی بییەوێو مایەی یادی خوا بوو بۆ ئەوانەی لە خوا ئەترسن . هەندێکیش وتوویانە مەبەست لە (فورقان) عاساکەی مووسایە کە نیلی پێ کەرت کرد تا بەنیئیسرائیل لێی بپەڕنەوەو، مەبەست لە(ضیاء) ڕووناکییەکەی دەستیەتیو ، مەبەست لە تەنها (ذکر)ەکە تەوراتە .

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُم مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ(٤٩)

ئەو لەخواترسانەی دڵیان ئەکەوێتە لەرزە لەوەی کە خوایان لە خۆیان ناڕازی کردبێو لە ڕۆژی قیامەت ئەترسن . ئەم ئایەتە باسی ئەو لەخواترسانەیە لە ئایەتی پێشوودا ناویان هات.

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنكِرُونَ(٥٠)

ئەم قورئانەیش قورئانێکی پیرۆزە ناردوومانەتە خوارەوە بۆ سەر پێغەمبەر ، جا ئێوە ئەی کافرەکان ئینکاری ئەکەن ؟

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ(٥١)

بەڕاستی ئێمە بەر لە مووساو هاروونیش توانی دۆزینەوەی ڕێی چاکەمان دا بە ئیبراهیم و حاڵیمان ئەزانیو ئەمانزانی کەوا بەکەڵکی خەڵاتی پێغەمبەرایەتی دێ .

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ(٥٢)

کـە بـە باوکی و بە خێڵەکەیی وت: ئـەم یەیکەرانە چین وا ئێوە بە دەوروخولیانا دانیشتوون ؟

قَالُواْ وَجَدْنَا آبَاءنَا لَهَا عَابِدِينَ(٥٣)

وتیان: باوك و بـاپیرانی خـۆمـانمـان وا دیوە ئـەم پـەیکەرانەیان ئەپەرست.

قَالَ لَقَدْ كُنتُمْ أَنتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ(٥٤)

ئیبراهیمیش وتی : ئێوەیش و بـاوبـاپیرانیشتـان لـە گومڕاهییەکی ئاشکرادا بوون.

قَالُواْ أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ(٥٥)

ئەوانیش پێیان وت: ئـایـا تۆ ڕاستیت بۆ هێناوین لەم قسانەتدا کە ئەیانکەیت یاخود لەوکەسانەی کە گاڵتە ئەکەن و بە ڕاستت نییە ؟

قَالَ بَل رَّبُّكُمْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَى ذَلِكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ(٥٦)

ئیبراهیمیش وتی : بەڵێ مـن بـەڕاستمەو گاڵتە ناکەم خوای ئێوە ئەو خوایـەی ئـاسمان و زەوییە کـە دروستیکردوون و مـن شایەتی ئەم ڕاستییەم.

وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ(٥٧)

سوێندیش ئـەخۆم بەخوا پـاش ئـەوەی ئێوە پشت پێ هەڵکەن و بڕۆن و ئەم شوێنە بەجێبێڵن کەتنێك بە بتەکانتان ئەکەم.

فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ(٥٨)

گشت بتەکانیانی پارچە پارچە کردو شکاندنی بـەسەر یەکدا تەنها

بتە گەورەکەیان نەبێ بەهیوای ئەوەی خێڵە بتپەرستەکەی بگەڕێنەوە سەر ئەو بتە گەورەیەو لێیبپرسن کێ وای لەو بتانە کردووەو شکاندوونی بەسەر یەکاو وردو خاشی کردوون ؟

قَالُواْ مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ(٥٩)

کە بتپەرستەکان هاتنەوە بۆ بتخانەکەو دییان بتەکان هەموو پارچە پارچە کراون وتیان: کێ وای بەم بتانە کردووە. بەڕاستی ئەوکەسە یەکێکە لە ستەمکاران.

قَالُواْ سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ(٦٠)

وتیان: گوێمان لە کوڕێ بوو بەخراپ باسی بتەکانی ئەکرد ناوی ئیبراهیم بوو ڕەنگ بێ ئەو وای لێ کردبن و بەو دەردەی بردبن.

قَالُواْ فَأْتُواْ بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ(٦١)

وتیان: ئەو کوڕە بێنن بۆ بەرچاوی ئەم خەڵکە بەڵکو بیناسنەوەو شایەتیی لەسەر بدەن کە ئەو ئەم کەتنەی کردووە.

قَالُواْ أَأَنتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ(٦٢)

کە هێنایان و خەڵکەکە شایەتییان لێدا کە ئەو بوو باسی بتەکانی بە خراپ ئەکرد ، پێیان وت : ئیبراهیم تۆ وات بە خواکانمان کردووە ؟

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِن كَانُوا يَنطِقُونَ(٦٣)

ئیبراهیمیش وتی: من نەبووم ، ئەم بتە گەورەیەیان بوو وای لێ کردن. ئەیوت چۆن تا من ببم ئەبێ ئەمانە بپەرسترێن ؟ دەی ئەگەر ئەمانە ئەتوانن بێنەدەنگ قسە بکەن ، لێیشیان بپرسن بزانن کێ وای لێ کردوون ؟

فَرَجَعُواْ إِلَى أَنفُسِهِمْ فَقَالُواْ إِنَّكُمْ أَنتُمُ الظَّالِمُونَ(٦٤)

ئەوانیش گەڕانەوە بۆسەر خۆیان و لەناو خۆیانا کەوتنە ڕاوێژ، بە خۆیانیان وت: ئێوە خۆتان خەتابارو ستەمکارن کەوا ئەم بتە داتاشراوانە ئەپەرستن .

ثُمَّ نُكِسُواْ عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلاءِ يَنطِقُونَ(٦٥)

پاشان ، دیسانەوە پاش ئەوەی کەمێك عەقڵیان هاتەوە سەریان ، سەری سەرشۆڕییان دانەواندو بە ئیبراهیمیان وت: تۆ خۆت ئەزانی ئەو بتانە قسە ناکەن ، تۆ خۆت بڵێ کێ وای لێ کردن؟

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَنفَعُكُمْ شَيْئًا وَلاَ يَضُرُّكُمْ(٦٦)

ئیبراهیمیش پێیوتن: کەواتە ئاخۆ ئێوە غەیری خوا شتێ ئەپەرستن نە هیچ قازانجێکتان پێئەگەیەنێو نە زیانێ ؟

أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ(٦٧)

هاوار بۆ ئێوەو بۆ ئەو شتانەی غەیری خوا کە ئێوە ئەیانپەرستن، ئەوە ئێوە هیچ نافامن ؟

قَالُواْ حَرِّقُوهُ وَانصُرُواْ آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ(٦٨)

خێڵەکەی ئیبراهیم کە ڕقیان هەستابوو ، لەبەر کەللەڕەقیی خۆیان وتیان : باش باش بیسووتێنن و لەسەر خواکانی خۆتان بکەنەوە ئەگەر کارێکتان لەدەس دێ .

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلاَمًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ(٦٩)

کە ئیبراهیمیان گرت و فڕێیان دایە ناو ئاگرەوە ، بە ئاگرەکەمان وت: ئاگرەکە ! سارد بەرەوەو ببە بە مایەی سەلامەتیو زیان نەگەیشتن

بە ئیبراهیم.

وَأَرَادُواْ بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ (٧٠)

ئەوان خواستیان وابوو زیانی پیٚبگەیەنن، ئیٚمەیش ئەوانمان کرد بە هەرەخەسارەتبارو دۆڕاو.

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ (٧١)

خۆیو لووطی برازایشیمان ڕزگارکردو بردمانن بۆ ئەو خاکەی بەرەکەتمان تیٚخستووە بۆ هەرکەس لە خەڵکی ئەم جیهانە کە لەویٚ بیٚ کە وڵاتی شامە.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلاًّ جَعَلْنَا صَالِحِينَ (٧٢)

ئیسحاقیشمان پیٚبەخشیو یەعقووبیش بە زیادە بە کوڕەزاییو هەموویانمان کرد بە پیاوی چاكو بۆ خودا سوڵحاو.

وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُواْ لَنَا عَابِدِينَ (٧٣)

کردمانیشن بە پیٚشەوا بۆ ئادەمیزادی دەوروبەریان، بە فەرمانی ئیٚمە ڕیٚی ڕاست بە خەڵك پیٚشان بدەنو بە وەحی حاڵیمان کردن چاکە بکەنو نویٚژ بکەنو زەکات بدەنو ئەوانیش ئیٚمەیان ئەپەرست.

وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَت تَّعْمَلُ الْخَبَائِثَ إِنَّهُمْ كَانُواْ قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ (٧٤)

پیٚغەمبەرایەتیو زانستمان بە لووطیش داو ڕزگارمان کرد لەو گوندەی خەڵکەکەی کاری پیسو چەپەڵیان ئەکرد. ئەوانە گرۆهی کردەوەی خراپ بوونو فاسق بوون.

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ(٧٥)

خستیشمانە ناو ڕەحمەت و مهرەبانیی خۆمانەوەو ئەو ، واتە لووط ، بەڕاستی لە پیاوچاکان بوو .

وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ(٧٦)

باسی نووحیش بکە کە بەر لەم پێغەمبەرانە هاواری کردە ئێمەو ئێمەیش خۆیو ماڵ و مناڵیمان لەو بەڵا ناهەموارو گەورەیە ڕزگارکرد کە هاتبوە ڕێیان ، کە یا تۆفانەکەیە یا خراپیو بەدکرداریی خێڵەکەیەتی.

وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ(٧٧)

یارمەتیشیمان داو ڕزگارمان کرد لەو خێڵەی کە ئایەتەکانی ئێمەیان بە درۆ دانابوو . ئەوانە خێڵێکی خراپ بوون ، ئێمەیش هەموویانمان لە ئاوی تۆفانا خنکاندو نوقممان کردن .

وَدَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ(٧٨)

باسی ئەوەی داوودو سولەیمانیش بکە کە خەریک بوون لەبارەی باخ و کشتوکاڵی موسوڵمانێکەوە بڕیاریان ئەدا ، مەڕوماڵاتی خێڵێکی تێچووبوو و خواردبوویو، ئێمەیش ئاگامان لە بڕیارەکەیان بوو کە خەریک بوون ئەیاندا لەو مەسەلەدا .

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُودَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ(٧٩)

جا مەسەلەکەمان پێشانی سولەیمان داو تێمانگەیاندو زانینی چۆنیەتیی بڕیاردانی نێوان خەڵك و زانستیشمان تێکرا بە هەردوکیان بەخشی و ، کێوەکانمان ڕام کرد بۆ داوود تەسبیحاتیان لەگەڵی ئەکرد بۆ خواو ، پەلەوەرەکانیشمان هەروا بۆ ڕام کرد ئەوانیش تەسبیحاتیان لەگەڵی ئەکردو ئێمە ئەم کارانەمان بۆ کرد .

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُم مِّنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ(٨٠)

فێریشمان کرد زرێو تاس کڵاوی جەنگیتان بۆ دروست بکا بۆئەوەی لە جەنگا بتانپارێزێ ، جا ئایا ئێوە سوپاسی خوا ئەکەن بەرانبەر بەم نیعمەتە گەورەیە ؟

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ(٨١)

بای سەختی بەگوژمیشمان ڕام کرد بۆ سولەیمان بە فەرمانی ئەو ئەچوو بۆ ئەو خاکەی بەرەکەتمان تێخستبوو چیی بویستایە بۆی ئەهێناو ئەبردو ئێمە ئاگامان لە هەموو شتێ هەبوو و ئەمانزانی چیی ئەوێ .

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلاً دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ(٨٢)

لە دێویش ئەوانەیانمان بۆ ڕام کردبوو کە ئەچوونە بنی دەریاو دوڕو مەرجانیان بۆ دەرئەهێناو کاری‌تریشیان لەوە بەولاوە بۆ ئەکردو ئێمە ئاگاداریمان ئەکردن لە فەرمانی دەرنەچن.

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ(٨٣)

یادی ئەییووبیش بکەرەوە لەوکاتەیا کە بانگی کردە خوای خۆیو هاواری لێ کرد وتی: خوایە من تووشی دەردو بەڵا هاتووم و تۆیش لە هەموو میهرەبانێ میهرەبانتری .

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ(٨٤)

ئێمەیش بەدەنگیەوە هاتین و چی ئێش و ئازاری پێوەبوو هەموومان لاداو بە ژمارەی مناڵە مردووەکانی مناڵمان دایەو ئەوەندیتریش بە میهرەبانیی خۆمان بۆئەوەی ببێ بە پەندو ئامۆژگاری بۆ ئەوانەی خوای خۆیان ئەپەرستن .

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ(٨٥)

یادی ئیسماعیل و ئیدریس و ذولکیفلیش بکەرەوە ، ئەمانە هەموو لەوانە بوون سەبریان ئەکرد لەسەر دەردو مەینەت و خۆیان ڕائەگرت .

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُم مِّنَ الصَّالِحِينَ(٨٦)

ئەمانەمان خستە ناو لێشاوی ڕەحمەتی خۆمانەوە ، ئەمانە لە پیاو چاکان بوون.

وَذَا النُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ(٨٧)

باسی ذوننوون واتە یوونسیش بکە کاتێ کە بە تووڕەییەوە خێڵەکەی خۆی بەجێهێشت و سووسەیێ گومان کەوتبوە دڵیەوە گوایە هیچمان پێ ناکرێ دەرهەق خێڵەکەی. تا سەرەنجام لە تاریکەشەوێکا

یا لەناو دەریادا یا لەناو سکی ماسیدا گیری خواردبوو هاواریکرد خوایە لە تۆ بەولاوە خوایەکیتر نییە بەحەق بپەرسترێ ، تۆ لە هەموو کەموکورتیو ناتەواوییەك پاكیو ، منیش یەکێ بووم لەوانەی ستەمیان لە خۆیان کردووە ، دەیسا فریام کەوە .

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ(٨٨)

ئێمەیش بەفریایەوە هاتین و لە خەم و خەفەت ڕزگارمان کردو هەر بەوجۆرەیش هەموو خاوەن باوەڕەکان ڕزگار ئەکەین .

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ(٨٩)

یادی زەکەریایش بکەرەوە ئەوکاتەی کە هاواری کردە خوای خۆی وتی : خودایە ! بەتەنیام مەهێڵەوە بێکەس و بێدەرو ، تۆ چاکترین کەسێکی بۆ ئینسان بمێنێتەوە .

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ(٩٠)

ئیمەیش بەدەنگیەوە هاتین و دوعاکەمان لێ قووبوولکردو یەحیامان پێ بەخشیو ژنەکەیمان بۆ چاككردو وامان لێ کرد سکوزا بکاو منالی ببێ ، چونکە ئەم پێغەمبەرانەی ناومان هێنان مرۆی چاك بوون و دەستوبردیان ئەکرد بۆ کردنی چاکەو بەهیوای چاکەو لەترسی سزای دواڕۆژ لێمان ئەپاڕانەوەو ملکەچی فەرمانمان بوون .

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِن رُّوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِّلْعَالَمِينَ(٩١)

یادی ئەو ئافرەتەیش بکە کە داوێنی خۆی پاراست لەوەی کەس دەسی بۆ بەرێو ، جا ئێمەیش لە ڕێگای فریشتەی خۆمانەوە کە جوبرەئیلە فوومان پێدا کردو خۆی و کوڕەکەی کە عیسایە کردمانن بە نیشانەی گەورەیی‌و دەسەڵاتی خۆمان بۆ هەموو جیهان .

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ(٩٢)

بە پێغەمبەرەکانیشمان وت ئەم ئایینانەی بە ئێوەدا ناردوومانن بۆ ئادەمیزاد ، هەموو یەك ئایینن کە ئایینی خوا بەیەك‌زانینەو منیش خوای ئێوە هەمووتانم ، کەواتە عیبادەتم بکەن‌و بمپەرستن .

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ(٩٣)

کەچی ئەوخەڵکانەی پێغەمبەرەکانمان ناردبوونە سەریان ئایینەکەیان لەنێوان خۆیانا پارچە پارچە کردو هەریەکە بەلایەکا ڕۆیشتن‌و لە خوا بەیەك‌زانین لایان دا ، بەڵام سەرەنجام هەموو دێنەوە بەردەستمان‌و هەریەکە سزای بەحەقی خۆی وەرئەگرێ .

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ(٩٤)

جا هەرکەس کاری چاکی کردبێو باوەڕیشی بە خوای تاك‌و تەنیا بووبێ ، کردەوەی چاکی پشتگوێ ناخرێو ئێمە بۆی ئەنووسین‌و پاداشی چاکی لەسەر ئەو کردەوە چاکانەی ئەدەینەوە .

وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ(٩٥)

حەرامە لەسەر خەڵکی ئاواییەك ئێمە ڕۆژێ لەبەر کافریو گوناهبارییان وێرانمان کردبێ، تازە پاشگەز ببنەوەو تۆبە بکەن یا

بگەڕێنەوە بۆ دنیاو بژیێنەوە .

حَتَّى إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُم مِّنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ(٩٦)

تا کاتێ کە ڕێگای یاجووج و ماجووج ئەکرێتەوە ، واتا تا ڕۆژی قیامەت دێو یاجووج و ماجووج لە هەموو ملەو بەرزاییەکەوە بەپەلە ئەکەونەڕێ ، ئەوکاتە خەڵکی ئەو ئاواییە وێرانکراوانەیش زیندوو ئەکرێنەوە .

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا يَاوَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ(٩٧)

زیندوو نابنەوە تا کاتێ کە گفتی ڕاست نزیك ئەبێتەوە کە هاتنی ڕۆژی قیامەتەو چاوی کافرەکان ئەبڵەق ئەبێو ئەڵێن : ئەی هاوار ! ئێمە ئاگامان لەم ڕۆژە نەبوو ، ئێمە کەسانێکی ستەمکار بووین ستەممان لە خۆمان کرد .

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ(٩٨)

ئەی کافرینە !ئێوە خۆتان و ئەو شەیتانانەی ئەیانپەرستن لەجیاتیی ئەوەی خوا بپەرستن، هەمووتان چڵوچێوی سووتەمەنیی دۆزەخن و هەموو ئەڕۆنە ناو دۆزەخ .

لَوْ كَانَ هَؤُلاءِ آلِهَةً مَّا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ(٩٩)

ئەگەر ئەو بتانە خوا بوونایە نەئەچوونە دۆزەخەوە ، کەچی هەموو بتەکانیش و بت پەرستەکانیش هەتاهەتایە هەر لە دۆزەخا ئەبن .

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لا يَسْمَعُونَ(١٠٠)

هاوارو نرکەو ناڵەیانە لە دۆزەخاو شتێکی تیا نابیسن دڵیان خۆش بکا.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَى أُوْلَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ(١٠١)

ئەوانەیش کە لەلایەن ئێمەوە چاکەیان بۆ بڕیاردراوە کە بریتییە لە خواپەرستیو دەرنەچوون لە فەرمانی ، ئەوانە لەو ئاگری دۆزەخە دوور خراونەتەوە .

لا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ(١٠٢)

هەرگیز دەنگی نالەباری دۆزەخ نابیسن و هەتا هەتایە لە دڵخوازی خۆیانان .

لا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ(١٠٣)

ترسی لە هەموو ترسێ بەدتر کە ترسی مانەوەی هەمیشەییی بێباوەڕانە لە دۆزەخدا زویرو دڵتەنگیان ناکاو فریشتە دێن بەدەمیانەوە پێشوازییان لێ ئەکەن و پێیان ئەڵێن ئەمە ئەو ڕۆژەی خۆتانە کە گفتتان ئەدرایێ پێی .

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ(١٠٤)

ئەمەیش لەو ڕۆژەدا ئەبێ کە ئاسمان ئەپێچینەوە وەك چۆن تۆماری نووسراو ئەپێچرێتەوە . ئێمە وەك چۆن دنیامان یەکەمجار دروست کرد هەروەها تازەیشی ئەکەینەوە . ئەمە وەعدەیەکە لەسەر شانمان و ئێمە هەرچیمان بوێ جێبەجێی ئەکەین .

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ(١٠٥)

ئێمە بەڕاستی پاش تەورات، لە (زەبوور) دا، نووسیومانە: بەهەشت یا ڕووی زەوی بۆ بەندە لەگەڵ خوای خۆ ڕاست و باشەکانم ئەمێنێتەوە، وەك چۆن میرات بۆ میراتگر ئەمێنێتەوە.

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلاغًا لِّقَوْمٍ عَابِدِينَ(١٠٦)

بەڕاستی لەم ئایەتانەدا! ڕاگەیاندنێ هەیە بۆ کەسانێ کە خواپەرستن.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ(١٠٧)

ئەی موحەممەد! تۆیشمان بە هیچ حالێ نەناردووە بە ڕەحمەت و خێرو بەرەکەت نەبێ بۆ هەموو ئەهلی جیهان بۆ فێرکردنی خواپەرستی و خوا بەیەك زانین و فێری زانست و ڕەوشتی چاك بوون.

قُلْ إِنَّمَا يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُّسْلِمُونَ(١٠٨)

تۆ ئەی موحەممەد! بەو خەڵکە بڵێ من لە بابەتی یەکێتیی خواو هاوبەش بۆ دانەنانیەوە هەر ئەوەم بە وەحی بۆ دێ کە خوای ئێوە تاقە یەك خوایەو هاوبەشی نی‌یە، دەی ئێوە مل بۆ ئەم ڕاستییە کەچ ئەکەن؟

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنْتُكُمْ عَلَى سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ(١٠٩)

جا ئەگەر خەڵکە کە پشتیان لە ڕاستی هەڵکرد، تۆیش پێیان بڵێ من ئێوەم وەك یەك ئاگادار کردەوەو، نایشزانم ئەوەی وەعدەتان پێدراوە ئەبێ‌و دێتەدی کە ڕۆژی قیامەتە، نزیکە یا دوورە.

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ(١١٠)

بەڕاستی خوا ئاگادارە لە هەرچی بەئاشکرا ئەوترێ‌و ئاگاداریشە

لەوەی بەدزییەوە ئەیلێن و ئەیشارنەوە.

وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ (١١١)

من نازانم ، لەوانەیشە ئەوەی من پێتان ڕائەگەیەنم کە دواخستنی سزادانتانە تا ڕۆژی قیامەت بۆ تاقیکردنەوەتان بێ و بۆ ئەوە بێ تا ماوەیەك بۆ خۆتان ڕابوێرن .

قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ (١١٢)

موحەممەد وتی: خوایە ! بڕیاری بەڕاست بدە لەنێوان من و ئەم لەخوانەترسانەدا . هەر خوای میهرەبانی هەموولایەکمان پەنای ئەبرێتەبەرو داوای یارمەتیی لێ ئەکرێ لەبارەی ئەو شتانەوە ئێوە باسیان ئەکەن .

سوورەتی (الحج)

مەدینەیی‌یە ئایەتەکانی ٥٢-٥٥ی نەبێ‌و ،

(٧٨) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ(١)

خەڵکینە ! لە خوا بترسن ، بەڕاستی بوومەلەرزەی زەوی کە لەپێش قیامەتدا ڕووئەدا شتێکی گەورەو سامناکە .

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُم بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ(٢)

ئەوڕۆژەی ئەو بوومەلەرزەیە ئەبینن ، هەرچی ئافرەتی منداڵبەبەرە کە شیر بە منداڵەکەی ئەدا ، ئاگای لە مناڵە شیرەخۆرەکەی نامێنێ‌و ، هەرچی ئافرەتی دووگیانە بەراویتە ئەبێ‌و ، ئەبینی خەڵك سەرخۆشن‌و لەڕاستییشدا سەرخۆش نین ، بەڵام سزاکەی خوا زۆر سەختەو لەتاواندا خەڵکەکە وایان بەسەرهاتووە .

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ(٣)

لەناو ئەم خەڵکەدا کەسانێکی‌وا هەن ئەکەونە دەمەدەم لەبارەی بوونی خواوە بێ‌ئەوەی هیچی لێ بزانن‌و ، شوێنی هەر شەیتانێکی لەخواعاسی ئەکەون .

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ(٤)

شەیتانێکی ئەوتۆ وای بۆ بڕیاردراوە هەرکەس شوێنی‌بکەوێ گومڕای ئەکاو ڕێبەدێیی ئەکا بۆ ناو سزای دۆزەخ .

یَاأَیُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُم مَّنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُم مَّنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ(٥)

خەڵکینە ! ئەگەر ئێوە گومانتان لە زیندووبوونەوەی خۆتان لە ڕۆژی قیامەتدا هەیە ، چاری ئەو گومان و دوودڵییەتان بەوە بکەن وردببنەوە من ئێوەم لە گڵ دروست کردووە چونکە باوکە گەورەی ئادەمیزاد کە ئادەمە لە گڵ دروست کراوە ، لەوەپاش لە تۆوی باوك و دایکم دروست کردوون ، ئەمجا لە پارچە خوێنێکم دروست کردوون ، ئەمجا لە پارچە گۆشتێکم دروست کردوون ، هەیەتی خراوەتە شێوەی ئادەمیزادەوەو هەیەتی نەخراوەتە شێوەی ئادەمیزادەوە. ئەمەتان بۆیە بۆ باس ئەکەم تا بزانن چۆنم دروست کردوون . ئێمە چیمان بوێ لە کوڕو لە کچ لە منداڵدانی ئافرەتدای دائەنێین تا وادەی دیاریکراوی خۆی ، ئەمجا بە منداڵی لە سکی دایکتان ئەهێنینە دەرەوە، ئەمجا پەروەردەتان ئەکەین بۆئەوەی بگەنە هەرەتی هێزی لەشتان. هیی‌وایشتان تیایە پێش ئەوە گیانی وەرئەگیرێتەوە و ئەمرێ . هیی‌وایشتان تیایە ئەهێڵرێتەوە تا ئەگەیەنرێتە تەمەنێ لە هەموو تەمەنێکی لەوەپێشتری لاوازترو

بیّ‌دەسەلاّتتر ئەبیّ، تا وای لیّ‌دیّ پاش ئەو گشتە شتەی زووتر زانیویە هیچ شتیّ نەزانیّ. ئەمە وەك ئەوە وایە تۆ زەوی ئەبینی كشومات و وشك و بیّ‌ڕەونەقە، جا كە بارانمان بەسەردا باراند ئەكەویّتە جووڵەو هەلاّوسیّ و لە هەموو جۆرە گیاوگوڵیّكی جوان لەناو خۆیدا ئەڕویّنیّ.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِ الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٦)

ئەمە گشتی لەوەوەیەو لەبەرئەوەیە خوا حەقە و ڕاستەو هەمووشتیّكی لە دەستەلاّتدا هەیەو هەموو مردوویێ زیندوو ئەكاتەوەو توانی بەسەر هەموو شتیّكدا ئەشكیّ.

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ (٧)

لەبەرئەوەیشە كە ڕۆژی قیامەت بەڕاستی دیّو، خوا بەڕاستی هەموو ئەو مردووانەی لە گۆڕدان زیندوویان ئەكاتەوە.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ (٨)

كەسانیوا هەن ئەكەونە دەمەدەم لەبارەی بوونی خواوە بیّ‌ئەوەی هیچ بزانن و كەسیّ شارەزای كردبن و كتیّبیّكیان بەدەستەوە بیّ بەرچاوو دڵیان ڕوون بكاتەوە.

ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ (٩)

ملپیّچی ئەكاو مل لائەدا لە وەرگرتنی ئامۆژگاریی پیّغەمبەران، بۆئەوەی خەڵك لە ڕیّی خوا لابداو گومڕایان بكا. ئەم جۆرە كەسانە

لە دنیادا ڕسوایی‌و سەرشۆڕییان بۆ هەیەو لە قیامەتیشا سزای ئاگری سۆزندەیان پێ ئەچێژین .

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ(١٠)

پێیشی ئەوترێ ئەم سزایەت لەسەر ئەو کردەوانەت ئەدرێ کە کردووتن و وەك دیاریی دەست لەپێش مردنتا حەواڵەی ئەو دنیات کردوون و خوایش هەرگیز ستەم لە بەندەگانی خۆی ناکات.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ(١١)

لەناو ئەم خەڵکەدا کەسانێکی‌وا هەن لەسەر لایێ واتە بەمەرج خوا ئەپەرستن ، ئەگەر خێریان هاتەڕێ پێیان خۆش ئەبێ‌و دڵیان دائەمەزرێ . ئەگەر زیانیشیان پێ‌گەیشت بەسەر ڕوودا ئەکەون واتە ئەکەونە شین و شەپۆڕو سوپاسی خوا ناکەن. ئەم جۆرە کەسانە دنیاو قیامەنیان لەکیس چووەو زیانی گەورەو ئاشکرایش ئەوەیە بنیادەم دنیایش و قیامەتیشی بەجارێ لەدەست بچێ. مەبەست لەوەیە موسوڵمان لە خۆشییشی و لە ناحوشییشیا هەر ڕازی بێ بە بەشی خواو شوکرانەبژێر بێ .

يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ(١٢)

بنیادەمی‌وا لەجیاتیی ئەوەی هەر لە خوا بپاڕێتەوەو ڕووی دەستی دوعای لەو بکا ، لە شتێ ئەپاڕێتەوە نە زیانی پێ‌ئەگەیەنێ‌و

نه قازانج، واته دەستەلآتی هیچی نی‌یه وەك بت. گومڕاهیی دوور ڕۆیشتوو پاڕانەوە یە لەم جۆرە شتانە لەجیاتیی پاڕانەوە لە خوا .

يَدْعُواْ لَمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلَى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ(١٣)

بەڵکو لە کەسێ ئەپاڕێتەوەو هاواری تێئەکا زیانی له قازانجی نزیکترە . هاوار لێکراویوا خراپ یارمەتیدەرێکەو خراپ هاوڕێیەکە .

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ(١٤)

ئەوکەسانەی ئیمانیان بە خواو به پێغەمبەرانی خوا هێناوە ، خوا ئەیانخاتە ناو بەهەشتیوا جۆگە ئاو بەژێریانا ئەڕوا . بەڕاستی خوا ئارەزووی لە هەرچی ببێ ئەیکا .

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَن لَّنْ يَنصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعْ فَلْيَنظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ(١٥)

ئەوکەسەی گومانی وایە کە خوا لە دنیاو لە قیامەتا یارمەتیی پێغەمبەری خۆی نادا، با لەداخانا پەتێ لە ئاسمانی، واتە لە بنەبانی، ماڵەکەی خۆیەوە ، هەڵخاو شۆڕیکاتەوە بۆخوارەوەو لە گەردنی خۆیی بئاڵێنێو پاشان پەتەکە بەخۆیەوە بەرداتەوە تا بخنکێ ، ئاخۆ ئەو کارەی کردی لەوانەیە ڕق وکینەو تووڕەییەکەی دامرکێنێو دواییی پێ بێنێ ؟

وَكَذَلِكَ أَنزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ(١٦)

ئێمە هەر بەم جۆرە قورئانمان ناردووەتە خوارەوە کە حاڵی وایە

کۆمەڵیٚ ئایەتی ڕۆشنەو ، خوای تەعالا هەرکەسی ئارەزوو لیٚ بیٚ هیدایەتی ئەداو ئەیخاتە سەر ڕێی ڕاست .

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَالَّذِينَ هَادُواْ وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُواْ إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ(١٧)

ئەوانەی ئیمانیان بە خواو بە پێغەمبەرانی خوا هێناوەو ئەوانەی ئایینی جوولەکەیان بۆ خۆیان هەڵبژاردووەو سابیئییەکان و گاورە (مەسیحی) یەکان و مەجووسە (زەردەشتی) یەکان و ئەوانەی هاوبەش بۆ خوا دائەنێن، خوا خۆی لە ڕۆژی قیامەتا چاك و خراپیان لە یەك جویٚئەکاتەوەو، خوا خۆی ئاگای لە هەموو شتیٚ هەیە .

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَن يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ(١٨)

ئایا تۆ نابینی یاخود نازانی کەوا خوای تەعالا هەرچی لە ئاسمانەکان و لە زەویدا هەیە سوجدەی بۆ ئەبەن و بە گەورەی ئەزانن و، هەروەها خۆرو مانگ و ئەستێرەو کێوەکان و درەخت و ئەو گیاندارانەی بەسەر زەویدا ئەڕۆن و زۆر لە ئادەمیزادیش هەموو سوجدەی بۆ ئەبەن و، زۆری تریش لە ئادەمیزاد کە نایپەرستن و سوجدەی بۆ نابەن لەبەر ئەو بیٚدینییەیان سزادانیان پێویست بووەو، ئەوەیش خوا سووکی بکا کەس ناتوانیٚ بیکا بە حاوەن قەدر. خوا هەرچیی مەیل لیٚ بیٚ ئەیکا.

هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ(١٩)

ئه‌م دوو ده‌سته‌و تاقمه كه كافرو موسوڵمانن له‌باره‌ی خواوه دوژمنی یه‌كن‌و هه‌رایانه: كافره‌كان هاوبه‌شی بۆ دائه‌نێن‌و بته‌كانیان ئه‌كه‌ن به هاوبه‌شی‌و موسوڵمانه‌كانیش ئه‌ڵێن كه‌سی هاوبه‌ش نی‌یه . ئه‌وانه‌ی كه كافرن جلی له ئاگر دروست كراویان به بالا بڕاوه له دۆزه‌خدا ئه‌كرێته به‌ریان‌و ئاوی كوڵ به‌كوڵیان به‌سه‌ردا ئه‌كرێ .

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ(٢٠)

هه‌رچی له‌ناو سكیانایه‌و پێسته‌كه‌ی به‌ریشیان به‌و ئاوه كوڵ به‌كوڵه ئه‌توێنرێته‌وه .

وَلَهُم مَّقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ(٢١)

گورزی ئاسنیشیان هه‌یه بۆ سزادانیان ، به‌ده‌ست مه‌ئمووری سزادانیانه‌وه‌ن .

كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ(٢٢)

هه‌رچه‌ند بیانه‌وێ له‌به‌ر ناڕه‌حه‌تی‌و داخ و خه‌فه‌تی دڵیان له‌و ئاگره ده‌رچن، ئه‌گێڕرێنه‌وه بۆ ناوی‌و پێیان ئه‌وترێ ده بخۆن ئاگری له‌شسووتێن بچێژن .

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ(٢٣)

بەڕاستی خـوا ئەوانەی کە ئیمانیان پێی هێناوەو کرداری چاکەیان کردووە ئەیانخاتە ناو بەهەشتگەلیواوە جۆگەئاو بەژێریانا ئەڕواو ، لەو بەهەشتگەلەدا بە بازنی زێڕین و بە مرواری جوان ئەکرێن و ئەڕازێنرێنەوەو بەرگیان لە بەهەشتدا ئاوریشمە .

وَهُدُواْ إِلَى الطَّيِّبِ مِنْ الْقَوْلِ وَهُدُواْ إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ(٢٤)

ئەمانە کە لە دنیادا بوون خراونەتە سەر ڕێی قسەی پاك و چاك کە خوا بە یەك زانین و سوپاس کردنیەتی و خراونەتە سەر ڕێگایەك کە ئەنجامەکەی باشە کە چوونە بەهەشتەو ، ئەو ڕێگایەیش ڕێگای باوەڕکردنە بە خوا .

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ(٢٥)

بەڕاستی ئەوکەسانەی کە کافرن و ڕێگا لەخەڵك ئەگرن لەوەی ڕێگای خوا بگرنەبەر کە ئایینی ئیسلامەو ناهێڵن بڕۆن لە مزگەوتی حەرامی مەککەدا خواپەرستی بکەن کە چون یەکە چ بۆ ئەوانەی تێیدا نیشتەجێن و چ بۆ ئەوانەی بە ڕێگوزەر ڕێیان تێی ئەکەوێ ، ئەوانە سزای سەخت ئەچێژن . هەرکەسیش ئارەزووی لەوە بێ بەهۆی ستەمکاریی خۆیەوە لە ڕێگای ئایین لابدا سزایەکی سەختی پڕئازاری پێ ئەچێژین.

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَن لاَّ تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ(٢٦)

یادی ئه‌وه بکه‌ره‌وه که جێگای مزگه‌وتی حه‌رامی مه‌ککه‌مان بۆ ئیبراهیم ده‌ستنیشان کردو پێمان وت: نه‌که‌ی هاوبه‌ش بۆ خوا دابنێی‌و ماڵه‌که‌م پاك بکه‌ره‌وه بۆ ئه‌وانه‌ی دێن زیاره‌تی ئه‌که‌ن و به‌ده‌وریا ئه‌سوورێنه‌وه‌و بۆ ئه‌وانه‌ی له‌وێ دانیشتوون و خوای تێدا ئه‌په‌رستن و بۆ ئه‌وانه‌ی نوێژی تێدا ئه‌که‌ن و ڕوکووع و سوجده‌ی بۆ خوا تێدا ئه‌به‌ن .

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ(٢٧)

جاڕبده به‌ناو خه‌ڵکدا بێن بۆ حه‌ج ئه‌وانیش دێن بۆ لات به‌پیاده‌و به‌سه‌ر پشتی هه‌موو وشترێکی لاوازه‌وه‌و له هه‌موو ڕێگایه‌کی دووره‌وه.

لِيَشْهَدُواْ مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُواْ اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُم مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُواْ مِنْهَا وَأَطْعِمُواْ الْبَائِسَ الْفَقِيرَ(٢٨)

بۆئه‌وه‌ی حازری هه‌ندێ سوودو قازانجی خۆیان بن و له‌چه‌ند ڕۆژێکدا که ڕۆژانی حه‌جن ناوی خودا ببه‌ن و زیکری بکه‌ن به‌رانبه‌ر به‌و ڕزق و ڕۆزیی مه‌ڕو ماڵات و وشترو گاو مانگایه‌ی پێی داون، ده خۆیشتان لێیان بخۆن و خۆراکی که‌سانی نه‌داری هه‌ژاریشی لێ بده‌ن .

ثُمَّ لْيَقْضُواْ تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُواْ نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُواْ بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ(٢٩)

پاشان با به به‌رسمێڵ کردن و نینۆك کردن و تووکی بن باخه‌ڵ هه‌ڵکێشان و شتی‌وا که له قۆناغی یه‌که‌مدا حه‌رامن و پاشان حه‌ڵاڵ ئه‌بنه‌وه، چڵك و چه‌په‌ڵیی خۆیان لابه‌رن و چییان له‌سه‌ر خۆیان نه‌زرکردووه به‌جێی بێنن و به ده‌ورو خولی کۆنه ماڵی خوادا بگه‌ڕێن .

ذَلكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُواْ الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُواْ قَوْلَ الزُّورِ (٣٠)

ئەمە وەربگرن فەرمانی خوایەو هەرکەس ئەو شتانەی خوا حورمەتی گرتوون وەك حەلاڵو حەرام ، بە گەورەیان بگرێ ، ئەوە باشترین شتە بۆی لای خوای خۆی . بزنو مەڕو حوشترو ڕەشەوڵاخیشتان بۆ حەلاڵ کراوە ئەوانەیان نەبێ باسی حەرامییانتان بەسەردا خوێنراوەتەوە وەك مردارەوەبوویانو ئەوانەیان لە کاتی سەربڕینیاندا ناوی غەیری خوایان بۆ هێنرابێ . کەواتە خۆتان لە پیسیی بتو لە قسەی درۆ بپارێزن .

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ (٣١)

حاڵتان وابێ لە بێباوەڕییەوە لابدەن بۆ باوەڕداری ، بۆ ڕەزامەندیی خوا. هاوبەشیش قەرار مەدەن بۆ خوا . هەرکەس هاوبەش قەرار بدا بۆ خوا وەك ئەوە وایە لە ئاسمانەوە بەربێتە خوارەوەو پەلەوەر بێنە سەر کەلاکەکەیو گۆشتەکەی بفڕێننو بیخۆن ، یاخود وەك کەسێك وایە بایەکی توند هەڵکاو ببیا فڕێی بداتە شوێنێکی دووریوا کەس پێی نەزانێ . مەبەس لەوەیە ئەوکەسە کابرایەکی بێسەروشوێنە .

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ (٣٢)

مەسەلە ئەوەیە کە وتمانو ، هەرکەسیش ئادابی خواپەرستی بە گەورە بگرێو لێیلانەدا ئەوە ئەو ڕەوشتەی ڕەوشتی ئەوانەیە بە دڵ

لە گوناه و خراپە پارێز ئەکەن .

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ(٣٣)

ئەو چوارپێیانەی باسمان کردن هەندێ قازانجیان تا ماوەیەکی دیاری بۆ ئێوە تیایە وەك شیرو کوڵك و موو و خوریو سواربوونیان و بەچکەکانیان تا کاتی سەربڕینیان دێو پاشان سەرەنجام ئەهێنرێنە ماڵی کۆنی خوا کە مزگەوتی حەرامی مەککەیە لەوێ سەرئەبڕرێن و گۆشتەکەیان ئەبەخشرێتەوە .

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُم مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ(٣٤)

بۆ هەر میللەتێ سەربە هەر ئایینێ بێ جۆرە قوربانیدانێکمان بڕیار داوە تا ناوی خوا لەسەر ئەو قوربانییەیان بێنن بەرانبەر بەوەی ئەو حوشترو ڕەشەوڵاخ و ئاژەڵەمان پێ بەخشیون . دەی خوای ئێوە تاقە یەك خوایە ، فەرمانبەرداریی بکەن و ملی بۆ کەچ بکەن و مژدە بەوکەسانەیش بدە کە خۆیان بە کەم ئەزانن و فیزو دەعیە ناکەن ،

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ(٣٥)

ئەوانەی کە ناوی خوا ببرێ لایاندا دڵیان دێتە لەرزە لەترسانا و، هەر مسیبەتێکیان تووش ببێ خۆیانی لە بەرابەردا ڕائەگرن و ، نوێژەکانیان ئەکەن و ئەو داراییەی پێمان بەخشیون لە ڕێی خوادا لێی خەرج ئەکەن .

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ

عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُواْ مِنْهَا وَأَطْعِمُواْ الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ(٣٦)

ئەو وشترانەی ئەیانبەن بۆ مەککە تا لە حەجدا سەریان ببڕن ، بۆمان کردوون بە بەشێ لە نیشانەکانی خواپەرستی . خێرو بەرەکەت بۆ ئێوە هەیە لەو وشترانەدا وەك شیرو بەروبوومەکانیو سواربوونیان و گۆشت و موو. کەواتە لە کاتی سەربڕینیاندا کە قنج لەسەر چواریەلیان ڕاوەستاون ناوی خوا بهێنن. جا کاتێ کە تەنیشتیان کەوتە سەر زەوی واتە سەربڕران و مردن ، لە گۆشتەکەیان بخۆن و بەشی هەژاری قنیاتکارو داواکەریشی لێ بدەن . ئێمە ئاوا ئەو حەیوانی قوربانییانەمان بۆ وا لێکردوون مل بدەن بۆتان سەریان ببڕن ، بەڵکو ئەمە خوایە سوپاسی ئەم نیعمەتانەی ئێمە بکەن .

لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُواْ اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ(٣٧)

گۆشت و خوێنی ئەو قوربانییانە ناگا بە خواو خوا ئەوەی لە ئێوە ناوێ ، بەڵام ئەگەر فەرمانبەرداریی خوا بکەن و خۆتان لە بێفەرمانیی ئەو بپارێزن ئەوە لای ئەو پەسەندو قوبووڵە . خوا ئەو حەیوانی قوربانییانەی بۆ ئێوە ئاوا لێکردوون ملتان بۆ بدەن بۆ سەربڕینیان ، بۆئەوەی لە کاتی سەربڕینیاندا (الله أكبر) بکەن کەوا ڕێگای موسوڵمانەتیی پیشان داون و ، مژدە بدەن بە پیاوچاکان و چاکەکەران.

ئەڵێن بت پەرستەکانی مەککە کە قوربانییان ئەکرد خوێنەکەیان ئەدا لە دیواری کەعبە گوایە ئەوە بۆ خوایە . ئایەتەکە بەرپەرچی ئەو

کردارەی بت پەرستەکان ئەداتەوە .

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ (٣٨)

بەڕاستی خوا داکۆکی ئەکا لەو کەسانەی باوەڕیان پێ کردووە . خوا کەسانی خائین و کافری خۆش ناوێ کە لەگەڵ خوا ئەمین نەبن و بت بپەرستن .

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ (٣٩)

خوا ڕوخسەتی داوە بەو موسوڵمانانەی کە کافرەکان جەنگیان لەگەڵ ئەکەن ، ڕوخسەتی وەلام دانەوەو شەڕکردنی لەگەڵیان داوە چونکە ستەمیان لێ کراوەو ، خوا توانی ئەوەی هەیە یارمەتییان بداو سەریان بخا بەسەر ئەو کافرانەدا .

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ (٤٠)

ئەوانەی بە ناهەق لەسەر ماڵ و حاڵی خۆیان دەرکراون تەنها لەبەرئەوەی ئەڵێن پەروەردگاری تاك و تەنیای ئێمە زاتی خوایە . ئەگەر خوا هەندێ کەسی بە هەندێ کەسی‌تر لەناو نەبردایە، چەندین پەرستگای ڕەبەنەکان و چەند کلیسەی گاوران و چەند کەنشتی جوولەکەو چەند مزگەوتی موسوڵمانان کاول ئەبوون کە هەموو ناوی خوایان تێدا ئەهێنرێ . بەڕاستی خوا یارمەتیی هەرکەسێ ئەدا کە ئەویش یارمەتیی

ئاییتی خوا بدا ـ خوا بەهێزە ، ئەتوانێ یارمەتیی ئەوکەسانە بداو هیچ شتێ رێی لێ ناگرێ .

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الأَرْضِ أَقَامُواْ الصَّلاةَ وَآتَوُاْ الزَّكَاةَ وَأَمَرُواْ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْاْ عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الأُمُورِ (٤١)

ئەو لە ماڵی خۆ دەرکراوانەی ئەگەر ئێمە جێگیریان بکەین و دایانمەزرێنین لە ئەرزدا نوێژ ئەکەن و زەکات ئەدەن و فەرمان بە چاکە ئەدەن و نەهی لەخراپە ئەکەن و ، ئەنجامی هەرکارێکیش هەر بۆ خودا ئەگەڕێتەوە .

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ (٤٢)

ئەگەر ئەم کافرانە باوەڕ بە تۆ نەکەن و بە درۆزنت دانێن ، تۆ تاقە پێغەمبەر نێت خێڵەکەی بە درۆزنیان دانابێ . بەر لە تۆیش خێڵەکەی نووح پێغەمبەرو خێڵەکەی عادو سەموودیش ، پێغەمبەری خۆیانیان بە درۆزن ئەدایە قەڵەم .

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ (٤٣)

هەروا خێڵەکەی ئیبراهیم پێغەمبەرو خێڵی لووط پێغەمبەریش، پێغەمبەری خۆیانیان بە دروزن ئەدایە قەڵەم .

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَى فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (٤٤)

ئەهلی مەدیەنیش کە شوعەیب پێغەمبەریان هاتەسەر ، شوعەیبی پێغەمبەری خۆیانیان بە درۆزن دانا . مووسا پێغەمبەریش هەر لەلایەن فیرعەون و قیبتییەکانەوە بە درۆزن دانرا . منیش جڵەوم بۆ کافرەکان

شۆڕ کرد لەسەر کافریی خۆیان بەردەوام بن تا وادەی خۆیان هات ، جا چۆن بوو لیّ تێکدانم بۆیان و بە چ دەردێکم بردن ؟

فَكَأَيِّن مِّنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ(٤٥)

گەلیّ ئاوەدانیمان وێران و کاول کرد لەحاڵێکا کە دانیشتووانیان ستەمکار بوون و ، ئێستا ئەو ئاوەدانییانە بەسەر بنچینەکانیانا کەوتوون و داتەپیون و ، زۆر بیری ئاو هەن ئێستا پەکیان کەوتووەو کوێر بوونەتەوەو زۆر کۆشکی دروست کراو هەن ئێستا تاقە کەسێکیشمان تێیاندا نەهێشتووە .

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ(٤٦)

ئایا ئەمانە بەسەر ئەرزا نەڕۆیشتوون تا دڵێکیوایان ببیّ بەهۆی ئەو دڵەوە عەقڵیان ببیّو بزانن ئەبیّ چیبکەن کە خوا بە تاك و تەنیا زانینە ، یا گوێیەکیوایان ببیّ شتی پیّ ببیسن و بزانن ئەبیّ ئادەمیزاد گویّ بۆ چی شل بکا ، چونکە تەنها دیتن بە چاو بەس نییە، وائەبیّ چاو کوێر نەبوە ئەبینیّ بەلاّم سوودیشی نییە چونکە دڵ کە لە سنگدایە ئەو کوێر ئەبیّ .

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ(٤٧)

ئەو کافرانە پەلەپەلت لیّ ئەکەن بۆئەوەی عەزابی خوایان بەسەردا

بیٚو، خوایش هەرگیز پیٚچەوانەی وەعدەی خۆی ناجوولیٚتەوەو عەزابیان هەر ئەداو شتەکە پەلەپەلی ناویٚو، یەك ڕۆژی خوایی وەك هەزار ساڵ وایە لەو ساڵانەی ئیٚوە ئەیانژمیٚرن.

وَكَأَيِّن مِّنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ(٤٨)

گەلیٚ ئاوەدانی هەبوون خەڵکەکانیان ستەمکار بوون، مۆڵەتم دان تا کاتی خۆیان هات، پاشان سزام دان و سەرەنجامی هەر شتیٚ هەر بۆ لای خۆمە.

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ(٤٩)

تۆ ئەی موحەممەد بەم خەڵکە بڵیٚ: خەڵکینە! من هەر پیٚغەمبەریٚکم بەئاشکرا ئەتانترسیٚنم لە سزای خوا بۆئەوەی باوەڕی پیٚ بکەن و ڕیٚگەی چاکە بگرنەبەر.

فَالَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ(٥٠)

پاش ئەوەی من ترسی سزای خوام نانەبەر، ئەوانەی باوەڕ بە خوای خۆیان ئەکەن و باش ئەجوولیٚنەوەو چاکە ئەکەن، خوا لە گوناهیان خۆش ئەبیٚو ڕۆزییەکی دەس بڵاوانەیان ئەداتیٚ کە بەهەشت و نازو نیعمەتی بەهەشتە.

وَالَّذِينَ سَعَوْاْ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ(٥١)

ئەوانەیش کە هەوڵ ئەدەن بۆ بەرپەرچدانەوەی ئایەتەکانی ئیٚمەو ئەکەونە پیٚشبڕکە بۆ نارەحەت کردنمان، ئەوانە هاوڕیٚی دۆزەخن.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ وَلاَ نَبِيٍّ إِلاَّ إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ

فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ(٥٢)

ئێمە ، بەر لە تۆ ،هچ پێغەمبەرێکی خاوەن کتێب و بێ کتێبمان نەناردووە بۆ سەر خەڵك ئیللا وا بووە کە هەرچەند ئارەزووی شتێکی کردبێ کە بە دڵیا هاتبێ شەیتان بە وەسوەسە هەندێ شتی ناموناسبی خستووەتە دڵیەوە ،جا خوا ئەوشتانەی لە دڵی داشۆردووە کە شەیتان بە وەسوەسە خستبوونیە دڵیەوە ، پاش ئەوە خوا ئایەتەکانی خۆی لە دڵی ئەو پێغەمبەرەدا ئەچەسپێنێ کە داوای لێ ئەکەن هەر بیر لە خواو لە ڕۆژی قیامەت بکاتەوەو ، خوا زاناو خاوەن حیکمەتە .

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ(٥٣)

خوا بۆیە دەرفەتی شەیتان ئەدا ئەو وەسوەسەیە بخاتە دڵی ئەو پێغەمبەرانەوە تا ئەو شتەی خراوەتە دڵیانەوە بکا بە مایەی تاقیکردنەوە بۆ منافقە دوودڵەکان و بت پەرستە دڵڕەقەکان . بەڕاستی ئەم دوو تاقمە ستەمکارە لە خراپەیەکی دوور لە ڕاستییەوەدان .

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ(٥٤)

هەروا تا ئەوکەسانەیش کە زانیارییان دراوەتێ بزانن ئەم قورئانە ڕاستەو لە خوای تۆوە هاتووەو ئیمانی پێ بهێنن و لەئەنجامی ئەو ئیمانەیاندا دڵیان لێی بترسێ . بەڕاستی خوا ڕێ بەدێیی ئەوکەسانە ئەکا کە باوەڕیان پێی هێناوەو ئەیانخاتە سەر ڕێیەکی ڕاست کە

وردبوونەوەیەکی ئەوتۆیە بیبیانگەیەنێتە ئامانجێکی ڕاست و دروست .

وَلاَ يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُواْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ(٥٥)

ئەوکەسانەیش کە کافرن، ،هەمیشە گومان و دوودڵییان لە ڕاستیی قورئانا هەیە تا قیامەتیان لەپڕ دێ بەسەردا یاخود سزای ڕۆژێکی بێخێرو بەرەکەت دێ بۆیان .

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ(٥٦)

فەرمان و فەرمانڕەوایی لەوڕۆژەدا بۆ زاتی خوایەو ئەو بڕیار ئەدا لەناو ئەو خەڵکەدا . جا ئەوکەسانەی باوەڕیان بە خوا هێناوەو کردەوەی چاکیان کردووە لە بەهەشتی پڕ نازو نیعمەتدان .

وَالَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا فَأُوْلَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ(٥٧)

ئەوکەسانەیش کە کافرن و ئایەتەکانی ئێمە بە درۆ ئەزانن ، ئەوانە سزایەکیان بۆ هەیە سووك و ڕەزیل و سەفیلیان ئەکا .

وَالَّذِينَ هَاجَرُواْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ(٥٨)

ئەوکەسانەیش کە لە ڕێگای خوادا کۆچیان لە وڵاتی خۆیان کردو پاشان کوژران یا بە مردن مردن ، ئەوانە بەڕاستی خوا لە قیامەتدا ڕۆزییەکی جوانیان ئەداتێ لە بەهەشتا.خوا چاکترینی هەموو ڕۆزیدەرانە .

لَيُدْخِلَنَّهُم مُّدْخَلاً يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ(٥٩)

ئەیانخاتە شوێنێکەوە پێی ڕازی بن و، خودا بەڕاستی زاناو بەحیلم و

حەوسەڵەیە .

ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ (٦٠)

ئەمە شتێکی ڕاستەو هەرکەسێ سزای یەکێ بدا بەوجۆرەی کە ئەو سزای ئەمی داوەو پاشان دەسدرێژیی بکرێتە سەر ، خوا یارمەتیی ئەدا . خوا بەڕاستی تاوانپۆش و لێبووردووە.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ (٦١)

ئەمە لەبەرئەوەیە کە بەڕاستی خوا توانایەو هەموو شتێکی پێ ئەکرێو شەو ئەبا بەناو ڕۆژاو ڕۆژ ئەبا بەناو شەوا ، واتە ئەیانگەیەنێ بە یەك و لە یەکێکیان زیاد ئەکاو لە یەکێکیان کەم ئەکاو ، خوا بەڕاستی شنەواو بینندەیە هەموو شتێ ئەبیێ و هەمووشتێ ئەبینێ .

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ (٦٢)

ئەمە لەبەرئەوەیە کە بەڕاستی خوا هەر خۆی ڕاستەو ، ئەوشتانەی ئەوان هاواریان ئەکەنێ هەر ئەوان هیچوپووچن و ، بەڕاستی هەر خوا بەرزو بڵندو گەورەیە .

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ (٦٣)

ئایا تۆ نابینی خوا ئاو لە ئاسمانەوە دائەکاو پاش ئەوە زەوی سەوز هەڵئەگەڕێ . خوا ناسکە ، زانستی بە هەموو شتێکا ئەگاو لە

هەموو شتێکی نهێنیو ئاشکرا شارەزایە .

لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ(٦٤)

هەرچی لە زەویو لە ئاسمانەکانایە هەموو هیی ئەوەو ، بەڕاستی خوا هەر خۆی دەوڵەمەندەو ئیحتیاجی بە هیچو بە کەس نییەو هەر خۆی ستایش کراوە.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَن تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ(٦٥)

ئایا تۆ نابینی خوا هەرچی لە زەویدا هەیەو پاپۆڕەکانیشی بۆ ئێوە ڕامکردووە کە بە فەرمانی ئەو بەناو دەریادا ئەڕۆن و ، ئاسمانەکانی ڕاگرتووەو ناهێڵێ بکەونە خوارەوە بەسەر زەویدا مەگەر بە ڕەزامەندیو ڕێگادانی ئەو . بەڕاستی خوای گەورە بەزەیی بە خەڵکدا دێتەوەو ڕەحمیان پێ ئەکا .

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ(٦٦)

خوا ئەو خوایە ئێوەی دروست کردووەو زیندووی کردوون و لەپاشا ئەتانمرێنیو پاشتر زیندووتان ئەکاتەوە.بەڕاستی ئادەمیزاد بەرانبەر بە نیعمەتی خوا سپڵەو ناسوپاسە .

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُّسْتَقِيمٍ(٦٧)

بۆ شوێنکەوتووانی هەر ئایینێ بەر لە ئێوە پەرستگایەکمان دانابوو

خوایان تیا ئەپەرست ، بۆ شوێنکەوتووانی هەر ئایینیٚ جۆرە پەرستنێکمان دانابوو خوایان بەوجۆرە ئەپەرست ، کەواتە ئیتر با شوێنکەوتووانی ئایینەکانیتر لەگەلّ تۆ نەکەونە هەرا لە کاروباری ئایینا چونکە مەسەلەی ئایینی تۆ لەوە دیاریترە هەرا هەڵبگرێو ، تۆ خەڵك بانگ بکە بۆ لای خوا ، تۆ بەڕاستی لەسەر ڕێگەی ڕاستی هیدایەت و خواناسیت .

وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ (٦٨)

جا ئەگەر کەوتنە موجادەلە لەگەڵتا پێیان بڵێ خوا لە هەمووکەس چاکتر ئەزانیٚ ئێوە چیئەکەن .

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (٦٩)

خوا حوکم ئەدا لەنێوانتانا لە ڕۆژی قیامەتا لەو شتانەدا کە قسەتان یەك ناکەوێ تیایانداو هەرلایێ بەجۆرێ بۆی ئەچن .

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ (٧٠)

ئایا تۆ نەتزانیوە کەوا بەڕاستی خوا ئەزانێ چی لە ئاسمان و لە ئەرزا هەیە ، هەموو ئەو شتانە لە لەوحولمەحفووزدا نووسراون . ئەمە بەڕاستی بۆ خوا ئاسانە.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ (٧١)

ئەم کافرانە لەجیاتیی ئەوەی خوا بپەرستن شتگەلیٚ ئەپەرستن خوا بەڵگەیەکی نەناردووە کە ڕاستن و شایانی پەرستنن و ، شتیوا

ئەپەرستن خۆیان نازانن چین. ئەمانە ستەم لە خۆیان ئەکەن و ستەمکاریش هیچ یارمەتیدەرێکی نی‌یە .

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكُمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ(٧٢)

کە ئایەتە ڕوون و ئاشکراکانی ئێمەیان بەسەرا ئەخوێنرێنەوە لە ناوچاوانی کافرەکانا ئینکارو مل نەدان بەدی‌ئەکرێ چونکە ڕقێکی زۆریان لە ڕاستی لە دڵایە ، لەوانەیە پەلاماری ئەو موسوڵمانانە بدەن کە ئایەتەکاتی ئێمەیان بەسەرا ئەخوێننەوە . تۆ ئەی موحەممەد ! پێیان بڵێ : هەواڵی شتێکی لەو ڕق وتوڕەییی خۆتانە خراپترتان بدەمێ ؟ ئەو شتە ئاگری دۆزەخە کە خوا وەعدەی پێ‌داوە بە کافران و ئاگری دۆزەخ ئەنجامێکی زۆر بەدە .

يَاأَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ(٧٣)

خەڵکینە ! پەندێك هێنراوەتەوە گوێی بۆ شل کەن . بەڕاستی ئەو بتانەی ئێوە هاواریان لێ‌ئەکەن و هاوار لە خوا ناکەن ئەگەر هەموویشیان خڕببنەوە مێشێ دروست بکەن ئەو میشەیان پێ دروست ناکرێ . تەنانەت ئەگەر مێش شتێکیان لێ زەوت بکا هەرگیز ناتوانن لێی بستێننەوە . زۆر لاوازو بێ‌کارەیە ئەوکەسەی داوای هاتنەدیی مرازی خۆی لە بت ئەکاو ، زۆریش لاوازو بێ‌کارەیە ئەو بتەی داوای

هێنانەدیی مرازی لێ ئەکرێ ! .

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ(٧٤)

ئەم کافرە هاویەش بۆ خوا دانەرانە خوایان وا نەناسیوە کە پێویستە بیناسن . خوا زۆر بەهێزەو بەسەر هەموو شتێکا زاڵە .

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلائِكَةِ رُسُلاً وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ(٧٥)

خوا لەناو فریشتەکانا چەند فروستادەیێ بۆ لای پێغەمبەران هەڵئەبژێرێ . لەناو خەڵکیشا چەند فروستادەیێ بۆ لای خەڵك هەڵئەبژێرێ کە پێغەمبەرانن ئەیاننێرێتە سەر ئادەمیزاد . خوا بەڕاستی گوێی لە هەموو شتێکەو هەموو شتێ بەدیئەکا .

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (٧٦)

هەموو ئەو شتانە ئەزانێ کە ئەم خەڵکە لەمەوپێش کردوویانن و لەمەوپاش ئەیانکەن . هەرچی کارێکیش هەیە هەمووی بۆلای خوا خۆی ئەگەڕێتەوەو هەمووی بەدەستی ئەوە .

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ(٧٧)

ئەی ئەوکەسانەی ئیمانتان بە خواو بە پێغەمبەر هێناوە ڕوکوع و سوجدە بەرن بۆ خواو خوای خۆتان بپەرستن و چاکە بکەن بەڵکو ڕزگار ببن لە سزای دۆزەخ .

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا

لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ(٧٨)

غەزا بکەن و تێبکۆشن لە ڕێگای خوادا بەرانبەر بە دوژمنانی دینی خوا بە غەزاو تێکۆشانێکی ڕاستەقینە ، ئەو خۆی ئێوەی هەڵبژاردووە بۆ ئەم ئەرکەو ، کارێکی لە ئاییندا پێویست نەکردووە لەسەرتان کە نارەحەتتان بکاو نەتوانن بیکەن . ئەم ئایینی خوا بە یەك زانینە ئایینی ئیبراهیمی باوکتانە (کە باوکە گەورەی پێغەمبەری خۆتانەو وەك باوکە گەورەی خۆتان وایە) . ئیبراهیم ناوی ئێوەی ناوە موسوڵمان بەرلەوەی قورئان ئەم ناوەتان لێ بنێ و لەم قورئانەیشدا کە خوا ناردوویە بۆسەر پێغەمبەری خۆی هەر بە موسوڵمان ناوبراون. بۆئەوەیش ناونراون موسوڵمان تا پێغەمبەر ببێ بە شایەت بۆتان کە ئایینی خوای پێ گەیاندوون و ، ئێوەیش ، ئەی موسوڵمانان ، شایەت بن بەسەر خەڵکی ترەوە کە ئێوەیش ئەو ئایینەتان گەیاندووە بە خەڵکی تر . کەواتە نوێژ بکەن و زەکات بدەن و لە هەموو کاروبارێکتاندا خوا بکەن بە پشت و پەنای خۆتان ، ئەو گەورەو یارمەتیدەرتانە لە هەموو کاروبارێکا . ئەو باشترین گەورە و باشترین یارمەتیدەری ئادەمیزادە .

جوزئی هەژدەهەم

سوورەتی (المؤمنون)

مەککەیی‌یەو (١١٨) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ(١)

بەڕاستی خاوەن باوەڕەکان ڕزگاریان بووە .

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ(٢)

ئەو خاوەن باوەڕانەی لە نوێژەکانیانا لەخواترس و ئارامن .

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ(٣)

کە لە گوتارو کرداری بێسوودیش خۆیان لائەدەن .

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ(٤)

کە زەکاتی ماڵی خۆیشیان دەرئەکەن .

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ(٥)

کە عەورەتی بەرودوای خۆیشیان ئەپارێزن .

إِلاَّ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ(٦)

تەنها بۆ هاوسەری شەرعیی خۆیان یا بۆ کەنیزەکیان نەبێ کە بەگوێرەی شەرع بووبن بە هیی ئەوان ، بەڕاستی ئەوانە لۆمەیان ناکرێ ئەگەر بچنە لای ئەو جۆرەکەسانە .

فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ(٧)

دەی کەسانێ بەدوای لەو دوو ڕێگا شەرعییەی پێوەندی نێوان پیاوو ئافرەت بەولاوە بکەون ، ئەوانە یەجگار زۆر دەسدرێژییان کردووە .

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ(٨)

هەروەها ئەو موسوڵمانانە ڕزگار بوون کە ئەگەر ئەمانەتێکیان لا دانرابێ‌و گفت‌و پەیمانێکیان دابێ ئاگاداریی بکەن‌و دەس پیسی لە ئەمانەتەکەدا نەکەن‌و گفت‌و پەیمانەکە نەشکێنن.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (٩)

ئەوانەیش کە پارێزگاریی نوێژەکانیان ئەکەن‌و ناهێڵن نوێژیان بچێ.

أُوْلَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ(١٠)

ئەوانەن ئەو کەسانەی بەهەشت بە میرات ئەبەن بۆ خۆیان.

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ(١١)

ئەوانەی بەهەشت بە میرات وەرئەگرن هەمیشە تیایا ئەمێننەوەو نامرن.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ(١٢)

بەڕاستی ئێمە ئادەمیزادمان لە پوختەیەك لە قوڕ دروست کردوە.

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ(١٣)

پاش ئەوە نەوەی ئەو پوختەی گڵەمان کرد بە تۆمێ کە لە جێگایەکی پارێزراوا ڕامانگرتووە کە منداڵدانی دایکە.

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ(١٤)

پاش ئەوە ئەو تۆمەمان کرد بە پارچەیێ خوێن، پاشان ئەو پارچە خوێنەمان کرد بە پارچە گۆشتێ، پاش ئەوە ئەو پارچە گۆشتەمان

کرد بە ئێسقان ، ئەوجا گۆشتمان کردە بەری ئێسقانەکە ، ئەوجا کردمان بە دروستکراوێکی‌تر کە ئەو منداڵەیە لە منداڵدانی دایکی دێتە دەرەوەو لەدایک ئەبێ. ماشەڵڵا چەند گەورەو پیرۆزە خوا کە جوانترین دروستکەرێکە بە خەیاڵی ئادەمیزادا بێت .

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ(١٥)

پاش ئەمانەیش ئێوە بەڕاستی ئەمرن.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ(١٦)

پاش مردنیش لە ڕۆژی قیامەتا زیندوو ئەکرێنەوە بۆ حیساب و کیتاب لەگەڵ کردن و لێپرسینەوەی چاکەو خراپەتان.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ(١٧)

بەڕاستی ئێمە حەوت ئاسمانمان بە ژوور سەری ئێوەوە دروست کردووە کە ڕێگای هاتوچۆکردنی فریشتەکانن و ، ئێمە هەرگیز بێ‌ئاگا نەبووین و نین لەو شتانەی دروستمان کردوون.

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ(١٨)

ئێمە ، بەئەندازەیێ کە بۆ ڕواندنی گژوگیاو دارودرەخت و ژیاندنی هەموو گیانداران پێویست بێ ئاوی باران و بەفرمان لە ئاسمانەوە ڕشتووەتە سەر زەوی‌و لەوێ جێگیرمان کردووە لە شێوەی دەریاو ڕووبارو چەم و جۆگاو کانیاوداو ئەیشتوانین ئەو ئاوانە لابەرین.

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَّكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ(١٩)

جا پاش ئەوەی ئەو ئاوەمان لە ئاسمانەوە ڕژاندە سەر زەوی، گەلێ باخ و باخاتی خورماو مێومان بەو ئاوە بۆ دروست کردن کە میوەی زۆریان تیایە بۆتان و لێیشی ئەخۆن .

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلآكِلِينَ(٢٠)

درەختێکیشمان بۆ داهێناون لە تووری سەینا ئەڕوێ، بە ڕۆنەوە سەوز ئەبێ ، واتە ڕۆنی پێوەیە . ڕۆنەکەی ئەگیرێ بۆ گەلێ شت و پێخۆریشی لێ دروست ئەکرێ بۆ بخۆران .

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ(٢١)

بەڕاستی هەیە بۆ ئێوە ئەی نەوەی ئادەمیزاد پەندو ئامۆژگاری لە ئاژەڵ و وشترو ڕەشەوڵاخدا کە باوەڕ بە خواو بە نیعمەتی خوا بکەن ، ئەوەتا شیری ناوسکیانتان دەخوارد ئەدەین بیخۆنەوەو سوودی زۆریان تیایە بۆتان وەك جووت پێکردن و بارپێ بردنی هەندێکیان و پێست و خوریی هەندێکی تریان و ، لێیشیان ئەخۆن کە ئەوەتا سەریان ئەبڕن و گۆشتەکەیان ئەخۆن .

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ(٢٢)

بە کۆڵیانەوەو بە کۆڵی کەشتییش هەڵئەگیرێن و ڕێگای وشکانیان پێ ئەبڕن و لە چەم و ڕووبارو لە دەریا ئەپەڕێنرێنەوە .

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلا تَتَّقُونَ(٢٣)

بەڕاستی ئێمە نووحمان بە پێغەمبەری نارد بۆلای قەومەکەی ، جا

فەرمووی ! ئەی قەومەکەم ! خوا بپەرستن ، ئێوە لە خوا بەولاوە کەسێکتان نی‌یە خوا بێو شایانی پەرستن بێ ، ئەوە ئێوە هێشتا لە خوا ناترسن ؟

فَقَالَ الْمَلأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لأَنزَلَ مَلائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الأَوَّلِينَ(٢٤)

جا کۆمەڵەی پیاوە گەورەکانی قەومەکەی کە کافر بوون وتیان: ئەم نووحە لە بنیادەمێکی وەك ئێوە بەولاوە نی‌یە ئەیەوێ خۆی بەم ئیددیعای پێغەمبەرێتییەی بەسەر ئێوەوە گەورە بکا . ئەگەر خوا بیویستایە پێغەمبەرێ بنێرێتە سەرتان فریشتەیەکی بە پێغەمبەری ئەناردە سەرتان نەك بنیادەمێکی وەك نووح . ئێمە شتی‌وامان لە باوك و باپیرانی پێشووی خۆمانەوە نەبیستووە کە نووح ناوێ خوا بە پێغەمبەری ئەینێرێتە سەرمان .

إِنْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّى حِينٍ(٢٥)

ئەم نووحە لە پیاوێ بەولاوە نی‌یە کە شێتییەکی لەگەڵە ، ئەگینا ئیددیعای‌وای نەئەکرد. ماوەیێ لێی‌گەڕێن و تەحەممولی بکەن و چاوەڕوان بن بەڵکو بێتەوە سەر خۆی‌و دەسبەرداری ئەم جۆرە قسەو ئیددیعایانە ببێ .

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ(٢٦)

نووحیش کە ئەم قسانەی لە کافرەکانی قەومەکەی بیست لە خوا پاڕایەوە وتی: خوایە کۆمەکم بکەو یارمەتیم بدە بەرانبەر بەم

قەومەم کە بە درۆزنیان دانام .

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ(٢٧)

ئێمەیش وەحیمان کرد بۆ نووح کەوا لەژێر چاودێریی ئێمەداو بە فەرمانی ئێمە کەشتی دروست بکە (واتە ئاگامان لێ ئەبێ ناهێڵین لە دروستکردنەکەیا هەڵە بکەی) ، جا کاتێ کە فەرمانی ئێمە هات کە سواری کەشتییەکە ببیو تۆفانەکە گەیشتە ڕادەیەك تەنووری نان کردن ئاوی لێ هەڵقوڵێ ، لە هەر نێرومێیەك لە گیانداران دوانی تێبخەو ماڵو منالی خۆیشتی تێبخە ئەوانەیان نەبێ کە پێشتر فەرمانی خنکانیان دەرچووەو ، لەبارەی ستەمکارانی گوێ بۆ فەرمانی خوا شل نەکردووەوە هیچمان لەگەڵ مەڵێو تکا بۆ کەسیان مەکە ، ئەوانە بێگومان لە ئاوا نوقم ئەکرێن .

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ(٢٨)

جا کاتێ کە تۆو ئەوانەی لەگەڵتان لەسەر پشتی کەشتییەکە جێگیر بوون و دامەزران ، بڵێ : سوپاس بۆ ئەو خودایەی لە خێڵی ستەمکارانی ڕزگار کردین .

وَقُلْ رَبِّ أَنزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ(٢٩)

بیشڵێ خوایە لە جێدابەزینێکی پیرۆزو بە فەڕو بەرەکەتدا لەنگەرم پێ بگرەو تۆ باشترین کەسێکی بەندەی خۆی لە شوێنی باشا

دابەزێنیٚ .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِن كُنَّا لَمُبْتَلِينَ(٣٠)

بەڕاستی لەم ڕووداوەدا چەند نیشانەو بەڵگەییٚ هەیە لەسەر توانایی خواو ، بەڕاستی ئێمە ئەوانەمان بەراورد کردو تاقیمان کردنەوەو مەینەتمان هێنایە ڕێیان .

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ(٣١)

ئەنجا پاش ئەوان وەچەیەکی‌تری ئادەمیزادمان دروست کرد .

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولاً مِّنْهُمْ أَنِ اعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلاَ تَتَّقُونَ(٣٢)

جا پێغەمبەرێکمان لە خۆیان ناردە سەریان پێیان بڵیٚ: خوا بپەرستن. ئێوە لەو بەولاوە خوایەکی‌ترتان نی‌یە بیپەرستن . ئەوە بۆ لە خوا ناترسن.

وَقَالَ الْمَلأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِلِقَاء الآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ(٣٣)

جا کۆمەڵەی گەورە گەورانی قەومەکەی لەوانەی کە کافر بوون و دیداری ڕۆژی قیامەتیان بەلاوە درۆ بوو و لە ژیانی دنیادا نازو نیعمەتی زۆرمان دابوونیٚ ، وتیان: ئەم کابرا کە ئیددیعای پێغەمبەرایەتی ئەکا لە مرۆیەکی وەك ئێوە خۆتان بەولاوە نی‌یە، ئێوە چی ئەخۆن ئەویش لەوە ئەخواو چی ئەخۆنەوە ئەویش هەر لەوە ئەخواتەوە ، گوایە پێغەمبەر ئەبیٚ مرۆیەکی تایبەتی بیٚ‌و لە چەشنی ئەم خەڵکی خوایە نەبیٚ !

وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَاسِرُونَ(٣٤)

ئەگـەریش ئێوە گوێ بۆ قسەی کابرایەکی وەك خۆتان شل بکەن، ئەوا ئێوە بەڕاستی زەرەرتان تووش بووە.

أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُم مُّخْرَجُونَ(٣٥)

ئایا ئەو گفتی ئەوەتان ئەداتێ کە مردن و ڕزین و بوون بە خـۆڵ و ئێسك، بەڕاستی زیندوو ئەکرێنەوەو لە گۆڕ دەرئەهێنرێنە دەرەوە ؟

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ(٣٦)

دوورە زۆر دوورە ئەوەی ئەوپیاوە گفتتان ئەداتێ بێتەدی.

إِنْ هِيَ إِلاَّ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ(٣٧)

ژیان نییە لەم ژیانە بەولاوە کە نزیکە لێمانەوەو ئێستایەو، ئەمرین و هیی‌ترمان دێتە دنیاو ئێمە هەرگیز زیندوو ناکرێینەوە.

إِنْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ(٣٨)

ئەم شەخسەیش کە ئیددیعای پێغەمبەرایەتی ئەکا لە کابرایێ بەولاوە نی‌یە کە درۆ بەدەم خواوە ئەکاو ئێمە باوەڕی پێ ناکەین.

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ(٣٩)

پێغەمبەرەکەیش فەرمووی: خوایە یارمەتیم بدە لەبەرئەوە کە ئەم خەڵکە بە درۆزنیان دانام.

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ(٤٠)

خوایش فەرمووی: ئەمانە لە ماوەیەکی کەما لە کردەوەی خۆیان پەشیمان ئەبنەوە.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا لِّلْقَوْمِ

الظَّالِمِينَ(٤١)

جا دەنگێ لە ئاسمانەوە وەك هەورە برووسکە هات و بەڕاستی گرتنیەوەو لێیدان و کردنی بە پووشی ئاومالّك کە لافاو ڕایئەماڵێ. دەسا دووری لە ڕەحمەتی خوا بۆ قەومی ستەمکارو گوێ لەخوا ڕانەگر.

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ(٤٢)

جا پاش بەربادکردنی ئەوان چەند وەچەیەکیتری ئادەمیزادی غەیری ئەوانمان دروست کرد.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ(٤٣)

هیچ ئوممەتێ پێشی ئاکامی دیاریکراو بۆ بڕانەوەی خۆی ناکەوێو لێیشی دوا ناکەوێ ، واتە هەرکەسێ بەو ئاکامەی خۆی ئەمرێ کە بۆی دەسنیشان کراوە.

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا كُلَّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِّقَوْمٍ لاَّ يُؤْمِنُونَ(٤٤)

پاش ئەمەیش پێغەمبەرانی خۆمانمان نارد یەك بەدوای یەکا ئەهاتن. هەرکاتێ پێغەمبەرێ ئەهات بۆسەر ئوممەتێ ئەو ئوممەتە بە درۆزنیان دائەنا ، ئێمەیش چینێ لەو ئوممەتانەمان ئەفەوتاندو چینێکی ترمان بەدوایا ئەهێناو ئەمانکردن بە مایەی قسەی سەرزاری خەڵکیتر کە لێیان ئەدوان و سەرگوزەشتەیانیان ئەگێڕایەوە چۆن پێغەمبەریان ئەهاتە سەرو چۆن بە درۆزنیان دائەناو چۆن بەربادمان ئەکردن. سا خوا کەسانی بێباوەڕ هەر دوورتر بخاتەوە لە ڕەحمەتی خۆی.

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ(٤٥)

پاشان موساو هاروونی برایمان بە ئایەتەکانی خۆمانەوەو بە موعجیزەیەکی ئاشکراوە نارد .

إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ(٤٦)

بۆ لای فیرعەون و کۆمەڵە پیاوماقووڵەکانی ، ئەوانیش خۆیان بەزل زانیو گوێیان بۆ شل نەکردن و تاقمێکی لووت بەرز بوون .

فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ(٤٧)

وتیان : ئێمە ئیمان بێنین بە دوو بنیادەمی وەك خۆمان لە حاڵێکا کە قەومەکەیان هەردەم خزمەتکاری ئەکەن بۆ ئێمە وەك بەندەی زەڕخڕید ؟

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ(٤٨)

مووساو هاروونیان بە درۆزن دانا ، جا ئەنجامیان وابوو لەوانە بوون کە فەوتێنراون.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ(٤٩)

ئێمە بەڕاستی کتێبی تەوراتمان دا بە مووسا بەڵکو ئەمە خوایە قەومەکەی بێنە سەر ڕێی خواناسی .

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ(٥٠)

عیسای کوڕی مەریەم و دایکیمان کرد بە نیشانەی گەورەیی و خوایەتیی خۆمان و نیشتەجێمان کردن لە بەرزاییەکی وادا بۆ نیشتمان بشێو سەرچاوەی ئاوی سافی هەبێ .

يَاأَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ(٥١)

ئێمە بە هەموو پێغەمبەرانمان وت ، هەرکام لە سەردەمی خۆیا: ئێوە ڕزق و ڕۆزیی پاك و خاوێن بخۆن و کردەوەی چاك بکەن ، ئێوە هەرچی بکەن من پێتان ئەزانم .

وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ(٥٢)

ئەم ئوممەتانەیش کە ئێوە هاتوونەتە سەریان و ئەوانیش باوەڕیان بە ئێوە کردووە ، هەموو یەك ئوممەتن و ئایین و باوەڕیان یەك ئایین و باوەڕە کە خوا بە تاك و تەنیا دانانەو منیش خوای ئێوەم ، کەواتە خۆتانم لیٚ بپارێزن و ملپێچی لە فەرمانەکانم مەکەن .

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ(٥٣)

کەچی ئەو ئوممەتانە ئایینی خۆیانیان تێکداو کاری خۆیانیان پارچە پارچە کرد بە چەند بەشێك کە هەر تاقمێکیان دڵیان بە بیروباوەڕی خۆیان خۆشە .

فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتَّى حِينٍ(٥٤)

دە لێیان گەڕیٚ با هەرلە گێژاوەی خۆیانا بن تا کاتی خۆیان دیٚ .

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ(٥٥)

ئایا گومان وا ئەبەن ئەوەی ئێمە بۆیان زیاد ئەکەین لە ماڵ و لەکوڕگەل .. (قسەکە لە ئایەتەکەی پاشەوەدا ئەبڕێتەوە) .

نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَا يَشْعُرُونَ(٥٦)

خێروبێریان بەوە بۆ زۆر ئەکەین ؟ حاشا ، ئەوان شوعووریان

نی‌یەو هەست ناکەن کەوا ئەو زۆرکردنی ماڵ و کوڕە بەدەمەوەدان و جڵەو بۆ شۆڕکردنەو خێروبێر زیاد کردنی ڕاستی نی‌یە .

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ(٥٧)

بەڕاستی ئەوانەی لە سزای خوای خۆیان ئەترسن ،

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ(٥٨)

ئەوانەیش کە باوەڕیان بە ئایەتەکانی خوای خۆیان هەیە ،

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ(٥٩)

هەروا ئەوانەیش کە هاوبەش بۆ خوای خۆیان دانانێن ،

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ(٦٠)

ئەوانەیش کە هەرچی لە ڕێی خوادا ئەبەخشن لە حاڵێکا ئەیبەخشن لەوە ئەترسن کە خوا لێیان قوبووڵ نەکا چونکە ئەوان سەرەنجام ئەگەڕێنەوە بۆ لای خواو پێویستیان بەوە هەیە پێش مردنیان خێراتیان کردبێ و لای خوا بۆیان نووسرابێ ،

أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ(٦١)

ئەوانەن دەستوبرد ئەکەن بۆ دەست خستنی چاکەو پێش خەڵکی‌تر ئەکەون لە دەست پێشخەری کردنا بۆی .

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ(٦٢)

ئێمە ئەرك ناخەینە ئەستۆی هیچ کەسێ ئەوەندە نەبێ کە لە وزەیا بێ جێبەجێی بکاو ، کتێبێکمان لایە ڕاست ئەڵێ و باسی کردەوەی

خەڵك بێ زیادو كەم ئەكاو ئەوخەڵكە كەسیان ناهەقیی لەگەڵ ناكرێ .

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِّنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ(٦٣)

بەڵكو دڵی ئەو كافرانە بێ ئاگایە لەم كتێبەی باسمان كرد كە كارو كردەوەی چاك و خراپی هەمووكەسێكی گرتووەتە خۆی و ئەم كافرانە كرداری خراپتری تریشیان هەیە كە كردوویانن و ئەیانكەن .

حَتَّى إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْأَرُونَ(٦٤)

تا كاتێ كە گەورە نازو نیعمەتدارەكانیانمان بە قارو غەزەبی خۆمان گرت تەماشائەكەی دەسبەجێ كەوتنە هاوارو دادو بێداد .

لا تَجْأَرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لا تُنْصَرُونَ (٦٥)

ئەمڕۆ هاوارو دادو بێداد مەكەن . ئێوە بەرانبەر بە ئێمە یارمەتی نادرێن و كەس لە دەستی ئێمەتان ڕزگار ناكا .

قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ(٦٦)

بەڕاستی ئایەتەكانی منتان بەسەرا ئەخوێنرایەوەو ئێوەیش لەسەر پاژنە پاشەوپاش ئەگەڕانەوە .

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ(٦٧)

فیزتان بە ماڵی مەككەوە ئەكرد كە گوایە هیی ئێوەیەو شەونوخونیتان ئەكرد بۆ تانەو تەشەردان لە قورئان و خۆتان لە گوێ بۆ شل كردنی دوورئەخستەوە .

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ(٦٨)

ئایا ئەوە بیریان نەكردەوە لە واتای قورئان و قسەكانی پێغەمبەر،

یا شتیوایان بۆ هاتووە کە بۆ باوك و باپیرە پێشووەکانیان نەهاتووە بۆیە نەترسان ، وەك باوك و باپیرە پێشووەکانیان ئەترسان کە پێغەمبەریان لە خواوە هاتبوەسەر .

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ (٦٩)

یا پێغەمبەرەکەی خۆیان ناناسن بەو دەست پاکیو ڕاستگۆییو ڕەوشت بەرزیو زانابییەدا کە هەیەتی لەگەڵ ئەوەیش کە خوێندەوار نییەو ، لەبەرئەوە ئینکاری ئیددیعای پێغەمبەرایەتییەکەی ئەکەن و باوەڕی پێ ناکەن .

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ (٧٠)

یا ئەڵێن ڕەگێکی شێتیی پێوەیە بۆیە گوێ لە قسەی ناگرن ؟ نەخێر هیچ کام لەوانە نییەو ، ئەو شتی ڕاست و دروستی لای خواوە بۆ هێناون ، بەڵام ئەوان بەشی زۆریان خۆشیان لە ڕاستی نایە بۆیە بەگوێی ناکەن .

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ (٧١)

ئەگەر حەق و ڕاستی شوێن ئارەزووی ئەوان بکەوتایەو هەرچی ئەوان ئارەزوویان لێ بوایە حەق و ڕاستی بوایە ، ئاسمانەکان و زەویو چییان تیایە هەموو تێك ئەچوون . بەڵام مەسەلەکە ئەوەیە ئێمە ئەو پەندو ئامۆژگارییەمان هێنانەسەر کە بێداریان ئەکاتەوەو ئەوانیش لە پەندو ئامۆژگاریی خۆیان لووتەلان .

أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (٧٢)

یان تۆ داوای کرێیان لیٚ ئەکەی بەرانبەر بەوە کە نامەی خوات پیٚ گەیاندوون و ئەوانیش ناتوانن بتدەنیٚ . ئەو ڕزق و ڕۆزییەی خوا بتداتیٚ لە هەمووی چاکترەو خوا خۆی باشترین ڕۆزیدەرێکە .

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (٧٣)

تۆ بەڕاستی ئەوانە بانگ ئەکەی بێنە سەر ڕێیەکی ڕاست کە ڕێگای باوەڕ بە خواو هاوبەش بۆ دانەنانیەتی .

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ (٧٤)

بەڕاستی ئەوانەی باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەت نىیە شانیان لە ڕێگای ڕاست هەڵتەکاندووە .

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِم مِّن ضُرٍّ لَّلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ (٧٥)

ئەگەر ئێمە ڕەحم و میهرەبانییشمان لەگەڵیان کردبایەو ئەو مەینەتی قاتیو گرانییەی تووشیان هاتووە لێمان لادابان ، ئەوان هەر دەسیان لە عەنادو کەللەڕقیی خۆیان هەڵنەئەگرت و بە سەرگەردانی ئەمانەوە .

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ (٧٦)

ئێمە بەڕاستی گرفتاری ئازارو سزامان کردن [مەبەستی لە شکست خواردنی کافرەکانە لە ڕۆژی غەزای بەدرا] کەچی هێشتا بچووکیو ملکەچیی خۆیان بۆ خوای خۆیان پیشان نەداوەو نایشپاڕێنەوە لە خوا کە لەو تاوانی مل کە چ نەکردنەیان خۆش ببیٚ .

حَتَّى إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ (٧٧)

تا کاتیٚ کە دەرگای سزایەکی سەختمان لیٚ کردنەوە کە سزای

قاتیوقڕی بوو ، دەسبەجێ نائومێدیو سەرسامیو سەرگەردانی لەوحاڵەدا دایگرتنو نەیانئەزانی چۆن چاری دەردی خۆیان بکەن .

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلاً مَّا تَشْكُرُونَ(٧٨)

خوا ئەو خوایە گوێی داونەتێ پێی ببیسنو چاوی داونەتێ پێی ببینن و دڵی داونەتێ بیری پێ بکەنەوە ، کەچی ئێوە لەگەڵ ئەم گشتە نیعمەتەیشا زۆر کەم وائەبێ سوپاسی خوای خۆتان بکەن !

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ(٧٩)

خوا هەر ئەو خوایشەیە بەڕووی زەوییا بڵاوی کردوونەتەوەو سەرەنجام بۆ لای خۆی ڕاپێچ ئەکرێنەوە .

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلا تَعْقِلُونَ(٨٠)

دیسان خوا ئەو خوایە گیانتان ئەکا بەبەراو ئەتانمرێنێو بەدوویەکاهاتنی شەوو ڕۆژ بە دەستی خۆیەتی ، دەسا بۆ بیر ناکەنەوەو ئەقڵ ناگرن و نافامن تا بزانن خوای شایانی پەرستن هەر ئەوەو هاوبەشی نییە .

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ(٨١)

بەڵکو ئەمانیش هەر هەمان جۆرە شتیان وت کە باوكو باپیرە پێشینەکانیان ئەیانوت .

قَالُوا أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ(٨٢)

وتیان : ئایا ئێمە ئەگەر مردینو بووین بە خۆڵو ئێسك ، زیندوو

ئەکرێینەوە ؟

لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلاَّ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ(٨٣)

بەڕاستی ئێمەو باوباپیرانمان لەمەوپێش ئەم گفتەمان درابوویێ. ئەم باسە لە ئەفسانەی پێشینان بەولاوە نییە .

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ(٨٤)

تۆ پێیان بڵێ: سەرزەوی و هەرکەسی تیایە هیی کێن ئەگەر ئێوە ئەزانن ؟

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ(٨٥)

ئەڵێن: هیی خوان . دەی بڵێ: ئەوە ئێوە بیرناکەنەوە تا بزانن ئەو خوایەی کەوا سەرزەوی و هەرچی تیایەی دروست کردووە. ئەتوانێ مردووی ڕزیویش دروست و زیندوو بکاتەوە .

قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ(٨٦)

تۆ بڵێ: کێ خوای حەوت ئاسمانەکان و خوای عەرشی مەزنە ؟

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ(٨٧)

ئەڵێن: هیی خوایە. بڵێ کەواتە لەو خوایە ناترسن کە خاوەنی هەموو ئەوانەیە ؟

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ(٨٨)

بڵێ: کێیە تەسەڕوف کردن لە هەموو شتێکا بەدەست ئەوەو، ئەتوانێ پەنای داماوان بداو، کەس نییە بتوانێ پەنای یەکێ بدا لە دەس ئەو

ئەگەر بەڕاستی شت ئەزانن ؟

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ(٨٩)

لە وەلاما ئەڵێن: هیی خوایە . بڵێ کەواتە چۆن وا جادووتان لێ ئەکرێو عەقڵتان لێ ئەسەنرێ ؟

بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ(٩٠)

بەڵکو ئێمە بە ئاینی ڕاستەوە هاوتووینەتە لای ئەوان و ئەوان بەڕاستی درۆزنن .

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ(٩١)

خوا منالی بۆخۆی ڕانەگرتووە چونکە کەسی لە وێنە نییەو هیچ خوایەکی لە خۆی بەولاوەیشی لەگەڵ نەبوەو نییە . ئەگەر خوایەکی‌کەی لەگەڵ بوایەو هاوبەشی هەبوایە، هەر خوایەك لە خوایەکان بەشە دروستکراوی خۆی ئەبرد بۆ خۆی ئەبوو بە شەڕیان و ئەچوون بەگژی یەکداو هەندێکیان زاڵ ئەبوون بەسەر هەندێکیانا . خودا پاك و دوورە لەو قسە پڕوپووچانەی ئەوهاوبەش بۆ خوا دانەرانە ئەیانڵێن و دێن بە دەمیانا .

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ(٩٢)

ئەو خوایەی هەموو شتێکی پەنهان و ئاشکرا ئەزانێو کەواتە پاك و دوورە لەو قسە پڕوپووچانەی هاوبەش بۆ خوا دانەرەکان ئەیانکەن کە ئەڵێن خوا هاوبەشی هەیە .

قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ(٩٣)

تۆ بلّێ: خوایە ئەگەر پێویستە ئەو سزایەم پیشان بدەی کە هەڕەشەی لە هاوبەش بۆ خوا دانەرەکان پێکراوە (وەلاّمەکەی لە ئایەتی پاشەوەدایە) ،

رَبِّ فَلا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ(٩٤)

خوایە مەمخەرە ناو تاقمی ستەمکارەکان و مەمکە بە هاوبەشی سزاکەیان .

وَإِنَّا عَلَى أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ(٩٥)

ئێمە توانی ئەوەمان هەیە ئەوەت پیشان بدەین کە هەڕەشەمان لە هاوبەش بۆ خوا دانەرەکان پێ کردووە .

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ(٩٦)

تۆ خراپەی ئەو کافرانە بە کردارو گوفتاری چاك لابدەو بەر لێ بگرە. ئێمە لە تۆ چاکتر ئەزانین ئەوان چی ئەڵێن و خۆمان ئەزانین ، ئەگەر بمانەوێ، چۆنیان سزائەدەین .

وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ(٩٧)

بیشڵێ: خوایە من پەنا ئەگرم بە تۆ لە وەسوەسەی شەیتانەکان کە ئەیخەنە دڵی ئادەمیزادەوە .

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ(٩٨)

پەنایش ئەگرم بە تۆ خوایە لەوەکە ئەم شەیتانانە بێنە بن دەستم.

حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ(٩٩)

هەرکام لەم کافرانە هەر لەسەر ئەم پێودانە ئەڕۆا تا کاتێ کە مەرگ لەپڕ دێتە سەر یەکێکیان پەشیمان ئەبێتەوە لە کردارو گوفتاری

بەدی خۆیو ئەڵێ: خوایە بمگێڕنەوە بۆ ژیان ..

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ(١٠٠)

بە هیوای ئەوەی کردەوەیەکی چاك بکەم لەگەڵ ئەو باوەڕەدا کە کاتی خۆی تەرکم کردبوو ، واتە باوەڕ بە خوای تەنیاو بێ هاوبەش بکەم و کردەوەی چاکیش لەگەڵ باوەڕەکەم بکەم . نەخێر ئەمە نابێ و ئەم قسەیەی ئێستە ئەیکا قسەیەکی ڕووتە ئەیڵێ و بەدەمیا دێ و بە ڕاستی نییەو ئەگەر بگێڕێتەوە بۆ ژیان هەر لەسەر پێودانەکەی جارانی ئەڕواو ئەمانە عالەمێکی بەرزەخی نێوان مەرگ و زیندووکردنەوەیان لەپێشە تا ئەو ڕۆژەی لە قیامەتا زیندوو ئەکرێنەوە درێژە ئەکێشێ .

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ(١٠١)

جا کاتێ کە فوو کرا بە سوورا و قیامەت هات هەرکەسێ ئەکەوێ بە کۆستی خۆیاو بنەچەو نەوە نامێنێ لەنێوانیاناو کەس سوودی بۆ کەس نابێ و کەس لە کەس ناپرسێتەوە .

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ(١٠٢)

جا ئەو ڕۆژە هەرکەس ترازووی قورس بێ و کردەوەی چاکی زۆری لە تای ترارزوودا هەبێ، ئەوانە لە سزای دۆزەخ ڕزگار بوون .

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ(١٠٣)

هەرکەسیش ترازووی سووك بێ و چاکەی کەم لە تای ترازوویا هەبێ، ئەوە ئەوکەسانە خۆیان فەوتاندووەو خۆیان لەکیس داوەو نەیانهێشتووە

بە ڕێگای ڕاست و دروستی خواناسیدا پێبگەن و هەتا هەتایە لەناو دۆزەخدا ئەمێننەوە .

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ(١٠٤)

ئاگری دۆزەخ ڕوخساریان ئەسووتێنێ و هالاوی گەرمی خۆییان پیا ئەکاو لەناو ئاگرا گرژئەبنەوەو هەڵئەقرچێن .

أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ(١٠٥)

خوای تەعالایش لە وەڵاما پێیان ئەفەرموێ : نەوە نەبوو ئایەتەکانی منتان بەسەرا ئەخوێنرایەوەو بە درۆتان ئەزانین و ئەتانوت درۆن ؟

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ(١٠٦)

ئەوانیش ئەڵێن : خوایە بەدبەختییەکەمان زاڵبوو بەسەرماناو ئێمە کۆمەڵێکی گومڕا بووین ڕێگای ڕاستمان بەدینەکرد .

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ(١٠٧)

خوایە لەم ئاگری دۆزەخەمان دەرکە ، ئەگەر گەڕاینەوە بۆ کافری و فەرمانبەرداری نەکردنت ، ئەوە بەڕاستی ئێمە ستەمکارین و خۆمان وامان لە خۆمان کردووەو شایانی ئاگری دۆزەخین .

قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ(١٠٨)

خوایش ئەفەرموێ : بە سەرشۆڕیی خۆتانەوە بێدەنگ بن بۆخۆتان لەناو ئاگری دۆزەخداو لەم بارەوە قسەم لەگەڵ مەکەن چونکە ئەو جێگەیە هەڵبژاردەی خۆتانە .

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ(١٠٩)

مەسەلەکە بەڕاستی ئەوەیە وەختی خۆی تاقمێ بەندەی من هەبوون ڕوویان تێ ئەکردم و ئەیانوت: خوایە! ئێمە باوەڕمان بە تۆ کردووە ، سا تۆیش لە گوناهمان خۆش ببەو ڕەحممان پێبکەو تۆ چاکترین ڕەحمکەرێکی .

فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنسَوْكُمْ ذِكْرِي وَكُنتُم مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ(١١٠)

ئێوەیش ئەو بەندە چاکانەی منتان کردبوو بە گاڵتەجاڕی خۆتان و گاڵتەتان پێ ئەکردن بەجۆرێ کە گاڵتە پێکردنیان ناوی منی لەیاد بردبوونەوەو ئێوە پێیان پێئەکەنین .

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ(١١١)

ئەمڕۆ وا من جەزای ئەوانم دایەوە بەرانبەر بەخۆڕاگرتن و بوردەبارییان کە ئەو گشتە سووکی پێکردنەی ئێوەیان تەحەممول کردو جەزاکەیشیان ئەوەیە کە بە خێرو خۆشیی هەمیشە گەیشتوون لە بەهەشتاو ئەوان بردوویانەتەوە .

قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ(١١٢)

خوا لەو کافرانەی پرسی کە لە دۆزەخدان: بە ژمارەی ساڵ چەند ساڵ لەسەر زەوی مانەوەو چەند ساڵ ژیان ؟

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَاسْأَلِ الْعَادِّينَ(١١٣)

وتیان: ساڵ نا ، ڕۆژێ یا بەشێ لە ڕۆژێ لەسەر زەوی ماینەوە . لەوانە بپرسە کە شت ئەژمێرن ئەوان چاکی لێ ئەزانن .

قَالَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً لَّوْ أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ(١١٤)

خوا فەرمووی : ماوەیەکی کەم نەبێ لەسەر زەوی نەماونەتەوە ئەگەر بزانن .

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ(١١٥)

ئاخۆ ئێوە واتان گومان ئەبرد ئێمە ئێوەمان بێسوودو بێمەبەست دروست کردووەو ئێوە ناگەڕێنەوە بۆ لای ئێمەو هیچ پرسیارو وەڵامێ لەئارادا نی‌یە ؟

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ(١١٦)

بەرزو باڵایە خوای پادشای ڕاستەقینە ، هیچ خوایێ لەو بەولاوە نی‌یە ، خوای عەرشی پڕقەدرو حورمەتە .

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ(١١٧)

هەرکەسێ لەگەڵ بانگ و هاوار کردنە خوادا بانگ و هاوار بکاتە خوایەکی‌تر کە هیچ بەڵگەیەکیشی بەدەستەوە نی‌یە کەوا ئەو خوایە بەڕاستی خوایە، جەزای ئەوکەسە لای پەروەردگاری خۆیەتی‌و ، بەڕاستی کافران ڕزگار نابن .

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ(١١٨)

جا بڵێ : خوایە لێم خۆش ببەو ڕەحمم پێبکە ، تۆ چاکترینی هەموو خاوەن ڕحمەکانی .

سوورەتی (النور)

مەدینەیی‌یەو (٦٤) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةٌ أَنزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (١)

ئەمە سوورەتێکە لە عالەمی غەیبەوە ناردوومانەتە خوارو چەند حوکمێکی شەرعیمان تێدا فەرزکردووە لەسەر موسوڵمانان و چەند ئایەتێکی ڕۆشن و مەعنا ئاشکرامان تیا ناردووەتە خوار بەهیوای ئەوەی بیرێ بکەنەوە لە فەرمانەکانی خواو لە سەرەنجامی خۆتان لە ڕۆژی دواییدا.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ (٢)

ئەو ژنەی زینای کردبێ‌و ئەو پیاوەی زینای کردبێ یەکی سەد داریان لێ بدەن و بەزەییتان پیایانا نەیەتەوە لە بڕیارێکی ئاییندا کە خوا بڕیاری دابێ بە جۆرێ کە دارلێدانەکەیان لەسەر هەڵگرن ، ئەگەر باوەڕتان بە خواو بە ڕۆژێ دوایی هەیەو ، با کۆمەڵێ لە موسوڵمانانیش لە سزادانەکەیانا حازر بن .

الزَّانِي لَا يَنكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ (٣)

پیاوێ زینای کردبێ ژنی زیناکردوو یا ژنی هاوبەش بۆ خوا دانەر

نەبێ مارە ناکاو ، ژنێ زینای کردبێ شووناکا بە پیاوێ نەبێ کە زینای کردبێ یا هاوبەش بۆ خوا دانێو ، مارەکردنی ژنی زیناکردوو و شووکردن بە پیاوی زیناکردوو حەرامە لەسەر موسوڵمانانی خاوەن بڕوا . ئەم ئایەتە بە ئایەتی (وأنكحوا الأيامى منكم ...) هەڵوەشێنراوەتەوە یا تەنیا تایبەتە بەوحاڵەوە کە تیایا هاتووەتە خوارەوە.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُواْ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلاَ تَقْبَلُواْ لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ(٤)

ئەوکەسانەی نیسبەتی زینا ئەدەن لە ژنانی داوێن پاكو پاشان چوار شایەت ناهێنن بۆ ئیسپات کردنی ئەو قسەی داویانەتە پاڵ ئەو ژنانە ، یەکی هەشتا داریان لێ بدەن لە سزای ئەو بوختانەدا کە بەدەم ئەو ژنانەیانەوە کردووەو تا ماون شایەتییان لێ قوبووڵ مەکەنو ئەوانە فاسقنو لە سنووری شەرع دەرچوون .

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُواْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُواْ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ(٥)

ئەوانەیان نەبێ کە پاش بوختانەکەی کردیان تۆبەیان کردووەو پاشگەزبوونەتەوەو خۆیان ڕاست کردووەتەوە و کرداری چاکیان کردووە، ئەوانە شایەتییان لێ قوبووڵ ئەکرێ چونکە پاشگەز بوونەتەوەو خوایش بەخشندەو میهرەبانە .

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلاَّ أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ(٦)

ئەو پیاوانەیش کە نیسبەتی زینا ئەدەن لە ژنی خۆیانو لە خۆیان بەولاوە شایەتیان نىیە بۆ ئیسپاتکردنی قسەکەیان، ئەوە ئەبێ هەرکام

لەو جۆرە کەسانە چوار جار بڵێ: من خوا بە شایەت ئەگرم کەوا لەم نیسبەتدانی زینایەدا بۆ ژنەکەم ، ڕاست ئەکەم.

وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ(٧)

شایەتیدانی پێنجەمیشی ئەوەیە کەوا بڵێ: لەعنەتی خوام لێ بێ ئەگەر درۆ بکەم.

وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ(٨)

سزا لە کۆڵی ژنەکەیش ئەکاتەوە ئەوە کە چوار جار شایەتی بداو بڵێ: من خوا بە شایەت ئەگرم کەوا ئەم پیاوە درۆئەکا کە نیسبەتی زیناکردن ئەدا لە من.

وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ(٩)

شایەتیی پێنجەمیشی ئەوەیە کە بڵێ: غەزەبی خوام لێ بێ ئەگەر ئەو پیاوە ڕاست بکاو من زینام کردبێ.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ(١٠)

ئەگەر فەزڵ و گەورەیی و ڕەحمی خوا نەبوایە لەگەڵتان و لەبەرئەوە نەبوایە کە خوا تۆبەی بەندەی خۆی قوبووڵ ئەکاو خاوەن حیکمەتە، قارو غەزەبی لێ ئەگرتن.

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ(١١)

بەڕاستی ئەوانەی ئەو درۆ نابارەو ئەو بوختانە ناهەموارەیان هێنا

کە ئەوەبوو بوختانیان بەدەم حەزرەتی عائیشەوە کردو بەناو خەڵکیانا بڵاوکردەوە تاقمێکن لە خۆتان ، وامەزانن شتێکی خراپە بۆتان ، چاکە بۆتان ، چونکە ئەبێ بەهۆی داشۆردنی وردە گوناهتان و بۆ لەمەولای ژیانتان هوشیارتان ئەکاتەوەو خوا خۆی شایەتی ئەدا بۆ پاکی و بێگوناهیی ئەوکەسەی بوختانەکەی بەدەمەوە کراوە. ئەوانەیش کە بوختانەکەیان کردووەو بەناو خەڵکیانا بڵاوکردووەتەوە ، هەریەکە بەشە گوناهی خۆی ئەکەوێتە ئەستۆی . ئەوکەسەیش کە بەشی زۆری بڵاوکردنەوەی بوختانەکەی لەئەستۆی خۆی گرت لەناویانا ، سزایەکی گەورەی هەیە . ئەو کابرایش عەبدوڵڵای کوڕی ئوبەی بوو کە سەرکردەی منافقەکانی ناو شاری مەدینە بوو .

لَّوْلاَ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ(١٢)

ئەوە بۆچی کاتێ کە ئەوقسەیەتان بیست ، پیاوو ژنە موسوڵمانەکان گومانی چاکەیان بە خۆیان نەبردو ئەو قسەیان بە درۆ نەزانی و بڵێن ئەم قسە بوختانێکی ئاشکراو دیارە ؟

لَّوْلاَ جَاءُو عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُوْلَئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ(١٣)

ئەوە بۆ چوار شایەتیان نەهێنا شایەتی بدەن بۆ ڕاستیی ئەو قسەیەی کردیان ؟ مادەم چوار شایەتەکەیان نەهێنا ئەوانە هەر خۆیان لای خوا بە درۆزن دائەنرێن .

وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا

أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ(١٤)

ئەگەر فەزڵ و گەورەییو ڕەحمەتی خوا نەبوایە بەسەرتانەوە لە دنیاو لە قیامەتا ، لەم باسەدا کە کەوتە ناوتان و هەرکەسێ قسەییێکی تیا ئەکرد ، عەزابێکی گەورە ئەیگرتنەوە و لێی‌ئەدان.

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمٌ(١٥)

کاتێ ئەو عەزابە گەورەیەی خوا لێی‌ئەدان کە ئەو قسەیە بە زمان ئەقۆزنەوەو بەدەم و زمانی خۆتان قسەی‌وا ئەکەن کە ئاگاتان لێ نی‌یە ڕاستە یان درۆیەو لاتان وایەو وا گومان ئەبەن ئەو قسەیەی ئەیکەن شتێکی ئاسانە بەڵام لای خودا گەورەیە .

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَا أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ(١٦)

ئەوە بۆ کاتێ کە ئەو قسەیەتان بیست نەتانوت ئێمە بۆمان نی‌یە قسەی‌وا بەدەممانا بێت ؟ خوایە پاک و بێگەردی بۆ تۆیە ، ئەم قسەیەی ئەم خەڵکە ئەیکەن بوختانێکی گەورەیە .

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ(١٧)

خودا ئامۆژگاریتان ئەکاو پەندتان دائەدا نەکەن هەرگیز جارێکی‌تر بگەڕێنەوە بۆ وێنەی ئەم جۆرە قسەیە ئەگەر موسوڵمانن و باوەڕتان بە خوا هەیە .

وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ(١٨)

خوا ئایەتی‌واتان بۆ ڕوون ئەکاتەوە کە تێتان بگەیەنێ چی‌بکەن و

چۆن بجوولێنەوە . خوا هەموو شتێ ئەزانیێو بە حیکمەتەو کاری ڕێکوپێك ئەکا .

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ(١٩)

بەڕاستی ئەوکەسانەی پێیان خۆشە قسەی ناشیرینو بوختانی نارەوا لەناو ئەهلی ئیمانو باوەڕا بڵاو ببێتەوە، لە دنیاو لە قیامەتا سزای سەختیان بۆ هەیە. خوا خۆی ئەزانێ چییان لەناو دڵا هەیەو ئێوە نازانن .

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ(٢٠)

ئەگەر فەزڵو گەورەیيو ڕەحمەتی خوا نەبوایە لەگەڵتانو ئەوە نەبوایە کە خوا میهرەبانو بەڕەحمە، بەهۆی ئەم کارەساتی بوختان کردنو بەدناوکردنەوە غەزەبی خوا ئەیگرتنەوە، بەڵام خوا بەڕەحمو میهرەبانەو لە گوناه ئەبوورێ .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَى مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ(٢١)

ئەی ئەوانەی ئیمانتان هێناوە شوێن هەنگاوی شەیتان مەکەون. هەرکەسێ شوێن هەنگاوی شەیتان بکەوێ گیرۆدە ئەبێ چونکە شەیتان فەرمان بە کاری بێحورمەتانەو ناپەسەند ئەدا . ئەگەر فەزڵو گەورەییو ڕەحمەتی خوا نەبوایە کەستان بە خاوێنی

نەئەمانەوەو هەموو ئەکەوتنە داوی فەرمانبەرداریی شەیتانەوە ، بەڵام خوا کێی ئارەزوو لێ بێ کەبە پاکی بمێنێتەوە بەپاکی ئەیهێڵێتەوە ، خوا گوێی لە هەموو قسەیەکی ئاشکراو نهێنییەو بە هەموو شتێ ئەزانێ ، گوێی لێیە خوا نەناسەکان چی ئەڵێن و ئەزانێ چی ئەکەن .

وَلا يَأْتَلِ أُوْلُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُوْلِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ(٢٢)

با خاوەن داراییو گوشاد ڕۆزییەکانتان سوێند نەخۆن کەوا هیچ نادەن بەخزمەکانیان و بە هەژاران و گەدایان و بەوانەی لەپێناوی خوادا ماڵو حاڵی خۆیان بەجێهێشتووەو کۆچیان کردووەو ، با لێیان خۆش بن و لێیان ببوورن ئەگەر هەڵەیان کردبێ . ئایا ئێوە حەزناکەن خوایش لە ئێوە خۆش ببێو ، خوا گوناهبەخش و بەڕەحمە . ئەگەر پێتان خۆشە خوا لێتان خۆش ببێ ، ئێوەیش لە خەتای خەتاکاران خۆش بن .

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ(٢٣)

بەڕاستی ئەوکەسانەی بوختان بۆ ئافرەتانی داوێن پاکی لە تاوان بێئاگای خاوەن باوەڕ ئەکەن ، لەدنیاو لە قیامەتا لەعنەتیان لێ کراوەو سزایەکی قورسیان بۆ هەیە .

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ(٢٤)

سزاکەیان لەوڕۆژەدا ئەبیٚ کە زمانیان و دەست و پیٚیان شایەتیی ئەو تاوانانەیان لیٚ ئەدەن کە لە دنیادا بەهۆی ئەوانەوە کردوویانن .

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ(٢٥)

لەوڕۆژەدا خوا ئەو پاداشەیان ئەداتەوە کە ڕاستەو موستەحەق و شایانینیو ئەزانن کە خوا خوایەکی ڕاست و ئاشکرایە لە خوایەتیی خۆیا .

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُوْلَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ(٢٦)

ژنە پیسەکان بۆ پیاوە پیسەکان و پیاوە پیسەکان بۆ ژنە پیسەکان و ژنە پاکەکان بۆ پیاوە پاکەکان و پیاوە پاکەکان بۆ ژنە پاکەکان . ئەوانەی بوختانە کەیان بۆ کراوە بەرین لەو بوختانەی بوختان کەرەکان کردوویانە چونکە خوا شایەتیی خاوێنیی بۆ داون . ئەوانە خوا لیٚیان خۆش بووەو لە بەهەشتیشا نیعمەت و ڕۆزییەکی باشی بۆ داناون .

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لا تَدْخُلُواْ بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ(٢٧)

ئەی ئەوانەی کە ئیمانتان هیٚناوە بە خواو بە پیٚغەمبەر !مەڕۆنە ناو خانووی غەیری خانووی نشیمەنی خۆتان تا پرس بەوانە ئەکەن لەو خانوەدا ئەژین و ڕیٚگاتان ئەدەن و ئیٚوەیش سەلام لە دانیشتووانی ناوماڵەکە ئەکەن . ئاوا بۆ ئیٚوە چاکترە . ئەم پەندەتان دائەدەین

بەڵکو ئێوەیش بیربکەنەوەو ئەوەتان بیربکەوێتەوە کە ئەبێ چۆن بکەن .

فَإِن لَّمْ تَجِدُواْ فِيهَا أَحَدًا فَلاَ تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُواْ فَارْجِعُواْ هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ(٢٨)

جا ئەگەر کەستان وەگیر نەکەوت لە ماڵەکەدا ، لەخۆتانەوە مەڕۆنە ناوی تا ڕێگاتان ئەدرێو ، ئەگەر ڕێگایان نەدان و وتیان بگەڕێنەوە بگەڕێنە دواوە ، ئەو گەڕانەوەیە پاکترە بۆتان و بێگەردترە لەوەی لەخۆتانەوە بێپرس بچنە ژوورەوەو هەرچییش بکەن خوا پێتان ئەزانێو لێی ون نابێ .

لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُواْ بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ(٢٩)

گوناهبار نابن ئەگەر بڕۆنە ناو چەند هۆدەیەکەوە کە کەسیان تیا نیشتەجێ نەبێو کەلوپەلی خۆتانیان تیابێ . خوا بە هەرچی ئەزانێ کە ئێوە ئاشکرای بکەن یا بیشارنەوە ، چی دەربخەن و چی بشارنەوە خوا بە هەمووی ئەزانێ .

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّواْ مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُواْ فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ(٣٠)

بە پیاوە خاوەن باوەڕەکان بڵێ چاو بنێن بەیەکداو نەڕوانن بۆ ژنی بێگانەو عەورەتی خۆیان بپارێزن لە تێکەڵبوون لەگەڵ غەیری ژنی خۆیان ، ئەوە پاکترو بێگەردترە بۆیان و ، هەرچییش بکەن خوا ئاگای لێیە .

وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٣١)

بە ژنە خاوەن ئیمانەکان بلّیّ با چاو بەیەکا بنێن و نەڕوانن بۆ پیاوی بێگانەو عەورەتی خۆیان بپارێزن لە کاری ناشەرعیو جوانیی لەشی خۆیان دەرنەخەن ئەوەی نەبیّ کە بۆخۆی بەدەرەوەیە وەك دەموچاوو دەستیان تا ئەگاتە مووچیان و ئەویتری داپۆشن و با سەرپۆش بدەن بەسەر گەردن و مل و سنگ و بەرۆکیاناو جوانیو خشلّ و متوموورووی خۆیان دەرنەخەن لای مێردەکانیان یا باوکیان یا باوکی مێردەکانیان یا کوڕی خۆیان یا کوڕی مێردەکانیان یا برای خۆیان یا کوڕی برا یا کوڕی خوشکیان نەبیّ یا بۆ ژنانی لە خۆیان واتە ژنانی موسولّمانان ، یا بۆ مولکی خۆیان واتە بەندەو کەنیزەکیان ، یا بۆ ئەو پیاوانەی بۆ سوالّ یا بۆ خزمەتکاریو شتیوا دوای ژنان ئەکەون و هیچ ئیحتییاجییەکی نێرانەیان بە مێیینە نەماوە ئەوەند پیرو پەککەوتە بوون ، یا بۆ ئەو منالآنەی هێشتا وایان لیّ نەهاتووە ئاگادارییەکیان لە عەورەتی ژنان هەبیّ . هەروا پێیان بلّیّ با پێی خۆیان توند نەکوتن

بەزەویدا بۆ ئەوەی خەڵك بەو خشڵانەیان بزانن کە شاردوویاننەتەوەو دیار نین لە بەرچاوداو ، ئەی خاوەن باوەڕەکان هەمووتان بگەڕێنەوە بۆ لای خوداو تۆبە بکەن و پەشیمان ببنەوە لەو گوناهانەی کردووتانن بەڵکو ئەمە خوایە ڕزگارتان ببێ لە سزای ڕۆژی دوایی .

وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ(٣٢)

ژنانی بێشووی خۆتان بدەن بە شوو و ژن بۆ پیاوچاکانی بەندەکانی خۆتان بێنن و کەنیزەکە چاکەکانتان بدەن بە شوو . ئەگەر ئەمانە گەدایش بن و نەتوانن ئەرکی ژن و ماڵداری بەڕێوەبەرن خوا لە گەورەیی و ڕەحمەتی خۆی دەوڵەمەندیان ئەکا ، خوا بەری بلاّوەو نان و نیعمەتی لە بڕانەوە نایەت و ئاگای لە هەموو شت هەیەو پێی ئەزانێ .

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ(٣٣)

با ئەوانەی داراییيان نیيە تا بتوانن ژن بهێنن ، خۆیان بە خاوێنی ڕاگرن و داوێنیان پیس نەکەن تا ئەوڕۆژەی خوا لە فەزڵی خۆی دەوڵەمەندیان ئەکا. ئەو بەندانەیشتان کە داواتان لێ ئەکەن موکاتەبەیان لەگەڵ بکەن (کە ئەوەتە خاوەن بەندە بە بەندەکەی بڵێ هەرکاتێ

ئەوەندەت پارە بۆ هێنام ئازاد بی) ئەگەر چاکەتان تیا بەدیکردن واتە لاتان وابوو ئەمینن و پارەکە دێنن، لەو داراییەی خوا کە هەندێکی لێ پێداون بەشیان بدەن. زۆریش لە کەنیزەکەکانتان مەکەن بڕۆن بازرگانی بە لەشیانەوە بکەن مادەم ئەوان خۆیان بیانەوێ خۆیان بە خاوێنی ڕاگرن، هەر بۆئەوەی هەندێ پارەتان بە خۆفرۆشتنی ئەو کەنیزەکانەتان دەست کەوێ. هەرکەس زۆریان لێ بکا خۆیان بفرۆشن ئەوە خوا لەو ئافرەتانە خۆش ئەبێ پاش زۆر لێکردنەکەیان چونکە ئەو کارەیان بە ئارەزووی خۆیان نەکردووە.

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ (٣٤)

بەڕاستی نازڵمان کردووە بۆ لای ئێوە چەند ئایەتێکی وا کە حوکمەکانی خواتان بۆ ڕوون ئەکەنەوە، هەروەها چەند نموونەیەکی سەیرو سەمەرەمان بۆ نازڵ کردوون لەوانەی لەمەوپێش بوون و بەسەرچوون، چەند پەندو ئامۆژگارییەکیشمان نازڵ کردووە بۆ ئەوانەی خۆیان لە گوناە ئەپارێزن.

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ عَلَىٰ نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٣٥)

خوا ڕووناکیی ئاسمان و زەوییە. نموونەی ڕوناکیی ئەو وەك ڕووناکیی تاقێکی بێکەلێنە چرایەکی داگیرساوی تیا بێو چراکە لە

بلوورێکا بێو بلوورەکە وەك ئەستێرەیەکی درەخشان وابێ ، چراکە لە ڕۆنی دارێکی پیرۆز داگیرسابێ کە دارزەیتوونێ بێ نە ڕۆژهەڵاتی بێو نە ڕۆژاوایی کە هەرگیز خۆر لێی نەدا ، بەڵکو بەدرێژاییی ڕۆژ خۆر لێیبدا ، لەوانەبێ ڕۆنەکەی هەڵبگیرسێ با ئاگریشی لێ نەکەوێ ، پڕتەوی چراکە لەسەر پڕتەوی بلوورەکە بێ . خوایش ئارەزووی لە ڕێپیشاندانی هەرکەسێ بێ ڕێی پیشان ئەدا بۆلای ڕووناکیی خۆی . خوا نموونە ئەهێنێتەوە بۆ خەڵك تا لە شت حاڵی بن و ، زانایە بە هەمووشتێ .

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ (٣٦)

واتای ئەم ئایەتە پێوەندی بە واتای ئایەتی پێشووەوە هەیە ، واتە: لە کۆمەڵە خانوویەکا ڕێی پیشان ئەدا بۆ لای ڕووناکیی خۆی کە ڕێگای داوە بینایان بەرز بکرێتەوەو ناوی خوایان تیا بهێنرێو بە بەیانیو ئێوارەدا سوبحانەڵڵایان تیا بکەن و باسی پاکیو بێگەردیی خوایان تیا بکەن ، پیاوانێ .. (ڕستەکە لە ئایەتی پاشەوەدا دوایی دێ).

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ (٣٧)

پیاوانێ سوبحانەڵڵاو باسی پاکیو بێگەردیی خوایان تیا ئەکەن بازرگانیو کڕین و فرۆشتن لە یادی خواو ناوهێنانی خواو نوێژکردن و زەکاتی ماڵ دانیان بێئاگا ناکاو هەمیشە خواپەرستیی خۆیان ئەکەن و لە ڕۆژێکیوا ئەترسن کە چاوو دڵی لەترسی خوا تیا هەڵئەگەڕێتەوە

كە ڕۆژی قیامەتە.

لِيَجْزِيَهُمْ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُواْ وَيَزِيدَهُم مِّنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ(٣٨)

بۆیە وا خواپەرستی ئەكەن تا خوا پاداشی باشترین كرداریان بداتەوەو لە فەزڵی خۆیشی لەو ئەندازەیان بۆ زیاد بكا كە موستەحەقینیو ، خوایش بێ حیساب و پرسینەوە چیی ئارەزوو لێ بێ ڕزق و ڕۆزیی هەركەسێ ئەدا كە خۆی بیەوێ.

وَالَّذِينَ كَفَرُواْ أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ(٣٩)

ئەوانەیش كە كافرن كردەوەكانیان بێسوودو نابوودە وەك تراویلكەی بەردەخوێ لە دەشتێكی پانا كە ئینسانی تینوو لە دوورەوە وا گومان ئەبا ئاوەو كاتێ ئەگاتە لای ئەبینێ هیچ نییەو هیچی لا دەسگیر نابێو تەنها خودا ئەبینێ لەویاداو ئەویش حسێبی خۆی بۆ جێبەجێ بكاو تۆڵەی چەند گوناهی لەسەر بێ لێی بسەنێتەوەو خوایش حسێبی خۆی زوو جێبەجێ ئەكا.

أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ(٤٠)

یاخود كردەوەكانیان وەك چەند پەردەی یەك لەسەریەكی تاریكی وایە لە دەریایەكی قووڵی بێبنا ، ئەو دەریایە شەپۆلی بەسەرا بێت و

بەسەر شەپۆلەکەیشا شەپۆلی‌تر بێت و بەسەر هەموو شەپۆلەکانیشەوە هەورێکی ڕەش ببێ ، تاریکستانێك بێ هەندێکی بەسەر هەندێکی‌تریەوە ، تەنانەت کە کابرا دەستی دەرکا لەوانەبێ لەبەر تاریکی نەیبینێ . ڕاستەکەیشی ئەوەیە کەسێ خوا ڕووناکیی پێ نەبەخشیبێ هیچ ڕووناکییەکی نابێ .

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ (٤١)

ئایا نازانی کەوا خوا هەرچی لە ئاسمانەکان و لە زەویدا هەیەو پەلەوەرە ڕیزبەستووەکانیش بەهەواوە هەریەکە بە زمانی حاڵی خۆی باسی پاکی‌و بێگەردیی ئەو ئەکاو ئەویش بەم باسی پاکی و بێگەردیی کردنەی ئەمانە ئەزانێ و ، خوا ئاگادارەو ئەزانێ چی ئەکەن .

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ (٤٢)

هەر بۆ خوایە موڵکی ئاسمانە کان و زەوی‌و ، گەڕانەوەی هەمووشتێ هەر بۆ لای خوایە .

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ (٤٣)

ئایا تۆ نابینی خوا پەڵە هەور پاڵ پێوە ئەنێ‌و ئەیانخاتە گەڕو پاشان ئەیانداتە دەم یەك و ڕێکیان ئەخاو پاشان ئەیاننیشێنێتە سەریەك و کەڵەکەیان پێ ئەکا ، جا ئەبینی بارانی لێوە دائەبارێ‌و ،

لە ئاسمانەوە لە کێوانی تەرزەوە کە لە هەوادان تەرزە دائەوەرێنێ‌و باخ و باخات و دەغلّودان و ئاوەدانیی هەرکەسێ ئارەزووی لێ بێ بەو تەرزانە دائەگرێتەوەو هەرکەسیشی ئارەزوو لێ بێ لێی لائەداو برووسکەیش لەو هەورە دەرئەچێ کە لەوانەیە تیشکەکە چاوی ئادەمیزاد کوێر بکاو ڕووناکییەکەی بەرێ.

يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ (٤٤)

خوا شەوو ڕۆژ سووڕئەدا بەدوای یەکا یا کەم و زیادیان پێ ئەکا یا گەرماو سەرمایان ئەگۆڕێ . لەم کارەی خوادا پەندو ئامۆژگاری هەیە بۆ ئەوانەی بیناییان هەیەو شت ئەبینن.

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُم مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٤٥)

خوا هەموو گیانلەبەرێکی بەسەر ئەرزا ڕۆیشتووی لە ئاو دروست کردووە کە ئاوی تۆمە یا ئاوێکیتری تایبەتییە کە ئەو گیانلەبەرەی لێ دروست ئەبێ، جا هیی‌وایان هەیە لەسەر سك ئەخشێن و هیی‌وایان هەیە لەسەر دوو پێ ئەڕۆن و هیی‌وایان هەیە لەسەر چوار پێ ئەڕۆن. خوا هەرچی خواستی لەسەر بێ دروستی‌ئەکا. خوا دەسەلاّتی بەسەر هەموو شتێکا ئەشکێ .

لَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (٤٦)

بەڕاستی ئێمە ناردوومانەتە خوارەوە بۆ سەر تۆ چەند ئایەتێ کە

هەمووجۆرە ڕاستییەکی ئایینیو دنیایی ڕوون ئەکەنەوەو،خوا هەرکەسی ئارەزوو لیٚ بیٚ هیدایەتیئەدا بۆ ڕیٚگایەکی ڕاست .

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُم مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ(٤٧)

ئەو منافقانە ئەڵیٚن باوەڕمان هیٚناوە بە خواو بە پیٚغەمبەری خواو فەرمانبەرداریمان کردوون ، کەچی پاش ئەم قسەیەیان تاقمیٚکیان پشت لە ڕاستی هەڵئەکەن . ئەمانە بەڕاستی باوەڕیان بە خواو پیٚغەمبەر نییەو درۆ ئەکەن کە ئەڵیٚن هەمانە .

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم مُّعْرِضُونَ(٤٨)

کاتیٚ ئەمانە بانگ بکریٚن بۆ لای خواو پیٚغەمبەری خوا تا ئەوان بڕیاردەر بن لە هەر ناکۆکییەکا لەگەڵ کەسیٚکیتریان هەبیٚ ، کوتوپڕ تاقمیٚکیان پشت پیٚهەڵئەکەن و نایەن چونکە ئەزانن لەسەر حەق نینو ئەو بڕیارەی ئەیدەی لە قازانجی ئەوان نییە .

وَإِن يَكُن لَّهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ(٤٩)

ئەگەریش حەق بۆ ئەوان بیٚ بە مل بۆکەچکردوویی دیٚن بۆلای چونکە قازانجی خۆیانی تیایەو ئەوانیش هەر شتیٚ بە ترازووی قازانجو زیانی خۆیان ئەکیٚشن .

أَفِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَمِ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَن يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ(٥٠)

ئایا ئەمانە نەخۆشی لە دڵیانایە یا گومانیان لە ڕاستیی تۆدا

هەیەو باوەڕت پێ ناکەن یا ئەترسن خواو پێغەمبەری خوا ناهەقییان لەگەڵ بکەن ؟ نەخەیر هیچ کام لەم دوانەی دوایی نی‌یەو ئەمانە خۆیان لە حەق لادەرو ستەمکارن .

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (٥١)

قسەی ئەوانەی خاوەن باوەڕن هەرئەوەیە کاتێ بانگ ئەکرێن بۆ لای خواو پێغەمبەری خوا بۆئەوەی حوکم بدا لەنێوانیانا ، بڵێن: گوێمان لە فەرمانەکە بوو و گوێڕایەڵین بۆی و ئەوانەی وا ئەڵێن ئەوانەن ڕزگار ئەبن و بەر ڕەحمەتی خوا ئەکەون .

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ (٥٢)

ئەوانەی فەرمانبەرداریی خواو پێغەمبەری خوا ئەکەن و لە خوا ئەترسن لەبەر ئەو گوناهانەی کردوویانەو لە پاشماوەی ژیانیانا خۆیان لە بێ‌فەرمانیی خوا ئەپارێزن ، ئەوانەن بە پیرۆزیی دنیاو قیامەت ئەگەن.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (٥٣)

سوێند ئەخۆن بە خوا بە سوێندێکی جەخت لەسەرکراو کەوا ئەگەر تۆ فەرمانیان پێ بدەی دەس لە ماڵ و دارایی خۆیان هەڵبگرن بۆ خودا ، دەستی لێ هەڵئەگرن و بەجێی ئەهێڵن . تۆیش بڵێ پێیان: بەدرۆ سوێند مەخۆن ، ئەوەی داوای ئەکرێ لێتان فەرمانبەردارییەکی خوایە کە هەمووکەسێ ئەیزانێ چییەو چۆنەو سوێندی درۆ نی‌یەو خوا خۆی

ئاگای لێیە ئێوە چی ئەکەن .

قُلْ أَطِيعُواْ اللَّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ (٥٤)

پێیان بڵێ فەرمانبەرداریی خواو پێغەمبەری خودا بکەن ، جا ئەگەر پشتیان هەڵکرد ئەوە لەسەر پێغەمبەرە ئەوەی دراوە بەسەر شانیا کە ئامۆژگاری کردن و ڕێ پیشاندانی خەڵکە بۆ ئیسلامەتی و ، لەسەر ئێوەیشە ئەوەی دراوە بەسەر شانتانا کە گوێ بۆ شل کردنیەتی . ئەگەر فەرمانبەردارییشی بکەن هیدایەت ئەدرێن و ئەکەونەسەر ڕێی ڕاست و ، پێغەمبەریش لەوە زیاتری لەسەر نییە کە فەرمانی خوا بە ڕاست و ڕەوانی بە خەڵك ڕابگەیەنێ .

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُواْ مِنْكُمْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُم فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لاَ يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (٥٥)

خوا گفتی داوە بەوانەتان کە ئیمانیان هێناوەو کردەوەی باشیان کردووە ئەیانکا بە جێنشینی ئەوانەی پێش ئەوان دەسەڵاتدار بوون بەسەر زەویدا وەك ئەوانی پێشوویشی کرد بە جێنشینی دەسەڵاتدار لەجێی پێشینانی خۆیان و ، ئەو ئایینەیان بۆ دائەمەزرێنێ کە بۆی پەسەند کردوون و ، لەجیاتیی ئەو ترسەی بەسەریانەوەیە لە زۆرداران ئەمن و ئاسایشیان بۆ دێنێ بەمەرجێ ئەوانیش بەندەیی و فەرمانبەرداریی

من بکەن و کەس نەکەن بە هاوبەشم لە خوایەتیدا ، هەرکەسیش لەپاش ئەم پایەو مایەیە کە خوا ئەیداتێ کافر ببێ‌و لە فەرمانی خوا دەربچێ ئەوانە فاسقن و لە فەرمانی خوا دەرچوون و لایانداوە .

وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ(٥٦)

نوێژ بکەن و زەکاتی ماڵ بدەن و گوێڕایەڵی پێغەمبەر بن بەڵکو ڕەحمتان پێ بکرێ لەلایەن خواوە .

لاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ(٥٧)

گومان مەبەن کەوا ئەوانەی کافرن کارێ لە خوا ئەکەن نەتوانێ لەم زەوییەدا لەناویان بەرێ . ئەتوانێ هەرچی ئارەزووی لێ بێ لێیان بکاولەو دنیایش جیگایان لە دۆزەخایەو ، دۆزەخیش خراپترین سەرەنجامە بۆ هەرکەس تووشی ببێ .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لِيَسْتَأْذِنكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُواْ الْحُلُمَ مِنكُمْ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ مِّن قَبْلِ صَلاَةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُم مِّنَ الظَّهِيرَةِ وَمِن بَعْدِ صَلاَةِ الْعِشَاء ثَلاَثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلاَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُم بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ(٥٨)

ئەی ئەوانەی ئیمانتان هێناوە با ئەوکەسانەی موڵکی ئێوەن واتە بەندەی ئێوەن و ئەوانەی نەگەیشتوونەتە قۆناغی شەیتانیبوون و باڵغ نەبوون ئەگەر ویستیان بێنە ژوورەوە بۆ ناو ماڵ بۆ لاتان لە سێ

کاتا تەقە بدەن لە دەرگاو پرستان پێبکەن و لەو سێ‌کاتەدا بێ پرس پێ‌کردن و ڕێگادانیان نەیەنە ژوورەوە نەوەك ئێوە ڕووت بن و لەگەڵ خێزانی خۆنانا ڕاکشابن : بەر لە نوێژی بەیانیو، نیوەڕۆژان کە جلتان دائەکەنن و لە ماڵا ئیسراحەت ئەکەن و، دوای نوێژی عیشا کاتێ کە خۆتان ئامادە ئەکەن بۆ نووستن . ئەم سێ کاتە کاتی ڕووتین بۆ ئێوە . پاش ئەم کاتانە ئەگەر هەندێکتان هاتوچۆی لای هەندێکتان بکەن نە بۆ ئێوە گوناهەو نە بۆ ئەوان ، لەو کاتانەی تردا هەندێکتان دێن بۆلای هەندێکتان . خوا بەم جۆرە ئایەتی خۆیتان بۆ ڕوون ئەکاتەوەو خوا زاناو خاوەن حیکمەتە .

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٥٩)

کاتێکیش کە مناڵەکانتان گەیشتنە قۆناغی خەوبینین و باڵغ بوون، با ئەوانیش ئەگەر ویستیان هاتوچۆی ماڵی خەڵك بکەن پرس بکەن و ئیزن بخوازن وەك ئەوانەی‌تر کە ئیزن ئەخوازن . خوا ئایەتی خۆیتان بەم جۆرە بۆ ڕوون ئەکاتەوەو خوا زاناو خاوەن حیکمەتە .

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٦٠)

ئەو پیرەژنانەی لە ماڵا دانیشتوون و هیوای شووکردنیان نەماوە، گوناهیان ناگا ئەگەر پۆشاکی عادەتیی خۆیان لابەرن و تەنیا لەشپۆشیان پێوە بمێنێ بەمەرجێ جوانیو شوێنی جوانی وەك سینەو بەرۆك و

قۆڵ و ڕان و پووزیان دەرنەخەن. خۆ ئەگەر خۆیان بە عیففەت و حەیاوە ڕاگرن و پۆشاکی عادەتییان لەبەرا بێ باشترە بۆیان و خوا گوێی لە هەموو شتێکەو بە هەموو شتێ ئەزانێ.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (٦١)

تاوان لەسەر کوێرو شەل و نەخۆش نی‌یە بێنە ماڵتان و خواردەمەنی بخۆن، واتە ئەو لێکەوتووانەی خۆیان ماڵ و حاڵیان نی‌یەو کەس شك نابەن نانیان بداتێ و خزمەتیان بکا دروستە بێن لە ماڵی خەڵکی‌تر نان بخۆن چونکە ژیاندنی کەسانی پەککەوتەی بێ‌کەس و بێ‌دەسەلات لەسەر دەڵەمەندانی موسوڵمانانە. هەروا تاوان نی‌یە بۆ خۆیشتان لە ماڵی خۆتانا خواردەمەنی بخۆن بە هەرشێوەیی‌و پێویست ناکا هەموو ئەهلی ماڵەکە کۆببنەوەو ئەوجا پێکەوە نان بخۆن. هەروا تاوانتان لەسەر نی‌یە لە ماڵی باوك و دایك و براو خوشك و مام و پوور (خوشکی باوك)و خاڵ و پوور (خوشکی دایك) و لەو ماڵانەدا بخۆن کە کلیلیان دراوەتە دەستان و لە ماڵی دۆست و برادەرتان بخۆن بە کۆمەڵ یا یەکەیەکە. جا کە چوونە ماڵێ لەم ماڵانە سەلامێکی پیرۆزی خاوێنی

خوا قوبووڵکردوو لە خۆتان بکەن . خوا بەم جۆرە ئایەتەکانی خۆیتان بۆ ڕوون ئەکاتەوە بەڵکو عەقڵ بگرن .

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُواْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُواْ مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُواْ حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُوْلَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ(٦٢)

بەڕاستی خاوەن ئیمانەکان ئەوانەن ئیمانیان بەخواو بە پێغەمبەری خوا هێناوەو ، کاتێ لەسەر کارێکیوا پێویستی بە کۆمەڵی خەڵك بێ لەگەڵ پێغەمبەر بن ، تا ئیزنی لێ نەخوازن و ئیزنیان نەدا نەڕۆن و کارەکە بەجێنەهێڵن . جا بێگومان ئەوانەی کە داوای ئیزنت لێ ئەکەن ئەوانەن بەساغی ئیمانیان بە خواو بە پێغەمبەری خوا هێناوە . بۆیە ئەگەر ئیزنت لێ بخوازن بۆ هەندێ کاروباری خۆیان کێیانت ئارەزوو لێبوو ئیزنی بدەو داوا لە خوا بکە لێیان خۆش ببێ خوا گوناهبەخش و بەڕەحمە .

لَا تَجْعَلُواْ دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ(٦٣)

بانگ کردنی پێغەمبەر بۆ یەکێ لە ئێوە وا لێمەکەن وەك یەکێکتان بانگی یەکێکتان بکا کە لەوانەیە گوێی نەداتێو وەڵامی نەداتەوە . کە پێغەمبەر بانگی لە یەکێکتان کرد گورج بەڵێی بۆ بکەن و بەدەنگیەوە بچن . خوا بەوانەتان ئەزانێ کە خۆیان ئەدزنەوەو لە کۆمەڵ دەرئەچن و

خۆیان لە شوێنێکدا حەشار ئەدەن و یەك پەنای یەك ئەدەن. کەواتە با ئەوانەی لە فەرمانی پێغەمبەر دەرئەچن بترسن و ئاگادار بن نەوەك تووشی فیتنەو هەرایەك ببن یا سزایەکی سەختی خوا بیانگرێتەوە.

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٦٤)

بێدار بن ! هەرچی لە ئاسمانەکان و لە ئەرزدایە هیی خوایە. بێگومان خوا بە هەموو ئەو ئەخلاق و ڕەوشتانە ئەزانێ کە ئێوە لەسەرینی. ڕۆژێکیش کە ئەگەڕێنەوە بۆلای خوا کە ڕۆژی قیامەتە خەبەریان ئەداتێ کە لەدنیادا چ گوناهێکیان کردووە. خواوەند ناگاداری هەموو شتێکەو پێی ئەزانێ.

سوورەتی (الفرقان)

مەککەیی‌یە ئایەتەکانی ٦٨ - ٧٠ی نەبیٚو ،

(٧٧) ئایەتە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا (١)

گەلیٚ گەورەو پایەدارە ئەو خوایەی قورئانێکی پیرۆزیوای ناردووەتە خوارەوە بۆسەر پێغەمبەر کە ڕاستو درۆو حەقو ناحەق لێك جویٚ ئەکاتەوە ، بۆئەوەی ئەهلی جیهانەکانی پیٚ بترسێنیٚ لەو ڕۆژەی خوا سزای خراپەی لە خراپەکاران تیا ئەسێنێتەوە .

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا (٢)

ئەو خوایەی کە موڵکی ئاسمانو زەوی هەمووی هیی ئەوەو ، نەوەی بۆ خۆی ڕانەگرتووەو نەویستووەو هاوبەشو هاوڕێی لە گەورەییو پادشاییی خۆیا نەبوەو نییەو ، هەموو شتێکی دروست کردووەو لەپێش دروست کردنیا لە عیلمو زانیاریی خۆیا ئەندازەی بۆ داناوەو بەوپێیە دروستیکردووە .

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا (٣)

ئەو کافرە بت پەرستانە چەند بەناو خوایەکی هیچوپووچیوایان بۆ خۆیان بڕیارداوەو کردونیانن بە خوای خۆیانو ئەیانپەرستن کە هیچیان پیٚ دروست ناکریٚو بۆخۆیان بنیادەم دروستیان ئەکا یا هەر خوا

خوێ دروستی کردوون وەك دارو بەردو تەنانەت بۆ خودی خۆیشیان هیچ زیان و سوودێکیان نی‌یەو نە مەرگیان بەدەستەو نە ژیان و نە زیندووکردنەوە لەو دنیادا .

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُواْ إِنْ هَذَا إِلاَّ إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا (٤)

کافرەکان لەبارەی قورئانەوە وتیان ئەم قورئانەی کە موحەممەد هێناویەتی و ئەڵێ خوا بۆی نازڵ کردووە لە درۆیەکی دەستهەڵبەستی خۆی بەولاوە نی‌یەو هەندێ کەسی‌تریش یارمەتییان داوە بۆ هەڵبەستن و دروست کردنی . بەڕاستی ئەمانە کە وا ئەڵێن زوڵم و ناحەقییان کردووە کە قورئانی کەلامی خوا بە دەستهەڵبەست دائەنێن و ساختەچییەتییان کردووە کە قورئانی کەلامی خوا ئەدەنە پاڵ پێغەمبەر خۆی‌و ئەڵێن بۆخۆی‌و بەیارمەتیی چەندکەسێك دروستی‌کردووە .

وَقَالُواْ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلاً (٥)

هەروا ئەم کافرانە وتیان ئەم قورئانە ئەفسانەی پێشینانە لەڕووی کتێبە ئەفسانەکانی کۆن بۆی نووسراوەتەوەو لەبەرئەوەی بۆ خۆی نەخوێندەوارە بەیانی‌و ئێوارە بەسەریا ئەخوێنرێتەوە تا لەبەری‌بکا .

قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا (٦)

تۆ بەو کافرانە بڵێ نەخەیر وا نی‌یە کە ئێوە ئەڵێن ، ئەم قورئانە ئەو خوایە ناردوویەتە خوار کە هەرچی ڕازو نهێنی لە ئەرزو ئاسمانا هەیە هەمووی پێ‌ئەزانی‌و خوایەکی تاوان بەخش و میهرەبانە وا ئێستا

سزاتان نادا لەسەر ئەم درۆو دەلەسانەی لەبارەی قورئانەوە ئەیانکەن و لێتان ئەگەڕێ تا ڕۆژی قیامەت ، ئەگینا ئەبوو هەر ئێستا لەم دنیای ڕۆشنەدا نوغرۆی بکردنایە .

وَقَالُواْ مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلاَ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا (٧)

کافرەکان بە خەیاڵی خۆیان بۆ بەڵگەهێنانەوە کە گوایە پێغەمبەر پێغەمبەری خوا نی‌یەو لەخۆیەوە ئیدیعای پێغەمبەرایەتی ئەکا ، ئەڵێن ئەم پێغەمبەرە چی‌یەتی‌و چۆن پێغەمبەرێکە خواردن ئەخواو بەناو بازاڕا دێو دەچێ وەك خەڵكی عادەتی ؟ ئەگەر ڕاست ئەکا پێغەمبەرە بۆچی فریشتەیەکی لە ئاسمانەوە بۆ نەنێرراوەتە خوار لەگەڵیا بێو پێکەوە بێن خەڵك لە بێفەرمانیی خوا بترسێنن تا ئێمەیش باوەڕی پێبکەین ؟

أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلاَّ رَجُلاً مَّسْحُورًا (٨)

یا بۆ گەنجینەیەکی لە ئاسمانەوە بۆ فڕێ نادرێ تا زێڕو زیوی زۆری لە بەردەستا بێ بە ئارەزووی خۆی لێی خەرج بکا یا بۆ باخ و باخاتێکی نی‌یە لە میوەکانی بخوا ؟ ئەم ستەمکارە ناحەق وێژانە بە موسوڵمانەکان ئەڵێن ئێوە شوێن پیاوێکی جادوو لێکراو ئەکەون .

انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُواْ لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّواْ فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلاً (٩)

سەیرکە ئەم کافرانە چۆن ئەم باسە سەیرو عەجایبە دوور لە عەقڵ و عادەتانەیان هێنایە ئاراوە بۆ تۆو گومڕابوون و وایان لێهات ڕێگایەکی

ڕاستیان پێ نادۆزرێتەوە بۆ خۆیان تا بزانن چی بکەن و چۆن بجووڵێنەوە .

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا (١٠)

گەلێ گەورەیە ئەو خوایەی ئەگەر بییەوێ چاتر لەو شتانەت ئەداتێ لە دنیادا کە ئەو کافرانە ئەڵێن بۆ نییەتی . ئەو بەهەشتگەلێوات ئەداتێ جۆگەو جۆباری ئاوی سافیان بەژێرا ئەڕواو چەندین کۆشك و تەلارت بۆ دروست ئەکا.

بَلْ كَذَّبُواْ بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا (١١)

بەڵام ئەو کافرانە باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەت نییە کە چاك پاداشی چاکەی خۆی و خراپ سزای خراپەی خوێ تیا وەرئەگرێ . ئەوەیش کە باوەڕی بە ڕۆژی قیامەت نەبێ ئێمە دۆزەحی پڕ لە ئاگرمان بۆ سازداوە .

إِذَا رَأَتْهُم مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُواْ لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا (١٢)

کاتێ کە ئەو دۆزەخە کافرەکان لەدوورەوە بەدیئەکا ، ئەمانیش هەر لەدووروە گوێیان لە دەنگی پڕ قارو قینی ئەبێو لرفەی گڕو بڵێسەی هەر لەدوورەوە ئەبیسن.

وَإِذَا أُلْقُواْ مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُّقَرَّنِينَ دَعَوْاْ هُنَالِكَ ثُبُورًا (١٣)

کاتێکیش ئەوکافرانە فڕێئەدرێنە شوێنێکی تەنگەلانی دۆزەخەوەو لەوێدا جووت جووت و کۆمەڵ کۆمەڵ کۆت و زنجیریان لە دەست و پێ کراوە ئەکەونە هاوار هاوارو بانگەبانگ و واوەیلاکردن و خۆزگەی مەرگی

خۆ خواستن .

لاَ تَدْعُواْ الْيَوْمَ ثُبُوراً وَاحِداً وَادْعُواْ ثُبُوراً كَثِيراً(١٤)

فریشتەی بەرپرسی سزادانیش لە وەڵامی هاوارو بانگەبانگ و واوەیلا کردنەکەیانا پێیان ئەڵێن هەر تەنیا جارێ ئاواتی مەرگ مەخوازن ، زۆر جار ئاواتی مەرگی خۆتان بخوازن چونکە مەرگ تاقە جارێکەو ئەبڕێتەوە ، بەڵام ژیانی دۆزەختان هەمیشەیی و هەتاهەتاییە .

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيراً(١٥)

تۆ ئەی موحەممەد بەو کافرانە بڵێ : جا توخوا ئەم حاڵەی ئێستاتان لەم دۆزەخەدا باشە یا بەهەشتی بەردەوام و پایەدار کە گفتی پێدراوە بەوکەسانەی لە خوای خۆیان ئەترسن و ئەبێ بە سەرەنجامی کاریان .

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْداً مَّسْئُولاً(١٦)

هەیە بۆ ئەهلی بەهەشت لەو بەهەشتەدا کە گفتیان دراوەتێ پێی ، هەرچی شتێ خۆیان ئارەزووی بکەن . هەمیشەیش لەو بەهەشتەدا ئەمێننەوەو قەت لێی ناچنە دەرەوەو ئەمە گفتێکە خوا داویە بەو لەخواترسانەو ئەوانیش داوای ئەکەن و خوا گفتەکەی خۆییان بۆ دێنێتەدی .

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلاَءِ أَمْ هُمْ ضَلُّواْ السَّبِيلَ (١٧)

بیر لەو ڕۆژە بکەرەوەو کەخوا بت پەرستەکان زیندوو ئەکاتەوەو

کۆیان ئەکاتەوە بۆ لێپرسینەوە لەگەڵ بتەکانیان کە ئەیانپەرستن و خوایان نەئەپەرست و پێیان ئەڵێ : ئەی بتەکان ! ئێوە بوون بەندەکانی منتان گومڕا کردو واتان لێکردن لە خوا پەرستنەوە بێنە سەر پەرستنی ئێوە ، یان ئەوان خۆیان بوون ڕێیان گومکرد ؟

قَالُواْ سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنبَغِي لَنَا أَن نَّتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاء وَلَكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُواْ الذِّكْرَ وَكَانُواْ قَوْمًا بُورًا (١٨)

بتەکانیش دێنە دەنگ و ئەڵێن خوایە پاکی و بێعەیبی هەر بۆ تۆیە. ئێمە هەرگیز بۆمان نەبوە لە تۆ بەولاوە کەس بگرین بە پشت و پەناو بە خەڵك بڵێین پشتمان پێ ببەستن، بەڵام تۆ خۆت گوزەرانی خۆشت بە خۆیان و باووباپیرانیان داو ئەوانیش لە خۆ بایی و بەلەسە بوون و ناوهێنانی تۆیان لە یادچوو و گوێیان بە تۆوبە ئایینی تۆ نەئەداو تاقمێکی لەڕووی ئایینەوە ماڵوێران و بەربادیان لێ دەرچوو .

فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِم مِّنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا (١٩)

جا خودا بە بتپەرستەکان ئەڵێ ئەوەتا ئەو بتانەی ئێوە ئەتانپەرستن قسەکانتانیان بەدرۆخستەوە کە ئەتانوت ئەوان ئێمەیان گومڕا کردو لە ڕێی موسوڵمانەتی لایان داین و ، ئێوە ئێستا نە ئەتوانن سزای خوا لە خۆتان لابدەن و نە کەسێکتان دەسگیر ئەبێ یارمەتییەکتان بداو، هەرکەسیش ستەمکاری بکا سزایەکی گەورەی پێ ئەچێژین .

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلاَّ إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ

فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا (٢٠)

ئێمە بەر لە تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان نەناردووە وەك خەڵکی‌تر خواردنی نەخواردبێ‌و بەناو بازارا نەڕۆیشتبێ‌و، ئێمە هەندێ لە ئێوەمان کردووە بە مایەی تاقیکردنەوەی هەندێکی‌ترتان تا بزانین کێ سەبرو تەحەممولی هەیەو کێ نی‌یەتی ، وەك ئەوە کە هەژار بە دەوڵەمەند تاقی بکەینەوە بزانین سەبر ئەکا لەسەر هەژاریی خۆی‌و، پێغەمبەران بەو خەڵکانە تاقی بکەینەوە کە ناردوومانەتە سەریان بزانین تەحەممولی ئازارو قسەی تاڵ‌و سوێری باوەڕنەهاوردووەکان ئەکەن یا نەو ، خوایش خۆی چاوی لێیە هەریەکە چۆن ئەجووڵێتەوەو چۆن مامەڵە ئەکا .

جوزئی نۆزدەهەم

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا (٢١)

ئەو کافرانەی هیوای گەیشتن بە ئێمەیان نی‌یە چونکە باوەڕیان بە ڕۆژی قیامەت‌و حیساب‌و کیتابی پێش بەهەشت‌و دۆزەخ نی‌یە ، وتیان ئەوە بۆچی فریشتەیەکمان لەلای خواوە نازڵ نەکرایە سەر ئایینمان پێ ڕابگەیەنێ لەجیاتیی پێغەمبەرێکی ئادەمیزادی وەك خۆمان ، یا بۆ بە چاوی خۆمان خوای خۆمان نابینین. ئەمانە خۆیانیان زۆر بە زل زانیوە داوای شتی‌وایان کردووەو تا ڕادەیەکی زۆر گەورە لە سنووری خۆیان دەرچوون .

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلائِكَةَ لا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا (٢٢)

لەو ڕۆژەدا کە ئەوانە فریشتەی سزادان بە چاوی خۆیان ئەبینن هیچ مژدەیەك و هەواڵێکی خۆش بۆ تاوانباران نابیٚو پێیان ئەڵێن دیداری خودا یا ڕزگاربوون لە سزای دۆزەخ یا چوونە بەهەشت بۆ ئێوە نی‌یەو لێتان قەدەغە کراوە .

وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُواْ مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا (٢٣)

ئێمە ئەچینە سەر هەر کارێکی باشیش کە ئەو کافرانە لە دنیادا کردوویانەو، ئەیکەین بە تۆزو گەردی بابردوو، چونکە باوەڕ بە خواو مەرجەکانی‌تری ئیمانی لەگەڵ نەبوەو لەبەرئەوە ئەو کارە چاکانەیان هیچ دادێکیان نادا .

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلاً (٢٤)

ئەوانەی کە بەهەشتین و جێگایان لەو ڕۆژەدا لە بەهەشتدایە ئەوانە جێگایان لە هەموان باشترەو شوێنی حەسانەوەیان لە هیی هەمووکەس خۆشترە . ئەم (باشتری) و (خۆشتری) یە یا بە بەراورد لەگەڵ (باشی) و (خۆشی) ی کافرانە لە دنیادا یا هەر بەمەعنای (باشی) و (خۆشی)یە نەك ئەوە کە لە هیی کافرەکان (باشتر)و (خۆشتر) بیٚ لەو دنیا چونکە جێی ئەوان دۆزەخە کەوا سزایان ئەدریٚ تیایداو هیچ خۆشییەکی تیا نی‌یە .

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلائِكَةُ تَنزِيلاً (٢٥)

لەوڕۆژەدا کە ئاسمان لەت لەت ئەبیٚ بەهۆی لیٚدەرچوونی تۆزی

وەك هەورەوەو فریشتە ئەنێررێنە خوارەوە بۆ سەر زەوی کردارنامەی بەندەکانی خوا لەگەڵ خۆیان دێنن .

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا(٢٦)

ئەو ڕۆژە مالیکیەت و خاوەنایەتیی ڕاستەقینە هەر بۆ خوایەو، کەسیتر ، یا بە شێوەی مەجازییش بێ، بۆ ئەوە ناشێ بە خاوەنی هیچ دابنرێ و ، ئەو ڕۆژە ڕۆژێکی زۆر قورس و گران ئەبێ بۆ کافران چونکە کاتی لێپرسینەوەیان هاتووە .

وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَالَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلاً (٢٧)

بیر لەو ڕۆژە بکەرەوە کە ستەمکار لەداخاناو لەبەر پەشیمانیی خۆی لەوە کە لە دنیادا ستەمکاریی کردووە دەستی خۆی ئەگەزێ و ئەڵێ بریا لەگەڵ پێغەمبەری ڕێگاپیشاندەردا ڕێگای ڕاستی ئیسلامەتیم بگرتایەتەبەرو بەگوێم بکردایە .

يَاوَيْلَتَىٰ لَيْتَنِى لَمْ أَتَّخِذْ فُلاَنًا خَلِيلاً(٢٨)

هەی هاوار! خۆزگە فلانەکەسی گومڕاو لەخوایاخیم نەکردایە بە دۆستی خۆم کە بە قسەی ئەوم ئەکردو گومڕای کردم .

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولاً(٢٩)

بەڕاستی ئەو کابرا گومڕای کردم و دووریخستمەوە لە یادی خوا پاش ئەوەی کە هاتبوە بەردەستم و ئەمتوانی یادی خوا بکەمەوەو

ڕێی ڕاست بگرمەبەر. بەڕاستی شەیتان کە ئادەمیزاد لە ڕێگای خوا دوورئەخاتەوەو ئەیخاتە سەر خەتی گومڕاهان ، نائومێدو دەسخەڕۆی ئەکا .

وَقَالَ الرَّسُولُ يَارَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُواْ هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُوراً (٣٠)

پێغەمبەر بە خوای خۆی وت : خوایە ! ئەم خێڵەی من کە منت ناردووەتە سەریان ڕێگای ئیسلامەتییان پیشان بدەم ، ئەم قورئانەیان وەلاخستووە کە بە منا بۆت ناردوون بە فەرمانی بکەن و بەگوێرەی ئەو بجوولێنەوە .

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوّاً مِّنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِياً وَنَصِيراً (٣١)

هەر بەم جۆرە کە دوژمنی کافرمان بۆ گیانی تۆ دروست کردووە، بۆ هەموو پێغەمبەرێکیش بەر لە تۆ دوژمنێکمان لە تاوانباران دروست کردبوو بەلام تۆ گوێی مەدەرێ ، تۆ خوات بە تەنیا خۆی بەسە بۆ ڕێگا پیشاندان و یارمەتیدانت لە تەنگانەدا .

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً (٣٢)

کافرەکان وتیشیان ئەوە بۆ قورئانی بەجارێ بۆ نەهاتووتە خوار ؟ وەلامی ئەم قسەیەی کافران ئەوەیە بۆیە بە پارچە پارچە ناردوومانەتە خوار تا دڵتی پێ بەهێز بکەین و بتوانی لەبەری بکەیو لەسەرخۆو بەئارام بۆمان خوێندیەوە تا باش بۆت ڕەوان بکرێ .

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيراً (٣٣)

ئەو کافرانە هیچ پرسیارێکی سەیرو سەمەرەت لێ ناپرسن ، بێ‌ئەوەی ئێمەیش وەلاّمێکی ڕاست و دروستیت بۆ بهێنین و پیشانت بدەین کە واتاو لێکدانەوەی لە هینەکەی ئەوان جوانترو بەڕێوجێتر بێ .

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ أُوْلَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا(٣٤)

ئەو کافرانە کە خڕئەکرێنەوەو لەپەڕوو پالّیان پێوە ئەنرێ بۆ دۆزەخ ، ئەوانە شوێنیان لە هەمووکەس گومڕاترو ڕێی ڕاست ونکردووترن.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا(٣٥)

ئێمە بەڕاستی کتێبی تەوراتمان دا بە مووساو هاروونی برایمان بۆ کرد بە پشتیوان تا پەیامی خوا لەگەڵیا بگەیەنێ بە خەڵك .

فَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا(٣٦)

جا پێمان وتن بڕون بۆلای ئەوکۆمەڵە خەڵکە کە ئایەتەکانی ئێمەیان بەدرۆ داناوە . ئەوانیش ڕۆیشتن بۆلایان ، بەلاّم ئەمان باوەڕیان پێ نەکردن ، ئیمەیش بە وێران کردنێکی خراپ وێرانمان کردن .

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا(٣٧)

قەومی نووحیش کە نووحمان ناردبوە سەریان و باوەڕیان پێ نەکردو پێغەمبەرانیان بە درۆزن دانا ، بە ئاوی تۆفان خنکاندمانن و کردمانن بە پەندو عیبرەت بۆ خەڵك و ، سزایەکی سەختیشمان بۆ ئەو دنیا ئامادە کردووە بۆ ستەمکاران .

وَعَاداً وَثَمُودَاْ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا(٣٨)

قەومی عادو قەومی سەموودو خێڵی بیرەکەیش کە شوعەیب پێغەمبەرمان ناردبوو بۆلایان و ، چەند نەوەی زۆری تریش لەو نێوانانەدا هەموو لە فەرمانی خوا یاخی بوون و هەموومان لەناوبردن .

وَكُلاًّ ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا(٣٩)

پەندو ئامۆژگاریمان بۆ هەموو ئەمانە هێنایەوەو هیچیان گوێڕایەڵی فەرمانی خوا نەبوون و ئێمەیش هەموویانمان تەفروتوونا کرد .

وَلَقَدْ أَتَوْاْ عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ أَفَلَمْ يَكُونُواْ يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُواْ لاَ يَرْجُونَ نُشُورًا(٤٠)

قورەیشییە کافرەکان چەند جار لە سەفەری شامیانا بەسەر ئەو ئاوەدانییەدا گوزەریان کردووە کە بارانی خراپی بەسەرا بارێنراوەو بەردەباران کراوە . ئاخۆ ئەمانە ئەو دێیەیان بە چاوی خۆیان نەئەدی چیی بەسەر هێنراوە ؟ بەڵێ ئەیاندی ، بەڵام بەهیوای زیندووبوونەوەی ڕۆژی قیامەت نەبوون ، بۆیە پەندیان پێ وەرنەئەگرت .

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلاَّ هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولاً(٤١)

هەرکاتێ بتبینن بە گاڵتەجاڕی خۆیان نەبێ بە هیچیترت ناکەن ، واتە هەرچەند بتبینن گاڵتەت پێئەکەن ئەڵێن ئەم کابرایە گوایە خوا بە پێغەمبەرێتی ناردوویە ؟ قەت ئەم پیاوە بۆ ئەو کارە دەس نادا

إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلاَ أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلاً(٤٢)

ئەڵێن ئەوەندەی نەمابوو ئەم کابرا ڕێمان بۆ لای خوای خۆمان پێ ون کاو لە ئایینی خۆمان هەڵمانگێڕێتەوە ئەگەر دانمان بە بتەکانی خۆمانا نەگرتایەو لەسەر ئاایینی خۆمان سوور نەبووینایە. با هەروا بڵێن. سبەینێ کە سزای دۆزەخ بە چاوی خۆیان ئەبینن ئەزانن کێ لە هەرکەس گومڕاترە ؟ دیارە ئەوان گومڕان کە لەسەر بت پەرستی مابوونەوەو موسوڵمان نەبوون .

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلاً(٤٣)

پێم بڵێ کەسێ کە ئارەزووبازیی خۆی بۆخۆی کردبێ بە خواو بەگوێرەی ئەوە هەڵسوکەوت بکا ، تۆ خۆت ئەکەی بە جێگری ئەوو ئەتوانی دەستی لە خراپەکردن و ئارەزووپەرستی پێ بگێڕیتەوە ؟ بێ گومان کاریوا بە تۆ ناکرێ .

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلاَّ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلاً(٤٤)

یان لات وایە بەشی زۆری ئەو جۆرە کەسانە لەوانەن قسەی ڕاستیان بەگوێدا بچێ ، یا بفامن و ڕاست و درۆو چاك و خراپ لێك بکەنەوە ؟ ئەوانە وەك چوارپێ نەبێ وەك هیچی‌تر وا نین و بەڵکو لەبارەی لێك جوێکردنەوەی ڕێی ڕاست و چەوتەوە لە چوارپێیش گومڕاترن .

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلاً(٤٥)

ئەوە تۆ ناڕوانی بۆ كاری خوای خۆت چۆن سێبەری بەسەر پانتاییی زەویدا ڕاكێشاوە وەك لەپاش ڕۆژاواوە تا خۆركەوتنی ڕۆژی دواییو ، ئەگەر ئارەزووی لێ بوایە ئەو سێبەرەی تا دنیا دنیایە نەهێشتەوە . پاشان ڕۆژی لە كەناری ئاسمانەوە دەركردو كە ڕۆژ دەركەوت ئەو ڕۆژ دەركەوتنەی كرد بە دەلیلی ئەوە كە سێبەر شتێكی جێگرتوو بوو لەبەرئەوە كە لە هەندێ شوێنا مایەوەو لە هەندێ شوێنا نەما وەك فەرموویەتی (ثم جعلنا الشمس عليه دليلا) واتە ڕۆژمان كرد بە دەلیل و بەڵگە لەسەر بوونی سێبەر.

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا (٤٦)

پاشان وردەوردە ئەو سێبەرەمان وەرگرتەوە بۆلای خۆمان ، واتە هەرچەند تیشكی ڕۆژ زەوی زۆرتر دائەگرێ سێبەر كەمتر ئەبێتەوە .

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا (٤٧)

خوا ئەو خوایە شەوی بۆ كردوون بە سیپاڵ وەك چۆن سیپاڵ لەش دائەپۆشێ شەویش هەروا خەڵك دائەپۆشێو ئەیانشارێتەوەو ، خەوی بۆ كردوون بە مایەی حەسانەوەی لەش و میشك و ، ڕۆژی بۆ كردوون بە مایەی بڵاوەلێكردن بە زەویدا بۆ كاسبیو ڕۆزی پەیداكردن.

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا (٤٨)

خوا ئەو خوایە با ئەنێرێ بە مژدەدەری پێش هاتنی ڕەحمەتی خۆی كە بارانەو ، ئاوی پاكی پاكەوەكەریشمان كە بارانە لە ئاسمانەوە

ناردووەتە خوار .

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا(٤٩)

بۆئەوەی ولاتێکی لەبەر بێبارانی لەتینوێتیدا مردووی پێ زیندوو بکەینەوەو ، سەوزاییی تیا بڕوێنینەوەو ، لەناو ئەو گیانلەبەرانەدا کە دروستمان کردوون ئەو ئاوە دەرخواردی چوارپێ‌و ئادەمیزاد بدەین .

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا(٥٠)

بەڕاستی ئەم باسانەمان بە جۆرەهای جیاجیا لەناو خەڵکا گۆڕیوەو بۆمان گێڕاونەتەوە بۆئەوەی بیربکەنەوەو بزانن خوا چ تواناو بەدەسەلاتێکە ، بەڵام بەشی زۆری خەڵک لە ئینکاری خواو بێفەرمانیکردنی بەولاوەیان نەویستووە.

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَّذِيرًا(٥١)

ئەگەر بمانویستایە لەهەر دێیەکا پێغەمبەرێکمان ئەناردە سەر خەڵک بیانترسێنێ لە ڕۆژی دوایی .

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُم بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا(٥٢)

دەی تۆ بەگوێی کافرەکان مەکەو بە چەکی قورئان غەزایەکی گەورەیان لەدژ بکە .

وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا(٥٣)

خوا ئەو خوایە دوو دەریا ئەکا بە دراوسێ‌و هاوشانی یەک ، یەکیان شیرینەو تینوێتی لائەباو یەکیان سوێرەو لەڕادەبەدەر شۆرەو ، ڕێ‌لەیەک گرێکیشی لەنێوان هەردوکیانا داناوە و ناکۆکییەکی زۆربشی

خستووەتە نێوان سروشتی هەردوکیانەوە ، کە هەریەکێ تامێکی هەیەو ، کە کەمەکەیان ئەڕژێتە ناو زۆرەکەیان تا ماوەیەك هەریەکێکیان ڕێوجێیەکی تایبەتیی خۆی هەیەو تێکەڵی یەك نابن و هەرکام تامی خۆی ئەپارێزێ وەك ئاوی شەتتولعەرەب کە ئەڕژێتە دەریای هیندەوە ئەمیان شیرینەو ئەویان سوێرەو ماوەیەکیش ئاوە شیرینەکەی شەتتولعەرەب لە دەریا سوێرەکەی هیندا هەر بە شیرینی ئەمێنێو تێکەڵی ئەو نابێو کار لەیەکا ناکەن .

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا (٥٤)

خوا ئەو خوایە لە ئاوی تۆم ئادەمزادی دروست کردووەو پاش ئەوە ئەو کۆمەڵە ئادەمزادانەی کردووە بە دوو بەش بەشێکیان نێرینەکانیانن کە ئەمیان کوڕی ئەوو ئەو کوڕی ئەوی ترەو ، بەشێکیان مێینەکانیانن کە لە ڕێگای شووکردن و ژن و ژنخوازەوە خزمایەتییان لەگەڵ نێرەکانیان پێ ئەکرێو، خوا دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکا ئەشکێ .

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيرًا (٥٥)

ئەو کافرە بت پەرستانە لەجیاتیی ئەوەی خوا بپەرستن شتێوا ئەپەرستن نە قازانجیان پێ ئەگەیەنێو نە زیان واتە خۆی بۆخۆی دەسەڵاتی نە چاکەو نە خراپەی نییە . بەڕاستی کافر لەدژی خوا پشتە ، پشتی شەیتان ئەگرێ لە دوژمنایەتیی کردنی خوادا .

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا(٥٦)

ئێمە تۆمان نەناردووە بۆ سەر ئادەمیزاد ئیللا بە مژدەدەر بۆ چاکەکانیان و بە ترسێن بۆ خراپەکانیان .

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلاَّ مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلاً(٥٧)

تۆ ئەی موحەممەد بەو کافرانە بڵێ: من داوای هیچ حەقدەست و کرێیەك لە ئێوە ناکەم کردەوەی چاکی کەسێ نەبێ بییەوێ ڕێگەیەك بگرێتەبەر بۆلای خوای خۆی .

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لاَ يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا(٥٨)

پشت بەو خودا ببەستە کە زیندووەو نامرێو ، خاوێنی ڕاگرە لە هەرچی سیفەیێکی ناتەواوی و کەموکورتییەو ، هەرچی سیفەتی چاکەو تەواوەتی هەیە بیدەرە پاڵی و ، خوا بۆخۆی بەسە بۆ ئاگاداری لە گوناهی بەندەکانی خۆی .

الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا(٥٩)

ئەوخودایەی ئاسمانەکان و زەویو چی لەنێوانیانا هەیە هەمووی لە شەش ڕۆژا دروست کردو پاشان عەرشیشی داگرت . ئەو خوایە ناوی (ڕەحمان)ەو بەڕەحم و میهرەبانە ، لەبارەی ئەوەوە لە شارەزایێ بپرسە ، ئەو بۆت باس بکا چۆن خوایەکە .

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا

وَزَادَهُمْ نُفُوراً(٦٠)

کە بەو کافرانە بووترێ سوجدە بەرن بۆ خوای میهرەبان و بەڕەحم، ئەڵێن خوای میهرەبان چی‌یە؟ ئێمە چۆن سوجدە ئەبەین بۆ ئەوەی تۆ فەرمانمان ئەدەیتێ سوجدەی بۆ بەرین و، ئەم فەرمانەی تۆ دوورەپەرێزتریان ئەکا.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا(٦١)

گەورەیی بۆ خوایەکە چەند برجی لە ئاسمانا دروست کردووە کە مەنزڵی ئەستێرە گەڕۆکەکانن و چرای ڕۆژو مانگی ڕووناککەرەوەی تیا داناوە.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا(٦٢)

خوا ئەو خوایە شەوو ڕۆژی کردووە بە پاشکۆی یەکترو هەرکامیان بەدوای ئەویانا دێ‌و ئەمەی بۆ پەندو ئامۆژگاری وەرگرتن کردووە بۆ هەرکەس بییەوێ پەندو ئامۆژگاری وەرگرێ یا بییەوێ سوپاسی لوتفی خوا بکا.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا(٦٣)

بەندەی بەڕاستی بەندەیی کەری خوا ئەوانەن بەئارامی بەسەر زەویدا ئەڕۆن و بەئەدەبەوە هەڵسوکەوت ئەکەن و، ئەگەر مرۆی نەفام قسەی ناپەسەندو ناخۆشیان لەگەڵ بکەن ئەمان قسەی

ئاشتیخوازانەیان لەگەڵ ئەکەن و شەڕانی نابن لەگەڵیان و پێیان ئەڵێن (سلام علیکم) .

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا(٦٤)

هەروا ئەوانەن شەو بە سوجدە بردن بۆ خواو بە نوێژکردن و لەنوێژا ڕاوەستان بۆ خوا بەسەرئەبەن .

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا(٦٥)

ئەوانەیشن ئەڵێن : خوایە سزای دۆزەخمان لێ لادە ، سزای دۆزەخ بارێکە تۆ لە کۆڵی مرۆی نەکەیتەوە لە کۆڵی نابێتەوە .

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا(٦٦)

بەڕاستی دۆزەخ خراپ قەرارگاو نشینگایەکە بۆ هەرکەسێ تووشی ببێ .

وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا(٦٧)

هەروا بەندەی ڕاستەقینەی خوا ئەوانەن کە ماڵ خەرج ئەکەن زیادەڕەوی ناکەن لەخۆڕایی پارە خەرج بکەن و ، ڕژدییش ناکەن واتە دڵیان نەیەت مەسرەف بکەن و ، مەسرەفیان لەونێوانەدا مام ناوەندی ئەبێ .

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا(٦٨)

هەروا ئەوانەن لەگەڵ خوادا هاوار ناکەنە خوایەکی‌تر و خوای‌تر ناپەرستن و گیانی ئادەمیزاد ناکێشن کە خوا حەرامی کردووە

گیانی بکێشریٚو بکوژریٚ مەگەر بە حەق وەك ئەوە کە یەکێکی کوشتبیٚو ، داوێن پیسی ناکەن و ، هەرکەس ئەوانە بکا تووشی گوناەو تاوان ئەبیٚ .

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا (٦٩)

سزای لە ڕۆژی قیامەتا بۆ دووقات ئەکریٚو هەمیشە بەسووکی لە دۆزەخا ئەمێنێتەوە .

إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا (٧٠)

مەگەر یەکیٚ کە تۆبەی کردبی لە کافریو باوەڕی بە خوا هەبیٚو ئیشی چاکەی کردبیٚ . ئەو جۆرە کەسانە هەرچی کاری خراپیان لەوەپێش کردووە خوا بۆیان ئەگۆڕیٚ بە چاکەو ، خوا گوناەبەخش و بەڕەحم و میهرەبانە .

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا (٧١)

هەرکەسێکیش تۆبە بکا لە کوفرو لە گوناە و نەگەڕێتەوە سەریان ، ئەوە بەڕاستی ئەگەڕێتەوە بۆ لای خوا .

وَالَّذِينَ لاَ يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا (٧٢)

هەروا ئەوکەسانەیشن کە شایەتیی درۆ نادەن و ، ئەگەر بە لای شتێکی هیچوپووچ و نارەوادا تێپەڕین مەردانەو بەشەرەفەوە بەلایا تێئەپەڕن و چاوپۆشیی لیٚ ئەکەن .

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا (٧٣)

ئەوانەیشن کە ئەگەر ئایەتی خوا بهێنرێتەوە یادیان یا ئایەتی

قورئانیان بەسەرا بخوێنرێتەوە، بە کەڕو کوێری ناکەون بەسەریا وەك هیچ نەبینن و گوێیان لە هیچ نەبێ.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا(٧٤)

ئەوانەیشن کە لە خوا ئەپاڕێنەوەو ئەڵێن خوایە کەسیوامان لە ژن و منداڵەکانمان پێ ببەخشە مایەی ڕووناکیی چاوو شادمانیو سەربەرزی بێ بۆمان و بمانکە بە پێشەوای ئەو جۆرەکەسانەی لە خوای خۆیان ئەترسن و خۆیان لە گوناە ئەپارێزن .

أُوْلَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلامًا(٧٥)

ئەوانە بەرانبەر بە خۆڕاگرتنیان لەسەر ئەرك و ناڕەحەتیی خواپەرستیو گوناە نەکردن بەرزترین شوێنی بەهەشتیان لە پاداشا ئەدرێتیۆ لەو شوێنانەدا فریشتە سلاویان لێ ئەکەن و دوعای خێرو خۆشییان بۆ ئەکەن .

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا(٧٦)

هەتا هەتایە لەو شوێنە بەرزانەی بەهەشتا ئەمێننەوەو، شوێنەکەیان شوێنی زۆر چاك و خۆشە بۆ ئۆقرە تیا گرتن و تیا دانیشتن و جێگیربوون .

قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا(٧٧)

تۆ ئەی موحەممەد ! بەو کافرانە بڵێ خوا هیچ بایەخێکتان ناداتێ ئەگەر لەبەرئەوە نەبێ کە بانگتان بکا بۆ باوەڕ بە خواو بە

پێغەمبەری خوا تا لەوەپاش بڕوبیانووتان نەمێنێو نەڵێن کەس بانگی نەکردین بۆ موسوڵمان بوون ، چونکە ئێوە خواو پێغەمبەرتان بە درۆ لەقەڵەمداوەو لەبەرئەوە سزای ئەو تاوانەتان پێوە ئەنووسێو ناچاری ئەبێو ئەو سزایەتان هەر ئەدرێ .

سوورەتی (الشعراء)

مەككەیییەو (٢٢٧) ئایەتە

ئایەتی ١٩٧و لە ئایەتی ٢٢٤ ەوە نەبێ

تا ئاخری سوورەتەكە ، ئەوانەی مەدینەیین

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسم (١)

خوا خۆی ئەزانێ مەبەستی لەم وشەیە چییە .

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ(٢)

ئەم سوورەتە چەند ئایەتێكی قورئانی ڕاست و ڕۆشنە .

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ أَلاَّ يَكُونُواْ مُؤْمِنِينَ(٣)

لەوانەیە لەبەرئەوەی ئەم كافرانە موسوڵمان نابن تۆ ئەوەندە خۆت ناڕەحەت بكەی خۆت بدەی بەكوشت . واتە : بەزەییت بە خۆتا بێتەوەو وا لە خۆت مەكە .

إِن نَّشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ(٤)

ئەگەر ئێمە ئارەزوومان لێ بێ نیشانەیەك لە ئاسمانەوە ئەنێرینە خوارەوە بۆسەر ئەم كافرانە ناچاریان بكا موسوڵمان ببن ، نیشانەیەكی وا تا ماون ملكەچ بن بۆی .

وَمَا يَأْتِيهِم مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحْدَثٍ إِلاَّ كَانُواْ عَنْهُ مُعْرِضِينَ(٥)

هیچ پەندو ئامۆژگارییەكی نوێ لای خواوە نایەتەخوار بۆسەر ئەو

کافرانە ، ئیللا پشتی لێ هەڵئەکەن و گوێی نادەنێ .

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ(٦)

ئەوەتا ئەوانە ئایەتەکانی خوایان بە درۆ دانا ، جا لەمەوپاش هەواڵی پاداشی ئەو ئایەتانەیان بۆ دێ کە گاڵتەیان پێ ئەکردن و لێی حاڵی ئەبن .

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ(٧)

ئایا ئەوانە ناڕوانن بۆ زەوی کە چەند جۆرە درەخت و شینایی و سەوزەو داری بەردارمان تیا ڕواندووە لە هەر جۆرێکی پڕقازانج و بەسوود.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ(٨)

بەڕاستی ئەم کارەی ئێمە نیشانەی ئەوەی تیایە کەوا ئەو خوایەی ئەو دارو درەخت و سەوزاییو شینایییانەی ڕواندووە خوایەکی حەق و ڕاستە ، بەلاّم بەشی زۆری ئەوانە موسوڵمان نین و ئیمان ناهێنن چونکە هەر لە سەرەتاوە وا لە عیلمی خوادا ڕابوردووەو قەت پێچەوانەی ئەوەیش کە لە عیلمی خوادا ڕابووردووە ، ڕوونادا .

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (٩)

بەڕاستییش خوای تۆ هەر خۆی زاڵە بەسەر کافرانداو ئەتوانێ هەمیشە تۆڵەیان لێ بسێنێ ، بەلاّم بەڕەحمیشە دوایان ئەخا بۆ ڕۆژی قیامەت .

وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ(١٠)

یادی ئەوە بکەرەوە کە خوا بانگی کردە مووساو پێیوت : بێ

بڕۆرە سەر خێڵی ستەمكاران .

قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلَا يَتَّقُونَ(١١)

خێڵی فیرعەون ،ئەوە هێشتا لە خوا ناترسن ؟ واتە : دە با ئێتر لە خوا بترسن .

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ(١٢)

مووسایش وتی : خوایە بەڕاستی من ئەترسم بە درۆزنم دانێن .

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَى هَارُونَ(١٣)

سینەیشم تەنگ ئەبیٚو زمانم ئەگیریٚو بەرنابیٚ ، دەی فریشتەی وەحی بنێرە لای هاروونی برام ، واتە ئەویش لەگەڵما بکە بە فروستادەی خۆت بۆسەر فیرعەون .

وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ(١٤)

سزای گوناهێکیشیانم لەسەرە پیاوێکم لیٚ کوشتووون ، بۆیە ئەترسم بمکوژن .

قَالَ كَلَّا فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ(١٥)

خوا فەرمووی : نەخێر مەترسە . بە نیشانەکانی ئێمەوە بڕۆنە سەریان، ئێمە لەگەڵتانین. گوێمان لێیە چییان پیٚ ئەڵێن و چیتان وەڵام ئەدەنەوە.

فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٦)

بێنە لای فیرعەون و پێی بڵێن : ئێمە فروستادەی خوای هەموو جبهانەکانین .

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ(١٧)

بۆئەوە هاتووین بەنیئیسرائیلمان لەگەڵ بنێری .

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمْرِكَ سِنِينَ(١٨)

فیرعەون بە مووسای وت : ئایا ئێمە تۆمان لەناو خۆمان و لە ماڵی خۆمانا بەمناڵی پەروەردەو بەخێو نەکردو ، چەند ساڵێکی تەمەنت بەمناڵی لەناو ئێمەدا مایتەوە ؟

وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ(١٩)

کارە ناپەسەندەکەیشت کرد کە کردت ، کە ئەوەبوو قیبتییەکەت کوشت و لەوانەبووی کە ئینکاری نیعمەتی من بەسەریانەوە ئەکەن ؟

قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ(٢٠)

مووسایش وتی : بەڵێ من کاتی خۆی ئەو کارە ناپەسەندەم کردو من ئەوکاتە نەزان و گومڕا بووم ئەگینا شتیوام نەئەکرد .

فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ(٢١)

جا کە ترسام لێتان لەدەستان هەڵاتم و ، خوای خۆیشم پاش ئەوە فەرمانی پێ بەخشیم و کردمیّ بە یەکێ لە پێغەمبەران .

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ(٢٢)

ئەو نیعمەتەیش کە تۆ منەتی ئەخەیتە سەرم لەئەنجامی ئەوەوە بوو کە تۆ بەنیئیسرائیلت کردبوو بە بەندەو کوێلەی خۆت و منیش لەترسی تۆ کەوتمە دستی ئێوەو بەخێوتان کردم .

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ(٢٣)

فیرعەون وتی : ئەی خوای هەموو جیهانەکان چییە کە ئەڵێی من

فروستادەی ئەوم ؟

قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنتُم مُّوقِنِينَ(٢٤)

مووسایش وتی : خوای ئاسمانەکان و زەوی‌و هەرچی شتێ کە لەنێوانیانایە ئەگەر ئێوە شت ئەزانن‌و دڵنیان لە زانایيی خۆتان.

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ(٢٥)

فیرعەون وتی بەوانەی بەدەوروبەریدان : ئەوە ئێوە گوێناگرن لەو وەڵامەی مووسا وەڵامی پرسیارەکەی منی پێ ئەداتەوە ؟ من پرسیار لە زاتی خواکەی ئەکەم‌و ئەو وەڵام بە کردەوەکانی ئەداتەوە !

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ(٢٦)

مووسا وتی : ئەو خودا خودای ئێوەو خودای باوك و باپیرە پێشینەکانیشتانە .

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ(٢٧)

فیرعەون وتی : ئەم فروستادەیەی نێرراوەتە سەر ئێوە ، بەڕاستی شێتە .

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنتُمْ تَعْقِلُونَ(٢٨)

مووسا وتی : خوای خۆرهەڵات و خۆرنشین و هەرچی شتێکیشە لەنێوانیانایە ئەگەر ئێوە عەقڵتان هەیەو ئەفامن چونکە زاتی خوا بۆ کەس بەیان ناکری‌و ئەوەی بەیان ئەکرێ تەنها سیفەتەکانی‌و کردەوەکانیەتی .

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ(٢٩)

فیرعەون کە نەیتوانی بە بەڵگە مووسا ببەزێنێ کەوتە هەڕەشە

لی کردنی‌و وتی: ئه‌گه‌ر له‌ من به‌ولاوه‌ خوایه‌کی‌تر بۆ خۆت ڕاگری‌و که‌سێکی‌تر بپه‌رستی ئه‌تکه‌م به‌ یه‌کێ له‌وانه‌ی خراونه‌ته‌ زیندانه‌وه‌و به‌ندکراون.

قَالَ أَوَ لَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ(٣٠)

مووسا وتی: ئه‌ی ئه‌گه‌ر موعجیزه‌یه‌کی دیارو ئاشکرایشت بۆ بێنم هه‌ر ئه‌مخه‌یته‌ زیندانه‌وه‌؟

قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ(٣١)

فیرعه‌ون وتی: ئه‌گه‌ر ڕاست ئه‌که‌ی موعجیزه‌که‌ت بێنه‌و پیشانی‌ده‌.

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ(٣٢)

مووسا عاساکه‌ی ده‌ستی هه‌ڵدایه‌ سه‌ر زه‌وی، کوتوپڕ ئه‌بینن مارێکی ئاشکرایه‌و دیاره‌ که‌ ماره‌.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ(٣٣)

ده‌ستیشی له‌ بن باخه‌ڵی خۆی ده‌رهێنا کوتوپڕ ئه‌بینن چرایه‌کی سپی‌و به‌گڕه‌ بۆ هه‌رکه‌س ته‌ماشای بکاو بۆی بڕوانێ.

قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ(٣٤)

فیرعه‌ون که‌ ئه‌م موعجیزانه‌ی مووسای بینی به‌ کۆمه‌ڵه‌ خه‌ڵکه‌که‌ی ده‌وروبه‌ری خۆیی وت: به‌ڕاستی ئه‌م مووسایه‌ جاودووگه‌رێکی زۆرزانه‌.

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ(٣٥)

ئه‌یه‌وێ به‌ سیحرو جادووی خۆی له‌م خاکی خۆتانه‌تان ده‌رکاته‌ ده‌ره‌وه‌، جا ئێوه‌ فه‌رمانتان به‌ چی‌یه‌؟

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ(٣٦)

خەڵکەکەی دەوروبەریشی وتیان : مووساو براکەی لێرە ماتڵکەو ڕایانگرەو چەندکەسێکی خەڵککۆکەرەوە بلاوکەرەوە بە شارانا ،

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ(٣٧)

هەرچی جادووگەری زۆرزان هەیە هەموویان بهێننەلات .

فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ(٣٨)

جا هەموو جادووگەرەکان لە ڕۆژێکی دیاریکراوا کۆکرانەوە .

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُم مُّجْتَمِعُونَ(٣٩)

جاڕیش بەناو خەڵکا درا : ئاخۆ ئێوە کۆئەبنەوە بۆ سەیرکردنی جادووگەران ،

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُواْ هُمُ الْغَالِبِينَ(٤٠)

تا شوێنی جادووگەرەکانی خۆمان بکەوین ئەگەر ئەمان زاڵبوون بەسەر مووساو براکەیا .

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُواْ لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ(٤١)

سیحربازەکان کە هاتن بە فیرعەونیان وت : ئایا ئەگەر ئێمە سەرکەوتین بەسەر مووساو براکەیا ، کرێیەکمان ئەبێ ، واتە : خەلاتمان ئەکەی ؟

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَّمِنَ الْمُقَرَّبِينَ(٤٢)

فیرعەون وتی : بەڵێ ئەتانبێ و ئێوە ئەوکاتە بەڕاستی لە نزیکانی بارەگای ئێمە ئەبن !

قَالَ لَهُم مُّوسَى أَلْقُواْ مَا أَنْتُم مُّلْقُونَ(٤٣)

مووسا بە سیحربازەکانی وت : ئەوەی هەڵیئەدەن ، هەڵیدەن . مەبەستی لەو شتانەیە کە جادووەکەی خۆیانیانی پێ ئەکەن .

فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ(٤٤)

ئەوانیش هەرچی گوریس و عاسایان هەبوو هەموویان هەڵداو وتیان: قەسەم بە گەورەییی فیرعەون بەڕاستی هەر ئێمە زاڵین .

فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ(٤٥)

پاشان مووسایش عاسای خۆی هەڵداو کوتوپڕ بوو بە مارێکیوا هەرچی جادووگەرەکان هەڵیاندابوو و بە ساختە کردبوویانن بە مار هەمووی هەڵلووشین و قووتیدان .

فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ(٤٦)

جا جادووگەرەکان لەپەڕوو کەوتن و سوجدەیان بۆ خوا برد بۆ نیشانەی بێدەسەڵاتییان لە بەردەمی موعجیزەی مووسادا .

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ(٤٧)

وتیان : ئیمانمان بە خوای هەموو جیهانەکان هێنا .

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ(٤٨)

کە خوای مووساو هاروونە .

قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ(٤٩)

فیرعەون تووڕە بوو و وتی : بەرلەوەی من ڕێتان بدەم ئیمانتان

بە مووسا هێنا ؟ دیارە مووسا ئەو سەرگەورەیەتانە کە جادووی فێرکردوون . لەمەوپاش ئەزانن چیتان پێئەکەم و بە چ دەردێکتان ئەبەم ! بەڕاستی دەست و قاچی هەمووتان ، ڕاست و چەپ ، ڕاستی ئەمیان و چەپی ئەویان ، ئەبڕمەوەو گشتتان هەڵئەواسم .

قَالُواْ لاضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ(٥٠)

جادووگەرەکان وتیان: هەرچیمان لێ بکەی زیانی نییەو قەیدناکا ، ئێمە ئەگەڕێینەوە بۆلای خوای خۆمان کە پەروەردگاری هەموو جیهانەکانە .

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ(٥١)

ئێمە بەتەمای ئەوەین خوای خۆمان لە گوناهو خەتامان خۆش بێ لەبەرئەوە کە بەر لە هەرکەس ئیمانمان بە مووسا هێناوە .

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ(٥٢)

ئێمەیش وەحیمان کرد بۆ مووسا کە بەشەو بەنیئیسرائیلییە بەندەکانم هەڵگرەو بیبانبەو زوو دەرچن ، بەدووتانەوەن ، سوپای فیرعەون لەدووتان دێ بتانگرێتەوە .

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ(٥٣)

مووساو ئەو بەنیئیسرائیلییانەی لەگەڵی ڕۆیشتن بەشەو بۆی دەرچوون . فیرعەونیش مەئمووری سوپا کۆکردنەوەی دەرکرد بۆ شاران بێن بچن بەدوایانا بیبانگرنەوە .

إِنَّ هَؤُلاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ(٥٤)

بەخەڵکی شارەکانیان وت: ئەم تاقمی مووساو بەنیئیسرائیلییانە

کۆمەڵێکی کەمن .

وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ(٥٥)

ئەمانە کاریوا ئەکەن ئێمە زویرو توورە ئەکەن پێی .

وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ(٥٦)

ئێمەیش کۆمەڵێکین عادەتمانە وریاو ئاگادار بین و لە کاروباردا توندی بەکاربێنین .

فَأَخْرَجْنَاهُم مِّنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ(٥٧)

جا فیرعەون و تاقمەکەیانمان لەو باخ و باخات و کانیاوانە دەرکرد کە بەدەستیانەوە بوون .

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ(٥٨)

لەو گەنجینەو سامان و شوێنە بەرزانەیش کە هەیانبوون .

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ(٥٩)

مەسەلەکە ئاوابوو ، ئەوەی لە فیرعەون و تاقمەکانیانمان سەندەوە بەمیرات دامان بە بەنیئیسرائیل .

فَأَتْبَعُوهُم مُّشْرِقِينَ(٦٠)

جا فیرعەون و تاقمەکەی ڕووەو ڕۆژهەڵات ، کەوتنە دوای بەنی ئیسرائیل .

فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرَكُونَ(٦١)

کە فیرعەون و تاقمەکەی نزیک کەوتنەوە لە بەنیئیسرائیلییەکان و هەردوولا دەرکەوتن بۆ یەکتر ، ئەوانەی لەگەڵ مووسا بوون وتیان : بەڕاستی پێمان گەیشتوونەتەوە ، واتە دوژمن پێمان گەیشتووەتەوە .

قَالَ كَلاَّ إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ(٦٢)

مووسایش وتی: نەخێر، مەترسن. بەڕاستی من خوای خۆمم لەگەڵە ڕێگەی ڕزگاریم پیشان ئەدا چۆن لەدەست فیرعەون و تاقمەکەی ڕزگار ببین.

فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنِ اضْرِب بِّعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ(٦٣)

جا وەحیمان کرد بۆ مووسا کەوا بە عاساکەت بدە لە دەریای نیل، ئەویش لێیداو نیل بوو بە دوو کەرتەوە هەر کەرتێکیان وەك کێوێکی گەورە بەرزبووەوە.

وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الآخَرِينَ(٦٤)

جا ئەوانیشمان، کە فیرعەون و تاقمەکەینی، لەویادا نزیك کردەوە لەو شوێنەی ئاوەکە بۆ مووسا بووبوو بە دوو کەرتەوە بە لێدانی عاساکەی.

وَأَنجَيْنَا مُوسَى وَمَن مَّعَهُ أَجْمَعِينَ (٦٥)

جا مووساو ئەوانەی لەگەڵ مووسا بوون هەموومان ڕزگارکردن.

ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ(٦٦)

پاشانیش ئەوانیترمان، واتە فیرعەون و لەشکرەکەی لەگەڵی بوو، هەموومان خنکاندن.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ(٦٧)

بێگومان لەم ڕووداوەدا دەلیلێکی گەورە لەسەر توانایی ئێمە هەیە، بەڵام بەشی زۆری ئەو خەڵکە ئیمانیان نەبوو ئەگینا پەندو

عیبرەتیان لەو دەلیلانەی گەورەییی ئێمە وەرئەگرت .

وإِنَّ ربَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(٦٨)

بەڕاستی هەر خوای تۆ خاوەن عیززەتەو بەڕەحمیشە .

واتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ(٦٩)

باسی بەسەرهاتی ئیبراهیم پێغەمبەریشیان بەسەرا بخوێنەرەوە .

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ(٧٠)

کاتێ کە بە باوکیو بە خێڵەکەیی وت : ئێوە چی ئەپەرستن ؟

قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ(٧١)

ئەوانیش وتیان : هەندێ بت ئەپەرستین و بەدیاریانەوە ئەمێنینەوە .

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ(٧٢)

ئیبراهیمیش وتی : ئەوبتانەی ئەیانپەرستن ، گوێیان لێتانە کاتێ کە هاواریان لێ ئەکەن و بانگیان ئەکەن ؟

أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ(٧٣)

یا سوودتان پێئەگەیەنن یا زیانتان تووش ئەکەن ؟

قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ(٧٤)

بت پەرستەکانیش وتیان : مەسەلە قازانج و زیان گەیاندن نی‌یە ، مەسەلە ئەوەیە ئێمە باوک و باپیری خۆمانمان دیوە ئەوانیش هەر وایان ئەکرد و ئەم بتانەیان ئەپەرست .

قَالَ أَفَرَأَيْتُم مَّا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ(٧٥)

ئیبراهیم وتی : دەربارەی حاڵی ئەو شتانەی ئەتانپەرستن خەبەرم بدەنێ .

أَنْتُمْ وآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ(٧٦)

ئێوەو باوك و باپیرە پێشینەكانتان ، واتە : ئەو بتانەی ئێوە ئەتانپەرستن و باوك و باپیرانیشتان ئەیانپەرستن .

فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلاَّ رَبَّ الْعَالَمِينَ(٧٧)

ئایا هیچ چاكەیەكیان پێوە هەیە ؟ مادەم چاكەیان پێوە نی‌یەو سوودیان نی‌یە ، ئەوانە هەموو دوژمنی منن . هەرخوای هەموو جیهانەكان خۆشەویستی منە .

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ(٧٨)

ئەو خودایەی كە دروستی كردووم و كەواتە هەر ئەویشە ڕێگای ڕاستم لە ژیانا پیشان ئەدا .

وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ(٧٩)

هەر ئەویشە هەرچییەك بخورێ و بخورێتەوەم ئەداتێ .

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ(٨٠)

كە نەخۆشیش كەوتم ئەوە چاكم ئەكاتەوە .

وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ(٨١)

هەر ئەویشە ئەممرێنێ و پاشان زیندووم ئەكاتەوە .

وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ(٨٢)

ئەو خودایشەیە كە هیوام وایە لە ڕۆژی قیامەتا تاوانم ببەخشێ و لێم خۆش ببێ .

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ(٨٣)

خوایە حوكم و هێزم پێ ببەخشە بۆ خزمەتكردنی خەڵك و بمخەرە

ڕیزی پیاو چاکانەوە .

وَاجْعَل لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ(٨٤)

بە چاکە ناوهێنانێکی بەڕاستیشم بۆ بڕەخسێنە لەناو ئەوانەدا پاش من دێن ، واتە وەچەی پاش ئێمە لەسەر بنەمایەکی ڕاست بە چاکە ناوم بهێنن . ئەمەیش بەوە ئەبێ کە تەوفیقم بدەی خۆم تا لە ژیانام گوفتارو ڕەفتاری چاکم هەبێ .

وَاجْعَلْنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ(٨٥)

بیشمکە بە یەکێ لەوانەی بەهەشتیان لە پاداشی کردەوەی چاکیانا وەك میرات بۆ ئەمێنێتەوە .

وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ(٨٦)

لە باوکیشم خۆش ببەو گوناهی ببەخشە. ئەو یەکێ بوو لە گومڕاهان و ڕێی ڕاستی ون کردبوو .

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ(٨٧)

ڕسوایشم مەکە لەوڕۆژەدا کە مردووان هەموو زیندوو ئەکرێنەوە کە ڕۆژی قیامەتە لەسەرئەوە کە لە ژیانما کەموکورتییەکم لە جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی تۆدا بووبێ ، یا بە سزادانی باوکم چونکە لە ڕیزی گومڕاهانا بوو .

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ(٨٨)

ئەوڕۆژەی کە نە دارایی و نە کوڕ سوودی نییەو دادی کەس نادا چونکە کەس بە پارەو بە کوڕو کەسوکار خۆی لە سزای ڕۆژی قیامەت پێ ڕزگار ناکرێ .

إلا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ(٨٩)

بەلاّم ئەگەر کەسێ بە دڵێکی ساف و ساغ و پاك لە گوناهەوە هاتبێتە حوزووری خوا ، ئەوە سوود لەو حاڵەی خۆی ئەبینێ .

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ(٩٠)

لەو ڕۆژەدا بەهەشت نزیك ئەخرێتەوە بۆ ئەوکەسانەی لە خوای خۆیان ترساون و خۆیان لە کوفرو لە گوناه دوور ڕاگرتووە .

وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ(٩١)

دۆزەخیش زەق دەرئەخرێت بۆ ئەوانەی کە گومڕا بوون .

وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ(٩٢)

ئەیشوترێ بەو گومڕاهانە : لەکوێن ئەوانەی ئەتانپەرستن و ،

مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ(٩٣)

لاتان ئەدا لە خوا ؟ ئایا ئەوانە یارمەتیتان ئەدەن یا بۆخۆیان یارمەتی لە کەسەوە وەرئەگرن ؟

فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ(٩٤)

جا ئەوانە جار لەدوای جار لەگەڵ گومڕاهانیترا ئەخرێنە ناو دۆزەخەوە.

وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ(٩٥)

سەربازەکانی شەیتانیش هەموو ئەخرێنە ناو دۆزەخ .

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ(٩٦)

جا ئەوانە لە دۆزەخا ، لەحاڵێکا کە ئەبێ بە هەرایان و ئەچن بەگژی یەکا ، لەناو خۆیانا بە بتەکانیان ئەڵێن :

تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ(٩٧)

قەسەم بەخوا ئێمە بەڕاستی لە گومڕاهییەکی ئاشکرادا بووین .

إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ(٩٨)

کە ئێوەمان لەگەڵ خوای هەردوو جیهانا لە یەك ئاستا دائەناو وەك یەك ئەمانپەرستن و وەك ئەو بە شایانی پەرستنمان دائەنان .

وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ(٩٩)

کەسیش ئێمەی گومڕا نەکردو لە ڕێی لانەداین تاوانبارەکان نەبێ .

فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ(١٠٠)

جا ئێستا هیچ تکاکارێکمان نییە تکامان بۆ بکا لەم حاڵە ڕزگارمان ببێ.

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ(١٠١)

هیچ دۆستێکی گەرم و ڕاستەقینەیشمان نییە .

فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(١٠٢)

خۆزگە گەڕانەوەیەکمان بوایە بۆ دنیا تا ئیمانمان بهێنایەو لە موسوڵمانان بووینایە .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ(١٠٣)

بەڕاستی ئەم باسە دەلیلی تیایە لەسەر گەورەیی خواو ، بەشی زۆری ئەو خەڵکە ئیمانیان نەبوو.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٠٤)

هەر خوای تۆیش بەڕاستی زاڵە بەسەر هەرچیدا بییەوێ بیکاو لەگەڵ خەڵکیش بەڕەحم و میهرەبانە .

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ(١٠٥)

قەومی نووح باوەڕیان بە نووح نەکردو هەموو پێغەمبەرانیان بە درۆزن دانا .

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ(١٠٦)

ئەوەبوو نووحی برایان پێی‌وتن: ئەوە ئێوە لە خوا ناترسن ؟

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ(١٠٧)

من بەڕاستی فروستادەیەکی ئەمین‌و ساغ‌و پاکم لە خواوە بۆ لای ئێوە .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٠٨)

کەواتە لە خوا بترسن‌و ، چیم پێ وتن بەقسەم بکەن .

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٠٩)

من داوای هیچ کرێدەستێك لە ئێوە ناکەم ، کرێدەستی من لەسەر کەس نی‌یە لەسەر خوای هەموو جیهانەکان نەبێ .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١١٠)

کەواتە لە خوا بترسن‌و چیم پێ وتن بەقسەم بکەن.

قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ(١١١)

قەومەکەی نووحیش بە نووحیان وت : ئێمە چۆن باوەڕت پێ بکەین‌و بە پێغەمبەرت بزانین لەکاتێکا کە تۆ لاتولووتترین‌و هەرچی‌و پەرچیترین کەست شوێن‌کەوتوون ؟

قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ(١١٢)

نووحیش وتی : جا من چوزانم ئەوانە کاتی خۆی بەرلەوەی باوەڕ

بە من بکەن چییان ئەکرد ؟

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ(١١٣)

لێپرسینەوەی ئەوان لەسەر کەس نییە لەسەر خوای خۆم نەبێ . ئەگەر ئێوە هەست و شوعوورتان هەبوایە ئەمەتان ئەزانی .

وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ(١١٤)

من خاوەن بڕواکان لە دەوروبەری خۆم دەرناکەم .

إِنْ أَنَا إِلاَّ نَذِيرٌ مُّبِينٌ(١١٥)

من لە ئینسانێ بەولاوە نیم کە خەڵك لە عەزابی خوا ئەترسێنم .

قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهِ يَانُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ(١١٦)

کافرەکانی قەومی نووح بە نووحیان وت : ئەگەر بێتو واز لەم قسانە نەهێنی و بێدەنگ نەبی بە یەکێ لەوکەسانەی سەنگەسارو بەردباران کراون .

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ(١١٧)

نووحیش بە خوای وت : خوایە ! بەڕاستی قەومەکەم بە درۆزنیان دانام و باوەڕیان پێ نەکردم .

فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(١١٨)

خوایە کەواتە بڕیاری خۆت لەنێوان من و ئەم کافرانەدا بدەو خۆم و کێم لەگەڵە لە موسوڵمانان ، ڕزگارمان بکە .

فَأَنجَيْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ(١١٩)

جا نووح و ئەو موسوڵمانانەی لەگەڵی بوون لەناو کەشتییە پڕەکەدا هەموومان ڕزگار کردن .

ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ(١٢٠)

پاشانیش ئەوانی ترمان هەموو لە ئاوا نوقم کرد .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ(١٢١)

بەڕاستی لەم ڕووداوانەدا نیشانەی گەورەیی‌و دەسەڵاتی خوا هەیەو بەشی زۆری ئەو خەڵکە باوەڕیان نەبوو و موسوڵمان نەبوون .

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٢٢)

بەڕاستییش خوای تۆ هەر خۆی زاڵە بەسەر دوژمنانداو بەڕەحمیشەو میهرەبانە ، سزا دوا ئەخا بۆ ڕۆژی قیامەت .

كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ(١٢٣)

قەومی عاد ئەو پێغەمبەرانەیان بە درۆزن دانا کە نێررابوونە سەریان.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ(١٢٤)

ئەوە بوو هوودی برایان کە پێغەمەر بوو و نێررابووە سەریان پێی‌وتن ئەوە بۆ لە خوا ناترسن ؟

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ(١٢٥)

بەڕاستی من فروستادەیەکی ئەمینم لەلایەن خواوە بۆسەر ئێوە .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٢٦)

کەواتە لە خوا بترسن‌و فەرمان بەردارم بن .

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٢٧)

داوای هیچ کرێو پاداشێکیشتان لێ ناکەم ، کرێو پاداشی من لەسەر کەس نی‌یە لەسەر خوای هەموو جیهانەکان نەبێ .

أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ(١٢٨)

ئایا ئێوە لەسەر هەموو بەرزاییەك كۆشك و تەلارێ دروست ئەكەن و بەزم و ڕابواردنیان تیا ئەكەن و هیچ سوودێكی ڕاستەقینەیان لێ وەرناگرن ؟

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ(١٢٩)

كارگە دروست ئەكەن و ئاو ڕائەكێشن و قەلاّ دروست ئەكەن بە شیوای ئەوەی هەرگیز نەمرن و هەمیشە بمێننەوە ؟

وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ(١٣٠)

كە هەڵمەتیشتان بردە سەر هەر تایەفەیەك زۆردارانەو ستەمكارانە هەڵمەت ئەبەن و لە هیچ كۆناكەنەوەو چیتان ئارەزوو لێ بێ ئەیكەن و ئازاری خەڵك ئەدەن .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٣١)

دەی لە خوا بترسن و فەرمانبەرداریم بكەن .

وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ(١٣٢)

لەو خوایە بترسن كە ئەم گشتە یارمەتییەی داون كە خۆتان ئەزانن چەند زۆرە .

أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ(١٣٣)

یارمەتی داون بە ئاژەڵ و ڕەشەوڵاخ و وڵاخی بەرزەو كوڕی زۆری داونێ و ،

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ(١٣٤)

باخ و باخات و كانی و سەرچاوەی پێ بەخشیون .

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ(١٣٥)

بەڕاستی من ترسی سزای ڕۆژێکی زۆر گەورەم لێتان هەیە کە ڕۆژی قیامەتە .

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُن مِّنَ الْوَاعِظِينَ(١٣٦)

وتیان : لای ئێمە چون یەکە ئامۆژگاریمان بکەی یا نەیکەی و لە ڕیزی ئامۆژگاریکەران نەبی .

إِنْ هَذَا إِلاَّ خُلُقُ الْأَوَّلِينَ(١٣٧)

ئەم درۆیەی تۆ بۆت هێناوین لە درۆی پێشینەکان زیاتر نی‌یە کە ئەوانیش ئەهاتن و خۆیان بە پێغەمبەر ئەدایە قەڵەم .

وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ(١٣٨)

ئێمەیش هەرگیز لەسەر ئەم باوەڕنەکردنەمان بە تۆ سزا نادرێین .

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ(١٣٩)

قەومی عاد هوودیان بە درۆزن داناو ئێمەیش لە سزای ئەو باوەڕنەکردنەیانا لەناومان بردن و ، لەم لەناوبردنەیانا نیشانەی گەورەیی خوا هەیەو زۆرتری ئەم قەومی هوودە موسوڵمان نەبوون .

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٤٠)

بەڕاستییش خوای تۆ هەر خۆی زاڵە بەسەر دوژمنانیاو بەڕەحم و میهرەبانیشە .

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ(١٤١)

قەومی سەموودیش پێغەمبەرانیان بە درۆزن دانا .

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ(١٤٢)

ئەوەبوو ساڵح پێغەمبەری برای خۆیان پێی وتن ئەوە بۆ لە خوای خۆتان ناترسن ؟

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ(١٤٣)

بەڕاستی من فروستادەیەکی ئەمینم لەلایەن خواوە بۆسەر ئێوە .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٤٤)

کەواتە لە خوا بترسن و گوێڕایەڵم بن .

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٤٥)

داوای هیچ کرێو پاداشێکیشتان لێ ناکەم ، کرێو پاداشی من لەسەر کەس نی‌یە لەسەر خوای هەموو جیهانەکان نەبێ .

أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ(١٤٦)

ئەگەر ئێوە فەرمان بەرداری خوا نەبن خـــوا چۆنتان لێ ئەگەڕێ بە ئەمینی‌و بێ‌ترس ولەرز لەم شوێنە خۆشەدا بمێننەوە ؟

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ(١٤٧)

لەناو باخ و باخات و سەرچاوەو کانی‌ئاوو ،

وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ(١٤٨)

لەناو کشتوکاڵ‌و دارخورمای گوڵۆك نەرم‌و ناسکا .

وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ(١٤٩)

زیرەکانەو بەچالاکی خانوو لە شاخەکان دائەتاشن .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٥٠)

کەواتە لە خوا بترسن و چیتان پێ ئەڵێم بەگوێم بکەن و ،

وَلاَ تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ(١٥١)

گوێڕایەڵی فەرمانی ئەوانە مەبن کە زیادەڕەوی ئەکەن .

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ(١٥٢)

ئەوانەی خراپە ئەکەن لە سەرزەویداو چاکە ناکەن .

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ(١٥٣)

قەومەکەی ساڵحیش لە وەڵامی ئەم ئامۆژگارییانەدا بە ساڵحیان وت: بەڕاستی تۆ لەوانەی جادوویان لێ کراوەو عەقڵیان لێ سەنراوە .

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ(١٥٤)

تۆ لە بنیادەمێکی وەك ئێمە بەولاوە نیت ، دەی ئەگەر ڕاست ئەکەی پێغەمبەری موعجیزەیەکمان پیشان بدە .

قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ(١٥٥)

ساڵحیش لە وەڵاما وتی: ئەمەی لە بەرچاوتانایە حوشترە مێنگەیەکە ئەو نۆرە ئاوێکی هەیەو ، ئێوەیش نۆرە ئاوی ڕۆژێکی دیاریتان بۆ حوشترەکانتان هەیە . نۆرە ئاوی ئەو لێگەڕێن بۆ خۆی و لە ڕۆژی نۆرە ئاوی خۆتانا حوشترەکانتان ئاوبدەن .

وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ(١٥٦)

دەستی بە خراپە بۆ درێژ مەکەن نەکا سزای ڕۆژێکی سەخت بتانگرێ کە ئەو ڕوژەیە خوا لە تۆڵەی بەخراپە دەس بردن بۆ ئەو حوشترەدا غەزەبتان لێ ئەگرێ .

فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ(١٥٧)

قەومەکەی ساڵح لەجیاتیی ئەوەی ئامۆژگارییەکانی لەگوێ بگرن حوشترەکەیان پەیکرد ، واتە چوار پەلیان بڕییەوەو سەرەنجام لە

کردەوەکەی خۆیان پەشیمان بوونەوە .

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ(١٥٨)

جا سزای خودایی هات بەسەریاناو گرتنی . بەڕاستی لەو کارەساتەدا نیشانەیەکی گەورەی توانایی خوا هەیەو زۆرتری ئەو قەومەی سالح موسولمان نەبوون و باوەڕیان بە فەرموودەی خواو پێغەمبەری خوا نەبوو .

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٥٩)

بەڕاستییش هەر خوای تۆ زاڵە بەسەر کافراناو، هەر ئەویش میهرەبان و بەڕەحمە .

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ(١٦٠)

قەومی لووط پێغەمبەرانیان بە درۆزن دانا .

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ(١٦١)

ئەوەبوو لووطی برایان پێیوتن : ئەوە بۆ لە خوا ناترسن ؟

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ(١٦٢)

من بەڕاستی فروستادەیەکی ئەمینم لەلایەن خواوە بۆ سەر ئێوە .

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٦٣)

کەواتە لە خوا بترسن و گوێڕایەڵم بن .

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٦٤)

من داوای هیچ کرێو حەق دەسێکیشتان لێ ناکەم بەرانبەر بەوە کە ڕێی ڕاستتان پیشان ئەدەم . کرێو حەق دەسی من لەسەر خوای هەموو جیهانەکان نەبێ لەسەر کەس نییە .

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ(١٦٥)

بۆ لەناو ئەم هەموو خەڵکەدا کە خوا دروستی کردوون تەنها ئێوە ئەچنە لای نێرینەو لەگەڵ نێرینەدا جووت ئەبن ؟

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ(١٦٦)

ژنەکانیشتان لێ ئەگەڕێن کە خوای خۆتان بۆی دروست کردوون تا بچنە لایان . دیارە ئێوە تاقمێکن لە سنووری ئارەزووبازیی عادەتی لاتان داوە کە وا ئەکەن و ڕەفتاری ڕاستتان لەم بارەوە واز لێ هێناوە .

قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهِ يَالُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ(١٦٧)

وتیان : ئەی لووط ئەگەر واز لەم قسانەت نەهێنێ بەڕاستی ئەبێ بە یەکێ لەوانەی لەم وڵاتە دەرکراون .

قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُم مِّنَ الْقَالِينَ(١٦٨)

لووط بە قەومەکەی خۆی وت : بەڕاستی من لەوانەم لە کردەوەی ئێوە ناڕازیو ناڕەحەتن .

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ(١٦٩)

خوایە خۆم و ژن و مناڵم ڕزگارکە لەم کارەی ئەمانە ئەیکەن .

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ(١٧٠)

جا ئێمەیش خۆی و ژن و مناڵیان هەموو ڕزگار کرد .

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ(١٧١)

تەنها پیرەژنێ نەبێ کەوا لەوانە بوو کاریان بەسەرچووبوو و بڕابوونەوە ، واتە بڕیار درابوو بەر غەزەبی خوا کەوێ چونکە لە

ڕەفتارو کرداری قەومی لووط ڕازی بوو.

ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ(١٧٢)

پاشان ئەوانی ترمان بەربادو ماڵوێران کرد.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ(١٧٣)

بارانێکمان بەسەرا باراندن. بارانێکی خراپ بوو ئەو بارانەی بەسەر ئەو کافرانەدا بارێنرا کە پێشتر هەڕەشەی غەزەبی خوایان لێ کرابوو.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ(١٧٤)

بەڕاستی لەم ڕووداوەدا نیشانەی توانایی خوا هەیەو بەشی زۆری ئەو قەومەی لووط موسوڵمان نەبوون و باوەڕیان نەبوو.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٧٥)

بەڕاستییش هەر خوای تۆ زاڵە بەسەر کافراناو هەر ئەو میهرەبان و بەڕەحمە.

كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ(١٧٦)

خاوەنانی بێشە، واتە ئەوانەی لە بێشەکەی نزیکی شاری مەدیەن دائەنیشتن، پێغەمبەرانیان بە درۆزن دانا.

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ(١٧٧)

ئەوەبوو شوعەیب پێی وتن: ئەوە بۆ لە خوا ناترسن؟

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ(١٧٨)

من بەڕاستی فروستادەیەکی ئەمینم لەلایەن خواوە بۆسەر ئێوە.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ(١٧٩)

کەواتە لە خوا بترسن و فەرمان بەرداریم بکەن .

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٨٠)

من داوای هیچ کرێو حەق دەستێکتان لێ ناکەم ، حەق دەستی من لەسەر خوای هەموو جیهانەکان نەبێ لەسەر کەس نی یە .

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ (١٨١)

پێوانە بە پڕی بدەن بە خاوەن حەق و لەوانە مەبن کە زیان بە خەڵك ئەگەیەنن .

وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ (١٨٢)

کێشانەیش بە ترازووی ڕاست بکێشن کە سەرنەکا بەم لاو بەولادا .

وَلاَ تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلاَ تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (١٨٣)

ماڵ و دارایی خەڵك بە ناتەواوی مەدەنەوە پێیان و زیانیان پێ مەگەیەنن و خراپە مەکەن لە سەرزەویدا بە کوشتن و تالاّن کردنی خەڵك و چەتەیی و ڕێگری .

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ (١٨٤)

لەو خوایەیش بترسن کە ئێوەیش و نەوە پێشووەکانیشی دروست کردووە .

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ (١٨٥)

بێشەنشینەکانی قەومی شوعەیبیش بە شوعەیبیان وت : ئەی شوعەیب ، بەڕاستی تۆ لەوانەی کە سیحرو جادوویان لێ کراوە .

وَمَا أَنْتَ إِلاَّ بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِن نَّظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ (١٨٦)

تۆ لە بنیادەمێکی وەك ئێمە بەولاوەیش نیت و ئێمە گومانی ئەوەت پێ ئەبەین یەکێ بی لە درۆزنەکان .

فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ(١٨٧)

دەی ئەگەر لە ڕاستگۆیانی ، پارچەیێ لە ئاسمانمان بەسەرا بخەرە خوارەوە .

قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ(١٨٨)

شوعەیبیش وتی : خوای من باشتر ئەزانێ ئێوە چیئەکەن .

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ(١٨٩)

جا قەومەکەی بە درۆزنیان داناو پاش ئەوە سزای ڕۆژی سێبەری هەوری ئاگرباران گرتنی . بەڕاستی سزای ئەو ڕۆژە سزای ڕۆژێکی دیاریو گەورە بوو .

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ(١٩٠)

بەڕاستی لەو ڕووداوەدا نیشانەیەکی گەورەی توان و دەسەلاتی خوا هەیەو، ئەو قەومی شوعەیبە بەشی زۆریان باوەڕیان نەبوو.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ(١٩١)

بەڕاستییش خوای تۆ بەسەر کافرەکانا زاڵە و هەر خۆی میهرەبان و بەڕەحمە .

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ(١٩٢)

بەڕاستییش ئەو قورئانە لە خوای هەموو جیهانەکانەوە هاتووەتە خوار بۆ پێغەمبەر کە بیگەیەنێ بە ئادەمیزاد .

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ(١٩٣)

فریشتەیەکی پیرۆزی ئەمین هێناویەتە خوار .

عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ(١٩٤)

بۆسەر دڵی تۆ ، وشە وشەو ڕستە ڕستەو ئایەت دایناوە لە دڵتاو تۆ فێری بوویت بۆئەوەی لەو کەسانە بی خەڵك ئەترسێنن لە سزای خوا .

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ(١٩٥)

بە زمانێکی عەرەبیی واتا دیارو ئاشکرا هێناویەتە خوار .

وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ(١٩٦)

بەڕاستییش ئەم قورئانەی بۆ تۆ هاتووە لەو کتێبانەدا باسی هەیە کە بۆ پێغەمبەرە پێشینەکان هاتوون .

أَوَلَمْ يَكُن لَّهُمْ آيَةً أَن يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ(١٩٧)

ئایا ئەمە کە زانایانی بەنی ئیسرائیل بەوە ئەزانن کە قورئان لە کتێبەکانی پێغەمبەرانی زوودا وەك تەورات و ئینجیل باسی کراوە ، نابێ بە بەڵگەو دەلیل بۆ ئەمانە کە ئێستا هەن . ؟

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ(١٩٨)

ئەگەر ئەو قورئانەمان بۆ کەسێکی ناعەرەب بناردایەتە خوار ،

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِم مَّا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ(١٩٩)

ئەویش بیخوێندایەتەوە بەسەر ئەم کافرانەدا هەر باوەڕیان پێ نەئەکردو ئەیانوت چۆن ئەبێ کابرایەکی ناعەرەب قورئانی عەرەبی بخوێنێتەوە بەسەر ئێمەی عەرەبا ؟ چونکە فیزیان نەئەهات شوێنی کەسێکی ناعەرەب بکەون .

كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ(٢٠٠)

ئاوا لەئەنجامی گومڕاهی‌و کەللەڕەقییانەوە ئەم قسە کوفرانە ئەخەینە ناو دڵی تاوانباران .

لاَ يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ(٢٠١)

هەرگیز ئیمان بە قورئان ناهێنن تا سزای پڕئازار بە چاوی خۆیان ئەبینن .

فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ(٢٠٢)

جا ئەو سزایەیان لەپڕ بۆ دێ‌و ئەوان پێی نازانن .

فَيَقُولُواْ هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ(٢٠٣)

ئەڵێن: ئاخۆ دەرفەتمان ئەدرێتێ تا بیربکەینەوە ؟

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ(٢٠٤)

ئایا ئەمانە پەلەیانە بۆ هاتنی سزای ئێمە ؟

أَفَرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ(٢٠٥)

پێم بڵێن ئەگەر ئێمە ساڵەهایێ دەرفەتی ڕابواردنیان بۆ بەرەڵڵا بکەین ،

ثُمَّ جَاءَهُم مَّا كَانُوا يُوعَدُونَ(٢٠٦)

ئەوسا سزا هەڕەشە پێکراوەکەیان بێتەسەر ،

مَا أَغْنَى عَنْهُم مَّا كَانُوا يُمَتَّعُونَ(٢٠٧)

ئاخۆ ئەو ماوەی ڕابواردنەی بۆیان ڕەخسێنرابوو هیچ سوودێکیان پێ‌ ئەگەیەنێ ؟

وَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلاَّ لَهَا مُنذِرُونَ(٢٠٨)

ئێمە هیچ ئاوەدانییەكمان نەفەوتاندووە بێ‌ئەوەی لەوەپێش چەند پێغەمبەری ترسێنمان ناردبێتە سەرو لە سزای خوای ترساندبێ .

ذِكْرَى وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ(٢٠٩)

بۆئەوەی دانیشتوواتی ئەو ئاوەدانییە بیربكەنەوەو ڕێگای ڕزگاری بدۆزنەوە ، بەڵام بیریان نەئەكردەوەو ئێمەیش ستەممان لێ نەكردوون .

وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ(٢١٠)

ئەم قورئانەیش شەیتانەكان لە ئاسمانەوەیان نەهێناوەتە خوار .

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ(٢١١)

ئەوەیش ڕەوا نىیە بۆ ئەوان و نایشتوانن شتیوا بكەن .

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ(٢١٢)

بەڕاستی ئەو شەیتانانە ڕێیان لە بیستنی قورئان یا قسەی فریشتەكان لێ گیراوە لەبەرئەوە قابیل نىیە ئەوان قورئان ببیسن و لە ئاسمانەوە بیهیننە خوار.

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ(٢١٣)

دەی تۆ لەگەڵ زاتی خوای واجب الوجوددا هاوار مەكەرە خوایەكی‌تر بۆئەوەی لە ئەنجامی ئەو بانگ و هاواركردنە خوایەكی‌ترەدا نەبی بە یەكێ لەوانەی سزا ئەدرێن .

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ(٢١٤)

خزمە نزیكەكانت بترسێنە لە سزای خوا .

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(٢١٥)

باڵی میهرەبانییش شل‌كە بۆ ئەو خاوەن باوەڕانەی شوێنت

کەوتوون .

فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ(٢١٦)

جا ئەگەر هاتو بێفەرمانییان کردی پێیان بڵێ من بەریو دوورم لەوەی ئێوە ئەیکەن .

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ(٢١٧)

پشتیش بەو خوایە ببەستە کە بەهێزەو بەسەر دوژمنانیا زاڵەو میهرەبان و بەڕەحمیشە .

الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ(٢١٨)

ئەو خوایەی کە تۆ شەوان هەڵئەستی بۆ شەونوێژ، ئەوچاوی لێتەو ئەتبینێ .

وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ(٢١٩)

ئەم دیوو ئەودیوکردن و جموجووڵیشت لە سوجدەبردنا بۆ خوا لە ڕیزی سوجدەبەرانا ئەبینێ .

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ(٢٢٠)

هەرئەو خوایە گوێی لە پاڕانەوەو ئاەو ناڵەتەو بە هەموو کارو کردارێکت ئەزانێ .

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ(٢٢١)

ئاگادارتان بکەم شەیتانەکان بۆ سەر دڵی کێ دێنە خوار ؟

تَنَزَّلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ(٢٢٢)

بۆ سەر دڵی هەموو درۆزنێکی تاوانبار دێنە خوار .

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ(٢٢٣)

ئەو درۆزنە تاوانبارانە گوێ ڕائەگرن بۆ ئایەتەکان و بە خەیاڵی خۆیان هەندێ گومان و خەیالاتیان لێ وەرئەگرن و زۆرتریشیان درۆ ئەکەن و هەر لە خۆیانەوە درۆو دەلەسە هەڵئەبەستن .

وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ(٢٢٤)

شاعیرەکان ، ئەوانەیان· دوائەکەون کە گومڕان .

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ(٢٢٥)

تۆ نابینی ئەوانە بە سەرگەردانی بە هەموو شیوو دۆڵێکا هەڵئەگەڕێن ، واتە قەومێکن لە چاك و لە خراپ ئەڵێن و ئەکەن .

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ(٢٢٦)

بەدەم قسەی چاکیوا ئەڵێن کە بە کردەوە نایکەن .

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنقَلَبٍ يَنقَلِبُونَ(٢٢٧)

ئەوانەیان نەبێ کە ئیمانیان بە خواو بە پێغەمبەری خوا هێناوەو کردەوەی چاکیان کردووەو ناوی خوا زۆر دێنن و پاش ئەوەی کە ستەمیان لێ کرا تۆڵەی خۆیان سەندەوەو ، بێ گومانیش ستەمکاران لە دواڕۆژا ئەزانن چۆن هەڵگەڕانەوەیەك هەڵئەگەڕێنەوەو چۆن پشتیان ئەشکێ .

سوورەتی (النمل)

مەککەیی‌یەو (٩٣) ئایەتە

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسٓ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ (١)

خوا خۆی ئەزانێ مەبەستی لە وشەی (طس) چی‌یە . ئەوەی لەم سوورەتەدا دێتە خوار ئایەتی قورئان و نووسراوی کتێبێکی ڕوونکەرەوەیە کە ناوی لەوحولمەحفووزە .

هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ (٢)

ڕێگا پیشاندەرو مژدەدەرە بۆ خاوەن باوەڕەکان .

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (٣)

ئەوانەی نوێژ ئەکەن و زەکات ئەدەن و باوەڕی بێ‌گەردو پڕمتمانەیان بە ڕۆژی دوایی هەیە کە ڕۆژی قیامەتە .

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ (٤)

ئەوانەیش باوەڕیان بە ڕۆژی دوایی نی‌یە ، کردەوە ناشیرینەکانیانمان لە بەرچاو جوان کردوون و جا ئەوانیش بۆخۆیان سەرگەردان بوون .

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ (٥)

ئەوانەن کە سزایەکی خراپیان بۆ هەیەو ئەوانەن لە ڕۆژی قیامەتا لە هەمووکەسێ زەرەرمەندترن .

وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ (٦)

بەڕاستی تۆ لەلایەن خوایەکی خاوەن حیکمەت و زاناوە قورئانت

پێ وەرئەگیرێ .

إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ (٧)

بیر لەوە بکەرەوە کە مووسا بە ماڵو منداڵو کەسوکارەکەی خۆی وت من ئاگرێکم لەدوورەوە بەدیکردووە ئەڕۆم بۆ لای ئەو ئاگرە لەوێوە هەواڵێکتان بۆ دێنمەوە یا دەسەچیلەیەکتان لەو ئاگرە بۆ دێنمەوە بەڵکو خۆتانی پێ گەرم بکەنەوە .

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٨)

کە هاتە سەر ئاگرەکە بانگی لێ کرا کەوا پیرۆزی و بەرەکەت درا بەوانەی لە شوێنی ئاگرەکەو بە دەوروبەریدان و ، خاوێن و بێگەردە خوای هەموو جیهانەکان .

يَا مُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (٩)

ئەی مووسا ! بێگومان مەسەلەکە ئەوەیە من (الله) خوام و بەسەر هەموو خواستێکما زاڵم و خاوەن حیکمەتم لە هەموو کارێکما .

وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ (١٠)

عاساکەیشت هەڵدە ، ئەویش هەڵیدا . کە دیتی بەجۆش ئەجووڵێتەوە وەك ماری تیژ ، پشتی پێ هەڵکردو بەرەودوا گەڕایەوەو نەهاتەوە بۆ شوێنەکەی خۆی . ئێمەیش بانگمان لێ کرد : ئەی مووسا مەترسەو متمانەت بە خوای خۆت ببێ . بێگومان فروستادەکانی من ترسیان

لە هیچ نییە چونکە ئەزانن هیچ خراپەیەکیان نایەتەڕێ مادەم پێغەمبەری خودان ، کەواتە هیچ هۆیەك نییە بۆ ترسانیان .

إِلاَّ مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ(١١)

بەڵام پێغەمبەرێ کە کاتی خۆی ستەمێکی لە کەسێ کردبێ‌و لەپاش ئەو خراپەیە کاری خۆی بە باری چاکەدا گۆڕیبێ ، ئەوە من بەخشندەو بەڕەحمم لەگەڵی . ئەمە ئیشارەتە بۆ ڕووداوی کوشتنی کابرایەکی قیبتی لەلایەن حەزرەتی مووساوە .

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ(١٢)

دەستیشت بخەرە ناو بەرۆکی خۆت و دەریبهێنە ، کە دەری ئەهێنیێ بە سپیەتی‌و بێ هیچ عەیب و ناتەواوییەك دێتە دەرەوە، واتە سپیەتییەکەی هیی نەخۆشیی وەك بەڵەکی‌و شتی‌وا نییە . ئەم دوانە دوو موعجیزەن لە نۆ موعجیزە پێیانەوە ئەڕۆی بۆ لای فیرعەون و قەومەکەی ، ئەوانە کۆمەڵێکن فاسق و لە حەق لایان داوە .

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ(١٣)

کاتێ کە موعجیزەکانی ئێمە بە ڕووناکی و ئاشکرایی گەیشتنە لای فیرعەون و تاقمەکەی ، وتیان ئەمە جادووگەرییەکی زەق و ئاشکرایە .

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ(١٤)

فیرعەون و کۆمەڵەکەی ئینکاری پێغەمبەرایەتییەکەی مووسایان کرد هەرچەند بەدڵ ئەیانزانی ڕاستە پێغەمبەرە ، بەڵام بە خۆ بەزل زانین و

ستەمكارییان سەرپێچییان لێ كرد ، جا سەیركە سەرەنجامی ئەو خراپەكارانە چۆن بوو چیمان بەسەرهێنان .

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ(١٥)

زانابیشمان دا بە داوودو سولەیمانی كوڕیو ئەوانیش لە سوپاسی ئەو نیعمەتی زانابییەدا كە پێمان دابوون وتیان : ستایش بۆ خوایە كە بەم زانست پێدانە لە زۆر لە بەندە خاوەن باوەڕەكانی خۆی گەورەتری كردووین .

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ(١٦)

سولەیمان میراتی پێغەمبەرایەتیو زانست و سەرەكایەتیی لە داوودی باوكیەوە بۆ هاتەوەو ڕووی كردە خەڵكەكەی و وتی : خەڵكینە ! ئێمە لەلایەن خواوە فێری زمانی پەلەوەر كراوین و كە هەر یەكێكیان ئاوازێكی لێوە دێ ئەزانین ئەڵێ چیو لە هەر بابەتێ بەشێكمان دراوتێو ئەمەیش بەڕاستی گەورەیییەكی دیارییە خوا گەورەی كردووین پێی .

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ (١٧)

سەربازەكانی سولەیمان لە پەرییان و لە ئادەمیزادو لە پەلەوەر كۆكرانەوەو ئەمانە ماتڵ ئەكران تا هەموو ئامادە ئەبوون .

حَتَّى إِذَا أَتَوْا عَلَى وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ(١٨)

تا کاتێ گەیشتنە سەر شارە مێروولەیەك لە شام ، مێروولەیەکیان کە ئەم لەشکرەی سولەیمانی دی بانگی کردە مێروولەکانی هاوڕێیو وتی : ئەی مێروولەیینە ! بچنەوە ناو ماڵەکانی خۆتان نەوەك سولەیمان و سەربازەکانی پێتان نەزانن و ئاگایان لێ نەبێ داتانشێلن .

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ (١٩)

سولەیمان کە گوێی لە قسەی ئەم مێروولەیە بوو زەردەخەنەیێ گرتیو پێکەنیو سەری لە ژیریو بەئینسافیی ئەو مێروولەیە سووڕما کە وتی : ئەگەر سەربازەکانی سولەیمان دامانشێلن ، بە دەستەنقەست نیەو پێیان نەزانیوین کەوتووینەتە بەر پێیان و وتی: خوایە کارێ بکە هەرگیز لە سوپاسی ئەو نیعمەتەت دەسبەردار نەبم کە بە خۆم و باوك و دایکمت داوەو ، کارێ بکە کردەوەیوا بکەم تۆ پێی ڕازی بیو بە ڕەحمەتی خۆت بمخەرە ڕیزی بەندە چاکەکانتەوە .

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ (٢٠)

ڕۆژێ لە ڕۆژان پەلەوەرەکانی بەسەرکردەوە ، پەپووەسلێمانە دیار نەبوو ، وتی : ئەوە بۆ پەپووەسلێمانە نابینم ، چاوم دەرکی ناکا یا بۆخۆی لە کۆڕی پەلەوەرەکانا نیە ؟

لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ (٢١)

کە زانی لەوێ نیە تووڕە بوو و هەڕەشەی لێ کردو وتی : بەڕاستی سزایەکی سەختی ئەدەم یا سەری ئەبڕم یا ئەبێ بەڵگەیەکی ڕوون و

ئاشكرام بۆ بهێنێتەوە كە بۆچی دیار نەبوە ؟

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ(٢٢)

پەپووە سلێمانە زۆری بەنادیاری پێ نەچوو هاتەوەو بە سولەیمانی وت : من لە شتێ ئاگادار بووم تۆ لێی ئاگادار نیت و ، لە شاری (سەبەء)ی یەمەنەوە هەواڵێكی ڕاستم بۆ هێناوی .

إِنِّي وَجَدتُّ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ(٢٣)

من بەڕاستی دیم ئافرەتێك فەرمانڕەواییی خەڵكی ئەو شارە ئەكات و لە هەموو بابەتێكی هەیەو تەختێكی گەورەی شاهییشی هەیە .

وَجَدتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لاَ يَهْتَدُونَ(٢٤)

دیمن خۆیو قەومەكەی سوجدەیان نەك بۆ خوا ، بۆ ڕۆژ ئەبردو ، شەیتان ئەو كارو كردەوانەیانی لا جوان كردبوون و لە ڕێگای خواپەرستیی لادابوون و ، بۆیە ئیتر ڕێی ڕاستی خواپەرستی ناگرنەبەر.

أَلاَّ يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ(٢٥)

بۆیە شەیتان لە ڕێگای خواپەرستی لای دابوون تا سوجدە بۆ ئەو خوایە نەبەن شتی نادیار لە ئاسمانەكان و لە زەویدا دەرئەخا وەك ڕوونكردنەوەی ئەستێرەو باراندنی باران و سەوزكردنی گژوگیاو میوە دەركردنی دارو درەخت و گەلێ شتیتر . ئەو خوایەی ئاگای لە هەر

شتێ هەیە کە ئێوە بیشارنەوە یا دەریبخەن .

اللَّهُ لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ(٢٦)

ئەو خوایە (اللە)یەکە لەو بەولاوە هیچ خوایەکیتر نییە بەڕاستی بپەرستریٚو خوای عەرشی مەزنە .

قَالَ سَنَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ(٢٧)

سولەیمان لە وەڵامی قسەکەی پەپووەسلێمانەدا پێیوت: سەیر ئەکەین بزانین ڕاستت کرد لەم قسەیەتدا یا لە درۆزنان بووی .

اذْهَب بِّكِتَابِي هَذَا فَأَلْقِهِ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ(٢٨)

بڕۆ ئەم نامەیەی من بەرەو بۆیان هەڵدەو ئەنجا پشتیان لێ هەڵکەو بزانە چی ئەڵێنو چۆن وەڵامی نامەکەم ئەدەنەوە .

قَالَتْ يَاأَيُّهَا الْمَلأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ(٢٩)

پەپووەسلێمانەیش نامەکەی بردو هەڵیدا بۆیانو خۆی پشتی پێ هەڵکردو لەشۆینێکا خۆی پەنا گرت گوێی لێ بێ پاش خوێندنەوەی نامەکە ئەڵێن چی . گوێی لێبوو شاژنی سەبەء بە دەستەو دائیرەکەی خۆیوت: ئەی کۆمەڵ! من نامەیەکی پڕ قەدرو حورمەتم بۆ هەڵدراوە .

إِنَّهُ مِن سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ(٣٠)

ئەو نامەیە لەلایەن سولەیمانەوەیەو لە سەرەتایەوە نووسراوە بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان .

أَلاَّ تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ(٣١)

مەبەست لەم نامە ئەوەیە خۆتان بەرز مەگرن لەسەرمو بەگوێم

بکەن و بە موسوڵمانی یان بە گوێڕایەڵی بێن بۆ لام .

قَالَتْ يَاأَيُّهَا الْمَلأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ(٣٢)

شاژن بە دەستەو دائیرەکەی خۆی وت : ئەی کۆمەڵ ! لەم پرسەما کە پێتان ئەکەم وەڵامم بدەنەوەو قسەی خێرم بۆ بکەن . من تائێستا هیچ مەسەلەیەکم نەبڕیوەتەوەو دوابڕیارم تیا نەداوە تا ئێوە ئامادە نەبووبن و بڕیارتان تیا نەدابێ .

قَالُوا نَحْنُ أُوْلُوا قُوَّةٍ وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ(٣٣)

کۆمەڵەی دەستەو دائیرەکەیشی لە وەڵاما وتیان : ئێمە بە ژمارەی سەر زۆرو بەهێزین و بە لەشیش زۆر ئازاو لێهاتووین و مەسەلەکەیش لە دەستی خۆتایە چونکە پادشای ئەم وڵاتەی ، کەواتە ورد بەرەوە چیی بە باش ئەزانیو فەرمان بە چی ئەدەی فەرمان بدە ئێمەیش جێبەجێی بکەین .

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ(٣٤)

شاژنیش وتی : پادشاهان ئەگەر پێیان نایە ئاوەدانییەك و داگیریان کرد کاولی ئەکەن و وەزعی تێك ئەدەن و خراپەی زۆری تیا ئەکەن و پیاوە گەورەکانی زەلیل و سووك و سەفیل ئەکەن . هەمیشە هەر وایان کردووەو ئێستەیش ئەگەر لەشکری سولەیمان بێ بەسەر ئەم وڵاتەی ئێمەدا هەر وا ئەکا .

وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ(٣٥)

لەبەرئەوە من ئاشتیم لەگەڵیان پێ باشەو، دیارییەکیان بۆ ئەنێرم با بزانم فروستادەکانم چۆن ئەگەڕێنەوەو چۆن دێنەوە بۆ لام.

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ(٣٦)

کە فروستادەکەی شاژن هاتە لای سولەیمان و دیارییەکەی پێشکەش کرد، سولەیمان وتی: ئەوە ئێوەماڵی دنیا بۆ من دێنن ؟ من ئەوەی خوا داویمێ لە هەموو ئەوە باشترە بە ئێوەی داوە، ئێوە خۆتان بەم دیارییەی بۆ منتان هێناوە دڵتان خۆش ئەبێ، بیبەنەوە بۆ خۆتان، من پێویستم پێ نییە.

ارْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ(٣٧)

بگەڕێرەوە بۆ لایان، بڕیار بێ بە لەشکرێکەوە بێینە سەریان توانی بەرەنگاری کردنییان نەبێو بە زەلیلیو ملکەچی لە شارەکەیانیان ئەکەینە دەرەوە.

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ(٣٨)

کە فروستادەکەی شاژن گەڕایەوە بۆ سەبەءو قسەکانی سولەیمانی بۆ گێڕایەوە، شاژن بڕیاریدا بڕوا بۆ دیدەنی سولەیمان و خۆی بۆ ئەوە ئامادەکردو کەوتەڕێ بۆ قودس.

سولەیمانیش کە ئەم هەواڵەی پێگەیشت بە کۆڕەکەی دەوروبەری خۆیی وت: کامتان تەختەکەی شاژنم بۆ دێنێتە ئێرە بەرلەوەی خۆیان

بە موسوڵمان بوویی یا بە ملکەچی بێنە بەردەستم ؟

قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ(٣٩)

دێوێ لە جنۆکەکان وتی : من بەرلەوەی لەو شوێنەی خۆت ڕاست بێتەوە بۆت ئەهێنم و بەڕاستی من کابرایەکی بەهێزو ئەمینم ئەوکارەم پێ ئەکرێو بەڕاستییش ئەیکەم .

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَءَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ(٤٠)

یەکێکی تریش کە زانیاریی نهێنییەکانی لەوحولمەحفووزی هەبوو وتی : من بەرلەوەی چاوێ هەڵخەی بۆ شتێك و بێتەوە شوێنی خۆی ئەیهێنمە بەردەستت . کە سولەیمان چاوێکی هەڵحست سەیری کرد ئەوا تەختەکەی شاژن لەبەردەمیایە ، وتی : ئەمە لە لوتفی خواوەیە لەگەڵ من ، خوا تاقیم ئەکاتەوە بزانێ سوپاسی لوتفی ئەکەم یا نایکەم . هەرکەسیش سوپاسی بکا سوودی سوپاس کردنەکەی بۆ خۆیەتیو هەرکەسیش سپڵە بێو سوپاسی نەکا خوای من بێ ئیحیتاجە بەم خەڵکەو خاوەن بەخششە .

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ(٤١)

سولەیمان وتی تەختەکەی لێ بگۆڕن واتە هەندێ دەسکارییوای تیا

بکەن هەندێ شتی وەك جاران نەمێنێ تا بزانین ئاخۆ ئەیناسێتەوە یا نەبێ بە یەکێ لەوانە کە شتی خۆیان ناناسنەوەو سەرکوێرو کەودەنن؟

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكِ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ(٤٢)

شاژن کە گەیشتە بەرەوە پێیوترا: تەختەکەی تۆ ئاوایە ؟ ئەویش وتی: هەر ئەڵێی خۆیەتیو ئێمە لەپێش ئەم ڕووداوەوە زانیاریمان لەبارەی توانی خواو موعجیزەی پێغەمبەرانەوە دراوەتیۆ بەرلەوەی بگەینە ئێرەو ئەم موعجیزەیە ببینین موسوڵمان بووینو ملمان بۆ فەرمانی خوا کەچ کردووە .

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ(٤٣)

پێشتر ئەوە ڕێی موسوڵمانەتیو مل بۆ خوا کەچکردنی لە شاژن گرتبوو کەوا غەیری خوای ئەپەرست چونکە لە قەومێکی کافرو خوانەناس بوو .

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ(٤٤)

پێیوترا: وەرە ناو کۆشکی سولەیمانەوە . کە ناوی کۆشکەکەی دی شووشەبەند بوو و شەوقی ئەدایەوە، وایزانی ئاوەو کراسەکەی هەڵکردو پێوپووزی دەرخست . سولەیمانیش پێیوت: پێویست ناکا کراسەکەت هەڵماڵی ئەوە ئاو نییە، ئەو تەختانی ناو تەلارە تەختانێکی

ساف و لووسی شووشەبەندە ، شاژنیش وتی : خوایە من لەمەوبەر ستەمم لە خۆم کردووە کە ڕۆژم پەرستووەو وا ئێستا لەگەڵ سولەیمان مل کەچ ئەکەم بۆ خوای هەموو جیهانەکان .

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُواْ اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ(٤٥)

ئێمە بەڕاستی ساڵحی برای خێڵی سەموودمان نارد بۆسەر خێڵەکەی پێیان بڵێ خوا بپەرستن و دەست لە پەرستنی غەیری خوا هەڵبگرن ، کەچی لەجیاتیی ئەوەی هەموو شوێن قسەی بکەون و گوێی بۆ شل بکەن ، بوون بە دوو بەشەوە بەشێکیان باوەڕیان پێ‌کردو بەشێکیان لاساریيان کردو بە کافری مانەوەو ئەم دوو تاقمە لەناو خۆیانا بوو بە هەرایان .

قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلاَ تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ(٤٦)

ساڵحیش بە کافرەکانیانی وت : ئەرێ خزمینە ! ئەوە بۆ بەرلەوەی لە چاکە بگەڕێن دەس پێشخەری بۆ خراپە ئەکەن و باوەڕ بە پێغەمبەرایەتیی من ناکەن ؟ ئەوە بۆ داوای بەخشین لە خوا ناکەن بەڵکو ڕەحمتان پێ بکرێو خوا لێتان ببوورێ .

قَالُواْ اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَن مَّعَكَ قَالَ طَائِرُكُمْ عِندَ اللَّهِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ(٤٧)

ئەوانیش وتیان : ئێمە بەهۆی تۆو ئەوانەوە لەگەڵتان شوومو نەگبەتیمان هاتووەتە ڕێ . ساڵحیش وتی : حاشا شوومی و نەگبەتی

لە منەوە نییەو شوومو نەگبەتیتان لە خواوە بۆ دیۆ هەمووی بەدەست ئەوە ، بەڵکو ئێوە خێڵێکن خوا تاقیتان ئەکاتەوەو خێریش و شەڕیشتان دێتەڕێ .

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلاَ يُصْلِحُونَ(٤٨)

لەو شارەی سەموودا کە ساڵحیان نێررابوە سەر نۆ کەس هەبوون هەموو بەجارێ خراپەیان ئەکردو هیچی چاکیان نەئەکرد .

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ(٤٩)

لەناو خۆیانا وتیان : سوێند بخۆین بەخوا شەو لەپڕ بدەین بەسەر خۆیو مالّو منالّیاو بیبانکوژین و پاشان کە کەس و میراتگرانی وتیان بۆ واتان کرد ، بلێین ئێمە ئاگامان لە کوشتنی مالّو منالّی نییەو ڕاستیش ئەکەین چونکە کوشتنەکەیان بە کەسانێکیتر کردووەو ئەو نۆ کەسە خۆیان لە کات و شوێنی کوشتنەکەیانا حازر نەبوون .

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ(٥٠)

ئەوان بە فێلّکردن فێلّیان کردو ئێمەیش بە فێلّکردن فێلّەکەی خۆیانمان کرد بەهۆی فەوتانیان و ئەوان ئاگایان لەمە نەبوو و پێیان نەزانی .

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ(٥١)

جا سەیرکە ئەنجامی فێلّەکەی ئەوان چۆنی لێ دەرچوو ؟ ئەوەبوو ئێمە ئەو نۆکەسەو خێلّەکەیشیانمان هەموو فەوتاندو نابووتمان کردن.

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُواْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ(٥٢)

ئەوەتا بەهۆی ئەو ستەمەوە کە کردیان خانووە کانیان چۆلّ وهۆڵن. بەڕاستی لەمەدا کە ڕوویدا لە خێڵەکەی سالّح ، نیشانەی توان و دەسەلاّتی خوا دیارە بۆ کەسانێ شت ئەزانن و پەندی لیّ وەرئەگرن.

وَأَنجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ(٥٣)

ئەوانەیشمان ڕزگارکرد کە ئیمانیان هێنابوو و لە خوای خۆیان ئەترسان .

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ(٥٤)

باسی لووطیش بکە کە بە خێڵەکەی خۆی وت: ئەوە ئێوە کاری ناشیرین و ناپەسەند ئەکەن و چاوتان لێیەو ئەیشزانن کارێکی چەند ناڕەواو ناپەسەندە؟!

أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ(٥٥)

ئێوە بۆ ڕایی‌کردنی ئارەزوو و خۆڕەحەت کردن ئەچنە لای پیاوان و ناچنە لای ژنەکانتان کە خوا بۆی حەلاّلّ کردوون ؟ ئێوە کەسانێکن نازانن چاك کامەیەو خراپ کامەیە .

جوزئی بیستەم

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلاَّ أَن قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّن قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ(٥٦)

وەلاّمی خێڵی لووط لەسەر ئەم ئامۆژگارییە باشە لەوە زیاتر نەبوو کە وتیان: لووط و تاقمی لووط لە دێکەی خۆتان دەرکەن. ئەوانە

خۆیان بە پاك و ئێمە بە پیس دائەنێن .

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلاَّ امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ(٥٧)

جا ئێمەیش لووط و ماڵ و منداڵەکەیمان ڕزگارکرد ژنەکەی نەبێ کە بڕیارمان دابوو لەوانەبێ کاریان بەسەرچووەو ئەبێ بفەوتێن .

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ(٥٨)

بارانێکی نەگبەتمان بەسەرا باراندن . بارانێکی خراپ بوو بارانی ئەوانەی پێشتر ترساندبوومانن لەوەی غەزەبی خوایان بەسەرا دابارێ .

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى ءَآللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ(٥٩)

بڵێ : سوپاس بۆ خواو سەلامەتی لە دەردو مەینەت بۆ ئەو بەندانەی لەناو هەموو خەڵکا هەڵیبژاردوون . خوا باشە بۆ ئەوەی ئادەمیزاد بیپەرستن و گوێڕایەڵی فەرمانی بن یا ئەو شتانەی ئەیانکەن بە هاوبەشی خوا ؟

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَن تُنبِتُوا شَجَرَهَا أَءِلَهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ(٦٠)

یاخود کێیە ئەوەی ئاسمانەکان و زەویی دروست کردووەو ئاوی لە ئاسمانەوە بۆ باراندوون و پاشان بەو ئاوە باخ و باخچەی جوان و ڕازاوەمان ڕواندووە کە بۆتان نەئەکرا درەختەکانیان بڕوێنن ؟ ئایا خوایەك هەیە لەگەڵ زاتی خوادا ؟ نەخەیر نییە ، بەڵام ئەمانەی هاوبەش بۆ خوا دائەنێن تاقمێکن لە ڕاستی لائەدەن .

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَءِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (٦١)

یاخود ئەوە کێیە زەویی کردووە بە جێگەی ئۆقرە تیا گرتنتان و ڕووباری ئاوی بەناویا ڕەوان کردووەو کێوی دامەزراوی بۆ دروست کردووەو لەنێوان دەریای ئاوی شیرین و سوێراوا کۆسپێکی دروست کردووە ناهێڵێ ئاوەکانیان تێکەڵی یەکتر ببن ؟ ئایا خوایەکیتر هەیە لەگەڵ خوادا لە کردنی ئەم کارانەدا هاوبەشی بێ ؟ نەخەیر نییە ، بەڵام بەشی زۆری ئەم خەڵکە نەفامن و نازانن ڕاستی کامەیە ؟

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَءِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ (٦٢)

یاخود کێیە ئەوەی دوعای داماوان قوبووڵ ئەکا کاتێ لێی بپاڕێنەوە و شتی خراپەو ناخۆش لە ئادەمیزاد لائەداو ئەتانکا بە جێگرەوەو جێنشینی پێشینەکانتان لە زەویدا ؟ ئایا خوایەکیتر هەیە لەگەڵ خوادا هاوبەشی بێ لە کردنی ئەم کارانەدا ؟ نەخەیر نییە بەڵام ئێوە زۆر کەم وائەبێ بیربکەنەوەو ئەم ڕاستییە بزانن .

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَءِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (٦٣)

یاخود ئەوە کێیە لە تاریکستانی وشکان و دەریادا شارەزاتان ئەکاو ڕێگای هاتوچۆتان پیشان ئەداو ، کێیە با ئەنێری بە مژدەدەری پێشوەختی بارانی ڕەحمەت ؟ ئایا خوایەکیتر هەیە لەگەڵ خوادا هاوبەشی بێ لە کردنی ئەم کارانەدا ؟ نەخەیر ، خوا گەلێ بەرزو

بڵندترە لەو شتاتە کە ئەوانە بە هاوبەشی خوایان دائەنێن .

أَمَّنْ يَبْدَؤُاْ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَءِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُواْ بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ (٦٤)

یاخود کێیە ئەوەی ئەم گشتە مەخلووقاتەی لە نەبوون دروست کردووەو پاش مراندنیشیان سەرلەنوێ زیندوویان ئەکاتەوەو ، کێیە ئەوەی لە ئاسمان و زەوییەوە ڕزق و ڕۆزیتان ئەداتێ ؟ ئەگەر لاتان وایە لە خوا بەولاوە کەسێ هەیە ئەم کارە بکا بەڵگەو دەلیلی خوتان بێنن و پیشانی بدەن ئەگەر ڕاست ئەکەن .

قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ (٦٥)

تۆ بڵێ تێکڕای ئەوانەی لە ئاسمان و لە زەویدان هیچیان غەیب نازانن و ئاگایان لێ نییە ، هەر خوا خۆی ئەیزانێ و ، هەروەها نایشزانن کەی زیندوو ئەکرێنەوە .

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا بَلْ هُم مِّنْهَا عَمُونَ (٦٦)

بەڵکو زانیاری و مەعلووماتی ئەم خەڵکە لەبارەی ئەوزاعی قیامەتەوە زۆر کەموکورت و ناتەواوەو ، بەڵکو گومانیشیان لەوەدا هەیە کە ڕۆژی قیامەت دێ و ، بەڵکو هەر سەرکوێریشن تیایاو بەڵگەکانی نازانن .

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُواْ أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ (٦٧)

کافرەکان وتیان : ئاخۆ ئێمە کە مردین و بووین بە خۆڵ و هەروا باوو باپیرە پێشینەکانیشمان لە گۆڕ دەرئەهێنرێین و سەرلەنوێ زیندوو

ئەکرێینەوە ؟

لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلاَّ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ(٦٨)

بەڕاستی پێش ئەوەیش موحەممەد ئەم گفتەمان بداتێ ئەم گفتەمان دراوەتیّو بە باوك و باپیرانیشمان دراوە ، بەلاّم ئەم گفتی زیندوو کردونەوەی مردووانە لە ڕۆژی قیامەتا لە ئەفسانەی پێشینان بەولاوە نییە .

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ(٦٩)

تۆیش پێیان بلّیّ : بڕۆن بەزەویدا بسووڕێنەوەو سەیرکەن ئەنجامی تاوانکاران چۆن بووەو خوا چۆنی تۆڵە لیّ سەندوونەتەوەو نوغرۆی کردوون .

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ(٧٠)

خەفەتبار مەبە بۆ ئەوە کە باوەڕت پیّ ناکەن و ئیمان ناهێنن و بەهۆی فڕوفێڵیشیانەوە دڵتەنگ مەبە .

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ(٧١)

ئەو کافرانە ئەڵێن ئەگەر ئێوە ڕاست ئەکەن کاتی ئەو سزایە کەیە کە ئەڵێن سزای ئێمەی پیّ ئەدریّ .

قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ(٧٢)

تۆیش بلّیّ : بەڵکو ئەمە خوایە هەندیّ لەو سزایەی پەلەتانە بۆتان بیّ ، پێتان بگا .

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ(٧٣)

بەڕاستی خوای تۆ خاوەنی فەزڵ و کەرەمە بەسەر خەڵکەوە ، بەڵام بەشی زۆری ئەم خەڵکە سوپاسی خوا ناکەن .

وإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ (٧٤)

بەڕاستییش خوای تۆ ئەزانێ ئەم کافرانە چییان لەناو دڵیانا هەڵگرتووەو چییشی لێ ئاشکرا ئەکەن و ، خوا هیچی لێ ناشاررێتەوە .

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (٧٥)

هیچ شتێکی نادیار نییە لەئاسمان و لە زەویدا کە لە عیلمی خوا یا لە لەوحولمەحفووزا نەبێ .

إِنَّ هَـذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّـذِي هُـمْ فِيـهِ يَخْتَلِفُونَ (٧٦)

بەڕاستی ئەم قورئانە بەشی زۆری ئەو بابەتانە ئەگێڕێتەوە بۆتان کە بەنیئیسرائیل ناکوکییان لەناوا هەیە لەبارەیانەوە.

وَإِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ (٧٧)

بەڕاستی ئەم قورئانە مایەی ڕێپیشاندان و ڕەحمەتی خوایشە بۆ کەسانێ کە باوەڕیان هەبێ .

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ (٧٨)

بەڕاستی خوای تۆ بڕیاری خۆی ئەدا لەنێوان بەنی ئیسرائیلا بەگوێرەی ئیرادەی خۆیو ، خوا بەسەر هەموانا زاڵەو هەموو شتێ ئەزانێ .

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ (٧٩)

کەواتە پشت بە خوا ببەستەو پاڵ بدەرە سەرئەو بۆ پاراستنت ،

بێگومان تۆ لەسەر ئایینی ڕاستی ڕووناکی .

إِنَّكَ لاَ تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلاَ تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْاْ مُدْبِرِينَ(٨٠)

بەڕاستی تۆ ناتوانی کارێ بکەی مردوو قسەت ببیێن و ناتوانی کارێ بکەی کەڕ گوێیان لە بانگەوازت بێ ئەگەر کەڕەکان خۆیان بییانەوێ پشت پێ هەڵبکەن و گوێ لە بانگەوازەکەت نەگرن ، واتە ئەم کافرانە وەك مردووو وەك کەڕ وان . ئەگەر خوا بە قودرەتی خۆی کارێ نەکا گوێت بۆ شل بکەن ، تۆ ناتوانی گوێیان پێ شل بکەی .

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلاَلَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلاَّ مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ(٨١)

هەروا بەڕاستی تۆ ناتوانی ڕێگا پیشانی کوێران بدەی و لە گومڕاهییان وەرگێڕی . تۆ ئەتوانی گوێ تەنها بەوکەسانە شل بکەی کە باوەڕیان بە ئایەتەکانی ئێمە هەیە . ئەوانە ملکەچی فەرمانی خوان .

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لاَ يُوقِنُونَ(٨٢)

کاتێ کە ئادەمیزاد مووستەحەقی عەزابی خوا ئەبن و فەرمودەی هاتنی عەزاب دێتە سەریان واتە ڕۆژی قیامەت و لێپرسینەوەی تاوانباران نزیك ئەبێتەوە ، شتێکیان لە زەوی بۆ دەرئەکەین ئەڕوا بەڕێداو قسە لەگەڵ خەڵك ئەکا ئەڵێ ئەم خەڵکە باوەڕیان بە ئایەتەکانی خوا نەبوو .

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ

يُوزَعُونَ(٨٣)

باسی ئەو ڕۆژە بکە کە لە هەموو ئوممەتێ کۆمەڵێ لەوانەیان کۆئەکەینەوە کە باوەڕیان بە ئایەتەکانی ئێمە نەبوو ، جا ماتڵ ئەکرێن بۆ لێپرسینەوە .

حَتَّى إِذَا جَاءُو قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُواْ بِهَا عِلْمًا أَمَّاذَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ(٨٤)

کاتێ کە دێن بۆ مەیدانی لێپرسینەوە خوا پێیان ئەڵێ: بۆچی بەرلەوەی باش بیربکەنەوەو لە ئایەتەکانی ئێمە بگەن و بزانن ڕاستن و عەقڵ ئەیانگرێ یا نە ، بە درۆتان دانان و باوەڕتان پێ نەکردن ، یا چیتان ئەکرد لە کردەوەی ناڕەوا بێ ئەوەی سەیربکەن ئەنجامی کردەوەکانتان چۆن ئەبێ ؟

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِم بِمَا ظَلَمُواْ فَهُمْ لاَ يَنطِقُونَ(٨٥)

فەرموودەی خوایان بۆ هاتنی عەزاب بۆیان بەسەردا کەوت بەهۆی ئەو ناحەقییانەوە کە کردبوونیان و ئەوانیش هیچ ناڵێن چونکە ناتوانن و مەجاڵی وتنی هیچیان نابێ .

أَلَمْ يَرَوْاْ أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِيَسْكُنُواْ فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ(٨٦)

ئایا نابینن یا نازانن ئێمە شەومان بۆ ئەوە داناوە خەڵك ئۆقرەی تیا بگرن و تیا بحەسێنەوەو ڕۆژیشمان ڕووناك کردووەتەوە خەڵك کارو کاسبیی تیا بکەن . بێگومان ئەمە گەلێ نیشانەی گەورەییی خوای تیایە بۆ کەسانێ کە باوەڕیان بە خوای خۆیان بێ .

وَيَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلاَّ مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ(٨٧)

باسی ئەورۆژە بکە کە فوو ئەکرێ بە (صور) سوورا ، لەوکاتەدا هەرکەس لەئاسمانەکان ولە زەویدا هەیە ترسی عەزابی خوای لێ ئەنیشێ مەگەر کەسێ کە خوا خۆی مەیلی وابێ نەترسێ و هەموو ئادەمیزاد بە داماوییەوە دێنە مەیدانی خوا بۆ لێپرسینەوە .

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ(٨٨)

کێوەکانی سەرزەوی ئەبینی وا گومان ئەبەی کە وەستاوو ئارامن و لەڕاستیدا وەك پەڵە هەور ئەبزوون چونکە شتی گەورە کە بەجارێ بجوولێ ئادەمیزاد هەست بە جوولەکەی ناکا . ئەمەیش کاری ئەو خوایەیە کە هەموو شتێکی بەباشی دروست کردووە ، بێگومان خوا ئاگادارە لە هەر کارێ کە ئێوە ئەیکەن .

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُم مِّنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ(٨٩)

هەرکەسێ لە دنیا کردەوەی باشی کردبێ و لە ڕۆژی لێپرسینەوەی قیامەتا ئەو کردەوە چاکانەی خۆی بهێنێتە مەیدانی لێپرسینەوە، پاداشی چاکتری لە کردەوەکەی خۆی ئەدرێتەوەو ، ئەوکەسانە لەو ڕۆژەدا لە ترسی سزا ئەمینن .

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ(٩٠)

کەسانێکیش لە دنیادا خراپەیان کردبێ لە ڕۆژی قیامەتیشا

کردەوەی خراپی خۆیان دێتە بەردەمیان و بەدەما فڕێ ئەدرێنە ناو ئاگری دۆزەخ و ، لەلایەن کاربەدەستانی دۆزەخەوە پێیان ئەوترێ: ئایا ئێوە جەزاتان بە لەوە بەولاوە ئەدرێتەوە کە خۆتان لە دنیادا ئەتانکرد؟

إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ(٩١)

ئەی موحەممەد ! تۆ بەم کافرانەی مەککە بڵێ: من تەنها فەرمانی ئەوەم دراوەتێ ئەو خوایە بپەرستم کە خوای ئەم شارەیەو کوشتارو بەدڕەفتاریی تیا حەرام کردووەو هەموو شتێ لە ئاسمان و زەویدا بەدەست خۆیەتیو من فەرمانم دراوەتێ کەوا لە موسوڵمانان بم .

وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ(٩٢)

فەرمانیشم دراوەتێ قورئان بخوێنم ، جا هەرکەس ڕێی ڕاست ئەگرێتە بەر ئەوە بۆ خۆیی ئەگرێتەبەرو هەرکەسیش لە ڕێی ڕاست لائەدا ئەوە تۆ پێیان بڵێ من تەنها ئەوەندەم بەدەستە کە خەڵك لە سزای خوا بترسێنم .

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ(٩٣)

بیشڵێ سوپاس بۆ خوا لەمەولا خوا نیشانەکانی گەورەییو توانی خۆیتان پیشان ئەداو ئێوەیش ئەزانن ئەوانە نیشانەی گەورەییو توانی خوان و ، خوای تۆیش بێئاگا نییە لەو کارانەی ئێوە ئەیانکەن .

سوورەتی (القصص)

(٨٨) ئایەتەو مەککەییە لە ئایەتی(٥٢)وەوە نەبێ تا ئایەتی (٨٥) ئەوانەی مەدینەیین

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحيمِ

طسٓمٓ (١)

خوا خۆی ئەزانێ مەبەستی لەم وشەیە چییە .

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (٢)

ئەم ئایەتانەی لەم سوورەتەدان ئایەتی قورئانی ڕێگا ڕوونکەرەوەن .

نَتْلُواْ عَلَيْكَ مِن نَّبَإِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (٣)

هەندێ لە دەنگوباسی مووساو فیرعەونت بەڕاستی بەسەردا ئەخوێنینەوە بۆ قەومێ کە باوەڕیان بە خواو بە پێغەمبەری خوا هەیە.

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلاَ فِي الأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ (٤)

بەڕاستی فیرعەون بەرز بووەوە لە زەویداو خەڵکی وڵاتەکەی تاقم تاقم کردبوو بۆئەوەی خۆی زاڵ ببێ بەسەریانا ، تاقمێکیانی لاوازو سووك ئەکرد، هەر مناڵێکی نێرینەیان لێ بهاتایەتە دنیاوە سەری ئەبڕیو مناڵی مێیینەیانی بەزیندوویی ئەهێشتەوە . بەڕاستی فیرعەون یەکێ بوو لەوانەی خراپە ئەکەن .

وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُواْ فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ (٥)

ئێمەیش ئەمانەوێ چاکەی خۆمان بکەین لەگەڵ ئەوانەی لاوازو

سووك كرابوون و بیبانكەین بە پێشەوای ئایین و بیبانكەین بە میراتگری موڵك و ماڵی فیرعەون .

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُواْ يَحْذَرُونَ(٦)

هەروا ئەمانەوێ دامەزراویان كەین لە زەویداو ئەوەیش بەهۆی سەركوتكراوەكانەوە پیشانی فیرعەون و هامان و لەشكرەكەیان بدەین كە لێی ئەترسان كە بەربادبوون و فەوتانە .

وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ(٧)

خستمانە دڵی دایكی مووساوە كەوا بەخێوی بكەو شیری بدەرێو هەركاتێ ترست لێ پەیداكرد كە بێن بیبەن فرێی‌دەرە ناو ئاوی دەریاوەو مەترسە كە هیچی بەسەر بێ و خەفەتی بۆ مەخۆ كەوا لێت دوورئەكەوێتەوە ، ئێمە سەرەنجام ئەیهێنینەوە بۆلای خۆت و ئەیكەین بە یەكێ لە پێغەمبەران .

فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُواْ خَاطِئِينَ(٨)

پاش ئەوەی كە دایكی مووسا مووسای دا بەدەم ئاوەوەو ئاو بردی ، دەستودائیرەی فیرعەون بەسەر ئاوەوە گرتیانەوە بۆئەوەی سەرەنجامی كار ببێ بە دوژمنیان و بە مایەی خەم و خەفەت بۆیان . بەڕاستی فیرعەون و هامان و لەشكرەكەیان لە هەموو ڕوویەكەوە بەهەڵە چووبوون ، لەوەدا كە لەپێشا بەهیوای كوشتنی ئەو، واتە

مووسا ، منداڵی نێرینەی بەنی ئیسرائیلیان هەموو ئەکوشت و ، پاشانیش لەوەدا کە بەسەر ئاوەکەوە گرتیانەوەو ، دواتریش لەوەدا کە بە پێغەمبەری هاتە سەریان باوەڕیان پێ نەکرد .

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ(٩)

کە بەسەر ئاوەکەوە گرتیانەوەو بردیانە لای ژنەکەی فیرعەون ژنەکەی فیرعەون بە فیرعەونی وت : ئەم منداڵە فێنکایی چاوانی من و تۆیەو چاومانی پێ ئەکرێتەوە کە منداڵێکیوا نازدار لە ماڵەکەمانا ئەبینین ، مەیکوژن ، بەڵکو سوودێکی ببێ بۆمان یا بیکەین بە منداڵی خۆمان . ئەوان ئەم قسانەیان ئەکرد و هیچ ئەوەیان نەئەزانی کە ئەم منداڵە مووسایەو ئاخری سەریان ئەخواو ئەبێ بە مایەی بەرباد بوون و ماڵ وێرانییان .

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا إِن كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(١٠)

کە دایکی مووسا زانیی ماڵی فیرعەون کوڕەکەیان بەسەر ئاوەوە گرتووەتەوەو بردوویانەتە لای خۆیان ، لەترسانا هیچ بیرو هۆش لە دڵیا نەماو لەوانەبوو لەبەر حیرسی لەسەر منداڵەکەی بڕوا پێیان بڵێ ئەو منداڵە مووسای کوڕی منە ، ئەگەر ئێمە دڵیمان بەهێز نەکردایە کە خۆی بگرێو قسە نەکاو یەکێ بێ لەوانە کە باوەڕیان بە خوا هەیە چونکە خوا خۆی پێشتر خستبوویە دڵیەوە ئێمە سەرەنجام ئەیهێنینەوە بۆلای خۆت و ئەیشیکەین بە پێغەمبەر .

وَقَالَتْ لأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لا يَشْعُرُونَ(١١)

دایکی مووسا بە خوشکەکەی مووسای وت : بکەوەرە پەیجۆری براکەت بزانە کەوتووەتە کوێو چیی بەسەرهاتووە ، ئەویش ڕۆیشت بۆ ماڵی فیرعەون و لەوێ لەدوورەوە براکەی خۆیی دیو دەستەو دائیرەی فیرعەون پێیان نەزانی .

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ(١٢)

بەرلەوەی خوشکەکەی مووسا بچێتە ماڵی فیرعەون و لەوێ بیدۆزیتەوە ، ئێمە مژینی مەمکی هەر ئافرەتێکمان لە مووسا حەرام کردبوو کە ئەیانبردن شیری بدەنێ ، واتە بە فەرمانی خوا مەمکی هیچ ژنێکی نەئەگرت بەدەمیەوە. کاتێ کە خوشکەکەی چووە ئەوێو چاوی پێکەوت و دیتی چۆن بەدەستیەوە داماون و مەمکی هیچ ژنێ ناگرێ بەدەمەوە ، پێیوتن : ماڵێکتان پیشان بدەم لەئەستۆی خۆیانی بگرن و شیری بدەنێو چاودێریی بکەن ؟

فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ(١٣)

ماڵی فیرعەونیش پێیان خۆش بوو ئافرەتێکی وایان دەسکەوێ مووسا شیریان بخواو چاودێریی بکەن ، بۆیە دایانە دەستی خوشکەکەی بیبا بۆ ماڵەوەو بەوجۆرە مووسامان گێڕایەوە بۆ دایکی تا چاوی فێنك ببێتەوەو خەفەت نەخوا بۆ دووریی کوڕەکەیو بزانێ ئەو گفتەی خوا دابوویێ کەوا مناڵەکەی بۆ ئەهێنێتەوە ڕاستە ، بەڵام

بەشی زۆری ئەم خەڵکە ئەمە نازانن .

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَى آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ(١٤)

کاتێ کە مووسا گەیشتە تەمەنی هێزو خۆڕاگرتنیو بوو بە پیاوێکی پیاوانە ، توان و زانستی بەڕێوەبردنی کاروبارمان دایەو ئێمە پاداشی پیاوچاکان بەم جۆرە ئەدەینەوە .

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ(١٥)

جارێکیان کاتێ کە خەڵك ئاگایان لە خۆیان نەبوو و نووستبوون مووسا هاتە ناو شار ، لەوکاتەدا دوو کەسی دی چووبوون بەگژی یەکا ، یەکێکیان لە تاقمی خۆی بوو و ئەویان لە بەرەی دوژمنەکەی بوو ، ئەوەیان کە لە تاقمی خۆی بوو داوای یارمەتیی لێ کرد لەدژی ئەویان کە لە بەرەی دوژمنەکەی بوو ، مووسایش مستەکۆڵەیەکی لێداو کوشتی ، کە دیی وا ئەو کابرایەی کوشت وتی : ئەم کارەی کردم کاری شەیتان بوو ، شەیتان دوژمنێکی گومڕاکەری ئاشکرایە .

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ(١٦)

جا ڕووی کردە خوا و وتی : خوایە بەڕاستی من ستەمم لە خۆم

کرد ، لێم خۆش ببە . خوایش لێی خۆش بوو . بەڕاستی خوا بەخشندەو بەڕەحمە .

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ(١٧)

کە خوا لێی خۆش بوو ، ئەمیش وتی : خوایە بەرانبەر بەم نیعمەتەی بە منت داو لێم خۆش بووی ، لەمەوپاش هەرگیز پشتیوانی تاوانباران نابم .

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ(١٨)

ئیتر لەبەرئەوە کە ئەو کابرایەی کوشتبوو وای لێهات لە ناوشارا لە خۆی ئەترسا ، چاوەڕوانی ئەوەبوو دەستەو دائیرەی فیرعەون و کەسوکاری کوژراوەکە لە تۆڵەدا بیکوژنەوە . لەپڕ لووتی بوو بە لووتی کابراوە کە دوێنێ هاواری لێ کردبوو و داوای یارمەتیی لێ کردبوو ئەمڕۆیش هاواری لێ ئەکرد جارێکی تریش یارمەتیی بدا . مووسا نەیویست بەدەنگیەوە بچێو پێیوت : کابرا تۆ گومڕایەکی ئاشکراو دیاریت .

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَامُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ(١٩)

لەگەڵ ئەوەیشا مووسا کە دیی کابرای هاوارکەر بەدەست کابراکەیترەوە زەلیلە ، غیرەتی قوبووڵی نەکرد نەچێ بەهاواریەوەو ویستی هەڵمەت بەرێ بۆ ئەم کابرا کە دوژمنی خۆیشی و دوژمنی

کابرای هاوارکەریش بوو چونکە هاوارکەرەکە لە بەنیئیسرائیل و ئەمیتر قیبتیو لە تاقمی فیرعەون بوو ، کابرای قیبتی وتی : ئەی مووسا ئەوە ئەتەویٚ منیش بکوژی وەك چۆن دوێنیٚ کابرایەکت کوشت . تۆ هیچت ناویٚ ئەوە نەبیٚ ببی بە کابرایەکی زۆردار لەم سەرزەوییەداو ناتەویٚ یەکیٚ بی، لەوانەی کاری چاکە ئەکەن و ئەگەر دوو کەس لەناو خۆیانا شەڕیان بوو ئاشتیان کەیتەوە .

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَامُوسَى إِنَّ الْمَلأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ (٢٠)

کابرایەك لە لای ئەوپەڕی شارەوە بە ڕاکردن هات بۆلای مووساو پێیوت : ئەی مووسا کۆمەڵی بارەگای فیرعەون لەناو خۆیانا خەریکی ڕاوێژن بۆ کوشتنت ، دەسوبرد کە لە شار دەرچۆ ، من یەکێکم لەوانەی ئامۆژگاریی دۆستانەت ئەکەن .

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٢١)

جا مووسایش بەترسەوە لە شار دەرچوو ، چاوەڕوانی ئەوە بوو بێن بەدوایا بیگرن ، وتی : خوایە ڕزگارم کە لەم خێڵە ستەمکارە .

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ (٢٢)

کە ڕوویکردە شاری مەدیەن لە فەلەستین وتی: بەهیوام خوا شارەزام بکا بۆ سەر ڕێی ڕاست .

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ

الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ(٢٣)

کاتێ گەیشتە سەر بیرەکەی خەڵکی مەدیەن ئاویان لێ هەڵئەگۆست ڕێکەوتی کۆمەڵێ خەڵکی کرد ئـاویـان بـە ئاژەڵەکەیان ئەداو لەخوار ئـەوانیشەوە دوو ژنی دی مـەڕەکـانی خۆیـان لائەدا لەوەی تێکەڵی مەڕی خەڵکەکانی‌تر بن ، پێی‌وتن : بۆ مـەڕەکانتان لائەدەن ؟ ژنەکان وتیان : ئێمە ئـاوی مـەڕەکـانمان نـادەین تا شوانەکان لائەچن لەسەر بیرەکەو تەنها خۆمان ئـەمێنینەوەو بـاوکیشمان پیرێکی بەسالاچووە ناتوانێ بێ لەگەڵ خەڵکەکەدا ئاوی مەڕەکان بدا .

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ(٢٤)

کـە ژنەکـان بـاسی خۆیـانیان بـۆ مووسا گێڕایـەوە مووسایش مەڕەکانی بۆ ئاودان و ئەوجـا چووە سێبەرێ لـەو شوێنەدا دانیشت و ڕووی کردە خواو وتی: خوایە من موحتاجی چاکەیەکم تۆ لەگەڵم بکەی.

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ(٢٥)

جا یەکێ لە ژنەکان هات بۆ لای مووساو بـەشەرمـەوە ئەڕۆیشت بەڕێداو پێی‌وت باوکم بانگت ئەکا بۆئەوەی پـاداشی ئەو پیاوەتییەت بداتەوە کە مەڕەکانت بۆ ئاو داین . کـە مووسا هـاتە لای باوکیان و سەرگوزەشتەکانی خۆی بۆ گێڕایەوە ، باوکیان کە شوعەیب پێغەمبەر بوو پێی‌وت : مـەترسە ڕزگـارت بووە لەو تاقمە ستەمکارە کە تاقمی

فیرعەونە .

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَاأَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ(٢٦)

یەکێ لە دوو کچەکەی شوعەیب وتی بە باوکی: بابە ئەم کوڕە بەکرێ بگرە بۆ بەخێوکردنی مەڕەکانمان. بێگومان باشترین کەسێ بەکرێی بگری کەسێکە هێزو توانی کارکردنی ببێو دەسپاکیش بێ ، ئەم کوڕەیش بەهێزیشەو دەسپاکیشە .

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ(٢٧)

شوعەیبیش بە مووسای وت: من ئەمەوێ یەکێ لەم دوو کچەی خۆمت لێ مارە ببڕم بەمەرجێ تۆیش هەشت ساڵ کرێکاریم بۆ بکەی. خۆ ئەگەر دە ساڵت تەواوکرد ئەوە پیاوەتیی خۆتەو من نامەوێ ئەزیەتت بدەم ، خوا یار بێ ئەبینی پیاوێکی باش و بەشەرت و وەفا ئەبم لەگەڵت .

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ(٢٨)

مووسایش وتی: ئەوەی کە وتت ڕێکەوتنی نێوان من و تۆ بێ ، هەرکام لەو دوو ماوەیەی هەشت ساڵ یا دە ساڵ کرێکارییەم بەجێ‌هێنا بۆت داوای زیاترم لێ مەکە چونکە ئەرکی خۆمم جێبەجێ کردووەو خوا ئاگادارە لەوەی ئەیلێین .

فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ (٢٩)

کاتێ کە مووسا ماوەی کرێکارییەکەی خۆی تەواوکرد لەگەڵ ژنەکەی کە کچەکەی شوعەیب بوو گەڕایەوە بۆ میسر ، لە ڕێگادا لە بەری کێوی توورەوە ئاگرێکی بەدیکرد ، بە ژن و منداڵەکانی وت : من ئاگرێکم بەدیکردووە ، ئێوە لێرە ڕاوەستن ، من ئەڕۆم بۆلای ئەو ئاگرە بەڵکو هەواڵێکم دەسگیر ببێ یا دەستەچیلەیەکتان بۆ بێنم لێی ، بەڵکو خۆتانی پێ گەرم کەنەوە .

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَامُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٣٠)

کاتێ کە مووسا گەیشتە لای ئاگرەکە ، لە کەناری شیوەکەوە کە ئەکەوتە لای ڕاستی مووساوە لەو پارچە زەوییە پیرۆزەدا لای درەختەکەوە کە لەوێدا ڕوابوو ، بانگی لێ کرا : ئەی مووسا بێگومان من (الله)م خواو پەروەردگاری هەموو جیهانەکانم .

وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَامُوسَى أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ (٣١)

فەرمانیشت ئەدەمی کەوا عاساکەی دەستت هەڵدە. کە هەڵیداو بینیی ئەجووڵێتەوەو تەکان ئەداتە خۆی ئەڵێی تیرەمارە ، مووسا بەرەوپشت وەرگەڕایەوەو نەگەڕایەوە بۆلای مارەکە. ئێمەیش بانگمان لێ کرد: مووسا ! ڕوومان تێ بکەو مەترسە ، تۆ لەوکەسانەی ئەمینن لە

مەترسیو زیانیان نایەتەڕێ .

اسْلُكْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ(٣٢)

کە مووسا ترسەکەی ڕەوییەوە ، جارێکیتر بانگمان لێ کردەوەو پێمان وت دەستت بخەرە ناو باخەڵتەوە بە دەستێکی سپیو ڕووناك دێتە دەرەوە بێئەوەی ئەو سپییەتیو ڕووناکییە هیی عەیبێ بێ تووشی هاتبێ ، قۆڵەکانیشت بکە بە یەکا لەسەر سنگت بۆئەوەی ئەگەر ترسایت خۆت بگریت و تێك نەچیت . ئەو مارە کە عاساکەی دەستت بوو بوو بە مارو ، دەستت کەوا سپیو ڕۆشن بووەوە ، دوو بەڵگەن لە خواوە بۆت بۆ لای فیرعەون و دەستەو دائیرەکەی . فیرعەون ودەستەو دائیرەکەی تاقمێکی لە فەرمانی خوا دەرچوو بوون.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ(٣٣)

مووسا وتی : خوایە من یەکێکم لەم تاقمی فیرعەونە کوشتووە ، ئەترسم لە تۆڵەی ئەو یەکەدا بمکوژنەوە .

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ(٣٤)

هاروونی برایشم لەگەڵ بنێرە ئەو زمانی لە من فەسیحو کراوەترە ، بیکە بە یارمەتیدەرم ، بە بەڵگەێ بەهێزو قسەی بەڕێوجێی کارێك بکا دەستەو دائیرەی فیرعەون بزانن من ڕاستگۆم و پێغەمبەری خوام ، ئەترسم بە درۆزنم دابنێن و باوەڕم پێ نەکەن .

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلاَ يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ(٣٥)

خوایش بانگی لێ کردەوە پێی‌وت لەمەوپاش قۆڵت بە هاروونی برات توند ئەکەین‌و دەسەڵاتێکتان ئەدەینێ هەرگیز بەو دەسەڵاتەوە دەستیان پێتان نەگاو برۆنە سەر فیرعەون ، ئێوەو ئەوانەی لەگەڵتاتن بەم موعجیزانەی ئێمەوە بەسەر ئەوانا زاڵن .

فَلَمَّا جَاءَهُم مُّوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ(٣٦)

کاتێ کە مووسا بە موعجیزەکانی ئێمەوە کە هەموو ئاشکراو دیار بوون هات بۆلای فیرعەون‌و دەستەو دائیرەکەی ، وتیان : ئەم شتانەی ئێوە ، واتە موعجیزەکانتان ، لە جادووی دەست هەڵبەست بەولاوە نین‌و نەمانبیستووە شتی‌وا لەناو باوك‌و باپیرانمانا ڕووی‌دابێ .

وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ(٣٧)

مووسایش وتی: خوای من لە هەموان زاناترە کەوا کێ ڕێ‌پیشاندان‌و ڕاستیی لەلای ئەوەوە هێناوەو ، کێ سەرەنجامی خێری لە ماڵی بەهەشتا بۆ ئەبێ . بەڕاستی تاوانباران ڕزگاریان نابێ .

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَاأَيُّهَا الْمَلأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِّنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَاهَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَل لِّي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ(٣٨)

فیرعەون ڕووی‌کردە دەستەو دائیرەکەی خۆی‌و پێی‌وتن : ئەی

کۆمەڵی بالا ! من نەمزانیوە ئێوە لە خۆم بەولاوە خوایەکی‌ترتان هەبێ · ئەنجا ڕووی‌کردە هامان و پێی‌وت : هامان ! خشتی قوڕم بۆ سوور بکەرەوەو کۆشکێکی بەرزم بۆ دروست‌بکە سەرکەومە سەری بەڵکو لەوێوە لە خواکەی مووسا ئاگادار ببم بزانم ڕاست‌ئەکا ئەڵێ ئەو ناردوومی یا ڕاست‌ناکا ؟ من گومانم وایە مووسا لەو کەسانە بێ کە درۆئەکەن ·

وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ (٣٩)

فیرعەون و لەشکرەکەی ، خۆیان لە سەرزەویدا بە ناحەق بە گەورە دانابوو و گومانیان وابوو هەرگیز ناگەڕێنەوە بۆ بەردەستی ئێمە ·

فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ (٤٠)

ئێمەیش خۆی‌و لەشکرەکەیمان گرت‌و فڕێمان دانە ناو دەریای نیلەوە ، جا سەیرکە سەرەنجامی ستەمکاران چۆن بوو ·

وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ (٤١)

کردبوویشمانن بە کۆمەڵە پێشەوایەك خەڵکیان بانگ ئەکرد بۆ کردەوەی‌وا سەرەنجام ڕایانکێشێتە ناو ئاگری دۆزەخ و ، لە ڕۆژی قیامەتیشا کەس ناگاتە فریایان و یارمەتییان نادرێ بۆ ڕزگاربوون لە سزای ئێمە ·

وَأَتْبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُم مِّنَ الْمَقْبُوحِينَ (٤٢)

لەم جیهانەیشا لەعنەت و نەفرینمان شوێن خستن و لە ڕۆژی قیامەتیشا لە مرۆ ناشیرین و دزێوەکانن یا لەوانەن کە لە ڕەحمەتی خوا دوور خراونەتەوە .

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ(٤٣)

ئێمە بەڕاستی کتێبی تەوراتمان دا بە مووسا پاش ئەوەی خەڵکی سەدە پێشینەکانمان بەرباد کرد . بۆیە تەوراتمان دایە تا ببێ بە مایەی بەرچاوڕوونی بۆ خەڵك و بە مایەی ڕێ دۆزینەوەو ڕەحمەت بۆیان بەڵکو ئەمە خوایە بیرێ بکەنەوە لە سەرەنجامی خۆیان و ڕوویێ بکەنە خوا .

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ(٤٤)

تۆ لە بەری خۆراوای تووری سیناوە نەبووی کە ئەرکی پێغەمبەرایەتیمان خستە ئەستۆی مووساو ، لەو شوێنەدا ئامادە نەبووی تا ئاگات لەوە ببێ ، ئێمە ئێستا بە وەحی ئەو مەعلووماتەت پێ ڕائەگەیەنین .

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ(٤٥)

بەڵام ئێمە خەڵکی چەند سەدەمان لە ئادەمیزاد دروست کردو ئەوانیش تەمەنێکی درێژیان بەسەربردو لە خۆیان بایی بوون . تۆیش دانیشتووی شاری مەدیەن نەبووی تا ئایەتی ئێمەیان بەسەرا

بخوێنیتەوە ، بەڵام ئێمە بووین تۆمان بە پێغەمبەرایەتی ناردو لەم باسانەمان ئاگادار کردی .

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أَتَاهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ(٤٦)

تۆ لە بەری کێوی تووری سیناوە نەبووی کە بانگمان کردە مووساو قسەمان لەگەڵ کرد تا ئاگات لەم باسانە بێ ، بەڵام ڕەحمەتی خوای خۆتمان بۆ ناردی کە قورئانەو باسی مووساو پێغەمبەرانی تری تیایە بۆئەوەی ئەو قەومە بترسێنی لە سزای خوا کە پێش تۆ هیچ پێغەمبەرێکیان نەهاتووەتەسەر بییانترسێنێ ، بەڵکو بیری لە سەرەنجامی کاری خۆیان بکەنەوە .

وَلَوْلاَ أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلاَ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولاً فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ(٤٧)

ئەگەر لەبەرئەوە نەبوایە نەبادا بەهۆی ئەو کردەوە ناشیرینانەوە کە کردوویانن و پێش خۆیانیان خستوون بۆ قیامەتیان ، مەینەتێکیان تووش ببێ و ئەوانیش بڵێن خوایە بۆ پێغەمبەرێکت نەناردە سەرمان تا ئێمەیش شوێن ئایەتەکانی تۆ بکەوین و لە ڕیزی موسوڵمانان بین ، ئێمە تۆمان بۆ ڕەوانە نەئەکردن ، بەڵام وا بۆ بەهانە بڕینیان تۆمان بۆ ناردن و ڕێگامان دان و عوزرو بیانوومان بۆ نەهێشتن . جا ئەگەر هەر بەردەوام بن لەسەر کوفرو بێدینییان حەقی خۆیانە سزای دۆزەخ بچێژن .

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا لَوْلاَ أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى

أَوَلَمْ يَكْفُرُواْ بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ قَالُواْ سِحْرَانِ تَظَاهَرَاْ وَقَالُواْ إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ(٤٨)

کەچی کە پێغەمبەری ڕاستیان لای ئێمەوە بۆ هات لە جیاتیی ئەوەی باوەڕی پێبکەن کەوتنە بڕوبیانوو گرتن و وتیان: بۆ ئەم پێغەمبەرە موعجیزەیوای نەدراوەتێ کە بە مووسا درابوو تا ئیمانی پێ بهێنین ؟ ئەی ئەوە نەبوو وەختی خۆی مووسایش نێررایە سەر فیرعەون و خێڵەکەیو ئەو موعجیزە گەورانەی درایێ کەچی ئینکاریان کردو باوەڕیان بە مووسایش نەکردو بە خۆیو هاروونی براییان وت ئەمانە دوو جادووگەرن کەوتوونەتە یەك و یارمەتی یەکتر ئەدەن لەدژی ئێمەو ، ئێمە باوەڕمان بەمانە خۆیان و موعجیزەیان نییەو ئینکاری گشتیان ئەکەین .

قُلْ فَأْتُواْ بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَى مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ(٤٩)

تۆیش بڵێ دە فەرموون کتێبێ بێنن باشتر لە تەوراتەکەی مووساو قورئانەکەی من ڕێ پیشانی خەڵك بدا بۆلای خوا تا من پێڕەویی لێ بکەم و شوێنی بکەوم ئەگەر ئێوە ڕاست ئەکەن ئێمە ڕاستگۆ نین .

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُواْ لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَيَهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ(٥٠)

جا ئەگەر ئەم داوایەی تۆیان بەجێنەهێناو گوێیان بۆ شل نەکردی، ئەوا بزانە ئەمانە هەر شوێنی ئارەزووبازیی خۆیان ئەکەون و لەدووی

ڕاستی ناگەڕێن . کێیش لەو کەسە گومڕاترە کە شوێنی ئارەزووی نەفسی خۆی ئەکەوێ بێ ئەوەی ڕێپیشاندانێکی لای خواوە هەبێ . بێگومان هەرگیز خوا هیدایەتی کەسانێ نادا کە ستەمکارو لە حەق لادەر بن .

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ(٥١)

بەڕاستی ئێمە لە هەموو جۆرێ پەندو ئامۆژگاریمان بۆ ئەم کافرانە هێنایەوەو پێوەندمان کردن بەیەکەوە بەڵکو ئەمە خوایە بیری بکەنەوە .

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ(٥٢)

ئەو خاوەن باوەڕانەی کاتی خۆی تەورات و ئینجیلمان بۆ ناردوون بەرلەوەی قورئان بنێرینە خوارەوە ، ئەوانە باوەڕیان بە قورئان هەیە .

وَإِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ(٥٣)

کاتێ کە قورئانیان بەسەرا بخوێنرێتەوە ئەڵێن: باوەڕمان پێی هەیە کە لەلای خواوە هاتووەو ڕاستەو ئێمە هەر لەپێش ئەوەوە لە خواوە بێتە خوار بۆسەر پێغەمبەر باوەڕمان پێی بووەو ملکەچی بوین چونکە لە کتێبەکانی خۆمانا باسی کراوە .

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ(٥٤)

ئەم کۆمەڵە ئەهلی کیتابە کە وا ئەڵێن دووجار پاداشی چاکەی خۆیان وەرئەگرن ، جارێ لەسەر باوەڕکردنیان بە کتێبە پێشووەکان

که بۆ خۆیان هاتوونه خوارو جارێ لەسەر باوەڕکردنیان به قورئان لەبەرئەوەی که سەبریان کردووەو خۆیان لەسەر لۆمەو سەرزەنشتی کافرەکانی ئەهلی کیتاب ڕاگرتووە . ئەمانه به کرداری جوان وەڵامی کرداری ناشیرنیی کافرەکان ئەدەنەوەو لەگەڵیان ناکەونه شەڕو هەراو لەو ڕزق و ڕۆزییەی خوا پێیداون له ڕێگای خوادا خەرج ئەکەن .

وَإِذَا سَمِعُواْ اللَّغْوَ أَعْرَضُواْ عَنْهُ وَقَالُواْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ لاَ نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ(٥٥)

ئەگەر قسەی پووچ و بێسوودیش له خەڵکیتر ببیێن خۆیانی لێ لائەدەن و وەڵامی نادەنەوەو بەوکەسانه ئەڵێن: کردەوەی خۆمان بۆ خۆمان و کردەوەی خۆتان بۆ خۆتان و خوا حافیزتان بێ ئێمە هاوڕێیەتیی پیاوی نەفاممان ناوێ .

إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ(٥٦)

بێگومان تۆ ناتوانی هیدایەتی هەرکەسێ بدەی که حەزت لێ بێ هیدایەت وەرگرێ . ئەمە کاری خوا خۆیەتیو ئەو هیدایەتی هەر کەسێ ئەدا که مەیلی لێ بێ هیدایەتی بداو ، ئەو خۆی باشتر ئەزانێ کێ ئامادەیه بۆئەوەی هیدایەت وەربگرێ .

وَقَالُواْ إِن نَّتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا أَوَلَمْ نُمَكِّن لَّهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِّن لَّدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ(٥٧)

کافرەکانی مەککە بیانوو بۆ موسوڵمان نەبوونیان بەوە ئەهێننەوە

ئەڵێن: ئەگەر شوێنی ئەو ڕێ پیشاندانە بکەوین کە تۆ ڕێمان پیشان ئەدەی لەم خاکی خۆمانەمان هەڵئەکەنن و دوورئەخرێینەوە . تۆیش لە وەڵاما پێیان بڵێ : چۆن قسەیوا ئەکەن ؟ ئەی ئێمە ، واتە خوا خۆی ، حەرەمێکی ئەمین و کەس دەس بۆنەبردووی وەك حەرەمی مەککەمان بۆ نەڕەخساندوون کە بێ ترس و لەرز تیا ئەژین و لە هەموو لایەکەوە خێروبێری بەسەرا ئەڕژێ و هەموو جۆرە ڕزق و ڕۆزییەکی بۆ ئەهێنرێ و ئەوەیش لەلای ئێمەوە بڕیاردراوە بۆیان ؟ بەڵام بەشی زۆری ئەمانە حەقیقەت نازانن و نازانن خواوەند چیی داونەتێ .

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلاَّ قَلِيلاً وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ(٥٨)

ئێمە چەندین ئاوەدانیمان بەرباد کرد کە لە ژیانی خۆیانا بایی بووبوون و توغیانیان کردبوو . ئەوەتان خانووەکانیان پاش لەناوچونی خۆیان کەسیان تێ نەچوون مەگەر کەمجارو ئێمە خۆمان ماینەوە پاش لەناوچونی ئەوان و بووین بە میراتگریان .

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولاً يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلاَّ وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ(٥٩)

خوا قەت عادەتی نەبوە دێهاتەکان کاول بکا بەرلەوەی پێغەمبەرێ لە گەورەدێی ئەو دێهاتانەدا بنێرێ ئایەتەکانی خوا بەسەر خەڵکەکەیانا بخوێنێتەوەو بانگیان کا بۆ باوەڕکردن بە خواو بە پێغەمبەرانی خوا . ئێمە هەرگیز دێهاتمان وێران نەکردووە مەگەر لەوکاتانەدا کە دانیشتووانی ئەو دێهاتانە گوناهبارو ستەمکار بووبن و

بە فەرمانی خوایان نەکردبێ .

وَمَا أُوتِيتُم مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ(٦٠)

هەرچی لە دنیادا بە ئێوە درابێ ئەوە کەلوپەلی ژیان و مایەی خۆپێ ڕازاندنەوەیە لە دنیاداو، ئەوەی بەلای خواوەیەو لە پاشەڕۆژا کە پاش زیندووبوونەوەیە ئەدرێ بە کەسانی خاوەن باوەڕ ، لە هەموو شتێ باشترو پایەدارترە . دە بۆ هۆش ناکەنەوەو عەقڵتان بەوە ناشکێ ؟

أَفَمَن وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَن مَّتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ(٦١)

ئایا کەسێ خاوەن باوەڕ بووبێ و ئێمەیش گفتێکی جوانمان دابێتێ کە گفتی بەهەشت و خێرو خۆشیی هەمیشەییی بەهەشتەو ئەویش ئەو گفتەی بەڕاستی بۆ بێتەدی و پێی بگا ، وەك کەسێ وایە کە تەنها خێرو خۆشیی دنیامان دابێتێ و لە ڕۆژی قیامەتا ئامادە بکرێ بۆ لێپرسینەوەو سزادانی دۆزەخ چونکە لەدنیادا باوەڕی نەبوە ؟

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ(٦٢)

باسی ڕۆژی قیامەت بکە کە خوا بانگی ئەوکەسانە ئەکا کە هاوبەشیان بۆی دائەناو، پێیان ئەڵێ: لەکوێن ئەو هاوبەشانەم کە ئێوە بە خەیاڵی خۆتان بۆ منتان دانابوون ؟

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ(٦٣)

جا ئەو هاوبەش بۆ خوا دانەرانە کە فەرمانی سزادانیان بڕیاردراوە ئەڵێن: خوایە ئەمانەی ئێمە گومڕامان کردن، گومڕامان کردن وەك خۆمان گومڕا بووین. وا پاکانەمان لیٚ کردن لای تۆ، خۆ ئەوانە ئێمەیان نەپەرستووە، ئارەزووی نەفسی خۆیانیان پەرستووە.

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ(٦٤)

بەو هاوبەش بۆخوا دانەرانە ئەوترێ: بانگی ئەوانە بکەن کە کردبووتانن بە هاوبەشی خوا بەڵکو بگەنە فریاتان، ئەوانیش بانگیان ئەکەن، بەڵام ئەمان وەڵامیان نادەنەوە چونکە توانی وەڵامدانەوەو بەفریاگەیشتنیان نی یەو سزای خۆیان بە چاوی خۆیان ئەبینن و ئەڵێن بریا کاتی خۆی ڕێگای ڕاستی باوەڕ بە خوایان دیبایەتەوە.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ (٦٥)

باسی ئەو ڕۆژە بکە کە خوا بانگ ئەکاتە هاوبەش بۆ خوا دانەرەکان و پێیان ئەڵیٚ: چۆنتان وەڵامی پێغەمبەران دایەوە ؟

فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ(٦٦)

ئەوانیش سەریان لیٚ ئەشێوێو هەموو شتێکیان لیٚ ون ئەبیٚو تەنانەت لە یەکتریش ناپرسن کە وەڵاممان چی بیٚو بڵێین چی ؟

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَى أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ(٦٧)

جا ئەوانەی کە تۆبەیان کردووەو باوەڕیان کردووەو کاری باشیان

کردووە ، ئەوانە هیوا وایە لەوانە بن کە ڕزگار ئەبن .

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ(٦٨)

خوای تۆ ئەوەی مەیلی لێ بێ دروستی‌ئەکاو ئەوکەسانە هەڵئەبژێرێ بۆ پێغەمبەرایەتی کە مەیلی لێ بێ هەڵیانبژێرێ . ئەو کافرانە هەرگیز بۆیان نەبوەو بۆیان نابێ ئەوان کەس هەڵبژێرن بۆ پێغەمبەرایەتی تا بڵێن بۆچی موحەممەد ببێ بە پێغەمبەر ؟ خودا پاك و بێ‌عەیب و بەرزو دوورە لەوە کە هاوبەش بۆ دانەرەکانی هاوبەشی بۆ دائەنێن .

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ(٦٩)

خوای تۆ ئەزانێ ئەو کافرانە چییان لە دڵایەو بەئاشکرایش چی ئەکەن و چی ئەڵێن .

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ(٧٠)

ئەو زاتی خوایە ناوی (الله)یەو لەو بەولاوە خوایەکی‌تر نی‌یە بەڕاستی شایانی پەرستن بێ . سەناو ستایش بەرودواو لە دنیاو لە قیامەتا هەر بۆ ئەوەو فەرمان و دەسەڵاتی ڕاستەقینە هەر هی ئەوەو سەرەنجام هەمووتان بۆلای ئەو ئەگەڕێنەوە .

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ(٧١)

ئەی موحەممەد ! تۆ بەو کافرانە بڵێ کە هاوبەش بۆ خوا دائەنێن ئەگەر بهاتایە خوا شەوی تا ڕۆژی قیامەت بەسەرتانەوە ڕاگرتایەو

ڕۆژی لێ نەکردنایەتەوە ، چ خوایەکی ساختەی لە خوای ڕاستەقینە بەولاوە تۆسقاڵێ ڕۆشنایی بۆ ئەهێنان و ڕۆژی بۆ ئەکردنەوە ؟ ئەوە بۆ دەرزو پەندو ئامۆژگاریی ڕاستی ناگرنە گوێ ؟

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ(٧٢)

دیسان ئەی موحەممەد ! تۆ بەو کافرانە بڵێ کە هاوبەش بۆ خوا دائەنێن ئەگەر بهاتایە خوا ڕۆژی تا ڕۆژی قیامەت بەسەرتانەوە ڕاگرتایەو شەوی بۆ نەهێنانایە ، چ خوایەکی ساختەی لە خوای ڕاستەقینە بەولاوە شەوێکی بۆ ئەهێنان تیا بحەوێنەوەو بخەون و ماندوێتیی ڕۆژتانی تیا دەرچێ ؟ ئەوە بۆ ناڕوانن خوا چ لوتفێکی لەگەڵ کردوون تا باوەڕی پێ بکەن و سوپاسی ئەو بکەن ؟

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ(٧٣)

ئەمە بەشێکە لە ڕەحمەتی خوا لەگەڵ ئێوە کەوا شەوو ڕۆژی بۆ دروست کردوون تا لە شەوەکەدا بحەسێنەوەو لە ڕۆژەکەدا کاسبی بکەن و لە فەزڵی خواوە دارایی پەیدا بکەن و بەڵکو سوپاسی خوا بکەن بەرانبەر بەم گشتە خێرو بەرەکەتەی پێیداون .

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ(٧٤)

یادی ئەو ڕۆژە بکەنەوە کە خوا بانگ ئەکاتە ئەوانەی هاوبەشیان بۆی دائەناو پێیان ئەڵێ : ئەو هاوبەشانەم لەکوێن کە بە خەیاڵی خۆتان بۆ منتان دانابوون ؟

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ(٧٥)

لەناو هەر میللەتێکا شایەتێك جوێ ئەکەینەوە کە ئەو پێغەمبەرەیە لە دنیادا ناردوومانەتە سەری بۆئەوەی ببێ بە شایەت لەسەر ئەو میللەتە کە لە دنیادا هەڵوێستیان چۆن بوو. جا بە میللەتەکە ئەڵێین ئادەی بەڵگەی خۆتان بێنن کە بتتان ئەکرد بە هاوبەشی خواو، ڕوونی‌کەنەوە چۆن ئەو بتانەتان ئەکرد بە هاوبەشی ؟ . ئەوانیش لەویادا ئەزانن و بۆیان دەرئەکەوێ حەق حەقی خوایە لە خوایەتیی بێ‌هاوبەشداو ئەو بوختان و ئێفتیرایانەی ئەیانکردن و هەڵیان ئەبەستن هەموویان لە دەس دەرئەچێ چونکە لەسەر هیچ بینا کرابوون.

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ(٧٦)

بێ‌گومان قاروون یەکێ بوو لە خێڵی مووساو پاشان ستەم و ناهەقیی لێ کردن و داوای لێ کردن بیکەن بە سەرگەورەی خۆیان. ئێمەیش ئەوەندە گەنجینەو داراییمان دابوویێ کۆمەڵێ پیاوی بەهێز کلیلی ئەو گەنجینەو داراییەیان بۆ هەڵنەئەگیرا ئەوەندە زۆرو قورس بوون. ئەم ستەم و ناهەقییەیشی لەکاتێکا بوو خێڵەکەی پێیان وت دڵ بەم گەنجینەو داراییەت خۆش مەکەو پێی بایی مەبە ، خوا خۆشی لە کەسانێ نایەت دڵ بە ماڵی دنیا خۆش بکەن .

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ(٧٧)

لەو ماڵی دنیایەدا کە خوا پێی بەخشیوی لەدووی ماڵی قیامەتیشت بگەڕێ واتە خێرو چاکە بۆ ئەو دنیایشت پاشەکەوت بکەو بەشی ژیانی ئەو دنیایەیشت لەیادنەچێ کە بەخۆشی بژیت و ، وەك چۆن خوا چاکەی لەگەڵ تۆ کردووەو خێرو بەرەکەتی بەسەرا ڕشتووی تۆیش چاکە لەگەڵ خەڵك بکەو خراپەکردنت نەوێ لە سەرزەویدا ، خوا خۆشی لەوانە نایەت کە خراپە ئەکەن .

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ عِندِي أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلا يُسْأَلُ عَن ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ(٧٨)

قاروونیش لە وەڵامی ئەم پەندو ئامۆژگارییەی خێڵەکەیا وتی : ئەم سامانەی دەسگیرم بووە لە زانایی و لێهاتوویی خۆمەوە دەسگیرم بووەو منەتی کەسی تیا نییەو هەقی کەسم بەسەرەوە نییەو بەشی کەسی لێ نادەم . ئاخۆ قاروون نازانێ خوا لە سەدەکانی بەر لە سەردەمی ئەویشدا کەسانیوای تەفروتوونا کردووە کە لە قاروون بەهێزتر بوون و دەست و پێوەندیان زۆرتر بوون و ، کە کاتی قارهەستانی خوا هات تاوانباران پرسیاریان لێ ناکرێ لەبارەی تاوانەکانیانەوە چونکە خوا خۆی پێی ئەزانێو لە پڕ ئەدا بەسەریانا .

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَالَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ(٧٩)

جا قاروون ڕۆژێکیان خۆی ڕازاندەوەو بە کەشوفش و عەنعەنەو تەنتەنەوە لە ماڵ دەرچوو هات بۆ ناو خێڵەکەی . ئەوانەی حەزیان لە ژیانی خۆشی ئەو دنیایە بوو وتیان : بریا ئێمەیش سامانێکی وەك ئەوەمان هەبوایە کە بە قاروون دراوە . بەڕاستی قاروون بەشێکی گەورەی هەیە .

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلاَ يُلَقَّاهَا إِلاَّ الصَّابِرُونَ(٨٠)

ئەوانەیش کە ئەیانزانی خوا چیی لەو دنیا بۆ پیاوچاکان و خاوەن باوەڕان داناوە ، وتیان : هەی بەدبەختینە ! پاداشی چاکی خوا چاکترە بۆ کەسێ باوەڕی بە خوا هەبێو کرداری چاك بێ ، کەس بەم خێرو خۆشییەی خوا ناگا ئەوانە نەبێ کە خۆیان ئەگرن لەسەر گوناه نەکردن و حەرام نەخواردن و چاکەکردن .

فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ(٨١)

جا قاروون خۆیو ماڵەکەیمان بەگەنجینەکانیەوە بە ناخی زەویدا بردە خوارەوەو هیچ کەسێك و کۆمەڵێکی نەبوو یارمەتیی بدەن بە بێ ڕەزای خوا تا لەو غەزەبەی خوا ڕزگاری ببێو بۆ خۆیشی لەوانە نەبوو بتوانێ ڕێ لەو غەزەبی خوایە بگرێ کە هات بەسەریا .

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْاْ مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلاَ أَن مَّنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيْكَأَنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ(٨٢)

ئەو کەسانەی دوێنێ ئاواتی پایەو ماڵەکەی ئەویان ئەخواست وایان لێهات ئەیانوت : هاوار ! وادیارە خوا بۆ هەر بەندەیەکی خۆی کە مەیلی لێ بێ ڕۆزی فراوان ئەکاو لێیشی ئەگرێتەوە . ئەگەر خوا لوتفی لەگەڵ نەکردینایە ئێمەیشی بە ناخی زەویدا ئەبردە خوارەوە . ئەی هاوار ! وادیارە کافران هەرگیز ڕزگاریان نابێ .

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ(٨٣)

ماڵی قیامەت بۆ ئەو کەسانە تەرخان ئەکەین نایانەوێ لە زەویدا بەسەر خەڵکی ترا بەرز ببنەوەو خراپە لەناو خەڵکا بکەنو ، سەرەنجامی باشیش بۆ ئەوکەسانەیە خۆیان لە گوناه ئەپارێزن .

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلاَ يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُواْ السَّيِّئَاتِ إِلاَّ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ(٨٤)

هەرکەسێ بیروباوەڕو گوفتارو ڕەفتارێکی باش دابهێنێ پاداشی لەوە باشتری ئەدرێتەوەو ، هەرکەسێکیش بیروباوەڕو گوفتارو ڕەفتارێکی خراپ دابهێنێ پاداشی لەوە خراپتری ئەدرێتەوە چونکە پاداشی ئەوانە نادرێتەوە کە خراپەیان کردووە بە چەشنی کردەوەکەی خۆیان نەبێ .

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ(٨٥)

بێگومان ئەو خوایەی قورئانی لەسەر تۆ فەرزکردووەو بۆی ناردوویو پێویستی کردووە لە سەرت کە ڕەفتاری پێ بکەیو

بیگەیەنی بە خەڵك و تێبكۆشی بۆ بڵاوكردنەوەی ، ئەتگێڕێتەوە بۆ ئەو شوێنەی لێوەی هاتووی كە شاری مەككەیە ئەیگریو ئەچیتەوە ناوی . تۆیش بە خەڵكی دەورو پشتت بڵێ: خوای من لە هەركەسی‌تر چاكتر ئەزانێ كێ ڕێنمایی بۆ خەڵك هێناوەو كێ لە گومڕاییيەكی ئاشكرادایە .

وَمَا كُنتَ تَرْجُواْ أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلاَّ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ(٨٦)

تۆ هیچ بەتەماو هیوای ئەوە نەبووی قورئانت بخرێتە ناو دڵەوەو بخوێنرێتەوە بەسەرتاو لە زوبانی تۆوە بگا بە خەڵك ، لوتف و ڕەحمی خوا بوو بۆت هات ، كەواتە نەكەی هەرگیز ببی بە پشتیوانی كافران .

وَلاَ يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ(٨٧)

با ئەو كافرانە ڕێت لێ نەگرن لە خزمەت كردن و بڵاوكردنەوەی ئایەتەكانی خوا پاش ئەوەی كە نازڵ كرا بۆت و ، خەڵك بانگ بكە بۆ باوەڕ كردن بە خواو لەو كەسانە مەبە هاوبەش بۆ خوا دائەنێن .

وَلاَ تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ(٨٨)

قەت لەگەڵ خوادا بانگ مەكەرە هیچ خوایەكی‌تر چونكە هەر خواكەی خۆت پەرستراوی بەڕاستەو لەو بەولاوە خوایەكی ڕاستەقینە نی‌یە . هەرچی هەیە لە جیهانا هەمووی ئەفەوتێو هەر ئەو ئەمێنێتەوەو هەموو ئەگەڕێنەوە بۆ لای ئەو .

پێڕەس

لاپەڕە	بابەت
٣	سوورەتی (یونس)
٣٥	سوورەتی (هود)
٣٦	جوزئی دوازدەهەم
٦٨	سوورەتی (یوسف)
٨٢	جوزئی سیازدەهەم
٩٩	سوورەتی (ألرعد)
١١٥	سوورەتی (ابراهیم)
١٣٠	جوزئی چواردەهەم
١٣٠	سوورەتی (ألحجر)
١٤٤	سوورەتی (ألنحل)
١٧٩	جوزئی پازدەهەم
١٧٩	سوورەتی (ألاسراء)
٢١١	سوورەتی (ألکهف)
٢٣٢	جوزئی شازدەهەم
٢٤٣	سوورەتی (مریم)
٢٦٣	سوورەتی (طه)
٢٩٢	جوزئی حەڤدەهەم
٢٩٢	سوورەتی (ألأنبیاء)
٣١٧	سورەتی (ألحج)
٣٤١	جوزئی هەژدەهەم
٣٤١	سورەتی (ألمؤمنون)
٣٦٤	سوورەتی (ألنور)
٣٨٨	سوورەتی (ألفرقان)
٣٩٤	جوزئی نۆزدەهەم
٤١٠	سوورەتی (ألشعراء)
٤٤٢	سوورەتی (ألنمل)
٤٥٦	جوزئی بیستەم
٤٦٧	سوورەتی (ألقصص)

له کتێبخانەی نیشتمانیی بەغدادا
ژماره ٤٦٤ی ساڵی (٢٠٠٠)ی دراوەتێ

☆ ☆ ☆

ئەم بەرگە لە نووسینگەی (البحر) داڕێژراوەو لاپەڕەبەندی کراوەو،
لە چاپخانەی (المشرق) لەچاپ دراوە

☆ ☆ ☆

طبع بموجب موافقة وزارة الاعلام (دار الثقافة والنشر الكردية)
رقم ٣١ في ١٧/ ٨/ ٢٠٠٠
رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ٤٦٤ لسنة ٢٠٠٠
التحضير الطباعي : مكتب البحر - هاتف - ٧١٨٨٦٥٦
طبع في مطبعة المشرق - هاتف- ٧١٨٢٥٠٠-٧١٧١٢٢٩